

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ПЛАХОТНЮК Ганна Миколаївна

УДК 378:[81'25:004]:005.336.2(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Подається на здобуття

наукового ступеня кандидата педагогічних наук

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Г. М. Плахотнюк

Науковий керівник:
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України
Гуревич Роман Семенович,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського, директор Навчально-
наукового інституту педагогіки,
психології, підготовки фахівців вищої
кваліфікації

Вінниця-2018

АНОТАЦІЯ

Плахотнюк Г. М. Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2018.

У дисертації з'ясовано, що умови модернізації та реформування української освіти приводять до формування нової освітньої парадигми, що вимагає від фахівців не лише готовності розв'язувати професійні завдання, виступаючи змістовоутворюючою категорією, забезпечує особистісне включення майбутніх перекладачів в оволодіння професійною діяльністю, а й здатних використати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для роботи з інформацією в майбутній професійній діяльності та бути мобільними в умовах інформатизації суспільства. Сучасний перекладач має самостійно ставити і розв'язувати навчально-пізнавальні завдання інформаційного пошуку, розробляти і використовувати інформаційні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології як для моделювання і здійснення інноваційного освітнього процесу, так і особистісно-професійного саморозвитку.

У дисертації розкрито базові поняття дослідження; розглянуто формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці як педагогічну проблему; з'ясовано психолого-педагогічні аспекти формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів; визначено й обґрунтовано завдання та проблеми формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці.

З'ясовано, що створення інтерактивного освітнього середовища є переходом від статичних інформаційних веб-сайтів до динамічних, що

передбачають використання мультимедійних симуляторів для навчання, простих навчальних модулів, складних дистрибутивних навчальних систем, електронних предметних курсів, відкритих дошок-порталів для членів навчальної спільноти та батьків, міжвузівських навчальних курсів. Інтерактивний підхід забезпечує включення всіх підрозділів університету до партнерських стосунків з адміністрацією, студентами, викладацько-професорським складом, учителями шкіл міст та області, громадськими організаціями за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Ще одним важливим елементом інтерактивного освітнього середовища є створення електронної бібліотеки з набором програмних педагогічних засобів та навчального відео, комп'ютерних мереж, ноутбуків для студентів і викладачів.

З метою визначення і реалізації комплексу педагогічних умов успішного формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів розроблена структурно-функціональна модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що включає такі взаємозв'язані один з іншим структурно-функціональні організаційні блоки: цілепокладання, змістовний, організаційно-процесуальний, оцінно-результативний.

Установлено, що важливим компонентом змісту формування інформаційної компетентності є вибір основних критеріїв, за якими можна судити про стан її сформованості. В результаті аналізу психологічної і педагогічної літератури, опитування практикуючих перекладачів дійшли висновку, що провідними критеріями сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів є мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексійний.

Компоненти запропонованої моделі тісно взаємопов'язані між собою, модель динамічна і зміна одного компонента неминуче спричинить зміну інших, проте структура моделі залишається незмінною.

На основі аналізу педагогічних технологій у формуванні інформаційної

компетентності було виокремлено такі практико-орієнтовані технології навчання: проблемне, проектне, проведення дискусій, медіа-технологія, ігрові (ділові, ролеві, імітаційні ігри), кейс-технологія (аналіз ситуацій), технологія портфоліо, квазіпрофесійні.

Доведено, що використання квазіпрофесійних технологій засвоєння досвіду застосування теоретичних знань здійснюється у модельованих реальних навчальних ситуаціях із професійним змістом, що забезпечує умови трансформації засвоєних знань у професійно значущі вміння. Етап «проживання» заняття як перекладача дозволяє студентам не просто вчитися, а навчатися робити переклад, що для майбутнього перекладача є провідною професійною якістю. Квазіпрофесійні технології проводяться у вигляді ролевих ігор на семінарських заняттях з методичних дисциплін, де засобом оцінювання може служити портфоліо студентів.

Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів відображене в змісті інноваційних електронних навчально-методичних комплексів із кожного освітнього модуля варіативної підготовки студентів, у розділах тематичних планів теоретичного, практичного заняття і в тематиці самостійної роботи студента.

У дисертації теоретично обґрунтовано сукупність організаційно-педагогічних умов, дотримання яких забезпечує формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін.

Упроваджуючи педагогічну умову – *формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей у вивченні фахових дисциплін* – було встановлено, що саморефлексія майбутніх перекладачів відповідає за уміння визначати межі відомого і невідомого з метою одержання інформації, що бракує, критичність до дій і умінь, здатність співвідношення знань про свої можливості та можливі перетворення у предметному світі і самому собі з вимогами діяльності та розв'язуваними в процесі цього завданнями; здатність оцінювати якість перекладацької діяльності й окремих етапів своєї роботи, уміння вибрати адекватні способи введення, тренування

й активізації мови, що вивчається, і мовного матеріалу, що особливо важливо в реалізації теоретичної моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

У межах реалізації педагогічної умови – *моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності* – здійснено аналіз роботи, що забезпечує цілісність пізнання, розвиває інтелектуально-пізнавальні вміння, створює умови для самостійної дослідницької діяльності, професійного самовизначення і безперервного особистісного розвитку, формує готовність до дослідницького пошуку, здатність виявляти причинно-наслідкові зв'язки, бачити виникаючі проблеми і суперечності, знаходити розв'язки в нестандартних ситуаціях, творчо мислити, розробляти дидактичний інструментарій іншомовної підготовки студентів.

Доведено, що інноваційні освітні технології дозволяють студентам «занурюватися» в такі ситуації педагогічної взаємодії, в яких відповідні суб'єктні якості інтенсивно розвиваються, а потім реалізуються в професійній діяльності. Студент виступає не лише об'єктом педагогічної дії, а й суб'єктом власної діяльності.

Визначено, що психологічні механізми *ігрових технологій* спираються на фундаментальні потреби особистості в самовираженні, самоствердженні, самовизначенні, саморегуляції, самореалізації, тому вони є потужними освітніми засобами розвитку суб'єктності майбутнього перекладача.

Доведено, що одним із засобів оцінки успішності студента є створення портфоліо студентів, які вивчають професійно орієнтований курс іноземної мови.

Розроблена, в процесі дисертаційного дослідження, методика портфоліо становить одночасно форму, організацію та технологію роботи з фахової дисципліни і призначена для демонстрації, аналізу й оцінювання знань, умінь, компетенцій, розвитку рефлексії, усвідомлення студентами результатів своєї діяльності, власної суб'єктної позиції. Цей метод дозволяє демонструвати не лише результати, а й прогрес кожного студента в порівнянні

з його ж попередніми результатами: «наскільки я нинішній краще себе вчорашнього».

Застосовуючи педагогічну умову – *комунікативна спрямованість ІКТ у процесі вивчення фахових дисциплін* – було виокремлено основні та найбільш важливі педагогічні засоби.

З'ясовано, що індивідуалізація освіти в умовах її інформатизації вступає в протиріччя з груповим характером перекладацької діяльності, що вимагає розвиненого «почуття ліктя» і здатності до взаємодії. Перенесення навчальних і контрольних завдань у віртуальну реальність суперечить вимогам максимальної реалістичності перекладацької підготовки. Визнання наявності цих і низки інших протиріч дозволяє зробити висновок, що інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі ЗВО за їх сучасного розвитку є більшою мірою засобом професійної підготовки, що підвищує ефективність традиційного практико-орієнтованого навчання і виховання, ніж інновацією, що в корені міняє навчання і виховання майбутнього перекладача.

Визначено, що звертаючись до загально-розвивальних освітніх програм, які освоює майбутній перекладач, значна їх частина розташовується у відкритому інформаційно-освітньому середовищі. Такі програми обираються й освоюються майбутнім перекладачем самостійно і спрямовані на підвищення його ерудиції, світогляду, професійної й особистісної культури. Відкрите інформаційне освітнє середовище дозволяє реалізовувати особистісно орієнтовану модель навчання, а її розвиток, як засвідчує дослідження, є однією з найістотніших педагогічних інновацій.

З'ясовано, що у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів використовуються такі методи: *наочні* (відеоматеріали, демонстрація мультимедійних презентацій, інтерактивних плакатів, схем, таблиць, діаграм, моделей; використання технічних засобів; перегляд фільмів); *практичні* (практичні завдання; тренінги; аналіз і розв'язання проблемних ситуацій; метод проектів); *у міру активізації пізнавальної*

діяльності студентів (проблемні; частково-пошукові; дослідницькі); за логічністю підходу (дедуктивні; аналітичні; синтетичні).

У дисертаційному дослідженні показано, що одним із найбільш продуктивних методів у підготовці майбутніх перекладачів є метод навчальних проектів. Такий вид діяльності дозволяє включати в роботу навички дослідницької діяльності. Підібравши правильно тип дослідження або проекту, викладач може управляти активністю студента впродовж усього періоду роботи, формуючи у нього необхідні предметні знання й уміння, універсальні вміння і навички, необхідні компетентності.

Доведено, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій робить помітний вплив на розвиток людини, на зміну її світогляду, систему особистісних цінностей, що супроводжується зміною стилю життя, образу мислення, характеру взаємовідносин з навколишнім світом. У сучасному інформаційному суспільстві людина не може обійтися без відповідних засобів – комп'ютерів, спеціальних технічних пристроїв тощо, ресурсів, інструментарію й об'єкту досліджень.

Наукова новизна дослідження визначається основними результатами, одержаними під час дослідження:

– *уперше визначена* сутність і структура інформаційної компетентності студентів в умовах сучасного освітнього процесу ЗВО; введено змінене відповідно до основної ідеї досліджуваної проблеми трактування поняття «Інформаційна компетентність» стосовно діяльності сучасних перекладачів; теоретично обґрунтовані, розроблені та практично реалізовані організаційно-педагогічні умови: формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей у вивченні фахових дисциплін; моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності; професійно-комунікативна спрямованість інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні фахових дисциплін; визначені та систематизовані структурні компоненти інформаційної компетентності майбутніх перекладачів;

– *удосконалено* формування інформаційної компетентності майбутніх

перекладачів у ЗВО як педагогічний супровод засвоєння ними інформаційних цінностей сучасного суспільства; технології формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів методами інтерактивного навчання, спрямованих на практичне освоєння інформаційної компетентності; збагачення змісту фахових навчальних дисциплін відомостями міждисциплінарного характеру, що об'єднують лінгвістичну, соціокультурну, психологічну й інформаційну компетенції і, що дозволяють перекладачеві ефективно здійснювати професійну діяльність;

– подальшого розвитку дістали: критерії та показники рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контексті їхньої професійної діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що:

– реалізований в освітній практиці критерійно-оцінний інструментарій вивчення рівнів сформованості інформаційної компетентності студентів ЗВО;

– розроблені та впроваджені в навчальний процес ЗВО комплекси навчально-методичних матеріалів, призначені для результативнішої реалізації аксіологічного потенціалу сучасного змісту вищої освіти;

– запропоновані рекомендації щодо методичного перетворення навчання основ професійного перекладу в підготовці фахівців філологів у ЗВО, що сприяють організації рефлексивно-творчої навчальної діяльності студентів із застосуванням методів інтерактивного навчання. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в освітньому процесі ЗВО і в системі підвищення кваліфікації фахівців – філологів.

Основні положення дисертаційного дослідження можуть бути використані в організації навчального процесу в ЗВО із метою розроблення нових навчальних програм із фахових дисциплін, у науково-педагогічних дослідженнях із теорії та методики професійної освіти, післядипломної освіти та перепідготовки фахівців філологічного профілю.

Визначено поняття інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної динамічної якості особистості, що виявляється

в здатності та готовності виробляти, приймати і реалізовувати оптимальні рішення інформаційних завдань (пошукових, зберігання, обчислювальних, інтелектуальних та інформаційно-комунікаційних) професійної діяльності майбутніх перекладачів.

Сформульовані організаційно-педагогічні умови формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці, засновані на вимогах Державних освітніх стандартів філологічних напрямів підготовки, нормативних вимогах до професійної діяльності майбутніх перекладачів, з дотриманням вимог цілісності, відкритості, перспективності, адекватності методичної системи, міждисциплінарній інтегрованості змісту освіти в методичній системі, безперервності, модульності, етапності формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, гуманістичній спрямованості та діалогічності.

Визначено, що змістовною основою організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці виступають різнорівневі інформаційні завдання професійної діяльності перекладачів, що створюють безперервні методичні лінії в освоєнні понять і формуванні способів розв'язання перекладацько-інформаційних завдань.

Доведено, що пріоритетне використання в технологічному компоненті методичної системи активних та інтерактивних методів формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів за допомогою сучасних засобів навчання створює умови зростання особистісної активності та нарощування досвіду розв'язання перекладацько-інформаційних завдань професійної діяльності перекладачів.

Розроблена й апробована програма безперервної інформаційної підготовки перекладачів, що відповідає вимогам цілісності, відкритості, перспективності, адекватності методичної системи, міждисциплінарної інтегрованості змісту освіти щодо організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій

підготовці.

Представлені методичні рекомендації, що дозволяють здійснити включення в неінформаційні дисципліни модулів, що змістовно представляють інформаційні завдання професійної діяльності перекладачів.

Підтверджена результативність організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці на основі використання діагностичного комплексу, що включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійно-оцінний критерії, що розкриваються через показники та рівні їх прояву (низький, середній і високий).

Подальше дослідження може бути пов'язане з розвитком організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці.

Ключові слова: інформаційна компетентність, майбутні перекладачі, фахова підготовка, методи навчання, активні та інтерактивні методи, електронні освітні ресурси, організаційно-педагогічні умови.

Список публікацій здобувача

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Плахотнюк Г. М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 26 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – С. 431-436.

2. Плахотнюк Г. М. Галузева термінологія – засіб формування іншомовної професійної комунікативної компетенції / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 32 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – С. 47-52.

3. Плахотнюк Г. М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземних мов / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр. – Вип. 36 / Редкол.; В. І. Шахов (голова) та ін.. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – С. 97-100.

4. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр. – Вип. 54 / Редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. – С. 126-131.

5. Плахотнюк Г. М. Використання інноваційно-освітнього середовища в підготовці перекладачів / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 51 / Редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 348-353.

Статті в іноземних наукових періодичних виданнях

6. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів / Г. М. Плахотнюк // SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. PEDAGOGY. (НАУКА, ИССЛЕДОВАНИЯ, РАЗВИТИЕ. Педагогіка # 6. 06.2018. Monografia pokonferencyjna : Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku

Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. – Warszawa, 2018. – S. 74-81.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Плахотнюк Г. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. Плахотнюк // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. наук. пр. – Ч. 2; [за ред. М. М. Козяра та Н. Г. Ничкало]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2009. – С. 218-222.

8. Плахотнюк Г. М. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя іноземної мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Г. М. Плахотнюк // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: зб. наук. пр. – Вип.2 / редкол.: Р. С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ТОВ “Фірма “Планер”, 2012.– С. 138-141.

9. Плахотнюк Ганна. Формування інформаційної культури майбутнього викладача німецької мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Ганна Плахотнюк // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов» (18 грудня 2017 р.) / Ред. колегія: М. Г. Сенів (відп. ред.), М. Я. Оленяк, О. В. Білецька, О. О. Залужна, Д. Є. Ігнатенко. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – С. 61-65.

Методичні рекомендації

10. Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін: Методичні рекомендації / Укладач: Г. М. Плахотнюк. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – 68 с.

11. Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці: Методичні рекомендації / Укладач: Г. М. Плахотнюк. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2017. – 44 с.

ANNOTATION

Plakhotniuk G. M. Formation of information competence of future translators in professional training. – Qualification scientific work with the manuscript copyright.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogic Sciences in the specialty 13.00.04 – «Theory and Methodology of Professional Education». – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky, Vinnytsia, 2018.

In the thesis it has been clarified that the conditions of modernization and reformation of Ukrainian education lead to the formation of a new educational paradigm, which requires specialists not only to be ready to solve professional tasks, speaking as a content formation category, but also for the personal inclusion of future translators in mastery of professional activity, but also to be capable of using information and communication technologies (ICT) to work with information in future professional activities and to be mobile in the conditions of information society. A modern translator has to independently set up and solve the educational and cognitive tasks of information search, develop and use information resources, information and communication technologies both for modeling and implementing the innovative educational process, as well as for personal and professional self-development.

The thesis discloses basic research concepts; the formation of information competence of future translators in professional training as a pedagogical problem has been considered; the psychological and pedagogical aspects of formation of information competence of future translators have been clarified; the tasks and problems of forming the information competence of future translators in the professional training have been determined and substantiated.

It has been found that the creation of an interactive educational environment is a transition from static information websites to dynamic ones, which include the use of multimedia simulators for learning, simple training modules, complex distributive training systems, electronic subject courses, open-board portals for

members of the learning community and parents, inter-university training courses. An interactive approach ensures the inclusion of all units of the university to partnership relations with the administration, students, teaching staff, teachers of schools of cities and regions, and public organizations through information and communication technologies. Another important element of an interactive educational environment is the creation of an electronic library with a set of software teaching tools and educational videos, computer networks, laptops for students and teachers.

In order to identify and implement a complex of pedagogical conditions for the successful formation of the information competence of future translators, a structural-functional model for the formation of the information competence of future translators has been developed, including such interconnected structural and functional organizational units: goal-setting, informative, organizational-procedural, evaluative-effective.

It is established that an important component of the content of the formation of information competence is the choice of the main criteria by which one can judge the state of its formation. As a result of the analysis of psychological and pedagogical literature and a survey of practicing translators, we came to the conclusion that the motivational, cognitive, activity and reflection ones are the leading criteria for the formation of information competence of future translators.

The components of the proposed model are closely interrelated, the model is dynamic, and a change in one component will inevitably entail a change in the others, but the structure of the model remains unchanged.

Based on the analysis of pedagogical technologies in the formation of information competence, the following practical-oriented learning technologies have been identified: problem-based, project-based, discussion, media technology, gaming (business, role-playing, simulation games), case-technology (situational analysis), portfolio technology, quasi-professional.

It has been proven that the use of quasi-professional technologies for assimilating the experience of applying theoretical knowledge is carried out in

simulated real learning situations with professional content, which provides the conditions for the transformation of acquired knowledge into professionally significant skills. The stage of «living» classes as a translator allows students not only to learn, but to learn how to translate, which is the leading professional quality for a future translator. Quasi-professional technologies are held in the form of role-playing games at seminars on methodological disciplines, where the portfolio of students can serve as a means of evaluation.

The formation of information competence of future translators is reflected in the content of innovative electronic educational and methodological complexes for each educational module of students' variable preparation, in sections of thematic plans for theoretical, practical classes and in the subject of students' individual work of the student.

The thesis theoretically substantiates a set of organizational and pedagogical conditions, the observance of which ensures the formation of information competence of future translators in the study of special subjects.

Introducing a pedagogical condition – *the formation of a positive learning motivation of humanities degree students in the study of special subjects* - it has been found that self-reflection of future translators is responsible for the ability to determine the boundaries of the known and unknown in order to obtain lacking information, criticality to actions and skills, the ability to correlate knowledge about their own capabilities and possible transformations in the objective world and in themselves with the requirements of activity and solved in the process of these tasks; the ability to evaluate the quality of translation activities and individual stages of their work, the ability to choose adequate methods of introduction, training and activating the language being studied and linguistic material, which is especially important in implementing the theoretical model of the formation of information competence of future translators.

As part of the implementation of the pedagogical condition – *modeling in the educational process of communicative situations of the future professional activity* – an analysis of work is carried out, it ensures the integrity of knowledge, develops

intellectual and cognitive skills, creates conditions for independent research, professional self-determination and continuous personal development, forms readiness for research search, the ability to identify cause-effect relationships, to see emerging problems and contradictions, to find solutions to unusual situations, to think creatively, to develop didactic tools of foreign language training of students.

It is proved that innovative educational technologies allow students to «immerse» in such situations of pedagogical interaction, in which the corresponding subjective qualities intensively develop, and then they are realized in professional activity. The student acts not only as the object of pedagogical action, but also as the subject of his own activity.

It has been determined that the psychological mechanisms of *gaming technologies* are based on the fundamental needs of the individual in self-expression, self-affirmation, self-determination, self-regulation, self-realization, therefore they are powerful educational means for the development of a future translator's subjectivity.

It has been proved that one of the means of assessing the student's success is to create a portfolio of students who are studying a professionally oriented foreign language course.

Developed, in the course of the thesis research, the methodology of the portfolio is at the same time the form, organization and technology of work on the special subject and intended for demonstration, analysis and evaluation of knowledge, skills, competencies, development of reflection, students' awareness of the results of their activities, their own subject position. This method allows you to demonstrate not only the results, but also the progress of each student compared to his previous results: «how much better I am today's than yesterday's».

Applying the pedagogical condition – *the communicative orientation of ICT in the process of studying special subjects* – the main and most important pedagogical means have been singled out.

It has been determined that the individualization of education in terms of its

informatization conflicts with the group nature of translation activity, which requires a developed «touch of elbows» and ability to interact. Transferring educational and control tasks into virtual reality is contrary to the requirements of the maximum realism of translation training. The recognition of the existence of these and a number of other contradictions leads to the conclusion that information and communication technologies in the educational process of ZVO, in their modern development, are more a means of professional training, which increases the effectiveness of traditional practice-oriented learning and education than innovation, which fundamentally changes learning and education of a future translator.

It has been determined that when addressing the general educational programs that a future translator masters, a significant part of them are located in an open information-educational environment. Such programs are chosen and mastered by a future translator independently and are aimed at enhancing his erudition, world view, professional and personal culture. An open information educational environment allows for the implementation of a person-oriented model of learning, and its development, as the study shows, is one of the most significant pedagogical innovations.

It has been established that the following methods are used in the formation of the information competence of future translators: *visual* (video materials, demonstration of multimedia presentations, interactive posters, charts, tables, diagrams, models, use of technical means, watching movies); *practical* (practical tasks; trainings, analysis and solution of problem situations, project-based learning); *as the cognitive activity of students intensifies* (problem, partial-search; research) *on the logic of the approach* (deductive; analytical; synthetic).

The thesis research has shown that one of the most productive methods in the preparation of future translators is the method of educational projects. This kind of activity allows to incorporate research skills in the work. Having correctly selected the type of research or project, the teacher can manage the student's activity throughout the entire period of work, forming the necessary subject

knowledge and skills, universal skills and competencies required.

It is proved that the development of information and communication technologies has a significant impact on human development, on the change of their outlook, the system of personal values, accompanied by a change in lifestyle, way of thinking, the nature of relationships with the outside world. In the modern information society, a person cannot do without appropriate means – computers, special technical devices, etc., resources, tools and the object of research.

The scientific novelty of the study is determined by the main results obtained during the study:

- the essence and structure of students' information competence in the conditions of the modern educational process of the ZVO are *defined for the first time*; the interpretation of the concept of “information competence” on the activities of modern translators, changed in accordance with the basic idea of the problem under study, has been introduced; the organizational and pedagogical conditions are theoretically substantiated, developed and practically implemented: the formation of a positive academic motivation of humanities degree students in the study of special subjects; modeling in the educational process of communicative situations of future professional activity; professional and communicative orientation of information and communication technologies in the study of special subjects; the structural components of the information competence of future translators are defined and systematized;

- the formation of the information competence of future translators in the ZVO as a pedagogical support for their mastering of information values of modern society *has been improved*; technologies for the formation of information competence of future translators by means of interactive learning methods, aimed at the practical development of information competence; Enrichment of the content of special subjects with information of interdisciplinary nature, combining linguistic, sociocultural, psychological and information competencies and allowing the translator to effectively carry out professional activities;

- criteria and indicators of the level of development of the information competence of future translators in the context of their professional activities *have*

developed further.

The practical value of the study is that:

- in educational practice, the criterion-evaluative tool for studying the levels of formation of information competence of students of ZVO is implemented;
- in the educational process, the complexes of educational and methodological materials intended for the more effective implementation of the axiological potential of the contemporary content of higher education have been developed and implemented;
- the recommendations for the methodical transformation of the study of the basics of professional translation into the training of philologists in ZVO, which promote the organization of reflexive and creative learning activities of students with the use of interactive learning methods have been suggested. The results of the research can be used in the educational process of ZVO and in the system of advanced training of specialists - philologists.

The main provisions of the thesis research can be used in the organization of the educational process in the ZVO with the purpose of developing new curricula in the specialty disciplines, in scientific and pedagogical researches on the theory and methodology of professional education, postgraduate education and retraining of philological specialists.

The concept of information competence of future translators is defined as an integral dynamic quality of an individual, which is manifested in the ability and willingness to produce, accept and implement optimal solutions of information tasks (search, storage, computing, intellectual and information-communication) of the professional activities of future translators.

The organizational and pedagogical conditions for the formation of information competence of future translators in professional training are formulated, based on the requirements of state educational standards of philological areas of training, normative requirements for the professional activities of future translators, in compliance with the requirements of integrity, openness, viability, adequacy of the methodological system, interdisciplinary integration of educational

content in methodical system, continuity, modularity, phased formation of information competence of future translators, humanistic orientation and dialogicity.

It is determined that the informational basis of organizational and pedagogical conditions for the formation of information competence of future translators in professional preparation are multi-level information tasks of professional activity of translators that create continuous methodological lines in the development of concepts and formation of methods for solving translation-information tasks.

It is proved that the priority use in the technological component of the methodical system of active and interactive methods for the formation of information competence of future translators with the help of modern teaching tools creates conditions for the growth of personal activity and increasing the experience of solving translation-information tasks of professional translators.

The program of continuous information training of translators, which meets the requirements of the integrity, openness, perspective, adequacy of the methodical system, interdisciplinary integration of the content of education with regard to the organizational and pedagogical conditions for the formation of the information competence of future translators in the professional training, has been developed and tested.

Methodical recommendations that allow for the inclusion of modules into non-information disciplines that substantially represent the information tasks of the professional activities of translators have been presented.

The effectiveness of the organizational and pedagogical conditions for the formation of the information competence of future translators in the professional training on the basis of the use of the diagnostic complex, which includes the motivational-value, cognitive, activity, reflection-evaluative criteria, disclosed through indicators and levels of their manifestation (low, medium and high) has been confirmed.

Further research may be related to the development of organizational and

pedagogical conditions for the formation of information competence of future translators in professional training.

Key words: information competence, information competence of future translators, formation of information competence, professional training of future translators, electronic educational resources, organizational and pedagogical conditions, methods of active and interactive learning.

List of publications of the applicant

Publications reflecting the main scientific results of the thesis

Publications in scientific professional editions of Ukraine

1. Plakhotniuk G. M. Information and communication technologies of teaching as a means of formation of the information culture of the teacher / G. M. Plakhotniuk // Modern information technologies and innovative methods of training in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems // Collection of research papers. – Number 26 / Editorial board: I.A. Ziaziun (head) and others. – Kyiv–Vinnytsia: TOV «Planer», 2010. – P. 431–436.

2. Plakhotniuk G. M. Branch terminology - a means of forming foreign professional communicative competence / G. M. Plakhotniuk // Modern information technologies and innovative methods of training in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems // Collection of research papers. – Number 32 / Editorial board: I.A. Ziaziun (head) and others. – Kyiv–Vinnytsia: TOV «Planer», 2012. – P. 47–52.

3. Plakhotniuk G. M. Use of Internet resources in the study of foreign languages / G. M. Plakhotniuk // Scientific notes of the Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi. - Series: Pedagogy and Psychology: Collection of research papers. – Number 36 / Editorial board: V.I. Shakhov (head) and others. – Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2012. – P. 97–100.

4. Plakhotniuk G. M. Formation of Professional Information Competence of Future Translators in the Study of Special Subjects / G.M. Plakhotniuk // Scientific notes of the Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi. - Series: Pedagogy and Psychology: Collection of research papers. – Number 54 / Editorial board: V.I. Shakhov (head) and others. – Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2018. – P. 126–131.

5. Plakhotniuk G. M. The Use of Innovative Educational Environment in the Preparation of Translators / G. M. Plakhotniuk // Modern information technologies and innovative methods of training in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems // Collection of research papers. – Number 51 / Editorial board. – Kyiv–Vinnytsia: TOV «Planer», 2018. – P. 348–353.

Articles in foreign scientific periodicals

6. Plakhotniuk G.M. Formation of Professional Information Competence of Future Translators / G. M. Plakhotniuk // SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. PEDAGOGY. # 6. 06.2018. Monografia pokonferencyjna: Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. – Warszawa, 2018. – S. 74–81.

Publications certifying approbation of materials of the thesis

7. Plakhotniuk G. Information and communication technologies of teaching as a means of formation of the information culture of the teacher / G. Plakhotniuk // Information and telecommunication technologies in modern education: experience, problems, perspectives. Collection of research papers. – Part 2; [ed. M.M. Koziar and N.G. Nychkalo]. – Lviv: LDU BZD, 2009. – P. 218–222.

8. Plakhotniuk G.M. The formation of the information culture of a future teacher of a foreign language with the help of information and communication technologies of teaching / G. M. Plakhotniuk // Actual problems of modern science and scientific research: Collection of research papers. – Part 2 / Editorial board:

R.S. Gurevych (head) [and others]; Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi. – Vinnytsia: TOV "Planer", 2012. – P. 138–141

9. Plakhotniuk Ganna. The formation of the information culture of a future teacher of the German language with the help of information and communication technologies of teaching / Ganna Plakhotniuk // Materials of the All-Ukrainian scientific conference «Topical issues of studying the Germanic, Romanesque and Slavic languages and literatures and methods of teaching foreign languages» (December 18, 2017). / Editorial board: M.G. Seniv (ed.), M. Ya. Oleniak, O. V. Biletska, O. O. Zaluzhna, D. Ye. Ihnatenko. – Vinnytsa: DonNU named after Vasyl Stus, 2017. – P. 61–65.

Methodical recommendations

10. Formation of information competence of future translators in the study of special disciplines: Methodical recommendations / Compiled by G. M. Plakhotniuk. – Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2016. – 68 p.

11. Experimental verification of the effectiveness of organizational and pedagogical conditions for the formation of information competence of future translators in professional training: Methodical recommendations / Compiled by G. M. Plakhotniuk. – Vinnytsia: TOV «Planer», 2017. – 44 p.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	26
...	26
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	35
1.1 Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін як педагогічна проблема.....	35
.....	35
1.1.1 Аналіз філософської, психологічної, педагогічної та методичної літератури.....	35
...	35
1.1.2 Інноваційне освітнє середовище ЗВО як чинник формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.....	55
1.2 Модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін.....	68
1.3 Забезпечення ефективної реалізації моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін.....	83
Висновки до першого розділу.....	10 5
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ПЕРШОМУ РОЗДІЛІ.....	10 8
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ	13

ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	9
...	
2.1 Формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей у вивченні фахових дисциплін.....	14 3
2.2 Моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності.....	15 3
2.3 Професійно-комунікативна спрямованість інформаційно- комунікаційних технологій у вивченні фахових дисциплін.....	17 6
Висновки до другого розділу.....	19 8
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ДРУГОМУ РОЗДІЛІ.....	20 2
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	20 8
3.1 Організація та методика педагогічного експерименту.....	20 8
3.2 Якісний і кількісний аналіз результатів експериментальної роботи й узагальнення результатів досліджень.....	22 6
Висновки до третього	24

розділу.....	5
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ТРЕТЬОМУ	24
РОЗДІЛІ.....	8
ВИСНОВКИ.....	24
..	9
ДОДАТКИ.....	25
..	1

ВСТУП

Актуальність дослідження. Умови модернізації та реформування української освіти спонукають до пошуку нової освітньої парадигми, що вимагає від фахівців не лише готовності розв'язувати професійні завдання, а й забезпечити використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для роботи з інформацією в майбутній професійній діяльності і бути мобільними в умовах інформатизації суспільства. Сучасний перекладач має самостійно ставити і розв'язувати навчально-пізнавальні завдання інформаційного пошуку, розробляти і використовувати інформаційні ресурси, ІКТ як для моделювання і здійснення інноваційного освітнього процесу, так і для особистісно-професійного саморозвитку. З метою розв'язання цих завдань вимагається такий розвиток особистості майбутнього перекладача, що дасть йому можливість випереджати наявну в будь-який момент часу затребуваність знань шляхом власної пізнавальної активності. Саме ці особистісні якості в інтеграції з наявними компетенціями створять потенціал і основу для нарощування нових компетентностей, адекватних сучасному етапу розвитку інформаційного суспільства. В цьому випадку можна говорити про розвиток інформаційної компетентності майбутніх фахівців.

Для нашого дослідження принципово важливими є філософсько-методологічні аспекти розвитку професійної компетентності, розглянуті в роботах В. Андрущенка, Ю. Афанасьєва, Г. Васяновича, Н. Замкової, І. Зязюна, В. Козакова, В. Кременя, А. Новікова, М. Михальченко, П. Сауха та ін.

Психологічні та педагогічні аспекти поняття «компетентність», а також компетентнісного підходу в освіті розроблялися як вітчизняними (І. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, С. Вітвицька, О. Вознюк, О. Гомонюк, О. Гулай, Р. Гуревич, А. Гуржій, І. Драч, А. Дубасенюк, М. Кадемія, Л. Коношевський, О. Матвієнко, О. Овчарук, В. Петрук, О. Пошетун, І. Родигіна, В. Свистун,

В. Ягупов та ін.), так і зарубіжними (С. Адам, А. Бошнер, Р. Бояціс, Дж. Равен, Р. Арнольд, Г. Влуменштейн, Ж. Делор, Р. Кертел, У. Клемент, С. Тиманн та ін.) науковцями.

Психолого-педагогічні проблеми розвитку професійної компетентності перекладача в умовах професійної освіти розв'язуються в роботах А. Анісімової, Ю. Колос, З. Підручної, О. Рогульської, К. Скиби, Л. Черноватого, А. Шиби й ін. Ними розкриті теоретико-методологічні основи розвитку інформаційної компетентності.

Засадничі напрями розроблення різних аспектів цієї проблеми відображені в дослідженнях, у яких розглядаються питання навчання студентів (Г. Акінар, О. Аніщенко, Н. Баловсяк, В. Биков, С. Брюс, Т. Гуріна, В. Зіброва, Я. Карлінська, В. Клочко, О. Коношевський, Т. Лупиніс, О. Падалка, Л. Панченко, Л. Петухова, Л. Пейчева, Н. Сороко, О. Спирін, Т. Хапке, А. Чміль та ін.), майбутнього перекладача (Н. Авшенюк, Ю. Аскерко, Н. Бідюк, Т. Гудкова, Т. Лукіна, Н. Мукач, С. Ніколаєва та ін.), перекладача (Н. Кисіль, А. Оробінський та ін.).

Як відомо, поки що не знайшли достатнього відображення в теоретичних і практичних дослідженнях питання, що розкривають цілісний підхід до розвитку в майбутніх перекладачів інформаційної компетентності у контексті сучасних стратегій модернізації вищої професійної освіти. В практиці навчання ЗВО нині домінує знаннєво-орієнтований підхід у розвитку інформаційної культури й окремих елементів інформаційної компетентності студентів.

Аналіз теорії і практики підготовки перекладачів показує, що формування інформаційної компетентності в процесі навчання студентів закладів вищої освіти пов'язаний із необхідністю подолання низки наявних суперечностей, а саме між:

– значним обсягом інформації, що створюється суспільством в умовах розвитку сучасних технологій, і реальними організаційно-педагогічними умовами її засвоєння майбутніми перекладачами у ЗВО;

– державними вимогами до підготовки конкурентоспроможних перекладачів в умовах зростання темпів інформатизації професійної діяльності та недостатнім науково-теоретичним обґрунтуванням цього процесу;

– потребою майбутніх перекладачів у набутті інформаційної компетентності та відсутністю навчально-методичного і технологічного забезпечення її формування;

– необхідністю реалізації цілісного формування інформаційних компетентностей майбутніх перекладачів у інноваційній структурі професійної компетентності та недостатньо розробленими способами її формування в умовах сучасного ЗВО.

Ці суперечності дали підстави сформулювати **проблему дослідження**: які організаційно-педагогічні умови формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів?

Актуальність, науковість і практична значущість проблеми та її недостатня теоретична розробленість визначили вибір **теми дослідження**: *«Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження є складовою науково-дослідних тем кафедри педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Методологія і технологія педагогічного супроводу особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя» (РК 0111U001620) та держбюджетної теми «Теоретико-методичні засади загально-педагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення Європейського простору вищої освіти» (РК 011151U002571).

Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 25.10.2017 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 1 від

30.01.2018 р.).

Мета дослідження полягає у визначенні, формулюванні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Гіпотеза дослідження: формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів буде ефективнішим, якщо в освітньому процесі ЗВО будуть визначені, обґрунтовані та реалізовані такі організаційно-педагогічні умови:

- формування позитивної навчальної мотивації майбутніх перекладачів у фаховій підготовці;
- моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності;
- комунікативна спрямованість інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні фахових дисциплін.

Відповідно до поставленої мети й перевірки висунутої гіпотези було визначено такі **завдання**:

1. З'ясувати стан формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в умовах сучасного освітнього процесу ЗВО.
2. Дослідити наявні наукові підходи до формування інформаційної компетентності, визначити і систематизувати структурні компоненти інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.
3. Обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов розвитку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у загальнонауковій, професійній підготовці, виробничій практиці з урахуванням їх взаємозв'язку і взаємозумовленості.
4. Підготувати методичний супровід для викладачів і студентів ЗВО

щодо формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: положення системного (В. Безпалько, М. Каган, Н. Кузьміна), особистісно-діяльнісного (К. Абульханова-Славська, Є. Бондаревська, О. Леонт'єв, О. Пехота, С. Рубінштейн), компетентнісного (Н. Бібік, Е. Зеєр, І. Зимня, О. Овчарук, О. Пометун, Дж. Равен, В. Серіков, А. Хуторський та ін.), контекстного (А. Вербицький, А. Гуржій, М. Ковтонюк та ін.), методологічних підходів; наукові положення щодо: теорії та практики формування професійної компетентності майбутніх фахівців (В. Адольф, О. Акімова, Г. Васянович, Ю. Варданян, В. Заболотний, Е. Зеєр, О. Коберник, М. Козяр, А. Коломієць, С. Лісова, А. Маркова, О. Матяш, Н. Ничкало, О. Паламарчук, В. Петрук, В. Сластьонін, В. Шахов, В. Штифурак та ін.), теорії комунікації (Н. Волкова, Д. Гавра, Б. Ломов, Г. Почепцов та ін.) та інтернет-комунікації (О. Горошко), міжкультурної комунікації (Т. Грушевицька, О. Садохін та ін.), теоретико-методичних засад формування комунікативної культури (К. Віаніс-Трофименко, Ю. Ємельянов, О. Жирун, Н. Завіниченко, І. Ковальчук, С. Максименко, А. Маркова, В. Руденко, В. Свиридчук, І. Чикаліна та ін.) та комунікативної компетентності (Л. Барановська, Г. Бірюкова, М. Василенко, С. Вишневіська, Ю. Вторнікова, Д. Годлевська, Л. Знікіна, Н. Комісарова, С. Кузнєцова, Г. Мельниченко, М. Панченкова, Л. Пляка, Т. Тихонова, О. Шломенко, В. Чорний та ін.); теоретико-методичні засади використання сучасних освітніх технологій (В. Безпалько, Г. Селевко, С. Сисоєва, О. Січкарук, І. Смолюк та ін.), комунікативного тренінгу (О. Євтіхов, Ю. Жуков, М. Кіпніс, Л. Петровська, В. Ромек та ін.), впровадження ІКТ у навчальний процес (J. Bloch, C. Crosby, K. Kennedy, В. Кухаренко та ін.).

Методи педагогічного дослідження. Відповідно до теми і завдань дослідження було використано комплекс методів дослідження: *теоретичні* – аналіз та узагальнення психологічної, педагогічної та спеціалізованої літератури з проблеми дослідження, державних нормативних документів,

навчальних планів і програм, систематизація теоретичного та практичного матеріалу; вивчення й аналіз передового педагогічного досвіду, теоретичне моделювання з метою виявлення умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці, що дасть змогу з'ясувати проблему дослідження, уточнити сутність і зв'язок ключових понять, провести системний аналіз під час розроблення структурно-функціональної моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у системі ЗВО; *емпіричні* – тестування, педагогічне спостереження за освітнім процесом у ЗВО, опитування (інтерв'ю, бесіда, анкетування), самооцінювання, аналіз власного досвіду навчання компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці (для перевірки гіпотези); *експериментальні* – констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту для визначення ефективності запропонованих компонентів структурно-функціональної моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у системі ЗВО; *статистичні* – розрахунки середніх величин, дисперсійний і кореляційний аналіз, методи порівняння статистичних даних, одержаних під час експерименту (для здійснення перевірки достовірності результатів педагогічного експерименту, їх кількісного та якісного аналізу); математично-статистичного аналізу й аналізу розвитку освітніх технологій у галузі освіти, спрямовані на професійне зростання майбутніх перекладачів.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Донецького національного університету імені Василя Стуса, Житомирського державного університету імені Івана Франка, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Хмельницького національного університету в період з 2015 до 2018 р. У дослідно-експериментальній роботі взяли участь 489 студентів і 23 викладачі загальнопрофесійних дисциплін.

Наукова новизна дослідження визначається основними результатами, одержаними під час дослідження:

– *уперше* визначена сутність і структура інформаційної компетентності студентів в умовах сучасного освітнього процесу ЗВО; введено змінене відповідно до основної ідеї досліджуваної проблеми трактування поняття «інформаційна компетентність» стосовно діяльності сучасних перекладачів; теоретично обґрунтовані, розроблені та практично реалізовані організаційно-педагогічні умови: формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей у вивченні фахових дисциплін; моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності; професійно-комунікативна спрямованість ІКТ у вивченні фахових дисциплін; визначені та систематизовані структурні компоненти інформаційної компетентності майбутніх перекладачів та створено структурно-функціональну модель;

– *Удосконалено* формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у ЗВО як педагогічний супровід засвоєння ними інформаційних цінностей сучасного суспільства; технології формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів методами інтерактивного навчання, спрямованих на практичне освоєння інформаційної компетентності; доповнення змісту фахових навчальних дисциплін відомостями міждисциплінарного характеру, що об'єднують лінгвістичну, соціокультурну, психологічну й інформаційну компетенції і дозволяють перекладачеві ефективно здійснювати професійну діяльність;

– *подальшого розвитку* дістали: критерії та показники рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контексті їхньої професійної діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що:

–реалізований в освітній практиці критерійно-оцінний інструментарій вивчення рівнів сформованості інформаційної компетентності студентів ЗВО;

– розроблені та впроваджені в навчальний процес університету комплекси навчально-методичних матеріалів, призначені для результативнішої реалізації аксіологічного потенціалу сучасного змісту вищої освіти;

– запропоновані рекомендації «Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін», «Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці» щодо перетворення навчання основ професійного перекладу, що сприяють організації рефлексивно-творчої навчальної діяльності студентів із застосуванням методів інтерактивного навчання;

– основні положення дисертаційного дослідження можуть бути використані в організації освітнього процесу в ЗВО з метою розроблення нових навчальних програм із фахових дисциплін, у науково-педагогічних дослідженнях з теорії та методики професійної освіти, післядипломної освіти та перепідготовки фахівців.

Концептуальні положення, рекомендації, навчально-методичні матеріали **впроваджено** в освітній процес Вінницького торгово-економічного інституту Київського національного торгово-економічного університету (довідка № 01.01- 48/863/1 від 19 червня 2018 р.); Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (довідка № 8/1408/04-27 від 20 червня 2018 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 91 від 25 червня 2018 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 42 від 12 червня 2018 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні, методичні та практичні результати й загальні висновки доповідалися, обговорювалися і одержали позитивну оцінку на міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових, науково-методичних конференціях, зокрема: на міжнародних науково-практичних конференціях «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія,

досвід, проблеми» (Вінниця, 2010, 2012, 2018), Konferencyj Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) «SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT, PEDAGOGY» (Warszawa, 2018), «Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи» (Львів, 2009), всеукраїнській науковій конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов» (Вінниця, 2017), регіональній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень» (Вінниця, 2012), на кафедрі педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, на кафедрі перекладу Донецького (у Вінниці) національного університету імені Василя Стуса (Вінниця, 2016, 2017, 2018).

Публікації. Основні положення та результати дослідження викладено в 11 публікаціях, з них – 11 одноосібних, 5 наукових праць у фахових виданнях, 3 статей і тез у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій, 1 стаття в іноземному виданні, 2 методичні рекомендації.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний текст дисертації викладено на 217 сторінках, з них 176 сторінок основного тексту. Ілюстративний матеріал представлено в 17 таблицях на 11 сторінках і 17 рисунках на 12 сторінках. Список використаних джерел становить 267 найменування, з них 16 – іноземною мовою. Додатки на 64 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

1.1 Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін як педагогічна проблема

1.1.1 Аналіз філософської, психологічної, педагогічної та методичної літератури

Розглядаючи об'єкт нашого дослідження, виявимо його суть і змістовні характеристики. Для визначення суті поняття інформаційної компетентності майбутнього перекладача необхідно виокремити найбільш важливі якості, притаманні даному об'єктові. Іншими словами, перед нами стоїть завдання уточнення змісту поняття «Інформаційна компетентність», виявлення взаємозв'язку і взаємовідносин цього поняття, специфіку поняття для фахівців перекладацької сфери.

Стратегічні орієнтири модернізації вітчизняної освіти відображені в таких нормативно-правових документах: Указі Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні»; Законах України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки в Україні», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»; «Про вищу освіту» 5 від 01.07.2014 р., № 1556-VII; «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25.06.2013 р., № 344/2013. На реалізацію окреслених завдань спрямовано прийняті відповідно до зазначених документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2004 р. № 905 «Про затвердження Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-

математичних і технологічних дисциплін» на 2005-2011 рр. і Постанова Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1154 «Про затвердження державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 рр.»; «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р., № 1341 (1341-2011-п); «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» від 13.12.2006 р., № 1719 та ін.).

Механізмом, що забезпечує розв'язання поставлених цілей, є оновлення якості освіти на основі *компетентнісного підходу*. «Національна стратегія розвитку освіти на період до 2021 року» є одним із ключових напрямів Державної освітньої політики називає модернізацію структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу; також стратегія передбачає оновлення змісту, форм і методів навчання шляхом широкого впровадження в освітній процес сучасних комп'ютерних технологій; створення, видання та забезпечення навчальних закладів електронними засобами навчального призначення [170]. Саме вона покликана забезпечити підготовку компетентного, мобільного, творчого працівника.

Науковець Г. Шелехова, аналізуючи сучасні підходи до навчання рідної мови, зазначає, що, «компетентнісний підхід відіграє важливу роль у формуванні мовної особистості, змінює також уявлення вчителів про учня як суб'єкта, а не об'єкта навчання, в якого важливим стає не наявність певної суми знань, а наявність особистісних якостей і здібностей та здатність застосовувати компетентності в житті й навчанні» [202, с. 8].

Основна спрямованість компетентнісного підходу в освіті полягає в забезпеченні особистісного розвитку, у формуванні активної професійної і життєвої позиції фахівця. Компетентнісний підхід орієнтований, передусім, на досягнення певних результатів, придбання значущих компетенцій. Оволодіння компетенціями неможливе без набуття досвіду діяльності – компетенції формуються в діяльності та заради майбутньої професійної

діяльності. У цих умовах навчання набуває нового сенсу, воно перетворюється на придбання знань, умінь, навичок і досвіду діяльності з метою досягнення професійно і соціально значущих компетентностей. У доповіді міжнародної комісії з освіти для ХХІ століття «Освіта: прихований скарб» в якості глобальних компетенцій Жак Делор назвав чотири рази дієслово «навчитися»: «навчитися пізнавати, навчитися жити разом, навчитися робити, навчитися бути» [134]. Саме тому компетентнісний підхід стає ефективною методологією побудови сучасної професійно-орієнтованої освіти.

Призедент НАПН України В. Кремень [111] наголошує на необхідності змін функцій навчального процесу в освітніх закладах різних рівнів, який традиційно був зорієнтований на одержання, у кращому випадку творче засвоєння суми знань тими, хто навчається. Поряд із засвоєнням базових знань перед сучасною освітою постає завдання навчити навчатися, виробити потребу в навчанні впродовж життя. Актуалізується ще одна функція навчального процесу – навчити людину використовувати одержані знання у своїй практичній діяльності – професійній, громадсько-політичній, побутовій та ін.

Ідеї компетентнісного підходу як фундаментальної основи освіти розглядають у своїх монографіях (Л. Базиль, Р. Гуревич, А. Гуржій, І. Драч, Л. Коношевський, Б. Максимчук, Г. Матукова, Л. Петренко, В. Петрук та ін.) у докторських дисертаційних роботах (В. Боголюбов, І. Драч, В. Заболотний, В. Локшин, О. Матяш, В. Петрук, Л. Петухова, Є. Смирнова-Трибульська й ін.) кандидатських дисертаційних роботах (М. Артюх, О. Бабаян, Н. Баловсяк, В. Баркасі, М. Бирка, Н. Болюбаш, Н. Бондар, Н. Боярчук, Р. Брик, Т. Бутенко, Л. Вікторова, І. Власюк, Л. Б. Волошко, О. Губарева, І. Демура, Л. Дибкова, Ю. Дишлева, О. Железняк, О. Загородна, А. Земба, В. Калінін, Л. Карпова, О. Касаткіна, К. Касярум, І. Кобилянська, С. Козак, І. Колодій, Ю. Колос, Г. Копил, В. Костенко, І. Литовченко, Г. Лоїк, І. Матійків, О. Мацюк, Г. Мельниченко, О. Миропольська, Г. Монастирна,

М. Мруга, О. Наконечна, О. Нікулочкіна, Н. Олійник, О. Онаць, Л. Отрощенко, О. Пахомова, С. Петрович, Ю. Півчук, З. Підручна, М. Поліщук, В. Полуда, О. Рогульська, В. Ростовська, В. Саюк, Я. Сікора, Т. Ткаченко, Т. Трегубенко, А. Тупчій, Н. Уйсімбаєва, Л. Усеїнова, Т. Фурман, С. Хоцкіна, С. Цимбал, І. Чемерис, Л. Шевчук, А. Шіба, О. Шломенко, Н. Шостаківська, О. Юртаєва, М. Яцик та ін.).

Сучасне розуміння поняття «компетентність» у різних авторів має на увазі і результати навчання, і систему ціннісних орієнтацій і розуміється в різних аспектах:

– якість особистості, яка необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері. До складу компетентності входять не абстрактні загальні та предметні вміння і навички, а конкретні життєві, які будуть необхідними людині будь-якого віку чи фаху (Н. Мойсеюк) [128, с. 639].

– як можливість встановлення зв'язків між знанням і ситуацією, або в ширшому сенсі, як здатність знайти і виявити процедуру дії, адекватну розв'язанню проблеми (І. Агапов, Дж. Равен, С. Шишов та ін.);

– як сукупність взаємозв'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), предметів, що задаються стосовно певного кола процесів і необхідних, щоб якісно і продуктивно діяти стосовно них (С. Батишев, Б. Гершунський, Е. Зеєр, Л. Мітіна, В. Сластьонін та ін.);

– як інтеграційна особистісна характеристика, що відображає готовність і здатність особистості здійснювати діяльність (в т.ч. професійну) відповідно до прийнятих нині у суспільстві нормами і стандартами (С. Вершловський, В. Козирєв, Ю. Кулюткін, Н. Радіонова, Ю. Татур, А. Тряпціна, А. Хуторський та ін.).

Останнє з перерахованих якнайповніше відображає в собі складний і дуже місткий зміст, підкреслюючи соціально-педагогічний і соціально-психологічний характер поняття. Відзначимо, що в процесі цього більшість сучасних дослідників дотримуються погляду, який розрізняє поняття «компетенція» і «компетентність» і розуміють під «компетенцією»

заздалегідь задану соціальну вимогу до освітньої підготовки випускника, нормативно визначувану статутами, інструкціями й іншими документами [70], «компетентність» розглядається як володіння цими властивостями, що виявляється зокрема в професійній діяльності.

На думку авторів «Енциклопедії освіти», «професійна компетентність передбачає сформованість уміння розмірковувати й оцінювати професійні ситуації і проблеми; творчий характер мислення; виявлення ініціативи у виконанні виробничих завдань; усвідомлене розуміння особистої відповідальності за результати праці; здатність до управління виробничим колективом; прийняття раціональних рішень у вирішенні конкретних завдань і проблем» [67, с. 309]. Таке трактування професійної компетентності відображає прямі вимоги до змісту й особистісних якостей підготовки фахівця в його допрофесійній діяльності, а їх сформованість означає його готовність до цієї діяльності. Це визначення звучить, як вимога до якості (змістової й особистісної) підготовки майбутнього перекладача здійснювати професійну діяльність.

На думку Р. Горбатюка, вагомими причинами незадовільного стану сформованості професійних компетентностей фахівців, є такі:

– *зовнішні* – зміна профілю професійної діяльності в умовах сучасного ринку праці; випереджувальний характер інформаційних технологій; невідповідні можливостям студентів зміст навчання і методика викладання; несумісність функціональних можливостей студентів вимогам, що висуваються сучасною системою навчання;

– *внутрішні* – низька практична спрямованість загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін; зменшення аудиторних годин на фахову підготовку; надмірна інтенсифікація навчання; недосконалість робочих навчальних програм;

– *загальні* – підвищена стомлюваність студентів у роботі з комп'ютерною технікою; нестійка працездатність; загальна ослабленість організму; низький індивідуальний темп діяльності;

– *специфічні* – порушення моторики, зорово-моторної координації, зорового і просторового сприйняття [39, с. 31].

Основою професійної компетентності знані педагоги Р. Гуревич, М. Кадемія і М. Козяр обґрунтовано вважають знання фахівця: обсяг, достатній для продуктивної професійної діяльності; методологічність і фундаментальність знань, визначальна роль загальних принципів, ідей; прагматизм, неперервність зв'язків «знання – діяльність»; системність організації та структурування, усвідомлення реальних зв'язків між елементами, класифікованість; таксономізованість знань, виокремлення основних вузлових елементів; релятивність взаємозв'язків поля знань, можливість оновлення як змісту, так і взаємозв'язків під впливом об'єктивних чинників; рефлексивність знань [48, с. 46].

Під кутом зору нашого дослідження значний інтерес становить ціла низка праць щодо визначення поняття і структури професійної компетентності перекладачів. Зокрема, відомий перекладознавець О. Чередниченко до структури професійної компетентності перекладача відносить такі складові: мовну та культурну компетенцію у вихідній і цільовій мовах; стилістичну компетенцію; референційну компетентність; технічну компетентність [196].

Дослідник В. Желясков вважає, що структура професійної компетентності майбутнього перекладача містить принаймні п'ять основних компонентів: лінгвістичну, соціокультурну, соціально-психологічну, перекладацьку й інформаційну компетенції [70].

Український науковець О. Рогульська визначає професійну компетентність перекладача як інтеграційну характеристику особистості фахівця, що включає лінгвістичну, соціокультурну, психологічну й інформаційну компетенції і котра дозволяє перекладачеві ефективно здійснювати його професійну діяльність [172].

Вище зазначена компетентність з використанням вільнопоширюваних систем перекладу – це професійно-особистісна якість майбутнього фахівця,

що ґрунтується на знаннях, уміннях, досвіді в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, що містить технічні та технологічні компоненти і сприяє ефективному вирішенню професійних і педагогічних завдань з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [91].

Кінцевою метою перекладачів є досягнення ними розуміння людьми їхнього перекладу. Перекладачеві необхідно володіти комплексом мовленнєвих умінь і професійних навичок, які безпосередньо не пов'язані з перекладацькою діяльністю: самостійне складання текстів (не тільки кореспонденції чи протоколів, а й технічних, науково-популярних, публіцистичних), редагування текстів, опрацювання їх для подальшого машинного перекладу, створення адаптованих версій програмного забезпечення (локалізація), опрацювання машинного перекладу, консультації не лише з мовних питань, а й із краєзнавчих і міжкультурних аспектів тощо. Тому професійна підготовка майбутніх перекладачів має орієнтуватися на галузеву специфіку обраної спеціалізації перекладацької діяльності. Як зазначає американський науковець Р. Тінслей [220], професійні перекладачі мають бути добре обізнані зі структурою та стилістичними особливостями вихідної та цільової мов.

Потрібно зазначити, що вивчення іноземної мови включає не лише загальне знання про неї, а й уміння користуватися мовою як засобом спілкування, критично мислити, одержувати інформацію з усіх доступних джерел, оцінювати її, розуміти співрозмовника, формулювати власні думки тощо [216].

Знання іноземної мови є, звичайно, основною умовою якісного перекладу але не єдиною, оскільки переклад як вид мовленнєво-мисленнєвої діяльності людини здійснюється за допомогою мовленнєвого механізму, який передбачає осмислення, випереджувального відображення та смислоутворення [76, с. 83]. Отже, якісний переклад та інтерпретація можливі за умови володіння відповідною системою знань, умінь, навичок та особистісних якостей перекладача.

Тенденції глобалізації й інформатизації суспільства відображаються на його професійній структурі, що характеризується процесами інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій в професійну діяльність і диференціацію видів професійної діяльності, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Крім того, важливим чинником інформатизації професійної діяльності виступає віртуалізація, проявом якої виступає здійснення професійної діяльності не з матеріальними об'єктами, а з їх аналогами-моделями, часто наявними в мережному просторі. Вказані тенденції приводять до злиття професійних та інформаційних функцій фахівців, з'єднання предметних та інформаційних знань, умінь і навичок, стирання меж між галузевими й інформаційними фахівцями.

Отже, професійна компетентність у певній сфері – система знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей особистості, що забезпечує можливість виконання професійних обов'язків відповідного рівня, готовність особистості мобілізувати власні ресурси, необхідні для ефективного розв'язання професійних завдань у типових і нестандартних ситуаціях [150, с. 46], певним чином визначає залучення людини до культури. Зазначимо, що дослідники Р. Гуревич, А. Гуржій, Л. Коношевський включають систему культурних цінностей у модель професійної компетентності фахівця в інформаційно-комунікаційному середовищі [57, с. 353].

Описані тенденції дозволяють розглядати *інформаційну компетентність як аспект професійної діяльності*. Значимою є думка І. Зимньої, яка виокремлює коло основних компетенцій (маючи на увазі їх подальші прояви в якості компетентності), до однієї з трьох основних груп компетентностей «компетенції, що стосуються діяльності людини» відносить компетенції інформаційно-комунікаційних технологій: прийом, перероблення, видачу інформації [77].

Інформаційна компетентність необхідна як підстава для розуміння, можливості вибору, формування думки, ухвалення рішень і виконання інформованих та відповідальних дій. Отже, інформаційна компетентність –

інтегроване поняття інформаційної грамотності та культури й уміння здійснювати інформаційну діяльність, в тому числі і в автоматизованих технологіях [52, с. 191].

Дослідник М. Головань до значущих ознак інформаційної компетентності відносить: знання інформатики як предмета; використання комп'ютера як необхідного технічного засобу; сукупність знань, умінь та навичок пошуку, аналіз інформаційних даних; ціннісне ставлення до інформаційної діяльності; наявність актуального освітнього чи професійного завдання, в якому актуалізується та формується інформаційна компетентність [36].

Український науковець Н. Баловсяк розглядає інформаційну компетентність як інтегровану освіту особистості, яка відображає її здатність до визначення інформаційної потреби; пошуку, опрацювання, зберігання та передавання даних в усіх їх формах і поданнях (друкованій або електронній формах); уміння працювати з комп'ютерною технікою й інформаційно-комунікаційними технологіями, застосовувати їх у професійній діяльності та повсякденному житті. Дослідниця також розглядає цю компетентність як сукупність трьох складових: інформаційна (здатність ефективно працювати з теоретичним матеріалом); комп'ютерно-технологічна (уміння працювати з сучасними комп'ютерними технологіями); процесуально-діяльнісна (визначає здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології на практиці) [8].

Вивчаючи зміст інформаційної компетентності фахівця з'ясували, що це поняття розглядається фахівцями як засвоєння компетенцій у галузі інформатики, необхідних для діяльності в інформаційному просторі [7].

Нині наявні два визначення інформаційної компетентності особистості. З одного боку, інформаційна компетентність – це компетентність індивіда в роботі з інформацією, а з іншого – комп'ютерна компетентність, тобто уміння працювати з комп'ютером та інформаційно-комунікаційними технологіями [7, с. 9].

Вивчаючи зміст інформаційної компетентності фахівця з'ясували, що це поняття розглядається фахівцями як засвоєння компетенцій у галузі інформатики, необхідних для діяльності в інформаційному просторі [37].

Інформаційна компетентність охоплює професійні знання, вміння і навички, досвід роботи в певній галузі виробництва, вміння систематично підвищувати свою кваліфікацію, самостійно набувати знання, застосовувати раціональні прийоми пошуку, систематизації, відбору, аналізу, узагальнення та використання інформації соціально-комунікативні й індивідуальні здібності особистості, що забезпечують самостійність у здійсненні професійної діяльності [78].

Як вважає професор В. Клочко, інформаційна компетентність – це компетентність індивіда в роботі з інформацією, з одного боку, а з іншого – це комп'ютерна компетентність, тобто уміння працювати з комп'ютером та інформаційними технологіями [92, с. 90].

Отже, інформаційна компетентність, за В. Клочком, – це інтегративна якість особистості, яка є результатом відображення відбирання, засвоєння, перероблення, трансформації та генерування інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, які дозволяють виробляти, приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності [92, с. 9].

Проаналізувавши наявні підходи до визначення поняття «інформаційна компетентність», визначаємо інформаційну компетентність як інтегративне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації й ефективної роботи з нею в усіх її формах і представленнях – як в традиційній, друкованій формі, так і в електронній формі (додаток Р); здатності щодо роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями, і здатності щодо застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті. Отже, інформаційна компетентність є сукупністю трьох компонент: інформаційна компонента (здатність ефективної роботи з інформацією в усіх формах її

представлення); комп'ютерна або комп'ютерно-технологічна компонента (що визначає вміння та навички щодо роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням); компонента застосовності (яка визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних і комп'ютерних технологій до роботи з інформацією та розв'язання різноманітних завдань) [86, с. 147].

Нині в освітній теорії і практиці широко та неоднозначно використовуються терміни, що мають на увазі результат інформаційної підготовки майбутнього фахівця. В науково-педагогічній літературі використовуються терміни «інформаційна компетентність», «інформаційно-комунікаційна компетентність», «інформаційно-технологічна компетентність», «компетентність у сфері інформаційно-комунікаційних технологій» та ін. Сфера підготовки майбутніх перекладачів не є виключенням – відзначається значна кількість робіт, присвячених формуванню вказаних компетентностей (Ю. Дишлева, І. Колодій, Ю. Колос, О. Мацюк, З. Підручна, О. Рогульська, А. Шіба й ін.).

Аналіз цих робіт дозволяє стверджувати, що всі перераховані компетентності мають на увазі у фахівця не лише наявність певного рівня знань, умінь і навичок, що дозволяють розв'язувати актуальні навчальні та практичні завдання, й оперативно орієнтуватися в інформаційному просторі, а й досвіду в пошуку, оцінюванні, використанні, зберіганні та передаванні інформації, одержаної за допомогою технічних засобів та інформаційних технологій. У зв'язку з цим, вважаємо, що несучи певні смислові навантаження, ці термінологічні поняття, проте, однаково мають на увазі готовність і здатність особистості до організації використання інформації, технічних засобів і засобів інформаційно-комунікаційних технологій у професійних цілях. Відповідно, у межах цієї роботи буде використаний термін *«інформаційна компетентність»*.

Ураховуючи згадані вище точки зору, можна стверджувати про професійний характер інформаційної компетентності фахівця, де професійна

компетентність фахівця може бути представлена сукупністю ключових, базових і спеціальних компетентностей, в кожній із яких можна виокремити компонент *інформаційної компетентності* (рис. 1.1).

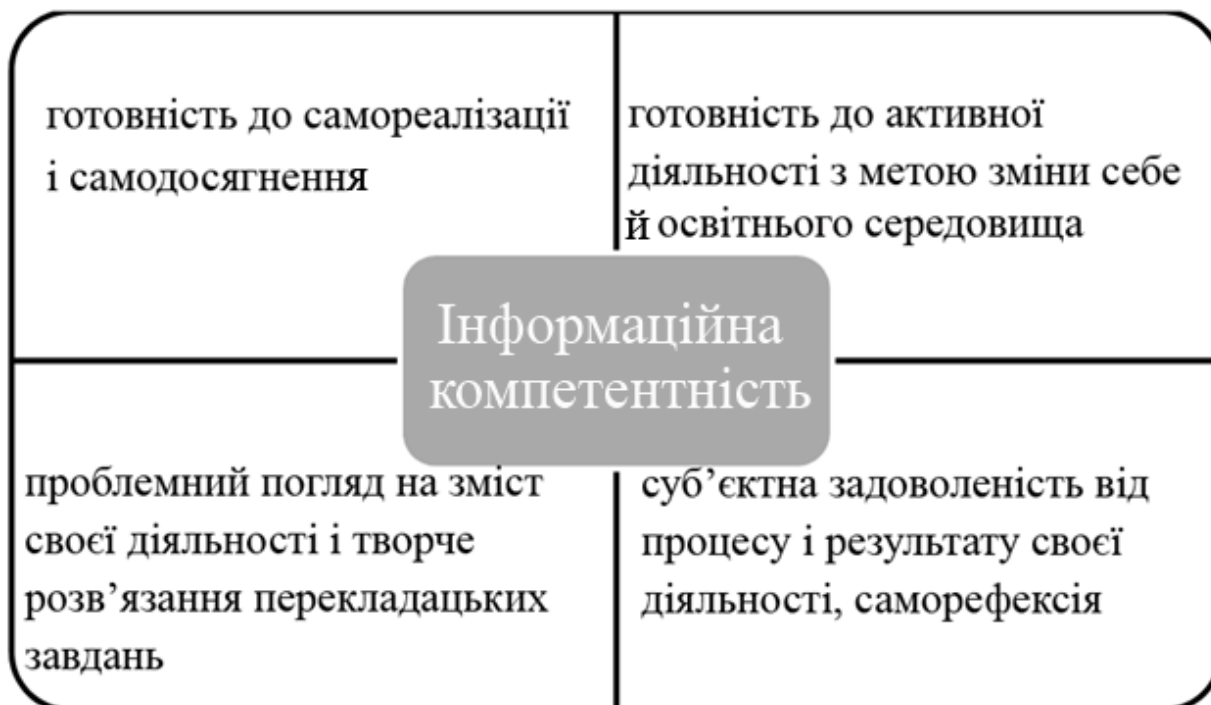

Рис. 1.1. Структура інформаційної компетентності фахівця

Прояв інформаційної компетентності як *ключової* компетентності має на увазі наявність у студента системи знань про цінність інформації у сучасному світі, про загальні особливості організації інформаційних процесів (збирання, зберігання, оброблення, передавання), наявність умінь переносити наявні знання на новий зміст і вмінь здійснювати рефлексію власної діяльності.

Інформаційна компетентність як *базова* компетентність передбачає наявність у майбутнього перекладача системи знань про особливості, можливості й обмеження технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій, призначених для автоматизації інформаційних процесів, наявність умінь інтерпретувати інформацію й умінь приймати рішення на основі критеріїв ефективності професійної діяльності.

Поняття «інформаційна культура» тісно пов'язане з дефініцією «інформаційна компетентність», що становить компетентність індивіда у роботі з інформацією, а також комп'ютерна компетентність – уміння працювати з комп'ютером та інформаційно-комунікаційними технологіями. На наш погляд, інформаційна компетентність перекладачів передусім передбачає їхню здатність використовувати апаратні засоби інформаційно-комунікаційних технологій, а також ефективно працювати з інформацією в електронному (додаток Р) та друкованому варіантах (швидко її знаходити та раціонально опрацьовувати) [160, с. 434].

Реалії сьогодення свідчать про поширення інформаційно-комунікаційних технологій в усіх галузях – виробництві, сфері обслуговування, науці, освіті. В умовах інформатизації суспільства досить актуальною є проблема формування інформаційної культури особистості. На думку науковців, інформаційна культура поки що є показником швидше професійної культури, проте з часом вона має стати важливим чинником розвитку кожної особистості. На формування інформаційної культури впливають досягнення у галузі інформатики, кібернетики, бібліотекознавства й ін. [160, с. 433].

Характеристика інформаційної компетентності як *спеціальної* компетентності включає вміння класифікувати професійні завдання з подальшим розв'язанням і вибиранням певного технічного засобу та інформаційно-комунікаційної технології й уміння управляти специфічною знаково-символічною системою в різноманітних формах і різноманітними способами.

У контексті уявлень про компетентність як інтеграційну якість особистості, що відображає готовність і здатність здійснювати професійну діяльність відповідно до прийнятих нині в суспільстві нормами і стандартами, важливим видається визначення інформаційної компетентності, дане С. Трішіною й А. Хуторським. На їхню думку, інформаційна компетентність – це інтеграційна якість особистості, що є результатом

перетворення досвіду діяльності особистості щодо управління збиранням, засвоєнням, переробленням, трансформацією і генеруванням інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, що дозволяють виробляти, приймати, прогнозувати і реалізовувати оптимальні розв'язки в різних сферах діяльності [187].

Приймаючи визначення, дане С. Трішіною й А. Хуторським, і відштовхуючись від того, що від понять «знання, вміння, навички» компетентність відрізняють її інтеграційний характер, співвідношення з ціннісно-смысловими характеристиками особистості і практико-орієнтована спрямованість, враховуючи інформатизацію професійної структури суспільства, і спираючись на уявлення про те, що склад професійної діяльності майбутнього перекладача визначає переважно зміст його навчання, прийmemo як базове таке визначення *інформаційної компетентності майбутнього перекладача – інтеграційна динамічна якість особистості, що виявляється в здатності та готовності виробляти, приймати і реалізовувати оптимальні розв'язки інформаційних завдань професійної діяльності перекладача.*

Для розв'язання завдання виявлення структурних компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів проаналізуємо структури інформаційної компетентності, запропоновані різними дослідниками.

У структурі категорії «інформаційна компетентність» С. Трішіна виокремляє п'ять таких компонентів:

– *ціннісно-мотиваційний*: полягає в створенні умов, що сприяють входженню майбутніх перекладачів у світ цінностей; характеризує міру мотиваційних спонукань людини, котрі впливають на відношення індивіда до роботи і до життя в цілому;

– *когнітивний*: відображає перероблення інформації на основі мікрокогнітивних актів (аналіз інформації, що поступає, формалізація, порівняння, узагальнення, синтез із наявними базами знань, розроблення

варіантів використання інформації і прогнозування наслідків реалізації розв'язання проблемної ситуації; генерування нової інформації та її взаємодія з наявними базами знань, організація зберігання і відновлення інформації в довгостроковій пам'яті);

– *техніко-технологічний*: відображає розуміння принципів роботи, можливостей і обмежень технічних пристроїв, призначених для автоматизації пошуку й оброблення інформації; знання відмінностей автоматизованого й автоматичного виконання інформаційних процесів; уміння класифікувати завдання за типами з подальшим рішенням і вибором певного технічного пристрою залежно від його основних характеристик; включає: розуміння суті технологічного підходу до реалізації діяльності; знання особливостей засобів інформаційно-комунікаційних технологій щодо пошуку, перероблення і зберігання інформації, а так само виявлення, створення та прогнозування можливих технологічних етапів щодо перероблення інформаційних потоків; технологічні навички й уміння працювати з інформаційними потоками;

– *комунікативний*: відображає знання, розуміння, застосування мов (природних і формальних) та інших видів знакових систем, технічних засобів комунікацій в передаванні інформації від однієї людини до іншої за допомогою різноманітних форм і способів спілкування (вербальних і невербальних);

– *рефлексивний*: полягає в усвідомленні власного рівня саморегуляції особистості, за якого життєва функція самосвідомості полягає в самоврядуванні поведінкою особистості, а так само в розширенні самосвідомості, самореалізації [188].

Схарактеризуємо структурні компоненти, що виокремлюються.

Мотиваційно-ціннісний компонент характеризується усвідомленням на особистісному рівні значущості та цінності інформації для життєдіяльності сучасного суспільства і фахівця перекладацького профілю; усвідомленням злиття професійних та інформаційних функцій фахівців; позитивним ставленням до професійної перекладацької діяльності з використанням

технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій; виявленням цікавості до власної інформаційної компетентності.

Когнітивний компонент передбачає операцію поняттями, пов'язаними з особливостями інформаційної картини сучасного світу; освоєння системи знань про особливості професійних перекладацьких процесів, що використовують сукупність засобів і методів збирання, оброблення інформації для одержання інформації нової якості про стан об'єкту, процесу або явища; відображає розуміння і застосування знакових систем у передаванні інформації від однієї людини до іншої за допомогою різноманітних технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій.

Діяльнісний компонент виявляється в готовності самостійного практичного застосування алгоритмів діяльності, пов'язаних із інформаційними процесами, що супроводжують професійну діяльність; готовності вести альтернативний пошук способів розв'язання неструктурованих перекладацьких завдань за допомогою технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій.

Оцінно-рефлексивний компонент характеризує наявність рефлексії власної ієрархії цінностей і місця, цінності інформації в ній; спрямування до розширення самосвідомості та самореалізації, у тому числі і за допомогою технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій.

Необхідно відзначити, що виокремлені компоненти є взаємозумовленими і взаємодоповнюючими, що підтверджують інтегративність досліджуваного феномену. Дійсно, мотивація поведінки тісно пов'язана з емоціями і принципово неможлива поза межами емоційно-ціннісної сфери особистості. Потреби і мотиви, будучи з одного боку джерелами активності, з іншого – виражаються в ній. Від особливостей мотивації до навчальної і професійної діяльності залежить усвідомленість і повнота освоєння знань, а так само системне оволодіння алгоритмами практичної діяльності. Зв'язок між когнітивним і діяльнісним компонентами

виявляється найочевидніше, оскільки без досягнення певного рівня знань, неможливо сформувати практичну діяльність, а практична діяльність у свою чергу розширює усвідомленість і повноту знань. Активність в діяльності неможлива без пізнання й оцінки своїх дій, можливостей, особливостей, тобто без актів рефлексій. Кінцевий результат рефлексії відображається у виборі способів діяльності, рефлексія власної практичної діяльності приводить до готовності та здатності розв'язувати неструктуровані завдання, впливає на ієрархію цінностей особистості, поступово ускладнюючи структуру мотиваційно-ціннісної сфери особистості.

Науковий розгляд досліджуваної компетентності не буде досить повним без виявлення якісних характеристик сформованості компетентності, тобто *рівнів сформованості* інформаційної компетентності. Під рівнем розуміється послідовність і співвідношення певних мінімальних і максимальних східців розвитку структур об'єктів або явищ. Для визначення рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів необхідно виокремити критерії сформованості. В педагогічній літературі пропонуються різні критерії оцінки результатів навчання, найважливішими з яких є його результативність. Так, В. Безпальком запропоновані наступні критерії рівнів сформованості (загально-навчальних умінь): рівень засвоєння діяльності, міра абстракції викладу, міра усвідомленості вибору дій у розв'язанні навчального завдання, параметр автоматизації дії). А. Усова критеріями оцінки діяльності пропонує вважати повноту виконання операцій, послідовність їх виконання, міру усвідомленості дії й операцій.

На основі думок науковців про вибір критеріїв, спиратимемося на компонентний склад інформаційної компетентності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та оцінно-рефлексійний компоненти), який, маючи теоретичний характер, дозволяє використати однойменні критерії оцінювання сформованості цієї компетентності. Відобразимо показники сформованості інформаційної компетентності в табл. 1.1.

Показники сформованості інформаційної компетентності майбутніх
перекладачів

Компонент інформаційної компетентності	Показник
Мотиваційно- ціннісний	<p>Відношення до себе як до суб'єкта, який діє в умовах інформаційного суспільства.</p> <p>Значимість здобуття вищої професійної освіти.</p> <p>Значущість інформатизації професійної діяльності перекладача.</p> <p>Активність включення в нові умови інформаційного суспільства.</p> <p>Інтерес до використання інформаційних технологій в професійній діяльності перекладача.</p> <p>Прагнення до розширення сфери використання інформаційних технологій в професійній діяльності.</p>
Когнітивний	<p>Уявлення про особливості перебігу основних інформаційних процесів, загальних для будь-якого виду професійної діяльності перекладача.</p> <p>Розуміння відмінностей використання інформаційних технологій залежно від виду професійної діяльності перекладача з урахуванням цілей і очікуваного результату.</p> <p>Знання особливостей інформаційних технологій, уживаних в конкретному виді професійної діяльності перекладача.</p> <p>Знання практичних аспектів застосування інформаційних технологій в різних видах професійної діяльності перекладача.</p>

Продовж. табл. 1.1

Діяльнісний	Сфера розв'язання пошукових завдань	<p>Уміння точно інтерпретувати питання. Уміння деталізувати питання.</p> <p>Уміння знаходити в тексті інформацію, задану в явному або в неявному вигляді.</p> <p>Уміння ідентифікувати терміни і поняття.</p> <p>Здійснення стратегії пошуку інформації.</p>
	Сфера розв'язання	Уміння накопичувати інформацію у вигляді текстів, таблиць, схем, графіків тощо.

	завдань зберігання інформації	Володіння засобами і технологіями організації інформаційних сховищ паперового вигляду. Володіння засобами і технологіями організації інформаційних сховищ безпаперового вигляду на окремих персональних комп'ютерах, у локальних і глобальних мережах.
	Сфера розв'язання обчислювальних завдань	Уміння порівнювати і зіставляти інформацію з декількох джерел. Уміння виключати невідповідну і несуттєву інформацію. Використання засобів і технологій, що забезпечують обчислювальні операції, типових для певного виду професійної діяльності перекладача. Володіння методами побудови стандартних моделей процесів, явищ і об'єктів, що стосуються сфери професійної діяльності.
	Сфера рішення інтелектуальних завдань	Уміння інтерпретувати показники, що характеризують соціально-економічні процеси і явища. Уміння виробляти рекомендації за рішенням конкретної проблеми на підставі отриманої інформації, у тому числі суперечливою. Уміння зробити висновок про націленість наявної інформації на вирішення конкретної проблеми. Володіння ресурсами, засоби і технологіями адекватними виробленим або вказаним критеріям або умовам.

Продовж. табл. 1.1

	Сфера розв'язання інформаційно-комунікаційних	Уміння обґрунтувати свої виведення. Уміння викладу інформації для аудиторії з урахуванням її специфіки. Уміння грамотно цитувати джерела. Володіння засобами викладу інформації з дотриманням норм передачі інформації.
--	---	---

Міра вираженості представлених показників дозволить виокремити і схарактеризувати рівні сформованості інформаційної компетентності майбутнього перекладача, серед яких нами виокремлені: низький, середній і високий.

Отже, аналіз сутнісних характеристик змісту поняття «інформаційна компетентність» майбутніх перекладачів, одержані такі *висновки*.

1. Поняття інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як видове відображає в собі складний і місткий зміст поняття компетентності, що має соціально-педагогічний і соціально-психологічний аспекти.

2. Аналіз базових для дослідження понять показав, що розрізнення понять «компетенція» і «компетентність» здійснюється в категоріях «загальне» – «особистісне». Компетенція – заздалегідь задана соціальна вимога до освітньої підготовки випускника, нормативно визначене статутами, інструкціями й іншими документами. Компетентність – володіння цими властивостями, що виявляється, зокрема, в професійній діяльності.

3. «Інформаційна компетентність майбутніх перекладачів» є *інтеграційною динамічною якістю особистості, що виявляється в здатності та готовності виробляти, приймати і реалізовувати оптимальні розв'язки інформаційних завдань професійної діяльності перекладача*.

4. Визначена структура інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що включає *мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний і оцінно-рефлексійний компоненти*, які є взаємозумовлюючими і взаємодоповнюючими.

5. Описані етапи формування інформаційної компетентності: 1) *етап орієнтування*, на якому відбувається формування мотиваційно-ціннісного компонента; 2) *етап залучення*, що забезпечує формування когнітивного і, частково, діяльнісного компонента; 3) *етап закріплення*, що характеризується активним формуванням діяльнісного компонента інформаційної компетентності, одержанням позитивного досвіду діяльності; 4) *етап рефлексії*, що забезпечує формування оцінно-рефлексійного компонента

інформаційної компетентності.

6. Компонентний склад інформаційної компетентності, маючи теоретичний характер, дозволяє використати *однойменні критерії оцінки сформованості* цієї компетентності. Міра вираженості дозволяє виокремити і схарактеризувати рівні сформованості інформаційної компетентності майбутнього перекладача : *низький, середній і високий*.

1.1.2 Інноваційне освітнє середовище ЗВО як чинник формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів

Розмірковуючи про формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у попередньому параграфі, часто згадували таке поняття як «інноваційне освітнє середовище» в контексті тих вимог, що висуває суспільство і держава до професійної особистості майбутнього перекладача. Класифікуючи ці вимоги, можна відзначити, що вони пов'язані з наявністю різних компетенцій, і постає питання про те, які з цих компетенцій найбільш затребувані в контексті підготовки майбутніх перекладачів. Серед цих вимог можна виокремити такі: в сферах педагогічної, культурно-просвітницької і дослідницько-наукової діяльності. Виходячи з них, можна говорити про те, що соціальне замовлення вимагає від вищої школи виховання різнобічно розвиненої особистості, здатної на розв'язання різних за складністю професійних завдань. Проте довгий час навчання у ЗВО було орієнтоване на одержання теоретичних знань, котрі потім мають інтегруватися в професійну діяльність під час проходження виробничої перекладацької практики, в процесі цього не простежувався зв'язок між теорією викладання і реальною обстановкою на занятті, з якою стикався майже кожний випускник ЗВО, вибираючи своєю професійною діяльністю роботу перекладача. Такий розрив і відсутність наступності між підготовкою майбутнього перекладача і власне практичною діяльністю перекладача зумовили проблему появи нових способів навчання студентів,

розвитку тих умінь, котрі допомогли б на практиці в їхній професійній діяльності. Необхідність створення полікультурного іншомовного освітнього середовища ЗВО зумовлена інтеграційними процесами й активізацією міжкультурної взаємодії світу, що глобалізує, зміною статусу іноземної мови, стратегічним значенням сфери освіти для економічного і соціального розвитку держав.

В офіційних українських і міжнародних документах усе більш виразно простежується думка, що життєздатність та ефективність будь-якої цивілізації зумовлені привабливістю, що має її культура для інших країн, нині європейська система вищої освіти набуває всесвітнього рівня тяжіння, що відповідає екстраординарним культурним і науковим традиціям.

Численні спроби реформування педагогічної освіти в країні часто закінчувалися безуспішно внаслідок того, що фахівці, які склали нові реформи, співробітники вищої школи і наукові діячі не могли об'єктивно судити про можливості та перспективи розвитку професійної освіти. Це призвело до зниження престижності професії перекладача, відмова молодих фахівців працювати в умовах інформаційного суспільства, що змінюється. Головним чинником невдач в реформуванні освіти є відсутність загальних вимог до перекладача як з боку держави, так і з боку суспільства.

Для того, щоб визначити вплив інноваційного освітнього середовища на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, варто дати визначення інноваційного середовища освітнього закладу, а також виявити особливості педагогічної діяльності в його умовах.

У Концепції науково-технологічного і інноваційного розвитку України, «інновації – це кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого продукту або технологічного процесу, який реалізується на ринку і використовується в практичній діяльності» [108].

Отже, можна зробити висновок про те, що інноваційна педагогіка – система наукових знань, спрямована на вивчення інноваційних процесів в

освіті, на впровадження інновації в освітній процес, а також підготовку перекладачів до інноваційної діяльності.

Креативний характер іншомовного інноваційного освітнього середовища варто розглядати в якості однієї із специфічних особливостей професійної підготовки майбутніх перекладачів.

Останнім часом широкого розповсюдження набуло поняття «інтерактивне освітнє середовище» (interactive learning environment), яке визначається як веб-ґрунтоване середовище, що підтримує структуровану взаємодію між членами навчальної спільноти. Для утворення інтерактивного освітнього середовища необхідно, щоб інформаційно-комунікаційні ресурси узгоджувалися з процесами комунікації та діяльності, утворюючи деяку цілісність, інтегрувалися в єдину систему, за допомогою якої підтримується та спрямовується осмислене навчання. Суб'єкти й об'єкти освітнього процесу утворюють соціальну мережу, що ґрунтується на фізичній мережі [40, с. 33].

Суттєвим моментом у створенні інтерактивного освітнього середовища є перехід від статичних інформаційних веб-сайтів до динамічних, які передбачають використання мультимедійних стимуляторів для навчання, простих навчальних модулів, складних дистрибутивних навчальних систем, електронних предметних курсів, відкритих дошок-порталів для членів навчальної спільноти та батьків, міжвузівських навчальних курсів (додаток Т). Інтерактивний підхід забезпечує включення всіх підрозділів університету до партнерських стосунків з адміністрацією, студентами, викладацько-професорським складом, вчителями шкіл міст та області, громадськими організаціями за допомогою інформаційних технологій. Ще одним важливим елементом інтерактивного освітнього середовища є створення електронної бібліотеки з набором програмних педагогічних засобів та навчального відео на CD- і DVD-дисках, комп'ютерних мереж (традиційних і безпроводних), ноутбуків для студентів і викладачів [210, с. 33-46].

Варто зазначити відмінність законів від принципів реалізації інноваційних процесів у тому, що закони формуються об'єктивно незалежно

від нашої свідомості, і їх варто враховувати під час впровадження нововведень і організації інноваційного процесу в освітньому середовищі.

Для формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів вище перелічені закони мають особливе значення, оскільки впровадження нововведень у навчання іноземній мові відбувається на міжнародному рівні, притягає все більше дослідників, а також увагу держави, що висуває все більші вимоги до особистості майбутніх перекладачів як джерела не лише предметних знань, а й міжкультурного компонента, його суб'єктної позиції з клієнтами. Розглянемо дію цих законів на прикладі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в інноваційному середовищі освітнього закладу:

1) закон безповоротної дестабілізації на прикладі нашого дослідження полягає в тому, що під час уведення в педагогічний процес таких нововведень як «навчання в співпраці», «метод проектів», «тихого навчання», «кейс-метод», «мовний портфель», «проблемне навчання», «мозковий штурм» відбувається зміщення на другий план, а то і повна відмова від використання традиційних методів. Так, у педагогічній практиці багато викладачів хоча і використовують прийоми граматико-перевідного, комунікативного й аудіомовного методу (додаток Д), проте ці прийоми стають не є основною роботою на занятті, а передумовою для впровадження інноваційних способів навчання. В процесі цього підкреслюється різноманітність прийомів, якими може користуватися майбутній перекладач залежно від психолого-педагогічних особливостей кожного студента. Інноваційність в цьому випадку полягає не лише у використанні перерахованих методів, а й в умінні викладача вибрати зі значної кількості альтернатив ту, що буде найбільш ефективна в його педагогічній діяльності як загалом, так і на кожному окремому занятті зокрема;

2) закон фінальної реалізації інноваційного процесу характеризується тим, що в процесі використання нововведень у навчанні іноземної мови завжди є різні перешкоди для їх реалізації. Ними можуть бути як середовище

освітнього закладу, так і суб'єкти освітнього процесу. Ті нововведення, що раніше здавалися непрацездатними, зараз є основою сучасного навчання іноземної мови, оскільки відсоток новаторів, ранніх реалізаторів і ранньої більшості переважає пізню більшість, яка скептично ставиться до інновацій в освітньому процесі;

3) стереотипізацію педагогічних інновацій можна спостерігати на прикладі комунікативного методу: цей метод тривалий час уважався новим, а також одним з найефективніших у навчанні іноземної мови. Нині комунікативний метод є не інновацією, а основою навчання, оскільки саме в комунікації відбувається освоєння нових форм діяльності на занятті з цього предмету;

4) закон циклової повторюваності полягає в тому, що будь-яка інновація є вже пройденою, знайомим нам явищем, проте з часом і в нових умовах, набуває інших рис. Якщо проектний метод спочатку ґрунтувався на певній меті і проблемі, та був своєрідною передумовою для наукових робіт студентів, то в сучасній освіті його можливості значно розширені залежно від умов їхнього навчання (додаток М). Це і робота в групах, і включення в нього проблемного навчання, і формування універсальних навчальних дій студентів і міжпредметна взаємодія в процесі виконання проекту. Оновлені і форми представлення проекту: це може бути не лише звична усім презентація в інформаційно-комунікаційному форматі, а й творчий результат проектної діяльності, а також створення інформаційного середовища на тему проекту у вигляді сайту, блогу або мобільного застосування.

Отже, закони інноваційних процесів діють і на прикладі навчання іноземної мови; знання цих законів допомагає майбутнім перекладачам орієнтуватися в динамічному потоці методичного змісту навчання іноземної мови, а також виховує в них готовність до безперервної професійної освіти.

Інтегративність навчального процесу забезпечує розвиток функціональної грамотності студентів на основі обліку особливостей професійної діяльності. Функціональну грамотність майбутніх перекладачів

варто розглядати крізь призму лінгвістичної, дидактичної, методологічної, психолого-педагогічної, методичної, дослідницької, соціокультурної, кросс-культурної грамотності. Інтегративність професійної підготовки створює умови для максимальної професіоналізації освіти, сприяє усвідомленню особистісної складової значущого пізнання; підвищенню мотивації до проведення педагогічного дослідження; поглибленню цілісного уявлення про явище, що вивчається; виробленню системних теоретичних знань; становленню критичного, діалектичного, альтернативного мислення; творчому осмисленню досвіду квазіпрофесійної діяльності, синтезу академічних дисциплін, дослідницької діяльності та виробничої перекладацької практики.

Середовище також впливає на розвиток і становлення особистості майбутніх перекладачів. На відміну від тих перекладачів, які вже працюють і здійснюють професійну діяльність на основі набутих стереотипів поведінки перекладача, студенти є сприйнятливішими до формування професійної самосвідомості. У вихованні в студентів особистісно важливих професійних якостей немає необхідності змінювати їхнє уявлення про професійну діяльність, оскільки у них немає досвіду суб'єкта діяльності, зате є певна система поглядів на те, яким має бути майбутній перекладач. Якщо враховувати, що середовище вищої школи впливає на формування теоретичних і методичних знань студентів, то освітнє середовище робить вплив на визначення у майбутніх перекладачів власних поглядів на педагогічний процес і його структуру, на формування професійної спрямованості і самосвідомості себе як майбутнього професіонала.

Для створення інтерактивного навчального середовища необхідно, щоб інформаційно-комунікаційні ресурси узгоджувалися з комунікацією та діяльністю, утворюючи деяку цілісність, інтегрувалися в єдину систему, за допомогою якої підтримується та спрямовується осмислене навчання. Суб'єкти й об'єкти освітнього процесу утворюють соціальну мережу, що ґрунтується на фізичній мережі [40, с. 33].

За ситуації, коли йде реформування системи освіти, модернізація її структури, змісту, технологій, пошук філософських і методологічних підстав для проведення реформ, – вплив середовища загострюється і його параметри (характеристики) роблять вирішальне значення на поведінку людини.

Положення про те, що середовище здатне розвивати індивідуальність і формувати через певний спосіб життя соціальний тип, що і визначає її роль в життєдіяльності людини, дозволяє розглядати її як потенційний засіб управління становленням людської особистості та її поведінкою.

Проте за середовищем не можна судити про індивідуальність його мешканців. Наприклад, можна говорити про тип викладачів, що працюють у ЗВО, але оцінити конкретного викладача лише за середовищем цього закладу не можна. В загальних рисах, на рівні типу, можна сказати, що такий викладач володіє, наприклад, широкою ерудицією, високим рівнем володіння іноземною мовою, методами ведення дослідницької й інноваційної діяльності тощо.

Останнім часом усе частіше використовується поняття «Професійно-педагогічне середовище». В найзагальнішому вигляді компонентами цього середовища є викладачі, різні структури, які їх об'єднують, а також процеси, що відбуваються в цьому середовищі. Як правило, практики називають освітнім середовищем, що об'єднує і професійно-педагогічне і студентське середовище. Це ділення умовне, оскільки викладач включається як в студентське середовище, так і в середовище професійне. Головне у визначенні (назви) типу середовища – хто знаходиться в центрі: викладач чи студент?

Необхідною складовою навчального середовища нового типу є обладнання (здебільшого – мультимедійна система), використовуване для забезпечення навчального процесу. Не менш важливою є складова середовища, котрою опосередковано зміст навчання і управління навчанням, тобто електронні засоби навчального призначення, до яких належать електронні бази даних з відповідним наповненням (бібліотеки електронної

наочності, електронні довідники і словники тощо). Електронні засоби навчального призначення як підклас електронних освітніх ресурсів (додаток Р, додаток С) де виконують кілька важливих дидактичних функцій, поєднуючи в собі: засіб зберігання і відтворення змісту навчання; засоби унаочнення навчального матеріалу; модель (моделі) об'єктів вивчення; середовище і засоби перетворювальної діяльності учнів над моделями об'єктів вивчення; засоби організації управління навчальним процесом [56].

На нашу думку, роль віртуальних технологій у навчальному процесі в загальноосвітніх навчальних закладах не варто зводити лише до принципу технологічності, інноваційності навчання хоча, безперечно як комп'ютерно орієнтовані ці технології є новітніми засобами, що сприяють зміні якісних показників навчального процесу. В умовах стрімкого зростання інформаційних потоків і збільшення дефіциту навчального часу, як зазначають науковці, засоби віртуального характеру дозволяють за один і той самий термін часу викласти і засвоїти значно більший обсяг навчальних знань [41, с. 160].

Проте розглядаючи інноваційне освітнє середовище як чинник розвитку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, варто виокремити низку функцій цього середовища для проведення аналізу взаємозв'язку і впливу цих функцій на становлення особистості майбутніх перекладачів.

Сутнісними характеристиками інноваційного освітнього середовища є його гнучкість, відкритість, варіативність, що означає можливість змін і корекції, творчого розвитку студентів.

Навчання, побудоване на інноваційних технологіях, покликане відіграти важливу роль у розвитку культури учіння впродовж усього життя, що створює нові можливості для задоволення потреб громадян у професійному зростанні. Зокрема, мультимедіа-технології, що є інструментальною основою екранного мистецтва, котра популяризує шедеври світової спадщини, мають сильний емоційний вплив, прищеплюють

естетичні смаки й водночас дають необхідні знання з різних галузей культури, мистецтва, історії тощо. Ці можливості інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяють вихованню в молоді почуття гармонії, художнього смаку, можна ефективно використовувати в системі професійної освіти [46, с. 316].

Аналізуючи перераховані функції інноваційного освітнього середовища, можна говорити про те, що воно є цілісною системою, спрямованою на мотивацію, саморозвиток, професійну самосвідомість і розвиток ціннісного відношення до професії перекладача, стимулює творчу і пізнавальну активність її суб'єктів.

Як вже відзначалося раніше, в структуру інформаційної компетентності майбутніх перекладачів входять такі компоненти як комунікативний, лінгвістичний, лінгвокраїнознавчий, методичний та ін. Усі перераховані компоненти взаємозв'язані, оскільки ставлять своєю метою формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Проте, враховуючи нові вимоги, викладач не лише навчає студентів іноземної мови, а й виховує їх засобами мови, активізує їх пізнавальну і самостійну діяльність щодо вивчення предмета, є джерелом прагнення до самореалізації. Головна мета освітнього процесу – навчити вчитися, прищепити навички набуття знань і формувати мотивацію до самостійного навчання. Безперервне придбання нових знань і прагнення до знань мають стати невід'ємною рисою вдачі сучасної людини, тобто повинні мінятися і методи подання інформації. Використовуючи діяльнісний підхід до навчання, необхідно організувати самостійне придбання знань, умінь і навичок. Успіхи студентів у вивченні мови стимулюють самовдосконалення викладача, підвищують його мотивацію до зміни освітнього середовища з метою оптимізації освітнього процесу, реалізації нових ідей і постановці проблемних питань.

У нашому розумінні *інноваційне освітнє середовище* – система взаємозв'язаних і зумовлених чинників, механізмів, технологій, різноманітних типів взаємовідношення між суб'єктами освіти. Інноваційне

освітнє середовище є сукупністю матеріальних чинників освітнього процесу і міжособистісних стосунків, що встановлюють суб'єкти освіти в своїй взаємодії. Таке середовище не лише надає можливість кожному студенту на кожному освітньому рівні розвинути початковий творчий потенціал, а й викликає потребу в подальшому самопізнанні, творчому саморозвитку, формує в людини об'єктивну самооцінку. Основними вимогами до інноваційного середовища є висока міра невизначеності та проблемності, безперервність і наступність, прийняття студента й включення його в активну освітню діяльність. Таке середовище формує *креативну особистість, готову до творчості та до створення принципово нових ідей*.

Однак, найповнішим і сучасним, що концентрує в собі сутнісні ознаки феномена інноваційного освітнього середовища, на нашу думку, є підхід Л. Ващенко, яка наголошує, що головна місія такого середовища полягає в генеруванні інноваційних потоків і нарощуванні інноваційного потенціалу кожного навчального закладу й системи загалом, збереження і локальних, і адміністративних новацій [27, с. 38].

Як основний інтеграційний критерій інноваційного середовища освітнього закладу виокремлюємо здатність цього середовища забезпечити всім суб'єктам освітнього процесу, а, зокрема, майбутньому перекладачеві, систему можливостей для ефективного особистісного і професійного розвитку.

У дослідженнях зарубіжних дидактів (Г. Вальдманн) указується на основні відмінності навчання в умовах інноваційного освітнього середовища від традиційного. Важливим тут є таке: в інноваційному середовищі навчання студент є провідним суб'єктом освіти, він виходить на перший план [221].

Порівняльний аналіз двох освітніх систем (традиційної й інноваційної) можна представити у вигляді табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Порівняльний аналіз освітніх систем (традиційної й інноваційної)

Дидактичні характеристики	Традиційне навчання	Навчання в умовах інноваційного освітнього середовища
---------------------------	---------------------	---

Мета	Формування знань умінь, навичок. Досягнення ближнього результату освіти: застосування знань у знайомій і декілька змінених ситуації	Розвиток мислення, креативних здібностей, активності та самостійності особистості. Досягнення як ближнього, так і далекого результату освіти: застосування знань у нових умовах, формування мобільності й успішності студентів. Формування компетенцій у самоосвіті та саморозвитку
Суть	Передача знань: узагальнення інформації закріплення і перевірка засвоєння	Передача способів одержання знань: залучення учасників до методів наукового пізнання; залучення до самостійної пошукової дослідницької діяльності; активного використання інтерактивних технологій; ТРІЗ технологій – розроблення творчих завдань і уроків, орієнтованих на розвиток креативних здібностей студентів. Освітній особистісний досвід студента виступає в триєдності: і як засіб розвитку особистості студента, і як дії зовнішнього світу на студента, і як результат цієї дії в пізнанні комунікації, поведінці (А. Хуторський)

Продовж. табл. 1.2

Навчання	Визначається викладачем; має лінійну структуру характеризується логічною побудовою носить когнітивний характер	Розробляється студентом самостійно; характеризується проектною спрямованістю діяльнісно-орієнтований концентричний, носить когнітивно-емоційний характер. В основному відбувається на основі індивідуальних навчальних стратегій студентів
Результат навчання	Однозначні рішення	Трансфертні рішення, які можуть використовуватися в розв'язанні інших завдань, у другій освітній ситуації

Роль викладача в навчанні	Передача навчального матеріалу, організація навчання; визначає методи і форми роботи	Модерування заняття коментування навчального матеріалу; надає студентам навчальний матеріал радить, рекомендує, пропонує на вибір методи і форми діяльності Викладач-фасилітатор навчального освітнього процесу. Викладач не повинен виступати в ролі того, хто дає оцінки організатора, а має проявляти себе як особа, партнер помічник, ініціатор і експерт
Діяльність студента	Сумісне навчання в колективі; робота носить наслідувальний характер під керівництвом викладача	Індивідуальне навчання креативного характеру Робота в індивідуальному режимі за індивідуальним маршрутом; вибір зручного режиму роботи
Зміст заняття	Тема, певний предмет навчання	Інтеграційне навчання тем Когнітивно-творчий підхід до навчання, виховання і соціалізації особи в навчальній діяльності на уроці. Висока інтенсивність навчання. Спрямованість креативного середовища уроку на предметно-комунікативну діяльність.

Із табл. 1.2 видно, що навчання в умовах інноваційного середовища освітнього закладу принципово відрізняється від традиційних методів навчання, коли студент вивчає матеріал, не маючи в процесі цього особистого досвіду розв'язування аналогічних проблем. За традиційного навчання студент лише заповнює себе чужою інформацією, до одержання якої він має непряме відношення. Тому головне завдання викладача іноземної мови, що працює в інноваційному освітньому середовищі – піддержати дослідницькі здібності студентів, оскільки творче відношення до запропонованих завдань зазвичай природне у студентів.

Для підтримки в студентів інтересу до вивчення іноземної мови, для майбутнього перекладача належить організувати педагогічний процес з урахуванням умов інноваційного середовища освітнього закладу, таким чином стимулюючи розвиток їхньої креативності на прикладі власного

прагнення і готовності до нового досвіду.

Науковець Л. Ващенко уточнює, що інноваційне середовище окремого навчального закладу, наповнене інноваційними змістом і формами організації, забезпечує умови для формування нової якості професійної науково-педагогічної та управлінської діяльності, тим самим створює потужний потенційний ресурс для розвитку і професійної діяльності [27, с. 39].

Інноваційне освітнє середовище є не лише загальним для всіх, а й *особистісним простором, індивідуальним для кожного студента, гнучко реагуючим на його запити, прагнення, потреби, таким, що спирається на його систему цінностей, мотивів і що має здатність до самоорганізації*. Для реалізації концепції розвитку креативної особистості потрібні істотні зміни педагогічної системи, що склалася, проведення цілої низки робіт щодо розроблення конкретних освітніх технологій для кожної дисципліни, створенню принципово нової методичної бази освітніх комплексів, введенню нових методів і організаційних форм освіти.

Інноваційне освітнє середовище представлене в дослідженні як цілісна система, спрямована на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що сприяє розвитку здібностей до самореалізації і самоактуалізації, творчості і становлення творчої індивідуальності педагога, готовності до проблемного погляду на педагогічну дійсність і розв'язання виникаючих проблем.

Отже, можна зробити висновок, що інноваційне освітнє середовище є провідним чинником формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, формуючи у них ключові компетенції, що висуваються вимогами сучасного суспільства до особистості майбутніх перекладачів.

1.2 Модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін

З метою визначення і реалізації комплексу педагогічних умов успішного формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів розроблена структурно-функціональна модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Нині, як зазначає О. Матвієнко, у психолого-педагогічних дослідженнях широко використовується метод моделювання. Саме він дає змогу створювати ефективні умови для реалізації мети навчально-виховної діяльності, цілеспрямовано впроваджувати інноваційні технології в освітній процес навчальних закладів й управляти ними [120, с. 249].

Найбільш загальним об'єктом моделювання, – модель якого відображає концептуальні позиції соціуму відносно спрямованості освіти і її ціннісних орієнтацій, – природно вважати систему освіти в розрізі можливих її типізацій [114] і напрямів її розвитку [126] в сучасному національному топі. Від того, який тип освіти і який її напрям обирає держава, залежать подальший інформаційний і технологічний розвиток суспільства, його соціокультурні досягнення і рейтинг в європейському співтоваристві [113].

З урахуванням функції моделювання, для створення моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів використані, по-перше, логіко-семіотична модель, що будується із спеціальних структурних схем і об'єктів, по-друге, динамічна модель, яка включає структуру і функціональну частину формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, тобто структурно-функціональну модель.

Обґрунтування і розкриття вказаних визначень і властивостей моделювання стосовно формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів послужило теоретико-методологічними і методичними передумовами для побудови моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у ЗВО. Узагальнюючи обґрунтовані в попередньому параграфі особливості професійної підготовки майбутніх перекладачів на нинішньому етапі, представимо нижче концептуальну базу моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Концептуальна основа є теоретичним фундаментом моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у ЗВО та представлена нормативною і теоретико-методологічною частинами.

Нормативна частина включає типові навчальні програми з дисциплін базової і варіативної частини професійного циклу, розроблені з урахуванням вимог компетентнісного підходу. Створені на основі вказаних нормативних документів навчальні програми з дисциплін професійної та практичної підготовки («Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу», «Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика»), що визначають зміст підготовки майбутніх перекладачів і оновлене її навчально-методичне забезпечення, сприяють реалізації таких вимог до підвищення якості професійної підготовки: 1) цілі і результати кожного навчального заняття спрямовані на кінцевий результат перекладацької підготовки – сформованість спеціальних компетенцій; 2) зміст і методика (технологія) перекладацької підготовки відповідають змісту і способам майбутньої професійної діяльності студентів, що передбачає виявлення для кожного навчального модуля дисципліни системи спеціальних компетенцій і їх операціоналізацію у вигляді відповідних професійних знань і вмінь; 3) з урахуванням виявлених професійних знань і вмінь розробляються (чи відбираються) і впроваджуються педагогічні завдання різної міри складності, включаючи тестові завдання, способи розв'язання, яких відповідають рівню сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Теоретико-методологічна частина моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів визначається такими положеннями:

– мовознавчі та перекладацькі знання і вміння забезпечать можливість їх застосування з метою успішного розв'язання широкого кола професійних завдань у сфері перекладацької професії;

– адаптація до освітнього процесу і професійної підготовки майбутніх перекладачів принципів компетентнісного підходу дозволить підвищити якість профільної підготовки майбутніх перекладачів через вдосконалення

змісту дисциплін («Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації» варіативної частини навчального плану підготовки бака;лаврів, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Переклад (англійська мова).

– врахування вимог компетентнісного підходу означає формулювання результатів навчання в професійній підготовці майбутніх перекладачів у вигляді сукупності універсальних, загально-професійних і спеціальних компетенцій. У процесі цього результати навчання мають бути такими, що діагностуються і виражаються в ступені здатності випускника застосовувати спеціальні компетенції для розв'язання універсальних і психолого-професійних проблем і завдань;

– осмислення з позиції дуальності як інноваційної форми організації професійного навчання передбачає погоджену взаємодію освітньої і виробничої сфер у підготовці перекладачів відповідно до потреб сучасного суспільства.

Сукупність представлених вище нормативних і теоретико-методологічних частин, що становлять суть концептуальної основи моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у ЗВО, нами виявлена структура моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що включає такі взаємозв'язані один з іншим структурно-функціональні організаційні блоки: цілепокладання, змістовний, організаційно-процесуальний, оцінно-результативний (рис. 1.2).

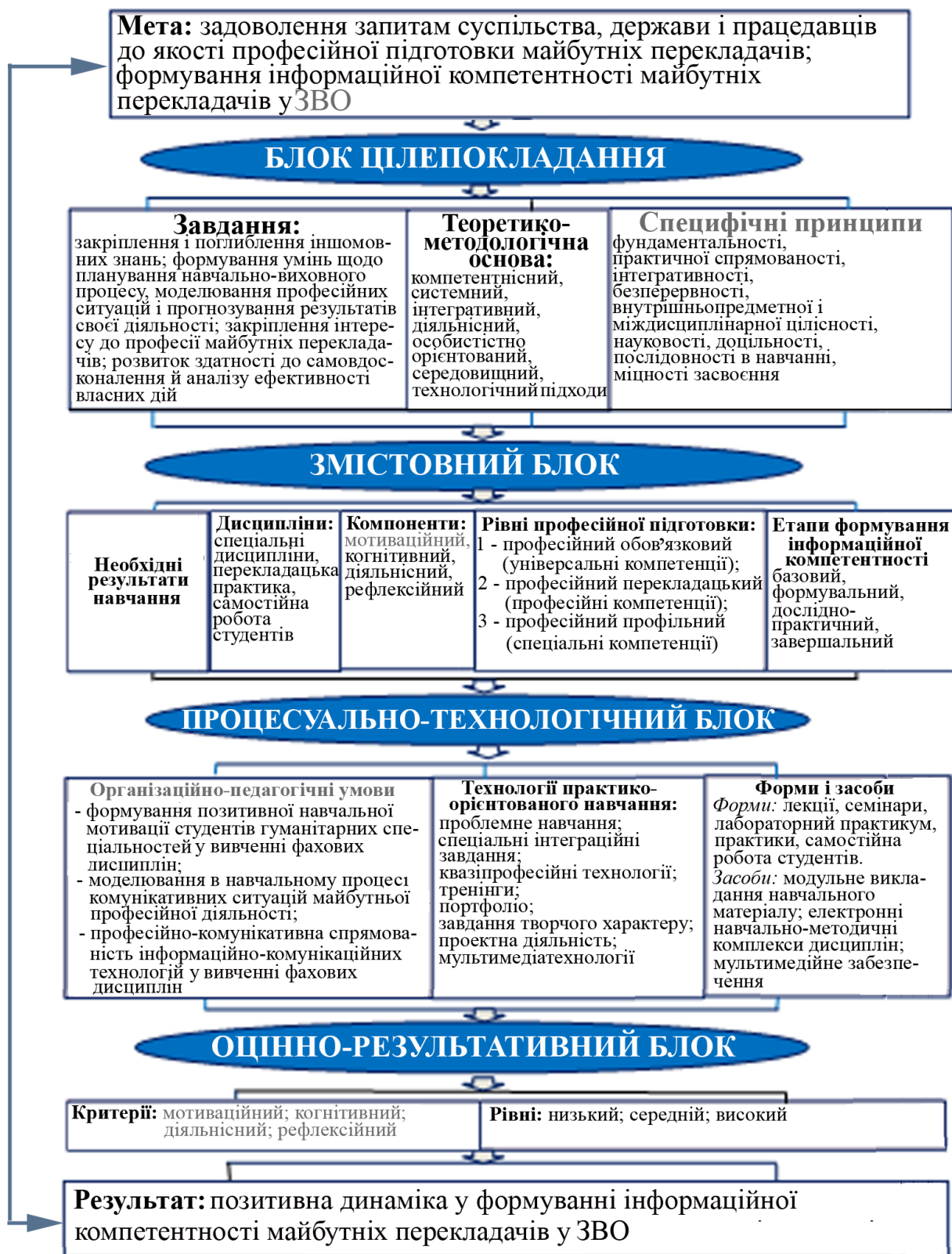

Рис. 1.2. Структурно-функціональна модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів

Блок цілепокладання конкретизує цілі та завдання, структурує теоретико-методологічну основу і принципи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Нами виокремлена така ієрархія цілей: по-перше, мета формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів відповідає цілям і результатам цілісного педагогічного процесу; по-друге, мета задоволення потребам суспільства, держави і працедавців до якості підготовки майбутніх перекладачів, забезпечення узгодженості рівня сформованості інформаційної компетентності випускника вимогам, що висуваються освітнім стандартом і освітніми програмами. Досягнення поставлених цілей забезпечується реалізацією в освітньому процесі ЗВО компетентнісного підходу через оновлення змісту і структури дисциплін варіативної підготовки, елективних курсів, умов проходження всіх видів практик, а також використання освітніх технологій, спрямованих на поліпшення рівня сформованості інформаційної компетентності та здатності студентів їх застосовувати в професійній сфері під час розв'язання завдань зростаючої складності.

У блоці цілепокладання створюваної моделі представлена система завдань, спрямованих на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів:

- закріплення і поглиблення теоретичних і фундаментальних іншомовних знань;
- формування умінь щодо планування освітнього процесу, моделювання професійних ситуацій і прогнозування результатів своєї діяльності;
- виховання і закріплення інтересу до професії майбутнього перекладача;
- розвиток здатності до самовдосконалення й аналізу ефективності власних дій.

Це дозволяє сконструювати модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у ЗВО, котру доцільно подати у

вигляді системи елементів і явищ проектного педагогічного процесу в таких зв'язках, що розкривають їх істотні значення для формування інформаційної компетентності – розвиток здатності до самовдосконалення й аналізу ефективності власних дій. Модель доцільно представити у вигляді системи елементів і явищ проектного педагогічного процесу в таких зв'язках, які розкривають їх істотні значення для формування інформаційної компетентності.

Сукупність вищезгаданих нормативно-теоретичних і методологічних основ, суть цільового блоку моделі визначають зміст інших її блоків, а також методологічні орієнтири для впровадження її в освітній процес.

Наступним елементом проектного моделі, що логічно впливає з попереднього блоку, є змістовний блок, що забезпечує змістовне наповнення педагогічної підготовки в структурі освітнього процесу ЗВО та формування у студентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Він включає опис необхідних результатів навчання у вигляді інформаційної компетентності майбутніх перекладачів і її структурних компонентів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), рівні професійної підготовки майбутніх перекладачів (обов'язковий, психолого-педагогічний, профільний), націлені на поетапне формування інформаційної компетентності (базовий, формуючий, дослідно-практичний, завершальний). Взаємозв'язок названих елементів змістовного блоку моделі забезпечується опорою на єдині цільові настанови і концептуальні підстави моделі.

Процесуально-технологічний блок педагогічної моделі розкриває систему організаційно-педагогічних умов успішного формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, а також технології навчання, форми і засоби формування інформаційної компетентності.

Освоєння теоретичного і практичного матеріалу з дисциплін «Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу», «Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика» передбачає використання практико-орієнтованих форм проведення занять: проблемні лекції і семінари;

семінари та лабораторний практикум з технологією застосування спеціальних інтеграційних завдань, ситуаційних завдань, тренінгів і форм квазіпрофесійної діяльності у вигляді ділових і ролевих ігор. Практична спрямованість педагогічних технологій у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів успішно реалізуються під час проходження лабораторних практикумів, практичних занять, виробничої перекладацької практики і здійснення самостійної роботи шляхом створення й аналізу звітної документації, портфоліо, виконання та захисту творчих проєктів (додаток М).

Технологічний блок моделі має цілісну структуру і передбачає паралельне включення студентів у різні форми навчально-професійної діяльності.

Зміст і якість варіативної педагогічної підготовки майбутніх перекладачів відповідно до практико-орієнтованих форм і технологій визначають такі засоби навчання, необхідні для ефективної організації освітнього процесу у межах формування інформаційної компетентності: модульна структуризація змісту перекладацької освіти, використання електронних навчально-методичних комплексів з дисциплін «Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу», «Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика», побудованих на компетентнісній основі, та застосуванні сучасних програмних і мультимедійних засобів забезпечення навчання майбутніх перекладачів, що сприяють освоєнню студентами не лише знань, а й способів діяльності, досвіду, який виступає основою розвитку інформаційної компетентності.

Оцінно-результативний блок моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у ЗВО є сукупністю певних критеріїв, що дозволяють визначити рівні сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що в сукупності відображають міру досягнення поставленої мети і готовність майбутніх перекладачів до майбутньої професійної діяльності.

Важливим компонентом змісту формування інформаційної компетентності в студентів у системі вищої освіти є вибір основних критеріїв, за якими можна судити про стан сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. У результаті аналізу психолого-педагогічної літератури, опитування практикуючих перекладачів дійшли висновку, що провідними критеріями сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів є мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексійний критерії, що відповідають структурним компонентам інформаційної компетентності.

Мотиваційний критерій відображає рівень готовності студента до професійної діяльності, до засвоєння іншомовних і перекладацьких знань, умінь концентрувати увагу на поставлених завданнях і можливості їх розв'язання, професійної перекладацької діяльності.

Когнітивний критерій: наявність системи іншомовних і перекладацьких знань.

Діяльнісний критерій: готовність і здатність до практичної діяльності в предметних сферах перекладацької діяльності.

Рефлексійний критерій відбиває рівень сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на основі ставлення студента до навколишнього світу, дійсності, людей, самого себе, своїх здібностей, оцінки внутрішнього спонукання особистості до професійної діяльності. В табл. 1.3 представлені якісні характеристики рівнів щодо кожного з критеріїв інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної характеристики особистості є процесом, різні етапи якого характеризуються певними рівнями її розвитку.

Американський психолог Б. Блум запропонував розглянути шість рівнів засвоєння матеріалу: знання як відтворення потрібної інформації; розуміння як роз'яснення важливої інформації; застосування як розв'язання проблем закритого характеру; аналіз як розв'язання проблем відкритого характеру; синтез – пошук творчих відповідей на проблеми; оцінка як

висловлювання критичних думок, підкріплених знаннями. Перші два рівні визначають міру розвитку знань, інші чотири належать до більш високих рівнів активності, що відображають інтелектуальні якості студента [211].

Таблиця 1.3

Якісні характеристики рівнів щодо кожного з критеріїв інформаційної

Рівні	Елементи компетентності
	<i>Результат навчання 1:</i> володіє фундаментальними знаннями лінгвістики, закономірностях розвитку процесів і явищ як складової мовознавчих дисциплін, уміннями застосовувати іншомовні знання для вирішення професійних завдань
Низький	<p><i>когнітивний:</i> не знає лінгвістичні поняття і терміни; не знає суть мовознавчих законів і закономірностей. Знання схемні і неглибокі;</p> <p><i>діяльнісний:</i> застосовує і порівнює (виконує зіставлення і протиставлення) мовознавчі знання; не уміє формулювати виведення на основі порівняння; випробовує значні утруднення в підборі лінгвістичного змісту відповідно до професійних завдань;</p> <p><i>мотиваційний:</i> не усвідомлює доцільність виконання порівняння мовознавчих знань для успішної реалізації професійних завдань;</p> <p><i>рефлексійний:</i> стиль мислення не вироблений; діє за інтуїцією; немає схильності до дослідження</p>
Середній	<p><i>когнітивний:</i> знає іншомовні та перекладацькі поняття і терміни; знає суть лінгвістичних явищ і процесів, законів і закономірностей;</p> <p><i>діяльнісний:</i> застосовує і порівнює іншомовні та перекладацькі знання; зазнає утруднення у формулюванні виведень на основі порівняння одержаних лінгвістичних знань; підбирає лінгвістичний зміст відповідно до професійних завдань, але зазнає утруднення в процесі їх структуризації;</p> <p><i>мотиваційний:</i> усвідомлює доцільність виконання порівняння лінгвістичних знань для успішної реалізації професійних завдань;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення; схильність до дослідження</p>
Високий	<p><i>когнітивний:</i> знає іншомовні та перекладацькі поняття і терміни; знає суть лінгвістичних явищ і процесів, законів і закономірностей;</p> <p><i>діяльнісний:</i> застосовує і порівнює лінгвістичні знання; формулює виведення на основі порівняння одержаних лінгвістичних; підбирає і структурує лінгвістичний зміст відповідно до професійних завдань;</p> <p><i>мотиваційний:</i> усвідомлює доцільність виконання порівняння лінгвістичних знань для успішної реалізації професійних завдань; має потребу у виконанні такого порівняння;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення; схильність до дослідження</p>

<i>Результат навчання 2:</i> Здатний розуміти місце і роль лінгвістичної науки в системі наук, її взаємозв'язку з іншими галузями знань, перспективах її розвитку	
Низький	<p><i>когнітивний:</i> не знає цілі і завдання лінгвістичної науки, основні етапи і закономірності їх розвитку і сучасний стан;</p> <p><i>діяльнісний:</i> не уміє використати основні принципи побудови лінгвістичних наук і закономірності, не володіє лінгвістичними термінами і поняттями, знаннями про предмет і його зміст;</p> <p><i>мотиваційний:</i> не усвідомлює місце і роль лінгвістичної науки, значущість перспектив її розвитку для успішної реалізації професійних завдань;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення не вироблений, немає схильності до дослідження</p>
Середній	<p><i>когнітивний:</i> знає цілі і завдання лінгвістичної науки, основні етапи і закономірності її розвитку і сучасний стан;</p> <p><i>діяльнісний:</i> намагається використати основні принципи побудови наук і закономірності, слабо володіє лінгвістичними термінами і поняттями, знаннями про предмет і його зміст;</p> <p><i>мотиваційний:</i> усвідомлює місце і роль науки, значущість перспектив її розвитку для успішної реалізації професійних завдань;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення, схильність до дослідження.</p>
Високий	<p><i>когнітивний:</i> знає цілі і завдання лінгвістичної науки, основні етапи і закономірності її розвитку і сучасний лінгвістичної стан;</p> <p><i>діяльнісний:</i> уміє використати основні принципи побудови лінгвістичних наук і закономірності, володіє лінгвістичними термінами і поняттями, знаннями про предмет і його зміст;</p> <p><i>мотиваційний:</i> усвідомлює місце і роль лінгвістичної науки, значущість перспектив її розвитку для успішної реалізації професійних завдань;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення, схильність до дослідження.</p>
<i>Результат навчання 3:</i> володіє знаннями фундаментальних і теоретичних основ сучасної лінгвістичної науки; здатний застосовувати науковий термінологічний (понятійний) апарат для характеристики процесів, явищ, закономірностей і лінгвістичних об'єктів	
Низький	<p><i>когнітивний:</i> не знає основні поняття і закони зі сфери лінгвістики, закономірності в процесах і явищах, що відбуваються в суспільстві;</p> <p><i>діяльнісний:</i> не вміє застосовувати суму фундаментальних лінгвістичних знань, включаючи сучасні наукові методи пізнання, в професійній діяльності; самостійно аналізувати й інтерпретувати лінгвістичні дані для розв'язання теоретичних і прикладних завдань;</p> <p><i>мотиваційний:</i> не усвідомлює доцільності оволодіння лінгвістичними знаннями для професійної діяльності;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення, схильність до дослідження відсутня</p>

Середній	<p><i>когнітивний</i>: знає основні поняття і закони в сфері лінгвістики, закономірності в процесах і явищах, що відбуваються в суспільстві;</p> <p><i>діяльнісний</i>: створює спроби застосовувати суму фундаментальних лінгвістичних знань, включаючи сучасні наукові методи пізнання суспільних явищ, у професійній діяльності; намагається самостійно аналізувати й інтерпретувати лінгвістичні дані для розв'язання теоретичних і прикладних завдань;</p> <p><i>мотиваційний</i>: усвідомлює доцільність оволодіння лінгвістичними знаннями для професійної діяльності;</p> <p><i>рефлексійний</i>: аналітичний стиль мислення, схильність до дослідження.</p>
Високий	<p><i>когнітивний</i>: знає основні поняття і закони в сфері лінгвістики, закономірності в процесах і явищах, що відбуваються в живій і неживій природі;</p> <p><i>діяльнісний</i>: уміє застосовувати суму фундаментальних лінгвістичних знань, включаючи сучасні наукові методи пізнання суспільства, в професійній діяльності; самостійно аналізувати й інтерпретувати лінгвістичні дані для розв'язання теоретичних і прикладних завдань;</p> <p><i>мотиваційний</i>: усвідомлює доцільність оволодіння лінгвістичними знаннями для професійної діяльності;</p> <p><i>рефлексійний</i>: аналітичний стиль мислення, схильність до дослідження.</p>
<p><i>Результат навчання 4</i>: володіє знаннями про сучасні експериментальні методи роботи з лінгвістичними об'єктами в лабораторних і реальних умовах, уміннями самостійно планувати, організовувати і проводити лінгвістичний експеримент і спостереження, аналізувати, обробляти й узагальнювати експериментальні дані, розв'язувати лінгвістичні завдання</p>	
Низький	<p><i>когнітивний</i>: не володіє знаннями про сучасні експериментальні методи роботи з об'єктами в реальних і лабораторних умовах;</p> <p><i>діяльнісний</i>: не здатний ставити мету і формулювати завдання, пов'язані з постановкою і проведенням експериментів; не вміє планувати і проводити експеримент;</p> <p><i>мотиваційний</i>: не усвідомлює необхідність в оволодінні прийомами і методами планування і постановки лінгвістичного експерименту для розв'язання професійних завдань;</p> <p><i>рефлексійний</i>: діє за інтуїцією, немає схильності до аналітичного мислення.</p>
Середній	<p><i>когнітивний</i>: знає про сучасні експериментальні методи роботи з лінгвістичними об'єктами в реальних і лабораторних умовах;</p> <p><i>діяльнісний</i>: уміє ставити мету і формулювати завдання, пов'язані з постановкою і проведенням експериментів; зазнає труднощі в плануванні і проведенні експерименту;</p> <p><i>мотиваційний</i>: усвідомлює необхідність в оволодінні прийомами і методами планування і постановки лінгвістичного експерименту для розв'язання професійних завдань;</p> <p><i>рефлексійний</i>: схильності до аналітичного мислення і дослідження.</p>

Високий	<p><i>когнітивний:</i> знає про сучасні експериментальні методи роботи з лінгвістичними об'єктами в реальних і лабораторних умовах; <i>діяльнісний:</i> успішно організовує і проводить експеримент; <i>мотиваційний:</i> усвідомлює необхідність в оволодінні прийомами і методами планування і постановки лінгвістичного експерименту для розв'язання професійних завдань; <i>рефлексійний:</i> схильності до аналітичного мислення і дослідження.</p>
<p><i>Результат навчання 5:</i> володіє знаннями методики проведення перекладацької діяльності, уміннями самостійно планувати, організовувати і проводити переклади різних типів і видів з використанням сучасних інформаційних технологій і засобів</p>	
Низький	<p><i>когнітивний:</i> не володіє знаннями теоретичних і прикладних аспектів методики перекладацької діяльності і методики її системного самоаналізу; <i>діяльнісний:</i> не вміє методично планувати і проводити перекладацькі діалоги; <i>мотиваційний:</i> розуміє про необхідність оцінювати і застосовувати методичні прийоми в професійній діяльності; <i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення, здатний до саморефлексії.</p>
Середній	<p><i>когнітивний:</i> знає теоретичні і прикладні аспекти методики перекладацької діяльності, не розуміє методики її системного самоаналізу; <i>діяльнісний:</i> уміє методично планувати і проводити перекладацькі діалоги; <i>мотиваційний:</i> розуміє про необхідність оцінювати і застосовувати методичні прийоми в професійній діяльності; <i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення, здатний до саморефлексії.</p>
Високий	<p><i>когнітивний:</i> знає теоретичні і прикладні аспекти методики перекладацької діяльності та методику її системного самоаналізу; <i>діяльнісний:</i> уміє методично планувати і проводити перекладацькі діалоги з використанням сучасних інформаційних технологій і засобів; <i>мотиваційний:</i> розуміє про необхідність оцінювати і застосовувати методичні прийоми в професійній діяльності; <i>рефлексійний:</i> аналітичний стиль мислення, здатний до саморефлексії.</p>
<p><i>Результат навчання 6:</i> володіє знаннями методики проведення перекладацької діяльності, уміннями в сфері організації і проведення перекладацької практичної діяльності в суспільстві, спрямованої на її розвиток</p>	
Низький	<p><i>когнітивний:</i> не знає методи організації діяльності в перекладацькій роботі; особливості і роль перекладацької діяльності в суспільстві; <i>діяльнісний:</i> не вміє організовувати спостереження і практичні роботи з перекладу; <i>мотиваційний:</i> не усвідомлює значущість здійснення перекладацької діяльності в суспільстві; <i>рефлексійний:</i> відсутнє аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>

Середній	<p><i>когнітивний:</i> знає методи організації діяльності в перекладацькій роботі; особливості і роль перекладацької діяльності в суспільстві;</p> <p><i>діяльнісний:</i> намагається організовувати спостереження перекладацької діяльності в суспільстві; і практичні роботи, підготувати і провести різні види перекладацьких діалогів;</p> <p><i>мотиваційний:</i> усвідомлює значущість здійснення перекладацької діяльності в суспільстві;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>
Високий	<p><i>когнітивний:</i> знає методи організації діяльності в перекладацькій роботі; особливості і роль перекладацької діяльності в суспільстві;</p> <p><i>діяльнісний:</i> здатний успішно організовувати спостереження і практичні роботи, підготувати і провести різні види перекладацьких діалогів із застосуванням різноманітних методів;</p> <p><i>мотиваційний:</i> усвідомлює значущість здійснення перекладацької діяльності в суспільстві;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичне мислення., схильність до дослідження.</p>
<p><i>Результат навчання 7:</i> демонструє і застосовує базові уявлення про основи загальної, системної і прикладної перекладацької діяльності, принципи оптимальної організації і проведення перекладацької практичної діяльності в суспільстві, спрямованої на її розвиток</p>	
Низький	<p><i>когнітивний:</i> не знає теоретичні основи загальної, системної і прикладної перекладацької діяльності в суспільстві;</p> <p><i>діяльнісний:</i> не здатний аналізувати базову інформацію в сфері перекладацької діяльності в суспільстві;</p> <p><i>мотиваційний:</i> досить не розуміє про роль і значення лінгвістичних знань і систем перекладацьких понять в практичній діяльності;</p> <p><i>рефлексійний:</i> відсутнє аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>
Середній	<p><i>когнітивний:</i> знає теоретичні основи загальної, системної і прикладної лінгвістики в забезпеченні стійкого розвитку суспільства;</p> <p><i>діяльнісний:</i> здатний аналізувати базову інформацію в сфері лінгвістики і мовознавства, намагається реалізовувати перекладацькі знання в професійній діяльності;</p> <p><i>мотиваційний:</i> досить не розуміє про роль і значення лінгвістичних знань і систем перекладацьких понять в практичній діяльності;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>
Високий	<p><i>когнітивний:</i> знає теоретичні основи загальної, системної і прикладної лінгвістики в забезпеченні стійкого розвитку суспільства;</p> <p><i>діяльнісний:</i> здатний критично аналізувати базову інформацію в сфері лінгвістики і мовознавства, реалізовувати перекладацькі знання в професійній діяльності;</p> <p><i>мотиваційний:</i> розуміє про роль і значення лінгвістичних знань і систем перекладацьких понять в практичній діяльності;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>

<i>Результат навчання 8:</i> має знання і уміння в сфері застосування інформаційних освітніх технологій і електронних засобів навчання у перекладацькій діяльності	
Низький	<p><i>когнітивний:</i> знає слабо про сучасні інформаційні засоби перекладацької діяльності і їх види;</p> <p><i>діяльнісний:</i> уміє працювати з комп'ютерними програмними засобами;</p> <p><i>мотиваційний:</i> досить не розуміє про необхідність роботи з сучасними інформаційними засобами перекладацької діяльності;</p> <p><i>рефлексійний:</i> відсутнє аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>
Середній	<p><i>когнітивний:</i> знає про сучасні інформаційні перекладацької діяльності та їх види;</p> <p><i>діяльнісний:</i> намагається працювати з різними комп'ютерними програмними засобами, здатний вибирати необхідні інформаційні засоби перекладацької діяльності залежно від поставлених перекладацьких завдань;</p> <p><i>мотиваційний:</i> розуміє про необхідність опанувати практичні способи роботи з сучасними інформаційними засобами перекладацької діяльності;</p> <p><i>рефлексійний:</i> аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>
Високий	<p><i>когнітивний:</i> знає про сучасні інформаційні засоби перекладацької діяльності і їх види;</p> <p><i>діяльнісний:</i> уміє працювати з різними комп'ютерними програмними засобами, здатний успішно вибирати необхідні інформаційні засоби перекладацької діяльності залежно від поставлених перекладацьких завдань;</p> <p><i>мотиваційний:</i> розуміє про необхідність опанувати практичні способи роботи з сучасними інформаційними засобами перекладацької діяльності; <i>рефлексійний:</i> аналітичне мислення, схильність до дослідження.</p>

На основі аналізу психологічної, педагогічної і методичної літератури, були умовно визначені три рівні сформованості спеціальних компетенцій [178, с. 29-32].

Низький рівень (репродуктивний). Студент має фрагментарні теоретичні іншомовні та перекладацькі знання і прості професійні вміння. В розв'язанні педагогічного професійного завдання не може комбінувати наявні в нього способи дій. Здатний діяти лише в добре відомій йому ситуації і не може обґрунтувати вибір того або іншого способу здійснення діяльності.

Діяльність студента носить винятково репродуктивний характер. Комунікативні й організаторські здібності не розвинені. Можлива низька мотивація до здійснення професійної діяльності.

Середній рівень (продуктивний). Студент володіє теоретичними іншомовними та перекладацькими знаннями на досить високому рівні узагальнення. Здатний вибирати оптимальні способи дій в стандартних ситуаціях, знаходити правильні способи розв'язання професійних проблем. У той самий час студент утруднюється у вибиранні засобів і методів розв'язання нестандартних професійних завдань, прогнозуванні різних варіантів розвитку подій у виборі тієї або іншої технології навчання, точному прогнозуванні очікуваних результатів навчання. Можлива середня мотивація до здійснення професійної діяльності.

Високий рівень (творчий). Студент має теоретичні іншомовні та перекладацькі знання на високому рівні узагальнення, володіє максимально широкими способами професійної діяльності, вміє здійснювати перенесення цих способів в нестандартні ситуації. Його діяльність носить продуктивний, перетворюючий та інноваційний характер. Усвідомлює цінність перекладацької професії і власну роль у ній. Самостійно долає виникаючі труднощі і використовує всі наявні ресурси для їх подолання. Має високий рівень розвитку комунікативних і організаторських здібностей, вміє аналізувати одержаний, набутий професійний досвід і враховувати його в подальшій діяльності.

Отже, побудована модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у ЗВО має такі характеристики:

- 1) універсальність, оскільки модель застосована до інших профілів підготовки майбутніх перекладачів та побудована на основі загальних теоретико-методологічних позицій і принципів;
- 2) комплексність, що включає взаємозв'язані структурні блоки (цільовий, змістовний, технологічний, оцінно-результативний). Системна

детермінованість названих структурних елементів моделі забезпечує її концептуальну цілісність і можливість адаптації до освітнього процесу ЗВО;

3) розвивальність, оскільки впровадження моделі забезпечує якість не лише під час функціонування професійної підготовки в ЗВО, а й її розвитку, спрямованого на постійне підвищення рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що сприяє розв'язанню складніших завдань професійної перекладацької діяльності, котрі відповідають у тому числі перспективним вимогам працедавців;

4) практико-орієнтованість, оскільки науково обґрунтовані педагогічні умови формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів виступають важливими чинниками щодо організації і здійснення професійної діяльності майбутніх перекладачів у цілому;

5) прикладний характер, оскільки теоретико-методологічне і методичне обґрунтування цієї моделі можна використати для організації будь-якої іншої важливої складової освітнього процесу ЗВО, педагогів різних профілів, що здійснюють підготовку.

Отже, компоненти запропонованої моделі тісно взаємопов'язані між собою, модель динамічна і зміна одного компонента неминує спричинить зміну інших, проте структура моделі залишається незмінною.

1.3 Забезпечення ефективної реалізації моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін

Для успішного формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів необхідно визначитися, які організаційно-педагогічні умови необхідно створити в ЗВО для того, щоб забезпечувати професійну підготовку майбутніх перекладачів, що відповідає вимогам освітньої програми підготовки бакалаврів, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Переклад (німецька мова).

Реалізація запропонованої моделі можлива за посилення принципу фундаментальності та практичної, прикладної спрямованості в змісті спеціальних дисциплін («Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу», «Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика», що досягається не за рахунок збільшення обсягу дисциплін, котрі вивчаються, а переорієнтацією їх змісту на діяльнісний тип змісту навчання: від «декларативних» знань (знати, що) до процедурних (знати, як) і ціннісно-сміслових (знати, навіщо і чому) [7]. Останнє передбачає включення в зміст навчання різної міри складності ситуацій, завдань, способів і технологій, розв'язання яких відповідає контексту майбутньої професійної діяльності студентів.

Освоєння діяльнісного типу змісту навчання спрямоване на формування у студентів не лише знань, а й способів і досвіду пошуку, одержання, організації і застосування цих знань у різних ситуаціях, що і відповідає суті формованої інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Дійсно, компетентність як інтегрована особистісна якість, що виступає ознакою готовності застосовувати відповідні компетенції на практиці для розв'язання різноманітних завдань, не може ефективно формуватися на основі «готових», «завершених» знань. Компетентність, у тому числі інформаційна, розвивається на основі самостійно набутого студентом досвіду розв'язання різноманітних ситуацій і завдань, що імітують майбутню професійну діяльність студентів.

Мета семінару-тренінгу: актуалізувати і поглибити знання про суть компетентностного підходу, сформулювати уявлення про значення і роль інформаційної компетентності, розкрити педагогічні технології розвитку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Тренінг є логічною послідовністю інтерактивного заняття, кожне з яких відповідає сукупності ознак, що характеризують критерії і показники інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Побудова тренінгу носила мобільний характер і змінювалася залежно від курсу навчання і міри

підготовленості студентів. Було важливо відзначити, що формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у навчанні можливе за тієї умови, що студенти мають гарні теоретичні знання з дисциплін «Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу», «Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика» і за суттю навчання. Тому в програму тренінгу були включені такі теми, як знайомство з педагогічними технологіями на основі теорії заняття; на основі класифікації методу навчання.

Етапи підготовки і проведення тренінг-семінару:

1. Підготовка тренінгу:

- визначення цілей і конкретних завдань тренінгу;
- визначення логічної послідовності проведення тренінгу і (сценарій);
- визначення методів тренінгу: рольові ігри, ситуаційні ігри, дискусії, вправи в парах і трійках, демонстрації, «мозковий штурм», розбір ситуацій (case-study), моделювання, аналіз відео- й аудіо-матеріалів, мікролекції та ін.;
- складання щохвилинного розкладу (таймінга) програми тренінгу;
- підготовка методичних матеріалів: презентації, робочого зошиту учасників, роздавальних матеріалів, кейсів, відеоматеріалів;
- підготовка устаткування й інвентарю.

2. Проведення тренінгу:

- реалізація програми тренінгу;
- адаптація програми залежно від особливостей групового процесу і рівня підготовленості учасників;
- щоденний усний зворотний зв'язок від учасників.

3. Оцінка ефективності

- одержання усного і письмового зворотного зв'язку після закінчення тренінгу;
- оцінювання результативності тренінгу: проведення тестів, ролевих ігор, обговорення;

4. Пост-тренінгова підтримка:

- індивідуальні консультації щодо розвитку навичок і вмінь учасників;
- консультації з колегами і студентами щодо подальшого розвитку навичок і вмінь учасників;
- здійснення індивідуальної і групової пост-тренінгової підтримки (ситуаційний аналіз, визначення проблем, розбір випадків, моделювання й ін.).

5. Висновок:

- підготовка завершального звіту і його обговорення з викладачами і студентами;
- розроблення спільних пропозицій щодо подальшої співпраці в сфері впровадження компетентнісного підходу в освітній процес.

Ефективність тренінгу полягає в тому, що він сприяє впровадженню в освітній процес з підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО створеної моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, підвищенню рівня студентів про необхідність розвитку інформаційної компетентності для майбутньої професійної діяльності, реалізації адекватних форм, механізмів і технологій формування інформаційної компетентності, а також підвищення мотивації і рефлексії щодо пошукової активності з вдосконалення формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів передбачає вдосконалення і впровадження навчально-методичного забезпечення у вивчення дисциплін варіативної частини професійного циклу («Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації») і проходженні навчальної та виробничої перекладацьких практик, спрямованих на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Використавши аналіз спеціальної літератури [4; 87; 176], ми запропонували навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО розглядати як сукупність необхідних документів і засобів,

котрі формують систему дій студентів і викладачів щодо досягнення поставленої мети – формування інформаційної компетентності. Згідно з цим визначенням, ми виокремили в структурі навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх перекладачів дві групи складових: навчально-методичні документи та засоби навчання.

Перша група (навчально-методичні документи) дає опис навчального процесу, включаючи теоретичну і практичну підготовку студентів, що забезпечує поетапне формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Друга група (засоби навчання) включає дидактичні та методичні механізми, що сприяють реалізації формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Сюди входять такі засоби, як підручники, навчальні посібники, різні методичні рекомендації для викладачів і студентів щодо викладання й освоєння змісту навчання дисциплінам «Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу», «Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика», необхідне лабораторне устаткування і матеріали, а також технічні засоби навчання. Проведена систематизація навчально-методичного забезпечення вносить ясність в розуміння структури і змісту цієї важливої складової в системі підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО.

Між навчально-методичними документами і засобами навчання наявний взаємозв'язок. Він виражається в наступному: якість навчально-методичних документів впливає на якість засобів навчання прямо і обернено пропорційно. Наприклад, чим змістовніше і ретельніше розроблена програма самостійної роботи студентів, тим вище вірогідність високої якості методичних вказівок щодо виконання самостійної роботи.

Оптимальним навчально-методичним забезпеченням підготовки майбутніх перекладачів виступають електронні *навчально-методичні комплекси* з дисциплін «Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу»,

«Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика» в логіці вимог компетентнісного підходу і модульного планування.

Оновлені електронні навчально-методичні комплекси, що є системою навчальних і методичних матеріалів, забезпечують студентам можливість якісного засвоєння змісту навчальних дисциплін варіативної частини професійного циклу «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації», зміст яких спрямований на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Згідно з переліком дисциплін варіативної частини професійного циклу «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації» розроблялися оновлені електронні навчально-методичні комплекси. До їх складу увійшли дисциплін цього циклу («Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації»).

Електронні навчально-методичні комплекси були складені відповідно до внесених змін і доповнень в освітню програму із напряму підготовки бакалаврів, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Переклад (англійська мова), в якій запропоновано виражати результати навчання студентів у вигляді інформаційної компетентності майбутніх перекладачів (додаток Ж).

Спираючись на навчально-методичні посібники з дисциплін «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації» ми вважаємо необхідним проводити проектування і розроблення електронних навчально-методичних комплексів із цих дисциплін щодо формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів за таким алгоритмом, що включає чотири послідовні етапи:

1-й етап: **підготовчий**, у межах якого здійснюється визначення змісту спеціальних компетенцій, які будуть сформовані у майбутніх перекладачів у варіативній іншомовній підготовці ЗВО;

2-й етап: **змістовно-технологічний**, на якому розробляються робочі програми дисциплін «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації» з урахуванням сформованої інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. У робочій програмі мають бути, по-перше, вказані вклад кожного модуля дисциплін «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації», що вивчається, у формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів; по-друге, сформульовані вимоги до результатів освоєння цієї дисципліни у форматі знань, умінь і володінь навичками.

На цьому етапі на основі рівнів володіння інформаційною компетентністю розробляються сучасні освітні технології практико-орієнтованої спрямованості для включення в дисципліни варіативної іншомовної підготовки, здійснюється визначення місця розроблених технологій в загальній структурі дисциплін «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації», а також форм і засобів їх реалізації в навчальному процесі.

У табл. В.1 (додаток В) продемонстровані фрагменти оновлених календарно-тематичних планів різних видів аудиторного заняття (лекції, практичного заняття, у тому числі самостійної роботи студентів) з розбиттям на модулі та додаванням блоків: формовані спеціальні компетенції і перелік використовуваних освітніх технологій формування спеціальних компетенцій з їх описом.

Ці технології мають сприяти поетапному формуванню мотиваційного, когнітивного, діяльнісного і рефлексійного компонентів у складі інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що забезпечують готовність випускника розв'язувати професійні завдання.

3-й етап: **діагностичний**, на якому здійснюється вибір процедур діагностування й оцінювання рівня володіння інформаційною компетентністю майбутніх перекладачів;

4-й етап: **завершальний**, включає апробацію матеріалів оновлених електронних навчально-методичних комплексів на компетентнісній основі в навчальному процесі та коригування змісту навчальних і навчально-методичних матеріалів електронних навчально-методичних комплексів.

У структурі електронних навчально-методичних комплексів також мають бути представлені: навчально-методичне і матеріально-технічне оснащення дисципліни зі списком рекомендованої літератури; наочних посібників і різних засобів навчання і контролю знань; комплект завдань для самостійної роботи студентів; методичні вказівки щодо виконання курсової роботи або випускної кваліфікаційної роботи та їх контрольовано-вимірювальні матеріали, а також методичні вказівки для студентів щодо формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Подібна складна структура електронних навчально-методичних комплексів сприяє системному освоєнню навчального матеріалу і залученню студентів практично в усі етапи навчального процесу: від розроблення і прийняття цілей навчання до рефлексії й оцінки (самооцінки) освітніх результатів через самостійну навчальну і дослідницьку роботу. Важливою вимогою до створення оновлених електронних навчально-методичних комплексів виступає його розроблення на основі блоково-модульного підходу, що забезпечує індивідуалізацію навчання; самостійне просування студентів у власному режимі з урахуванням їхніх потреб, можливостей, індивідуальних особливостей; розширення обсягу самостійної роботи студентів; переведення студента в суб'єкт навчально-пізнавальної і дослідницької діяльності на всіх рівнях і етапах професійної підготовки майбутніх перекладачів. У процесі цього освоєння електронних навчально-методичних комплексів на блоково-модульній основі буде якіснішим, якщо використовуватимуться комп'ютерні засоби. Тоді зміст навчального матеріалу може бути представлений в електронному вигляді, а використання комп'ютерних засобів дозволяє студентові самостійно освоювати навчальні модулі в індивідуальному темпі (додаток Т).

Таким доказом необхідності інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі служать дослідження низки авторів, які висловлюють думку про застосування інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема електронних освітніх ресурсів на базі електронних (e-learning) форм і засобів навчання, що також є ефективними у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів (додаток С). У формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів педагогічно доцільне застосування електронних видань освітнього призначення й електронних засобів навчального призначення з дисциплін «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації». Досліджуючи проблему формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, необхідно пам'ятати про значущість для студентів, які навчаються в ЗВО, інтерактивних форм і засобів навчання спеціальним дисциплінам. У процесі цього до інтеграційних засобів навчання віднесено інтерактивне телебачення, інтерактивне голосування, інтерактивні навчальні програми.

Отже, модернізація і впровадження в освітній процес електронних навчально-методичних комплексів дисциплін «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації», розроблених в логіці вимог компетентнісного підходу, забезпечує реалізацію в ЗВО навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх перекладачів (додаток Л).

Наступним документом, що характеризує навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх перекладачів, є програма всіх видів практик (навчальної та виробничої перекладацьких практик).

Згідно з освітньою програмою з напрямку підготовки бакалаврів, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Переклад (англійська мова) розділ «Практика» включає навчальну і виробничу перекладацькі практики, яка проходить відповідно до трьох рівнів:

- 1) адаптаційно-навчальна практика;

- 2) професійно-базова практика;
- 3) професійно-профільна практика.

Усі види практик є обов'язковими та є видом навчального заняття, безпосередньо орієнтованого на професійно-практичну підготовку майбутніх перекладачів. Практики закріплюють знання й уміння, що набувалися студентами в результаті освоєння теоретичних курсів, виробляють практичні навички і сприяють комплексному формуванню інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Найважливішим елементом навчального процесу є самостійна робота студентів. Аналіз робіт А. Алексюк, А. Аюрзанайн, І. Бендери, О. Біди, Н. Бойко, Н. Герасименко, Н. Герман, Л. Грицюк, Р. Гуревича, І. Задорожної, Л. Коношевського, О. Коношевського, С. Літвінчук, О. Малихіна, В. Мороз, П. Підкасистого, О. Савченко, М. Сірук, Н. Тягунова, Д. Швець, Є. Швець, та ін. показує, що в практиці ЗВО самостійна робота студентів здійснюється в трьох основних формах, що відрізняються мірою самостійності виконання, характером управління з боку викладача:

- 1) контрольована самостійна робота, що організовується в аудиторії під контролем викладача відповідно до розкладу;
- 2) керована самостійна робота як самостійне опосередковане управління з боку викладача виконання студентом навчального (дослідницького) завдання;
- 3) власне самостійна робота (самоосвіта), організовувана самим студентом в раціональний із його точки зору час, що мотивується власними пізнавальними і професійними потребами і контрольована ним самим.

Для нашого дослідження названі форми самостійної роботи студентів у вивченні дисциплін варіативної підготовки «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації» відрізняються рівнем сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Так, щоб самостійна робота студентів виступала засобом розвитку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів її необхідно організувати з урахуванням певних умов, спрямованих:

- на доцільне поєднання форм і змісту контрольованої самостійної роботи і керованої самостійної роботи, поетапний перехід від першої до другої і далі до самоосвіти;

- на оновлення змісту навчального матеріалу дисциплін «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації» і завдань для самостійної роботи з урахуванням логіки розвитку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що дозволяють випускникові конструювати процес власної професійної діяльності;

- на реалізацію в освітньому процесі системи завдань і ситуацій для самостійної роботи, способи розв’язання яких відповідають рівням сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Компетентнісний підхід у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів передбачає певний порядок розроблення навчально-методичних документів, що у тому числі регламентують зміст і організацію освітнього процесу. Цей порядок представлений на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Порядок розроблення навчально-методичних документів на основі компетентнісного підходу

Отже, створення і реалізація навчально-методичного забезпечення під час організації професійної підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО передбачають:

1) комплексний характер навчально-методичного забезпечення, що означає розроблення і впровадження навчально-методичних документів і засобів навчання, що забезпечують усі етапи професійної підготовки майбутніх перекладачів;

2) розроблення навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх перекладачів з урахуванням вимог компетентнісного підходу, що означає:

– спрямованість змісту навчально-методичного забезпечення на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів;

– зміст навчально-методичного забезпечення і форми роботи з ним узгоджуються зі змістом і методами навчання, які, у свою чергу, мають відповідати змісту і способам майбутньої професійної діяльності студентів;

– визначення для кожної теми, що вивчається, або розділу (модуля) дисциплін професійної та практичної підготовки знань і вмінь, що складають суть формованої інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Аналіз педагогічних технологій у формуванні інформаційної компетентності дозволив виокремити такі практико-орієнтовані технології навчання, що сприяють формуванню інформаційної компетентності майбутніх перекладачів: технологія проблемного навчання, технологія проектного навчання, технологія проведення дискусій, медіа-технологія, ігрові технологія (ділові, рольові, імітаційні ігри), кейс-технологія (аналіз ситуацій), технологія портфоліо, квазіпрофесійні технології. Їх використання в професійній підготовці майбутніх перекладачів надає навчальному процесу

продуктивний характер, підвищує мотивацію, самостійність і активність студентів у навчальній діяльності.

Розгляньмо детальніше застосування освітніх технологій у практиці варіативної підготовки майбутніх перекладачів в організації різних форм практико-орієнтованої діяльності студентів, спрямованих на формування інформаційної компетентності.

1. Читання лекцій з дисциплін професійної та практичної підготовки має носити проблемно-орієнтований характер. Новий підхід до читання лекцій передбачає, що даючи опорні знання, під час лекції необхідно формувати у студента прагнення до самостійної оцінки і судження з теоретичних і прикладних питань сфери, що вивчається, знання, удосконалювати досвід пошуку, одержання, організації і застосування цих знань у різних ситуаціях, що і відповідає суті формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Це можливо, якщо лектор акцентує увагу на невирішених питаннях і на тому, як знайти додаткову інформацію, тобто коли лекція не дається як набір фактів, формул і цифр, а навчає думати, міркувати, проводити аналіз і синтез поставленої проблеми.

Застосування методів проблемного навчання в сукупності з новими інформаційними способами подання навчального матеріалу сприяють усвідомленню студентами значущості вивчення теоретичного матеріалу, необхідності знання змісту дисципліни для розв'язання практичних професійних завдань. Наприклад, презентації, використовувані на навчальних заняттях з дисциплін професійної та практичної підготовки, мають будуватися з урахуванням вимог організації проблемного навчання (створення проблемних ситуацій, постановка проблемних завдань, управління пошуковою діяльністю проблемних завдань студентами), мають бути структуровані за допомогою схем і таблиць, які відображають логіку міркувань і доказу.

2. На лабораторних, практичних заняттях і семінарах з дисциплін професійної та практичної підготовки бажано використати ситуації,

наближені до практики. Одним з прикладів таких ситуацій є перевірка й аналіз контрольних робіт реальних студентів і подальша дискусія щодо обговорення помилок майбутніх перекладачів, результатом якого можуть стати рекомендації студентіві щодо попередження і виправлення цих помилок.

3. Однією з найважливіших форм розвитку і формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів є лабораторний практикум. Виконання лабораторних робіт з дисциплін професійної та практичної підготовки не лише сприяє розвитку практичних навичок і умінь роботи з лабораторним устаткуванням, з інформаційними об'єктами, а й стимулює розвиток теоретичного, аналітичного і логічного мислення, виступаючи основою розвитку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Посиленню діяльнійної компоненти в змісті дисциплін професійної та практичної підготовки сприяє здійснення лабораторних робіт з використанням комп'ютерних і мультимедійних технологій у вигляді віртуальних експериментів і віртуальних екскурсій.

4. Оскільки інформаційна компетентність носить інтеграційний характер, доцільно розробляти надпредметні завдання, що вимагають від студентів інтеграції предметних знань і практичного досвіду. Така інтеграція сприяє формуванню діяльнійних (аналіз задачийної ситуаційї, пошук способів виконання завдання – актуалізація й інтеграція знань з різних предметних сфер) і мотиваційно-особистісних компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

У літературі наводяться вимоги до розроблення інтеграційних завдань: проблемність і структурованість; багатоваріантність; спадкоємність; використання знань в окремих освітніх сферах, навчальних предметах чи видах діяльностей; діяльнійсна орієнтація; надпредметність; практикодоцільність; змістовна інтеграція.

5. Навчальна і виробнича перекладацькі практики, будучи специфічними, є найбільшою мірою практико-орієнтованою формою організації навчальної діяльності студентів. Проте не завжди використовуються її можливості для формування всіх компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Як показав досвід спостереження за студентами в період виробничої перекладацької практики, вони зазнають значних утруднень у плануванні та проведенні перекладацької діяльності. Внаслідок вищесказаного виникає необхідність впровадження в освітній процес підготовки майбутніх перекладачів квазіпрофесійних технологій як однієї з форм контекстного навчання. В результаті використання квазіпрофесійних технологій засвоєння досвіду застосування теоретичних знань здійснюється у включенні модельованих реальних навчальних ситуацій із професійним змістом, що забезпечує умови трансформації засвоєних знань в професійно значущі вміння в стінах ЗВО. Етап «проживання» заняття в якості перекладача дозволить студентам не просто вчитися, а навчитися робити переклад, що для майбутнього перекладача є провідною професійною якістю. Квазіпрофесійні технології проводяться у вигляді рольових ігор на семінарських заняттях з методичних дисциплін, де в якості засобу оцінювання може служити портфоліо студентів.

Створення студентом портфоліо, що включає результати не лише методичної, а й дослідницької діяльності, дає можливість формувати усі компоненти спеціальних компетенцій в єдності, котрі студент виявить у перекладацькій практиці. Наприклад, студентові пропонується включити в портфоліо аналіз результатів проведеного ним на практиці експерименту з проблеми, що розв'язується в дипломній роботі (дослідницька діяльність), розроблену програму перекладацької діяльності (проектна діяльність) тощо.

6. Проектна діяльність передбачає можливість придбати нові знання і досвід в конкретній сфері перекладацької діяльності та відразу застосувати їх на практиці.

Наведемо декілька зразкових тем міждисциплінарних проектів на основі курсів «Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації».

Перевага подібних проектів полягає в тому, що вони дозволяють реалізувати принцип наступності у вивченні названих курсів.

У підбиранні матеріалу можна скористатися підручниками, посібниками та додатковою літературою, статтями фахових журналів, сайтами мережі Інтернет, вчитися вибирати з них необхідну навчальну інформацію.

Зміст навчання (відповідно до навчальних підручників і посібників, що його, забезпечують), включають такі основні компоненти: модельовані сфери майбутньої соціально-професійної діяльності студентів у вигляді типових завдань їхньої діяльності, пов'язаних із використанням іноземної мови; ситуації іншомовного спілкування і програми їх розгортання в здійсненні технологічних процесів, характерних для діяльності; матеріал фразеологізму галузевої спрямованості та текстовий матеріал, що відображають комунікативну складову технології професійної діяльності фахівця в розв'язанні відповідних типових завдань; відомості культурологічного характеру про: національно-культурні особливості, реалії сфер іншомовної соціально-професійної діяльності та властиві їм форми мови; темах спілкування (у т.ч. не рекомендованих); мові «жестів» (у т.ч. професійних) [159, с. 49-50].

Під час захисту проекту студент має обґрунтувати теоретично і практично свої вміння і навички. В оцінюванні враховується теоретичне обґрунтування, логічна побудова системи, її оформлення. Оформляючи завдання, необхідно робити посилання на використані джерела, зробити вказані в системі наочні посібники.

Зразкові теми таких проектів:

– «Використання сучасних комп'ютерних програм у роботі перекладача».

- «Засоби Інтернет у професійній діяльності перекладача».
- «Електронні освітні ресурси в підготці майбутнього ререкладача».

Проілюструємо реалізацію компетентнісного підходу під час виконання одного з наведених вище проектів.

Тема проекту: «Використання сучасних комп'ютерних програм у роботі перекладача».

Мета проекту: розвиток у студентів володіння інформаційною компетентністю майбутніх перекладачів.

Предметна область: переклад та інформаційні технології.

Курс навчання: 4.

За тривалістю: короткочасний проект.

За кількістю учасників: парний проект. У роботі над проектом студенти мають, по-перше, згадати одержані знання з інформаційно-комунікаційних технологій; по-друге, розкрити, яким чином реалізуються комп'ютерні програми в роботі перекладача.

Покажемо кожний етап проектної діяльності студентів, спрямований на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів:

- а) обговорення теми проекту, аналіз проблеми, знайомство з критеріями оцінки роботи;
- б) постановка мети і завдань проекту, складання плану реалізації проекту;
- в) підбір матеріалу для проекту, збір і аналіз відібраного матеріалу проведення дослідження та створення продуктів проектної діяльності;
- г) коригування проекту, підготовка презентаційних матеріалів;
- д) представлення проекту і рефлексія.

Виконуючи цей проект, студенти осмислюють взаємозв'язок здобутих знань з іноземної мови і теорії перекладу, а також одержані теоретичні та практичні знання з інформаційно-комунікаційних технологій, усвідомлюють роль комп'ютерних програм у формуванні інформаційної компетентності

майбутніх перекладачів. У процесі цього робота над проектом сприяє оволодінню інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Отже, метод проектів спрямований на забезпечення цілісності педагогічного процесу, розвиток навичок дослідницької діяльності і творчих здібностей студентів, стимулювання їх пізнавальної активності, поглиблене вивчення певних розділів навчальних дисциплін. У ширшому контексті метод проектів є ефективним способом формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

7. Підбір практико-орієнтованих завдань різної міри складності з урахуванням їх рівневого і варіативного характеру в проведенні практичного заняття і лабораторних робіт з дисциплін професійної та практичної підготовки, спрямованих на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів (під практико-орієнтованими завданнями розуміємо завдання, в яких в якості задачної ситуації описується професійна проблема, а для її розв'язання студентові вимагається здійснити інтеграцію наявних у нього знань, умінь і навичок з дисциплін професійної та практичної підготовки, надпредметних способів дій і особистісних якостей), включаючи тестові завдання, способи розв'язання яких відповідають рівням засвоєння навчальної діяльності; в процесі цього завдання виступає елементом змісту навчання, засобом формування і діагностики інформаційної компетентності майбутніх перекладачів;

8. Індивідуальні завдання творчого характеру (розроблення конспектів заняття, аналіз літератури з проблеми тощо) дають можливість студентові вибрати напрям діяльності, що цікавить його. Наприклад, переглянути відеосюжет про столицю країни, мова якої вивчається і розповісти про подорож з точки зору оптиміста, песиміста, допитливої людини, іноземною мовою, а інший студент має перекласти розповідь українською мовою.

Використання відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови стає невід'ємною частиною процесу навчання іноземним мовам, дає чудову

можливість розвивати навички аудіювання, збільшити словниковий запас студентів, знати якомога більше граматичних структур, створює природне мовне середовище на заняттях. Робота з такими матеріалами урізноманітнює види діяльності студентів, підвищує рівень мотивації вивчення іноземної мови, дає можливість працювати з автентичними зразками мови, що є особливо актуальним з огляду на відсутність іншомовного оточення [68].

Використання сучасного, актуального й цікавого відеоматеріалу сприяє підвищенню пізнавальної активності студентів, надає їм можливість одержати значний обсяг соціокультурної інформації. Завдання звичайно складаються із підготовчих вправ, що виконуються перед переглядом, низки запитань та завдань на перевірку розуміння відеоматеріалу, а також заключного комплексу вправ на обговорення побаченого та виконання творчих письмових завдань.

Упродовж останніх років ми проводимо нестандартні заняття (наприклад, телеконференція із шведським викладачем, бінарні заняття з англійської мови та інформатики, ток-шоу на тему «Плани на майбутнє. Професія моєї мрії», акція «Ми за здоровий спосіб життя», круглі столи тощо). Сама форма їх проведення нестандартна, цікава, використання різноманітних видів роботи під час заняття підтримує увагу студентів на високому рівні, що дозволяє говорити про достатню ефективність занять [68].

Виходячи з того, що Інтернет є міжнародним, багатокультурним, і найкращим джерелом інформації про традиції та звичаї народів світу, його ресурси відіграють дуже важливу роль у розширенні іншомовної соціокультурної компетенції студентів. Наприклад, ми пропонуємо студентам самостійно здійснити мандрівки веб-сайтами для візуального знайомства з містами, пам'ятками культури, святами, музикою та молодіжною субкультурою різних країн. Все це стає основою для обговорення в підгрупах, для організації рольових ігор, написання листів, привітань, есе [68].

Є низка комп'ютерних навчальних матеріалів та завдань у мережі Інтернет, що використовуються в навчальному процесі. Зупинимося на

структурі та методичному змісті кожного з п'яти видів навчальних інтернет-ресурсів. Хотліст (від англійського «hotlist» – «список з теми») становить список інтернет-сайтів з текстовим матеріалом з теми, що досліджується. Мультимедіа скрепбук (від англійського «multimedia scrapbook» – «мультимедійна чернетка») являє собою своєрідну колекцію мультимедійних ресурсів. На відміну від хотліста, у скрепбуці містяться посилання не тільки на текстові сайти, а й на фотографії, аудіофайли (наприклад, Podcasts) і відеокліпи, графічну інформацію, а також популярні нині анімаційні віртуальні тури. Всі файли у скрепбуці можуть бути використані учнями, студентами як інформаційний та ілюстративний матеріал під час вивчення певної теми. Треже хант (англійск. «treasure hunt» – «полювання за скарбами») нагадує хотліст і скрепбук. Він теж містить посилання на різні сайти з теми, що досліджується. Його відмінність полягає в тому, що кожне з посилань містить питання із змісту сайта, за допомогою цих запитань викладач спрямовує пошуково-пізнавальну діяльність учнів, студентів. Сабджект семпл (від англійського «subject sampler») знаходиться на наступному ступені складності в порівнянні з треже хантом. На відміну від нього «сабджект семпл» спрямований на обговорення соціально-гострих і дискусійних тем. Учням і студентам необхідно не просто ознайомитися з матеріалом, а й висловити та аргументувати свою власну думку з досліджуваного дискусійного питання. Особливого поширення нині набули такі завдання як «веб-квест», оскільки, як показує практика, їх використання у вивченні іноземних мов, їх виконання сприяє формуванню всіх видів мовленнєвої діяльності (читання, сприйняття мовлення на слух, говоріння і письма), забезпечує реалізацію творчого потенціалу учнів, студентів та індивідуальний підхід у навчанні [158, с. 98].

Причин для використання веб-квестів досить багато: це легкий спосіб включення Інтернет у навчальний процес; під час цього не потрібно особливих технічних знань; групова робота над проектом забезпечує досягнення 2-х основних цілей вивчення мови – комунікацію й обмін

інформацією; квести розвивають критичне мислення й підвищують мотивацію, що сприяє підвищенню ефективності навчання; виконання різних етапів завдання сприяє розвитку як рецептивних умінь і навичок (стадія пошуку інформації сприяє формуванню таких видів мовленнєвої діяльності, як читання та аудіювання), так і продуктивних (стадія оформлення та усної презентації завдання розвиває навички говоріння і письма); диференціація змісту веб-квесту за ступенем складності дозволяє успішно використовувати цей вид завдань для навчання учнів, студентів із різним рівнем володіння мовою, виявляти й розвивати найбільш талановитих (додаток И); робота над веб-квестами може бути організована як на уроці, так і в позаурочний час у вигляді додаткових індивідуальних завдань [158, с. 98-99].

9. Самостійна робота це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, здійснювані під керівництвом, але без безпосередньої участі викладача в спеціально відведений для цього аудиторний або позааудиторний час. Це особлива форма навчання за завданнями викладача, виконання яких вимагає активної розумової діяльності. Методологічну основу самостійної роботи студентів складає діяльнісний підхід, коли цілі навчання орієнтовані на формування умінь розв'язувати типові та нетипові завдання, тобто на реальні ситуації, де студентам потрібно проявити знання конкретної мовознавчої дисципліни.

Самостійна робота студентів планується на основі інформаційних технологій за трьома напрямками: засвоєння іншомовного галузевого тезауруса, включеного в технологічні процеси фрагмента професійної діяльності студента (стандартних фраз, термінів і їх визначень відповідного розділу); використання професійних мультимедійних комп'ютерних програм з метою оволодіння алгоритмами виконання професійної діяльності; виконання програм із розв'язання ситуаційних завдань, у процесі чого формується орієнтовна основа майбутньої професійної діяльності [159, с. 50].

Виокремлені нами технології не означають послідовного їх використання в навчанні студентів, тим більше відносно різних рівнів

професійної освіти. Практико-орієнтована діяльність має цілісну структуру і передбачає паралельне включення студентів у різні форми навчально-професійної діяльності.

Уведення практико-орієнтованих освітніх технологій до успішного формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів відображене в змісті інноваційних електронних навчально-методичних комплексів із кожного освітнього модуля варіативної підготовки майбутніх перекладачів, у розділах тематичних планів теоретичного, практичного заняття і в тематиці самостійної роботи студента (додаток К).

Реалізація комплексу організаційно-педагогічних вимог передбачає впровадження системи оцінювання, адекватної рівням сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Результати дослідження показали, що реалізація організаційно-педагогічних вимог щодо впровадження системи методів діагностування, що дозволяють провести моніторинг і об'єктивно оцінити сформованість у студентів інформаційної компетентності в підготовці майбутніх перекладачів, сприяє досягненню потрібних результатів навчання. Отже, для комплексної діагностики сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів вважаємо за доцільне використання поєднання різних типів оцінних засобів у парадигмі компетентнісного підходу: кейсові вимірники, питання-есе, критерійно-орієнтовані тести, технології портфоліо, рейтингова оцінка освітніх досягнень, організація проектної діяльності, експертне оцінювання.

Таким чином, нами виявлені організаційно-педагогічні умови успішного формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів і запропоновані шляхи їх реалізації в освітньому процесі.

Висновки до першого розділу

У розділі розкрито базові поняття дисертаційного дослідження;

розглянуто формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін як педагогічну проблему; з'ясовано психолого-педагогічні аспекти формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів; визначено й обґрунтовано завдання та проблеми формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін.

Завершальною метою перекладачів є досягнення ними розуміння людьми їхнього перекладу. Перекладачам необхідно володіти комплексом мовленнєвих умінь і професійних навичок, які безпосередньо не пов'язані з перекладацькою діяльністю: самостійне складання текстів (не тільки кореспонденції чи протоколів, а й технічних, науково-популярних, публіцистичних), редагування текстів, опрацювання їх для подальшого машинного перекладу, створення адаптованих версій програмного забезпечення, опрацювання машинного перекладу, консультації не лише з мовних питань, а й із краєзнавчих і міжкультурних аспектів тощо.

Створення інтерактивного освітнього середовища є перехід від статичних інформаційних веб-сайтів до динамічних, які передбачають використання мультимедійних стимуляторів для навчання, простих навчальних модулів, складних дистрибутивних навчальних систем, електронних предметних курсів, відкритих дошок-порталів для членів навчальної спільноти та батьків, міжвузівських навчальних курсів. Інтерактивний підхід забезпечує включення всіх підрозділів ЗВО до партнерських стосунків з адміністрацією, студентами, викладацько-професорським складом, вчителями шкіл міст та області, громадськими організаціями за допомогою ІКТ. Ще одним важливим елементом інтерактивного освітнього середовища є створення електронної бібліотеки з набором програмних педагогічних засобів та навчального відео.

З метою визначення і реалізації комплексу педагогічних умов успішного формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів розроблена структурно-функціональна модель формування

інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, що включає такі взаємозв'язані один з іншим структурно-функціональні організаційні блоки: цілепокладання, змістовний, організаційно-процесуальний, оцінно-результативний.

Важливим компонентом змісту формування інформаційної компетентності є вибір основних критеріїв, за якими можна судити про стан її сформованості. В результаті аналізу психологічної і педагогічної літератури, опитування практикуючих перекладачів дійшли висновку, що провідними критеріями сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів є когнітивний, діяльнісний, мотиваційний і рефлексійний.

Компоненти запропонованої моделі тісно взаємозв'язані між собою, модель динамічна і зміна одного компонента неминуче спричинить зміну інших, проте структура моделі залишається незмінною.

Аналіз педагогічних технологій у формуванні інформаційної компетентності дозволив виокремити такі практико-орієнтовані технології навчання: проблемного, проектного, проведення дискусій, медіа-технологія, ігрові технології (ділові, ролеві, імітаційні ігри), кейс-технологія (аналіз ситуацій), портфоліо, квазіпрофесійні технології.

У результаті використання квазіпрофесійних технологій засвоєння досвіду застосування теоретичних знань здійснюється у модельованих реальних навчальних ситуаціях із професійним змістом, що забезпечує умови трансформації засвоєних знань в професійно значущі уміння. Етап «проживання» заняття в якості перекладача дозволить студентам не просто вчитися, а навчитися робити переклад, що для майбутнього перекладача є провідною професійною якістю. Квазіпрофесійні технології проводяться у вигляді ролевих ігор на семінарських заняттях з методичних дисциплін, де в якості засобу оцінювання може служити портфоліо студентів.

Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів відображене в змісті інноваційних електронних навчально-методичних

комплексів із кожного освітнього модуля варіативної підготовки студентів, у розділах тематичних планів теоретичного, практичного заняття і в тематиці самостійної роботи студента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ПЕРШОМУ РОЗДІЛІ

1. Алексюк А. М. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання : навч. посіб. / [А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн, П. І. Підкасистий та ін.]. – К. : ІСДО, 1999. – 336 с.
2. Анісімова А. І. Сучасні аспекти методики викладання англійської мови. Теорія і практика / А. І. Анісімова, Л. С. Кошова. – Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2010. – 326 с.
3. Аніщенко О. В. Інформаційна культура педагога [Електронний ресурс] / О. В. Аніщенко, О. С. Падалка. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12.APSN_2007/Pedagogica/20930.doc.htm.
4. Артюх М. С. Розвиток професійної компетентності педагогічних кадрів у системі діяльності відділу освіти районної державної адміністрації : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою» / Михайло Степанович Артюх. – К., 2011. – 20 с.
5. Бабаян О. О. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами імітаційно-рольового моделювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. О. Бабаян. – Вінниця, 2009. – 20 с.
6. Базиль Л. О. Розвиток літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури: монографія / Людмила Олександрівна Базиль. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – 574 с.
7. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. В. Баловсяк. – Київ, 2006. – 20 с.
8. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. В. Баловсяк. – К., 2006. – 326 с.
9. Баловсяк Н. Х. Структура та зміст інформаційної компетентності

майбутнього спеціаліста / Н. Х. Баловсяк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. Збірник 11. – К. : НПУ, 2006. – С. 3-6.

10. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх вчителів іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. В. Баркасі. – Одеса, 2004. – 171 с.

11. Бендера І. М. Організація самостійної роботи студентів агроінженерних спеціальностей: [монографія] / І. М. Бендера. – К. : Наукметодцентр аграрної освіти, 2007. – 364 с.

12. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. – [Електронний ресурс] / І. Д. Бех. – Режим доступу: <http://www.ipv.org.ua/component/content/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html>.

13. Бирка М. Ф. Розвиток професійної компетентності викладача інформаційних технологій професійно-технічного навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Маріан Філаретович Бирка. – К., 2010. – 19 с.

14. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина [та ін.] / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.

15. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті / Н. М. Бібік // Укр. пед. журн. – 2015. – № 1. – С. 47-58.

16. Бібік Н. М. Компетентнісна освіта – від теорії до практики / Бібік Н. М., Єрмаков І. Г., Овчарук О. В. – К. : Плеяда, 2005. – 120 с.

17. Біда О. А. Сучасні тенденції в організації самостійної роботи студентів ЗВО [Електронний ресурс] / О. А. Біда, О. П. Савченко // Педагогічні видання / е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». – Вип. 2. – 2010. – Режим доступу:

http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n2_2010_st_14.

18. Боголюбов В. М. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх екологів в умовах переходу до сталого розвитку суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Боголюбов Володимир Миколайович ; Ін-т педагогіки Нац. акад. пед. наук України. – Київ, 2014. – 39 с.

19. Бойко Н. І. Основні педагогічні аспекти використання інформаційних технологій та технологій дистанційного навчання в самостійній роботі студентів / Н. І. Бойко // Наукові записки: Збірник наукових статей НПУ імені М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. – Вип. 71. – 2008. – С. 63-69.

20. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. М. Болюбаш. – Ялта, 2011. – 20 с.

21. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Болюбаш Надія Миколаївна ; Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. – Миколаїв, 2011. – 289 с.

22. Бондар Н. Д. Формування ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму в процесі вивчення гуманітарних дисциплін: автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Н. Д. Бондар. – Вінниця, 2016. – 22 с.

23. Боярчук Н. К. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю у процесі вивчення спеціальних дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Надія Костянтинівна Боярчук. – Ялта, 2013. – 20 с.

24. Брик Р. С. Формування професійної компетентності майбутніх працівників сфери туризму в професійно-технічних навчальних закладах засобами інформаційних технологій: Автореф. дис. канд. ... пед. наук: 13.00.04 / Р. С. Брик; Терноп. нац. пед. ун-т. імені В. Гнатюка. – Тернопіль, 2011. – 21 с.

25. Бутенко Т. О. Формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Т. Ю. Бутенко. – Вінниця, 2011. – 22 с.

26. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навч.-метод. посіб. / Григорій Петрович Васянович. – Львів : Норма, 2005. – 367 с.

27. Ващенко Л. Інноваційне середовище післядипломної педагогічної освіти / Л. Ващенко // Післядипломна освіта. – 2012. – № 1. – С. 37-40.

28. Вікторова Л. В. Формування професійно-термінологічної компетентності студентів вищих аграрних навчальних закладів у фаховій підготовці: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Вікторова Леся Вікторівна. – К., 2009. – 257 с.

29. Вітвицька С. С. Компетентнісний та професіографічний підходи до побудови професіограми магістра освіти. / С. С. Вітвицька // Вісник Житомирського державного університету, 2011. – № 57. – С. 52-58.

30. Власюк І. В. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх бакалаврів економіки в процесі вивчення фахових дисциплін : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / І. В. Власюк; ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2015. – 265 с.

31. Вознюк О. В. Інноваційний підхід до аналізу професійної компетентності сучасного фахівця / О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк // Інновації у вищій освіті : проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – С. 328-346.

32. Вознюк О. В. Сучасні наукові підходи як методологічні засади

компетентнісного підходу в освіті / О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк // Професійна педагогічна освіта : компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С.11-18.

33. Волошко Л. Б. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення медико-біологічних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Л. Б. Волошко. – К., 2006. – 21 с.

34. Герасименко Н. О. Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів педагогічних університетів в процесі навчання іноземних мов: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Н. О. Герасименко. – Кривий Ріг, 2012. – 215 с.

35. Герман Н. А. Адаптація форм організації самостійної роботи студентів до сучасних технологій навчання / Н. А. Герман, Н. В. Тягунова // Вища школа. – 2010. – № 4-5. – С. 53-61.

36. Головань М. С. Інформатичні компетентності чи інформатична компетентність? / М. С. Головань // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: збірник наукових праць. Вип. XI: в 3-х томах. – Кривий Ріг: Видав. відділ НМІ, 2013. – Т. 3 : Теорія та методика навчання інформатики. – С. 52-62.

37. Головань М. С. Інформативна компетентність як об’єкт педагогічного дослідження / М. С. Головань // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. УІПА. – Харків, 2007. – № 16. – С. 314-324.

38. Гомонюк О. Ключові компетентності соціального педагога / О. Гомонюк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 1. – С. 135-142.

39. Горбатюк Р. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп’ютерного профілю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04 / Р. М. Горбатюк. – Тернопіль, 2011. – 45 с.

40. Гордійчук Г. Б. Підготовка педагогів в умовах використання інтерактивного освітнього середовища навчального закладу / Г. Б. Гордійчук // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. наук. пр. – Ч. 2; [за ред. М. М. Козяра та Н. Г. Ничкало]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2009. – С. 33-37.

41. Гороль П. К. Методика використання технічних засобів навчання : навч. посіб. / П. К. Гороль, Л. Л. Коношевський, М. Г. Вороліс; за ред. П. К. Гороля. – К. : Освіта України, 2007. – 256 с.

42. Грицюк Л. К. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу / Л. К. Грицюк, М. В. Сірук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – № 17. – С. 9-14.

43. Губарева О. С. Психологічні особливості формування професійної компетентності працівників ОВС : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : спец. 19.00.06 «Юридична психологія» / Ольга Семенівна Губарева. – Х., 2005. – 19 с.

44. Гулай О. І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти [Електронний ресурс] / О. І. Гулай // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія Педагогічні науки : Електронне наукове фахове видання. – 2009. – № 2. – С. 41-51. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2009_2/09goinpo.pdf.

45. Гуревич Р. С. Формування освітнього інформаційного середовища для підготовки кваліфікаційних робітників у професійно-технічних навчальних закладах: [монографія] / за заг. ред. д-ра пед. наук. професора, члена-кореспондента НАПН України Р. С. Гуревича. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. – 426 с.

46. Гуревич Р. Нові інформаційні технології в інженерно-педагогічній освіті / Р. Гуревич, Л. Коношевський, В. Сумський // Педагог професійної школи : зб. наук. пр. / редкол. : Н. Г. Ничкало (голова), І. А. Зязюн, О. І. Щербак

та ін. ; упор. : Н. Г. Ничкало, О. І. Щербак. – К. : Науковий світ. – 2001. – Вип. 1. – С. 311-317.

47. Гуревич Р. Професійна компетентність майбутнього педагога: як її формувати? / Р. Гуревич, М. Кадемія // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – № 10. – С. 66-70.

48. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр ; за ред. членкор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів, 2012. – 506 с.

49. Гуревич Р. С. Компетентнісний підхід у професійно-педагогічній освіті / Р. С. Гуревич // Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації : матеріали методол. семінару (3 квіт. 2014 р.). – К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – С. 137-140.

50. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури вчителів : проблеми та перспективи / Р. С. Гуревич // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / [редкол.: І. А. Зязюн (голова), Н. Г. Ничкало., Р. С. Гуревич та ін.]. – Київ ; Вінниця : Планер, 2006. – Вип. 9. – С. 34-38.

51. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця як невід'ємна складова сучасної професійної освіти / Р. С. Гуревич // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: Збірник наукових праць / За редакцією І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – Київ, 2003. – С. 354-360.

52. Гуревич Р. С. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський, О. В. Шестопал; за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2011. – 348 с.

53. Гуревич Р. С. Професійна компетентність педагога – необхідна умова його професіоналізму / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці

фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2013. – Вип. 35. – С. 9-14.

54. Гуревич Р. С. Самостійна робота майбутніх учителів математики: використання засобів мультимедіа / Р. С. Гуревич, О. Л. Коношевський; за ред. проф. Р. С. Гуревича [монографія]. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2010. – 232 с.

55. Гуревич Р. С. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів трудового навчання (технологій) / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія // Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соціол.. – 2009. – № 2. – С. 73-78.

56. Гуржій А. М. Теоретичні напрями інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів / А. М. Гуржій // Педагогічна і психологічна науки в Україні. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. / Том 5. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – К. : «Педагогічна думка», 2007. – 392 с.

57. Гуржій А. М. Формування професійної компетентності майбутніх учителів трудового навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій : монографія / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський. – К. : Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2015. – 464 с.

58. Гуріна Т. М. Формування інформаційної компетентності в процесі фахової підготовки вчителя іноземної мови / Т. М. Гуріна // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : Зб. наук. праць. Серія «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання» / [Гол. ред. : В. А. Андрущенко]. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – № 10. – С. 3-9.

59. Делор Ж. Образование: сокрытое сокровище. Доклад Международной комиссии по образованию для XX века, представленный ЮНЕСКО. – Париж: Изд-во ЮНЕСКО, 1997. – 297 с.

60. Демура І. В. Формування професійної компетентності студентів економічних спеціальностей у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Ірина Володимирівна Демура. – Київ, 2010. – 20 с.

61. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. М. Дибкова ; Ін-т вищ. освіти АПН України. – Київ, 2006. – 16 с.

62. Дишлева Ю. В. Формування ключових компетентностей у майбутніх перекладачів у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін : дис. ... канд. пед. наук за спец. 13.00.04 / Дишлева Юлія Володимирівна ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2013. – 198 с.

63. Драч І. І. Теоретичні і методичні засади управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.06 / Драч Ірина Іванівна. – Київ, 2013. – 39 с.

64. Драч І. І. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади. Монографія / І. І. Драч. – К. : Дорадо-Друк, 2013. – 456 с.

65. Драч І. І. Формування ключових компетентностей як основа професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи / І. І. Драч // Імідж суч. педагога. – 2013. – № 2. – С. 7-10.

66. Дубасенюк А. А. Особенности профессионального становления учителя в контексте компетентного подхода // Вектор науки ТГУ. – 2010. – № 2 (2). – С. 38-42.

67. Енциклопедія освіти / Голов. ред. В. Г. Кремень; Акад.пед.наук України.– К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

68. Євенко О. В. Розвиток творчої компетентності студентів на заняттях з іноземної мови / О. В. Євенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/education/43556/.

69. Железняк О. В. Розвиток професійної компетентності педагога з гендерного виховання учнів : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Олексій Валерійович Железняк. – Ялта, 2011. – 19 с.

70. Желясков В. Я. Дидактичне забезпечення процесу навчання майбутніх перекладачів на засадах компетентнісного підходу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец 13.00.09 «Теорія навчання» / В. Я. Желясков. – Кривий Ріг, 2011. – 33 с.

71. Заболотний В. Ф. Дидактичні засади застосування мультимедіа у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізика)» / В. Ф. Заболотний. – К., 2010. – 39 с.

72. Загородна О. Ю. Формування комунікативної професійної компетентності студентів економічних спеціальностей засобами інноваційних технологій: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Ольга Юріївна Загородна. – Вінниця, 2010. – 254 с.

73. Задорожна І. П. Теоретичні передумови формування готовності студентів мовних спеціальностей до самостійної роботи з англійської мови / І. П. Задорожна // Вісник КНЛУ. – Серія: Педагогіка та психологія. – 2006. – Вип. 11. – С. 119-125.

74. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/stru#Stru>.

75. Земба А. Б. Особистісна вимогливість як чинник професійної компетентності (на матеріалі держслужбовців центрів зайнятості) : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Алла Богданівна Земба. – Луцьк, 2010. – 20 с.

76. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И. А. Зимняя. – М. : Просвещение, 1991. – 222 с.

77. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34-42.

78. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования [Электронный ресурс] И. А. Зимняя // интернет – журнал. Эдос. – 2006. – 5 мая. – Режим доступа к журналу: <http://www.eidos>.

ru/journal/2006./0505.htm.

79. Зіброва В. В. Формування інформаційної компетентності викладача / В. В. Зіброва // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 8 (195). – С. 64-67.

80. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / І. А. Зязюн // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи: [монографія]. – К.; Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10-18.

81. Зязюн І. А. Філософські засади освіти : освітні і виховні парадигми, освітні технології, діалектика педагогічної дії / Іван Зязюн // Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти : монографія / [Н. Г. Ничкало, І. А. Зязюн, М. П. Лещенко, М. М. Солдатенко та ін] ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – Київ, 2003. – С. 11-59.

82. Зязюн І. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. / І. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.

83. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія / Іван Андрійович Зязюн – Київ ; Черкаси : УНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.

84. Кадемія М. Ю. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів педагогічного вищого навчального закладу / М. Ю. Кадемія // Психолого-педагогічні аспекти формування національної еліти. – 2010. – Вип. 1. – С. 98-103.

85. Калінін В. О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур : дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Калінін Вадим Олександрович. – Житомир, 2005. – 311 с.

86. Карлінська Я. В. Інформаційна компетентність студентів як чинник толерантності / Я. В. Карлінська // Вісник Житомирського державного університету. – 2008. – Вип. 40. – Серія: Педагогічні науки. – С. 146-150.

87. Карлінська Я. В. Педагогічні умови формування інформаційної компетентності студентів у процесі навчання природничо-математичних

дисциплін / Я. В. Карлінська // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 53. Педагогічні науки. – 2010. – С. 169-175.

88. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Лариса Георгіївна Карпова. – Харків, 2004. – 27 с.

89. Касаткіна О. В. Психолого-педагогічні основи розвитку комунікативної компетентності студентів (на прикладі вивчення англійської мови) : дис... канд. психол. наук: 19.00.07. Касаткіна Олена Володимирівна / Рівненський держ. гуманітарний ун-т. – Рівне, 2007. – 239 арк.

90. Касярум К. В. Формування комунікативної компетенції магістрантів педагогічних спеціальностей у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Касярум Катерина Володимирівна; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2011. – 20 с.

91. Кишинська О. О. Формування дослідницьких компетентностей з використанням вільнопоширюваних систем перекладу [Електронний ресурс] / О. О. Кишинська // Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2015». – К. : ІТЗН НАПН України, 2015. – Режим доступу: http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=11.

92. Ключко В. І. Нові інформаційні технології навчання математики в технічній вищій школі: Дис. д-ра пед. наук: 13.00.02. Ключко Віталій Іванович / Вінницький державний технічний ун-т. – Вінниця, 1998. – 396 с.

93. Кобилянська І. М. Формування компетентності з безпеки життєдіяльності майбутніх спеціалістів фінансово-економічних спеціальностей у фаховій підготовці : дис. ... канд. пед. наук / Кобилянська Ірина Миколаївна. – Вінниця, 2015. – 245 с.

94. Коваль Т. І. Організація зворотного зв'язку в комп'ютерних засобах навчання / Т. І. Коваль // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія,

досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 7 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця, 2005. – С. 332-336.

95. Козак С. В. Формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Козак Світлана Василівна ; Держ. закл. «Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Колодій Ушинського». – Одеса, 2001. – 20 с.

96. Колодій І. А. Формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі на основі інтеграції загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Колодій Ілона Анатоліївна ; Нац. авіац. ун-т. – К., 2012. – 20 с.

97. Колос Ю. З. Формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Колос Юлія Зіновіївна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2010. – 20 с.

98. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики) / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін. – К. : К.І.С, 2004. – 112 с.

99. Коношевський Л. Л. Аналіз засобів мультимедіа для інтенсифікації та індивідуалізації самостійної роботи майбутніх учителів математики / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 8 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ООО „Планер”, 2005. – С. 343-358.

100. Коношевський Л. Л. Дистанційна освіта і самостійна робота студентів / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – Вип.15. – Київ-Вінниця : ДОВ „Вінниця“, 2007. – С. 303-308.

101. Коношевський Л. Л. Проблеми організації самостійної роботи студентів педагогічних ВНЗ / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський //

Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук: Зб. наук. пр. – Вип. 3 / Редкол. Р. С. Гуревич (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ „Планер“, 2006. – С. 427-433.

102. Коношевський Л. Л. Розробка і використання мультимедійних комплексів для самостійної роботи студентів у педагогічних ВНЗ / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Вип. 14 / Редкол. І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2007. – С. 309-315.

103. Коношевський Л. Л. Самостійна робота студентів в умовах застосування інформаційно-освітнього порталу ВНЗ / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Вип. 44 / Редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – С. 338-341.

104. Коношевський Л. Л. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів математики / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Проблеми і перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. – Вип. 32-33 (36-37). – Харків : НТУ «ХПІ», 2013. – С. 38-44.

105. Коношевський Л. Л. Формування методичної й інформаційної культур майбутніх учителів математики засобами інформаційно-комунікаційних технологій [Електронний ресурс] / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2012. – Вип. 33. – С. 357-362. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2012_33_71.

106. Коношевський Л. Л. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в інформаційному освітньому середовищі / Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський // Сучасні інформаційні технології

та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. пр. – Вип. 28 / Редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ «Планер», 2011. – С. 353-359.

107. Коношевський О. Л. Індивідуалізація самостійної роботи майбутніх учителів математики засобами мультимедіа: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Коношевський Олег Леонідович. – Вінниця., 2007. – 229 с.

108. Концепція науково-технологічного і інноваційного розвитку України на період до 2010 року / Постанова Верховної Ради України № 916-ХІV від 13.07.1999 р. – С. 51.

109. Копил Г. О. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки у процесі вивчення іноземних мов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Копил Галина Олексіївна; Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2007. – 20 с.

110. Костенко В. А. Формування професійної компетентності молодшого начальницького складу кримінально-виконавчих установ : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Василь Андрійович Костенко. – Хмельницький, 2008. – 22 с.

111. Кремень В. Нові вимоги до освіти та її змісту / Василь Кремень // Виклик для України : розробка рамкових основ змісту (національного курикулуму) загальної середньої освіти для ХХІ століття : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26–27 червня 2007 р., м. Київ / Україна – Проект “Рівний доступ до якісної освіти”, АПН України, Державна установа “Директорат програм розвитку освіти” МОН України. – К. : ТОВ УВПК “Ексоб”, 2007. – С. 3-10.

112. Литовченко І. В. Розвиток професійної компетентності управлінського персоналу: автореф. дис. ... канд. екон. наук / І. В. Литовченко . – Харків : Б. в., 2011 . – 20 с.

113. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку [Електроний ресурс] / Є. О. Лодатко // Педагогічна наука: історія, теорія,

практика, тенденції розвитку : е-журнал. – 2010. – Вип. 1. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine.

114. Лодатко Є. О. Моделювання освітніх систем в контексті ціннісної орієнтації соціокультурного простору / Є. О. Лодатко // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Вип. 112. – Черкаси, 2007. – С. 32-40.

115. Лоїк Г. Б. Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів туризму засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. Б. Лоїк; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – 20 с.

116. Локшин В. С. Професійна компетентність майбутніх менеджерів соціокультурної сфери в контексті модернізації вищої освіти : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / В. С. Локшин ; наук. консультант М. Б. Євтух ; НАН України, Ін-т вищ. освіти нац. акад. пед. наук України. – Київ, 2015. – 438 с.

117. Лупиніс Т. Б. Рівні, критерії та показники сформованості інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи / Т. Б. Лупиніс // Педагогіка : Наукові праці. – 2011. – Вип. 161, том 173. – С. 57-60.

118. Максимчук Б. А. Формування валеологічної компетентності майбутніх учителів у процесі фізичного виховання: монографія / Борис Анатолійович Максимчук; за ред. д-ра пед. наук, проф., члена-кореспондента НАПН України Р. С. Гуревича. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 388 с.

119. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних закладів: теоретико-методологічний аспект : [монографія] / Олександр Володимирович Малихін. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. – 307 с.

120. Матвієнко О. В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної взаємодії у навчально-виховному середовищі школи першого ступеня : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Матвієнко Олена Валеріївна. – К., 2010. – 496 с.

121. Матійків І. М. Психологічні умови формування професійної компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів сфери обслуговування : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Ірина Миколаївна Матійків. – Івано-Франківськ, 2008. – 21 с.

122. Матукова Г. І. Підприємницька компетентність майбутніх фахівців економічного профілю: теорія і практика : монографія / Г. І. Матукова. – Кривий Ріг : Чернявський Д. О., 2015. – 542 с.

123. Матяш О. І. Формування методичної компетентності з навчання геометрії майбутніх учителів математики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец.: 13.00.02 «Теорія та методика навчання (математики)» / Матяш Ольга Іванівна; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2014. – 43 с.

124. Мацюк О. О. Формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Мацюк Олена Олександрівна ; Хмельниць. нац. ун-т. – Хмельницький, 2011. – 21 с.

125. Мельниченко Г. В. Педагогічні засади модульної технології навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів англійської мови і літератури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. В. Мельниченко. – Одеса, 2004. – 21 с.

126. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : монографія / О. П. Мещанінов. – Миколаїв : Вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2005. – 460 с.

127. Миропольська О. В. Формування професійної компетентності фахівців митних органів в умовах службової діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Оксана Василівна Миропольська. – Хмельницький, 2010. – 20 с.

128. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк. –

5-е видання, доповнене і перероблене. – К. : [б. в.], 2007. – 656 с.

129. Монастирна Г. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики засобами інформаційно-педагогічного моделювання : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Галина Вікторівна Монастирна. – Луганськ, 2009. – 20 с.

130. Мороз В. Д. Самостійна навчальна робота студентів: монографія / В. Д. Мороз. – Харків : ХМК, 2003. – 64 с.

131. Мруга М. Р. Структурно-функціональна модель професійної компетентності майбутнього лікаря як основа діагностування його фахових якостей : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Марина Рашидівна Мруга. – К., 2007. – 19 с.

132. Наконечна О. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з обліку та аудиту у вищих аграрних навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Ольга Володимирівна Наконечна. – Київ, 2014. – 20 с.

133. Нікулочкіна О. В. Розвиток інформаційної компетентності вчителя початкових класів у системі післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О. В. Нікулочкіна. – Запоріжжя, 2009. – 20 с.

134. Образование: скрытое сокровище. Доклад Международной комиссии по образованию для XXI века. – Париж : Издание ЮНЕСКО, 1996. – С. 17-38.

135. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід в освіті: загальноєвропейські підходи [Електронний ресурс] / Овчарук О. В. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (13). – Режим доступу до журн. : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.

136. Овчарук О. В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти // Директор школи. Україна. – 2005. – № 3. – С. 31-34.

137. Олійник Н. Ю. Формування екологічної компетентності студентів гідрометеорологічного технікуму у процесі навчання інформаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Олійник Наталія Юріївна; Українська інженерно-педагогічна академія. – Х., 2005. – 20 с.

138. Онаць О. М. Управління розвитком професійної компетентності молодого вчителя загальноосвітнього навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / О. М. Онаць. – К., 2006. – 21 с.

139. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України : метод. рекомендації / [В. Ю. Биков, О. В. Білоус, О. В. Овчарук, І. Д. Малицька, Д. Б. Рождественська] ; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. – К. : Атіка, 2010. – 88 с.

140. Отрощенко Л. С. Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю у Німеччині : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Лариса Степанівна Отрощенко. – К., 2010. – 21 с.

141. Панченко Л. Ф. Розвиток інформаційних компетенцій студентів педагогічного університету / Л. Ф. Панченко // Наук. вісн. Чернів. ун-ту : зб. наук. пр. Педагогіка та психологія. – Вип. 287. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 113-118.

142. Пахомова О. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін у процесі загальнопедагогічної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Пахомова Олена Володимирівна. – Кривий Ріг, 2011. – 262 с.

143. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За заг. ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища шк., 1997. – 349 с.

144. Петренко Л. М. Теорія і практика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних

закладів: монографія / Л. М. Петренко. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2013. – 456 с.

145. Петрович С. Д. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців з обчислювальної техніки в процесі вивчення спеціальних дисциплін в технічних коледжах: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Сергій Драганович Петрович. – Вінниця, 2011. – 255 с.

146. Петрук В. А. Теоретико-методологічні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей : дис. док. пед. наук : 13.00.04 / Петрук Віра Андріївна. – Вінниця, 2007. – 520 с.

147. Петрук В. А. Використання нетрадиційних занять у процесі формування професійної компетентності майбутніх випускників технічних ЗВО / В. А. Петрук // Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Серія : Педагогіка і психологія : Зб. наук. пр. – Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2007. – № 21. – С. 246-250.

148. Петрук В. А. Модель формування фахової компетентності в майбутніх випускників технічних ВНЗ у процесі двоступеневого навчання [Електронний ресурс] / В. А. Петрук // е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». – 2009. – Вип. № 3. – Режим доступу : http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n3_2009_st_7/.

149. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: монографія. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 296 с.

150. Петрук В. А. Формування базового рівня професійної компетентності у майбутніх фахівців технічних спеціальностей засобами інтерактивних технологій : монографія / В. А. Петрук. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 284 с.

151. Петухова Л. Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Петухова Любов Євгенівна ; Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2009. – 564 с.

152. Петухова Л. Є. Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища : монографія / Л. Є. Петухова. – Херсон : Айлант, 2007. – 200 с.

153. Пейчева Л. Д. Проблема інформаційної компетентності і компетентнісний підхід у психолого-педагогічній науці [Електронний ресурс] / Л. Д. Пейчева. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npdntu_pps/2009_3/pejcheva.pdf.

154. Півчук Ю. В. Система професійної компетентності вчителя-логопеда: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Півчук Юлія Володимирівна; Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова – К., 2005. – 20 с.

155. Підручна З. Ф. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / З. Ф. Підручна. – Тернопіль, 2008. – 22 с.

156. Плахотнюк Г. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. Плахотнюк // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. наук. пр. – Ч. 2; [за ред. М. М. Козяра та Н. Г. Ничкало]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2009. – С. 218-222.

157. Плахотнюк Г. М. Використання інноваційно-освітнього середовища в підготовці перекладачів / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 51 / Редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 348-353.

158. Плахотнюк Г. М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні

іноземних мов / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр.. – Вип. 36 / Редкол.; В. І. Шахов (голова) та ін.. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – С. 97-100.

159. Плахотнюк Г. М. Галузева термінологія – засіб формування іншомовної професійної комунікативної компетенції / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 32 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – С. 47-52.

160. Плахотнюк Г. М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 26 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – С. 431-436.

161. Плахотнюк Г. М. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя іноземної мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Г. М. Плахотнюк // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: зб. наук. пр. – Вип.2 / редкол.: Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ТОВ “Фірма “Планер”, 2012.– С. 138-141.

162. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр.. – Вип. 54 / Редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. – С. 126-131.

163. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної

компетентності майбутніх перекладачів / Г. М. Плахотнюк // SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. PEDAGOGY. (НАУКА, ИССЛЕДОВАНИЯ, РАЗВИТИЕ. Педагогика # 6. 06.2018. Monografia pokonferencyjna : Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. – Warszawa, 2018. – S. 74-81.

164. Плахотнюк Ганна. Формування інформаційної культури майбутнього викладача німецької мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Ганна Плахотнюк // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов» (18 грудня 2017 р.) / Ред. колегія: М. Г. Сенів (відп. ред.), М. Я. Оленяк, О. В. Білецька, О. О. Залужна, Д. Є. Ігнатенко. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – С. 61-65.

165. Поліщук М. М. Педагогічні засади розвитку професійної компетентності фахівців митної справи у процесі підвищення кваліфікації : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Мирослава Мстиславівна Поліщук. – К., 2006. – 19 с.

166. Полуда В. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з готельного господарства у процесі фахової підготовки : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вікторія Володимирівна Полуда ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2010. – 20 с.

167. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий підхід та українські перспективи / [під заг. ред. О.В. Овчарук]. – К., 2004. – 111 с.

168. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир сучасної освіти / О. Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 65-69.

169. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та український перспективи : кол. моногр. – К., 2006. – С. 16-24.

170. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] : Указ, Стратегія № 344/2013 / Президент України. – 25.06.2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

171. Рогульська О. О. Основні компоненти професійної компетентності майбутнього перекладача в системі сучасної освіти / О. О. Рогульська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. пр. – Серія: Педагогіка і психологія. – Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2007. – Вип. 21. – С. 259-262.

172. Рогульська О. О. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. О. Рогульська. – Вінниця, 2010. – 20 с.

173. Родигіна І. Компетентнісний підхід в освіті: філософський базис / І. Родигіна // Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації : матеріали методологічного семінару (м. Київ, 3 квіт. 2014 р.). – К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – С. 78-85.

174. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна. – Х. : Вид. група «Основа», 2005. – 96 с.

175. Родигіна І. В. Типологія компетентностей [Електронний ресурс] / І. В. Родигіна // Режим доступу: http://www.nbuv.ua/portal/Soc_Gum/Nsod/2008_1/Rodigina.pdf/.

176. Ростовська В. І. Управління процесом формування професійної компетентності заступника директора з навчально-виховної роботи загальноосвітнього навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук :

спец. 13.00.06 «Теорія та методика управління освітою» / Вікторія Іванівна Ростовська. – К., 2009. – 22 с.

177. Саюк В. І. Розвиток професійної компетентності вчителів географії у системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Валентина Іванівна Саюк. – К., 2007. – 22 с.

178. Селевко Г. К. Педагогические компетенции и компетентность / Г. К. Селевко // Сельская школа: рос. пед. журн. – 2004. – № 3. – С. 29-32.

179. Сікора Я. Б. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики засобами моделювання : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ярослава Богданівна Сікора. – Житомир, 2011. – 16 с.

180. Скиба К. М. Перспективи імплементації європейських підходів до формування професійної компетентності майбутніх перекладачів у вишах України / Катерина Миколаївна Скиба // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 3. – С. 61-70.

181. Смирнова-Трибульська Є. М. Теоретико-методичні основи формування інформатичних компетентностей вчителів природничих дисциплін у галузі дистанційного навчання : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.02 / Смирнова-Трибульська Євгенія Миколаївна ; Нац. пед. ун-т. ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2008. – 44 с.

182. Сороко Н. В. Теоретичні аспекти проблеми інформаційної компетентності вчителя-словесника / Н. В. Сороко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред. М. Т. Мартинюк. – Умань : СПД Жовтий, 2008. – Ч. 4. – С. 178-182.

183. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики [Електронний ресурс] / О. М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (13). – Режим доступу: [http:// www.ime.edu-ua.net/em.html](http://www.ime.edu-ua.net/em.html).

184. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі [Електронний ресурс]: / С. Б. Літвінчук. – 2012 – С. 65-69. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-11.pdf>.

185. Ткаченко Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців безпеки життєдіяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. В. Ткаченко. – Вінниця, 2009. – 20 с.

186. Трегубенко Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх дільничних інспекторів міліції у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Тетяна Валеріївна Трегубенко. – Хмельницький, 2011. – 22 с.

187. Тришина С. В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования / С. В. Тришина, А. В. Хуторской [Эл. ресурс]. – Интернет-журнал «Эйдос». – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal /2004/0622-09http>.

188. Тришина С. В. Информационная компетентность как педагогическая категория [Эл. ресурс]: – Интернет-журнал «Эйдос». – Режим доступа <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-11.htm>, 2005.

189. Тупчій А. Ф. Формування фахової компетентності майбутніх спеціалістів бухгалтерського обліку в процесі навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / А. Ф. Тупчій. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – 18 с.

190. Уйсімбаєва Н. В. Формування професійної компетентності майбутніх економістів в процесі науково–дослідної роботи у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Наталія Василівна Уйсімбаєва. – Кіровоград, 2006. –189 с.

191. Усеїнова Л. Ю. Формування професійно-практичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів в умовах виробничої практики : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ленера Юсуфівна Усеїнова. – К., 2010. – 23 с.

192. Фурман Т. Ю. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців економіки та підприємництва в процесі вивчення економічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Тарас Юрійович Фурман.– Київ, 2012. – 287 с.

193. Хоцкіна С. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / С. М. Хоцкіна. – Київ, 2013. – 20 с.

194. Цимбал С. В. Психологічні особливості формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів засобами іноземної мови : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Світлана Володимирівна Цимбал. – К., 2006. – 20 с.

195. Чемерис І. М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Інна Михайлівна Чемерис. – К., 2008. – 20 с.

196. Чередниченко О. Складові професійної компетенції письмового та усного перекладача / О. Чередниченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Іноземна філологія. – 2007. – № 41. – С. 25-27.

197. Черноватий Л. М. Особливості різних видів перекладу та зміст формування фахової компетенції майбутніх перекладачів / Л. М. Черноватий // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – Сер. «Філологічні науки (мовознавство)». – Кіровоград, 2008. – Вип. 75 (5). – С. 22-26.

198. Черноватий Л. М. Проблеми формування фахової компетенції майбутніх перекладачів / Л. М. Черноватий, Н. А. Якушева // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 772. – С. 135-137.

199. Чміль А. І. Структура і зміст інформаційної компетентності педагогічного працівника професійно-технічного навчального закладу /

А. І. Чміль, М. П. Загорний // Вісник післядипломної освіти : Зб. наук. праць. Ун-т менедж. освіти НАПН України. – 2011. – Вип. 4 (17). – С. 183-190.

200. Швець Д. Є. Керованість самостійною роботою студентів як шлях для підвищення якості освіти / Д. Є. Швець, Є. Я. Швець // Гуманітарний вісник ЗДА. – 2010. – Вип. 41. – С. 203-207.

201. Шевчук Л. І. Розвиток професійної компетентності викладачів спеціальних дисциплін закладів профтехосвіти у системі післядипломної освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Шевчук Людмила Іванівна; Центральний ін-т післядипломної пед. освіти АПН України. – К., 2001. – 203 с.

202. Шелехова Г. Т. Розвиток комунікативних умінь старшокласників на засадах компетентнісного підходу / Г. Т. Шелехова : навчання в старшій школі української мови на академічному рівні : посібник для вчителя. – К. : Педагогічна думка, 2012. – С.11-17.

203. Шиба А. В. Формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інтерактивних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Шиба Альона Василівна ; Терноп. нац. пед. унт ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2013. – 203 с.

204. Шломенко О. Б. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх економістів засобами інноваційних технологій : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Шломенко Олена Борисівна. – Х., 2012. – 204 с.

205. Шостаківська Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Н. М. Шостаківська. – Запоріжжя, 2013. – 20 с.

206. Юртаєва О. О. Розвиток професійно-педагогічної компетентності майстрів виробничого навчання будівельного профілю у системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. ... канд. педагог. наук / Ольга Олексіївна Юртаєва, спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – К., 2011. – 21 с.

207. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у

системі вищої освіти / В. В. Ягупов, В. І. Свистун // Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія» ; редкол. В. С. Брюховецький (відп. ред.) [та ін.]. – К. : КМ Академія, 2007. – Т. 71. – С. 3-8.

208. Яцик М. Р. Формування професійної компетентності майбутніх магістрів з менеджменту економічної безпеки у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / М. Р. Яцик. – Хмельницький, 2016. – 20 с.

209. Аксинар С. Schlüsselqualifikationen von Übersetzern und Dolmetschern [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.businessdolmetscher.de/beeidigteruebersetzer-tuerkisch.html>.

210. Akpinar Y. Designing interactive learning environments / Y. Akpinar & J. R. Hartley // Journal of Computer-Assisted Learning. – 1996, 12(1). – P. 33-46.

211. Bloom B. S. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning / B. S. Bloom, J. T. Hasting, G. F. Madaus. – New-York : McGraw-Hill, 1971. – 923 p.

212. Bochner A. Interpersonal competence: rationale, philosophy and implementation of a conceptual framework / A. Bochner, C. Kelly // Speech teacher. – 1974. – № 23. – p. 279-301.

213. Boyatzis R. The Competent Manager / R. Boyatzis. – New York : Wiley, 2005. – 406 p.

214. Bruce C. S. Information literacy programs and research: an international review. Australian Library Journal, 2000, 49, 215-223.

215. Cartel R. B. Abilities structure, growth and action / R. B. Cartel. – Boston, 1971. – 278 p.

216. Council of Europe (1998) Recommendation No.R (98) 6 of the Committee of Ministers to Member States Concerning Modern Languages (Adopted by the Committee of Ministers on 17 March 1998, at the 623rd meeting of the Ministers' Deputies). – Strasbourg: Council of Europe.

217. Hapke Thomas. «In-formation» – Informationskompetenz und Lernen

im Zeitalter digitaler Bibliotheken. In: Bibliothekswissenschaft – quo vadis?: Eine Disziplin zwischen Traditionen und Visionen ; Programme – Modelle – Forschungsaufgaben / hrsg. von Petra Hauke. München : Saur, 2005. S. 115-130 [Electronic resource]. – Access mode: https://tubdok.tub.tuhh.de/bitstream/11420/292/1/T_Hapke_Humboldt_Buch.pdf.

218. Schulz R. Twórczość – społeczne aspekty zjawiska / R. Schulz. – Warszawa: PWN, 1990. – 361 s.

219. Schumpeter J. A. Théorie de l'Evolution Economique, Recherches sur le Profil, le Crédit, l'Intérêt et le Cycle de la Conjoncture. Librairie Dalloz. / J. A. Schumpeter. – Paris, 1935. – 82 p.

220. Tinsley Royal L. Guidelines for college and University programs in translator training [Електронний ресурс] / Royal L. Tinsley // ADFL Bulletin – 1973. – Vol. 4. – No.4. – pp. 15-21. – Режим доступа: http://www.adfl.org/cgishl/docstudio/docs.pl?adfl_login&xurl.

221. Waldmann G. Theorie und Didaktik der Trivialliteratur. Modellanalysen. – Didaktikdiskussion literarische Wertung. Mit einer ausführlichen Bibliographie. – München : W. Fink, 1973. – 160 S.

222. Yang Michl. Innovation and research in education / Michl Yang. – London: Routledge and Kegan Paul, 1965. – 184 p.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

Успішність і ефективність освоєння системи знань, умінь і навичок, досвіду пізнавальної і практичної діяльності, ціннісних орієнтацій і стосунків визначається оптимальністю вибору організаційних форм, засобів і методів досягнення поставлених цілей, змістовною характеристикою комплексу компонентів, залежить від організаційно-педагогічних умов реалізації змісту освітнього процесу.

У науковій літературі є різні визначення загальнонаукового поняття “умови” – як необхідна обставина, фактор, чинник, напрям тощо. Зокрема, у “Великому тлумачному словнику української мови” є декілька значень, серед яких умова – 1) необхідна обставина, яка уможливорює здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь; 2) обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь; 3) правила, які існують або запроваджені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь; 4) сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь [7, с. 694].

Організаційно-педагогічні умови є початком розвитку навчального процесу, його існування, здатності до зміни і поліпшення. Від організаційно-педагогічних умов залежить взаємодія всіх компонентів стосовно один іншого, психологічний клімат додаткової освіти, ефективність її перебігу.

Український дослідник А. Литвин визначає педагогічні умови як комплекс спеціально спроектованих генеральних чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини освітнього процесу й особистісні параметри всіх його учасників. Педагогічні умови забезпечують цілісність навчання та виховання в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу відповідно до вимог суспільства та запитів ринку праці, сприяють всебічному

гармонійному розвитку особистості та створюють сприятливі можливості для виявлення її задатків, врахування потреб і формування загальнолюдських і професійно важливих рис, ключових кваліфікацій, загальних і професійних компетенцій [12, с. 28-29].

Зокрема, науковець С. Мельничук визначає педагогічні умови як чинники управління навчанням, що забезпечують активність студентів і стимулюють свідоме засвоєння навчального матеріалу. Педагогічні умови є сукупністю дій та взаємодій, що забезпечують досягнення максимально можливого корисного результату діяльності [16].

У нашому дисертаційному дослідженні застосовуємо термін «організаційно-педагогічні умови».

Назва «організаційно-педагогічні умови» охоплює два терміни (організація і педагогічні умови). Термін «організація», який органічно поєднаний за визначенням із педагогічними умовами, зустрічається нечасто, а поняття «організаційно-педагогічні умови» не має однозначного визначення. Однак, науковці все частіше застосовують організаційний аспект у педагогічних умовах та пов'язують його з ефективністю процесів, що досліджуються [36, с. 4].

На думку І. Підласого, організація як педагогічна категорія – «...це впорядкування дидактичного процесу за певними критеріями, надання йому необхідної форми для найкращої реалізації поставленої мети» [*37, с. 25], причому форма (від лат. forma – зовнішній вигляд, оболонка) у цьому контексті розглядається науковцем як спосіб існування навчального процесу, оболонка для його внутрішньої сутності, логіки та змісту, пов'язана з порядком його здійснення. Організація є одним із чотирьох основних компонентів динамічної системи – педагогічного процесу. Цей компонент називають також організаційно-управлінським або діяльнісним, і він разом із цільовим, змістовим та результативним компонентами утворює означену систему [*37, с. 162-164]. Наші дослідження засвідчують, що впроваджувати організаційно-педагогічні умови варто як цілісну систему.

З урахуванням викладеного, О. Войцехівським, сформульовано визначення організаційно-педагогічних умов – взаємопов'язані обставини і способи організації педагогічного процесу, які утворюють певну систему та визначають ефективність функціонування цього процесу [*36, с. 4].

Організаційно-педагогічні умови є різновидом педагогічних умов, які залежать від особливостей організації освітнього процесу. Б. Чижевський вказує, що організаційно-педагогічні умови відображають – функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах [*38, с. 82].

На підставі вищевикладених визначень відзначимо, що розглядаємо організаційно-педагогічні умови як комплекс взаємозв'язаних і взаємозумовлених заходів педагогічного процесу, що забезпечують досягнення конкретної мети. Серед заходів розглядатимемо форми методи і засоби формування вищезгаданої компетентності майбутніх перекладачів.

Отже, виходячи з мети дослідження: формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в умовах інноваційного середовища ЗВО, *під організаційно-педагогічними умовами, що забезпечують ефективність реалізації поставленої мети дослідження, розуміємо комплекс взаємозв'язаних і взаємозумовлених заходів педагогічного процесу, дотримання яких забезпечує високий рівень сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.*

Варто зазначити, що виокремлена значна кількість різноманітних організаційно-педагогічних умов, що сприяють формуванню компетентних фахівців, проте проблема формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в умовах інноваційного середовища ЗВО і організаційно-педагогічних умов, що сприяють її формуванню є ще недостатньо розробленою.

Від організаційно-педагогічних умов організації освітнього середовища, вибору спеціальних засобів, методів, форм навчання, що є умовами, що організуються викладачем, у яких відбувається діяльність

викладача і студента та реалізуються заплановані завдання, залежить результат педагогічного процесу у вищій школі [15, с. 295].

Безумовно, освітній процес у ЗВО має будуватися так, щоб кожний студент одержав шанс стати повноцінною кваліфікованою особистістю. З огляду на це доцільним є впровадження передових технологій навчання, побудованих на психолого-педагогічному моделюванні завдань.

Визначаючи педагогічні умови професійної підготовки фахівців у ЗВО, на думку І. Мельничука, необхідно враховувати той факт, що навчання студентів у вищій школі засновано на певних закономірностях, які:

- зумовлюють послідовність досягнення визначених цілей;
- уможливають ефективне управління освітньою діяльністю студентів на основі передбачення її результатів;
- дають підстави для наукового обґрунтування й оптимізації змісту, форм і методів підготовки фахівців на сучасному етапі реформування системи освіти в Україні [15, с. 292-293].

На підставі означеного вище визначення організаційно-педагогічних умов, яким керуємося в нашому дослідженні, можемо говорити про те, що *усі умови функціонують у системі та взаємозумовлюють одна іншу.*

Розглянемо визначений нами комплекс організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутнього перекладача:

- моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності;
- професійно-комунікативна спрямованість інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні фахових дисциплін;
- формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей у вивченні фахових дисциплін.

2.1 Формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей у вивченні фахових дисциплін

Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів пов'язане з розглядом інноваційного освітнього середовища як засадничої складової цього процесу. Вивчення методичної літератури, а також досвіду управління інтерактивними технологіями навчання і виховання у межах спеціальності «Переклад» дозволяє виокремити такі педагогічні вимоги, що стосуються групи вимог педагогічного супроводу, а саме:

- формування позитивної мотивації майбутніх перекладачів до виконання завдань, спрямованих на розвиток методичної майстерності, успішності, лінгвістичної компетентності майбутнього перекладача;
- наявність вимірників рівня формування інформаційної компетентності майбутнього перекладача;
- актуалізація позиції суб'єктності студентів;
- орієнтація навчання на розвиток саморефлексії майбутнього перекладача.

Формування позитивної мотивації майбутніх перекладачів до виконання завдань, спрямованих на розвиток методичної майстерності, успішності, лінгвістичної компетенції майбутнього перекладача, що полягає в стимулюванні й управлінні самоорганізацією лінгвістичної, гностичної і методичної діяльності. Серед основних завдань забезпечення позитивної мотивації до професійної іншомовної діяльності варто виокремити:

- 1) орієнтація бакалавра філологічної освіти з наряду підготовки «Переклад» на розуміння мовної освіти як однієї з головних цінностей особистості;
- 2) створення в ЗВО умов для вироблення студентами життєвої перспективи на самоосвіту і саморозвиток упродовж усього життя;
- 3) стимулювання бакалаврів філологічної освіти до самостійної дослідницької, науково-методичної, пізнавальної роботи з іноземною мовою;

4) формування педагогічної спрямованості особистості майбутнього перекладача.

Організація навчання щодо формування позитивної мотивації бакалавра філологічної освіти з напрямку підготовки «Переклад» до професійної іншомовної діяльності мала місце як на мотиваційному етапі, так і на подальших етапах формування цієї компетентності, розглянутих нами в параграфі 1.3. Варто підкреслити важливість створення ситуацій успіху, спрямованих на забезпечення суб'єктивного стану готовності включитися в самонавчання, самовиховання і саморозвиток на рівні можливостей. Пропоновані для розв'язання завдання у вивченні дисциплін лінгвістичного, психолого-педагогічного і методичного циклів зв'язували з сферою інтересів і потреб тих, хто навчається, з професійною спрямованістю філологічної діяльності, з цінністю когнітивних, креативних здібностей перекладача, до підготовки його розвивати свій професійний потенціал в умовах інноваційного освітнього середовища ЗВО.

Це виходить із означених нами організаційно-педагогічних вимог формування інформаційної компетентності, що полягає у важливості *наявності вимірників рівня формування цієї компетентності*. Приступаючи до дослідно-пошукової роботи, маємо забезпечити себе необхідним інструментарієм, як дидактичним, так і діагностичним. Головним моментом в інформаційно-діагностичному забезпеченні формування інформаційної компетентності є діагностика динаміки індивідуального розвитку студента і становлення його професійної комунікативної компетентності, внесення коректив у формування інформаційної компетентності. Отже, діагностичне забезпечення включає діагностику, прогнозування й аналіз індивідуального розвитку особистості і зокрема рівня розвитку інформаційної компетентності майбутнього перекладача.

Розглянемо організаційно-педагогічну вимогу – *актуалізація позиції суб'єктності студентів*. Ця вимога реалізується за допомогою:

– активного включення майбутніх перекладачів у відбір і

конструювання змісту, методів і прийомів навчання та розвитку особистості студентів в умовах інноваційного середовища ЗВО;

- використання різних видів самостійної роботи (виконання дослідницьких, пошукових, творчих завдань, пов'язаних із розвитком гностичних умінь майбутнього перекладача, формування його науково-методичної компетентності як частини інформаційної компетентності майбутнього перекладача);

- участі в конкурсах «Кращий практикант факультету», «Краща презентація року», «Круглих столах», наукових студентських товариствах, у роботі наукових асоціацій різного рівня, Всеукраїнському конкурсі «Перекладач нового покоління» тощо;

- самостійного знаходження, пошуку, формулювання проблем, пов'язаних із специфікою навчання, виховання і соціалізації сучасного перекладача в умовах інноваційного середовища ЗВО;

- розроблення студентами індивідуальних і групових проектів у навчанні.

Усе це сприяло здійсненню самостійного творчого пошуку й актуалізувало діяльність щодо саморозвитку особистості студентів і формування інформаційної компетентності.

Студенти в навчанні виступають у суб'єктній позиції як рівноправні учасники освітнього процесу, як дослідники, котрі пізнають приховані зв'язки і стосунки суб'єктів, що:

- розташовує до встановлення між суб'єктами стосунків співпраці;
- сприяє зацікавленості студентів і розвитку їхнього прагнення до самоактуалізації одержуваних ними лінгвістичних і методичних знань і досвіду в створенні Методичного портфоліо;

- формує позитивне відношення до педагогічної інноваційної діяльності, підвищує рівні когнітивної компетентності студентів.

Наступна організаційно-педагогічна вимога, дотримання якої є невід'ємною частиною формування інформаційної компетентності майбутніх

перекладачів, полягає в *орієнтації навчання на розвиток саморефлексії студентів*. Саморефлексія є здатністю і потребою студента усвідомлювати свої стани, зіставляти свої завдання, дії і результати, що досягаються, в реальних педагогічних ситуаціях з метою самоконтролю, самооцінки і самовдосконалення своєї діяльності.

Завдяки умінням рефлексій майбутній перекладач здатний здійснювати управління своєю самостійною іншомовною діяльністю, ставити цілі, перетворювати умови своєї професійної діяльності, поєднувати спостережницьку, дослідницьку і контрольну функцію у використанні інноваційних технологій навчання, виховання і соціалізації молоді.

Саморефлексія майбутніх перекладачів відповідає за уміння визначати межі відомого і невідомого з метою одержання інформації, що бракує, критичність до дій і умінь, здатність співвідношення знань про свої можливості та можливі перетворення у предметному світі і самому собі з вимогами діяльності та розв'язуваними в процесі цього завданнями; здатність оцінювати якість перекладацької діяльності, так і окремих етапів своєї роботи, уміння вибрати адекватні способи введення, тренування й активізації мови, що вивчається, і мовного матеріалу, що особливо важливо в реалізації теоретичної моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

У процесі цього формування навичок саморефлексії в цілому безпосередньо залежить від організації *системи зворотного зв'язку і коригування*. Виходячи з цього, в умовах інноваційного середовища ЗВО ми: збільшили долю самостійності майбутніх перекладачів в оцінюванні та коригуванні своєї роботи (самооцінка і самоконтроль, а також взаємооцінка і взаємоконтроль передбачався на аналітико-коригувальному етапі, що сприяло, у виконанні проектних завдань, досліджень, презентацій, складанні професійного словника термінів майбутнього перекладача, створенні методичного портфоліо і т. д.); варіювали частоту і міру контролю, взаємоконтролю і самоконтролю залежно від сформованості навичок

когнітивної і самоосвітніх компетентностей, а так само складнощі виконуваного завдання; змінювали форми співпраці зі студентами, що пов'язано з переходом від спільної і розділеної з викладачем діяльності до повністю саморегульованої; використали анкети-опитувальники для діагностики сформованості навичок саморефлексії; стимулювали студентів до переходу від самоконтролю за результатом до покрокового самоконтролю і тим самим формуванню цілісної саморефлексії; співвідносили результати самоконтролю, взаємоконтролю студентів і контролю викладача та враховували їх в оцінюванні якості перекладу; використали структуру поетапного формування навичок самоконтролю і т.д.

Навички самоконтролю займають засадниче місце в саморефлексії студентів. Самоконтроль дає можливість майбутньому перекладачеві управляти своєю діяльністю і поведінкою, коригувати їх, контролювати здійснення наміченого плану дій, утримуватися від небажаних дій.

У виробничій перекладацькій практиці, ми використали *поетапну систему формування самоконтролю* (і як наслідок саморефлексії) студентів. *На першому етапі* (низький рівень інформаційної компетентності) викладач розкриває перед студентами значущість самоконтролю, суть прийомів самоконтролю, дає детальний інструктаж щодо проведення й оцінювання виконаного завдання. На цьому етапі самоконтроль передбачає наявність еталону і можливість одержання відомостей про контрольовані дії і стани. Ця умова реалізується в перевірці завдань, які виконують студенти (психологічне, педагогічне і методичне завдання).

Другий етап (середній рівень інформаційної компетентності) присвячений закріпленню алгоритму самоконтролю і спрямований на формування уміння самоконтролю і взаємоконтролю. На цьому етапі майбутні перекладачі аналізують представлені фрагменти занять, презентації занять, завдання, розроблені для різного рівня володіння мовою на основі об'єктивних індивідуальних навчальних стратегій. Самоконтроль виступає як усвідомлення виконуваної перекладацької діяльності в процесі її здійснення.

З боку викладача важливо коментувати і всіляко мотивувати студентів до саморефлексії.

На третьому етапі (творчий рівень інформаційної компетентності) алгоритм самоконтролю включає не лише знаходження помилок і їх причин, а й пояснення причин помилок, відповідно, більше обґрунтоване виправлення їх. Студентам надається значна свобода дій в аналізі і самооцінці якості та достовірності своєї навчальної перекладацької діяльності.

Поетапне формування уміння здійснювати самоконтроль сприяє розвитку навичок саморефлексії студентів.

Розглянемо організаційно-педагогічну вимогу формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в умовах інноваційного середовища ЗВО – програмно-методичне забезпечення формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, яке передбачає:

- різноманітність методів, видів, форм інноваційної діяльності;
- наявність дидактичного матеріалу;
- використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій навчання, виховання і соціалізації студентів.

Розглянемо першу вимогу. У педагогічній літературі немає єдиної думки відносно ролі і визначення поняття «*Метод навчання*».

З позицій сучасних педагогічних поглядів, метод навчання характеризується як багатостороннє, багатовимірне, багатоякісне, поліфункціональне дидактичне явище. Основними, найбільш суттєвими ознаками методу є такі ознаки: метод навчання – спосіб отримання інформації та оволодіння учнями уміннями і навичками; спосіб спільної діяльності вчителів і учнів, керівництва навчально-пізнавальною діяльністю учнів; достатніх для отримання результатів спільної діяльності вчителя і учнів; спосіб і форма руху змісту навчального матеріалу за правилами індуктивної чи дедуктивної логіки його розгортання; спосіб і рівень руху пізнавальної самостійності й активності учнів, спосіб стимулювання і

мотивації учіння, спосіб самостійних переживань, спосіб формування оцінних суджень [3, с. 493].

У формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів ми використали такі методи: *наочні* (відеоматеріали, демонстрація мультимедійних презентацій, інтерактивних плакатів, схем, таблиць, діаграм, моделей; використання технічних засобів; перегляд фільмів); *практичні* (практичні завдання; тренінги; аналіз і розв'язання проблемних ситуацій; метод проєктів); *у міру активізації пізнавальної діяльності студентів* (проблемні; частково-пошукові; дослідницькі); *за логічністю підходу* (дедуктивні; аналітичні; синтетичні).

Нас більшою мірою цікавлять методи, що відрізняються за мірою пізнавальної активності. Так *метод проблемного викладання* в навчанні був використаний у постановці проблемних завдань, виконанні проєктних проблемних когнітивних завдань, презентацій, складанні термінологічного словника і т.д. Студенти стають свідками і співучасниками когнітивного пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод навчання полягає в організації активного пошуку розв'язання висунених у навчанні (чи самостійно сформульованих) когнітивних завдань. Мислення набуває продуктивного характеру, але в процесі цього поетапно спрямовується і контролюється викладачем або самими студентами. Цей метод використовувався в організації круглих столів, дискусій, кейс-технологій, написання есе, створення тематичних відеороликів, резюме, звіту компанії про свою діяльність, участь в різних наукових студентських товариствах, конкурсах тощо.

Дослідницький метод навчання – метод, в якому після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження і виміри та виконують інші дії пошукового характеру. Ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій

діяльності якнайповніше. Цей метод навчання використовувався в проектних роботах, дослідженнях і т.д. (наприклад, складання звіту за складеними психолого-педагогічними характеристиками групи й окремих студентів тощо).

У формуванні інформаційної компетентності використали різні *види роботи*. Розгляньмо вид роботи майбутніх перекладачів у міру участі в ній суб'єкта і прояву його самостійності й схарактеризуємо можливості кожного виду у формуванні його інформаційної компетентності:

1) *репродуктивно-алгоритмічний* характеризується складанням конспекту заняття, розробленням індивідуальних завдань згідно із запропонованим алгоритмом дій (або на основі інструктажу, зразка, прикладу його вербальної, звукової, наочно-образної або наочно-діяльнісної демонстрації. Дидактичним завданням є вироблення умінь (навчальних, інтелектуальних, практичних) і освоєння первинних фактичних (предметних) знань;

2) у виробничій перекладацькій практиці майбутній перекладач робить самостійний вибір навчального завдання, визначає свою роль у демонстрації результатів практики: він активний *виконавець* (доповідач, що веде в професійній діяльності, в роботі з оточенням, підготовці анкет та ін.), або *просто виконавець* (коментатор до аналізу перекладацької діяльності свого колеги, учасник ділової гри, укладач тезауруса та ін.), або ж *пасивний виконавець* (глядач, слухач, спостерігач та ін.). Дидактичне завдання полягає в розвитку когнітивних, інтелектуальних, комунікативних умінь, пізнавального інтересу, формуванні активних умінь користуватися професійною мовою майбутнього перекладача (володіння науково-методичною термінологією), володіння новітніми технологіями перекладацької діяльності (інтернет ресурсами, сайтами, блогами, лінгвістичним Британським корпусом тощо);

3) в *особистісно-продуктивній* роботі у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів студент демонструє свої переваги у

виборі самостійного завдання за критеріями: складність-легкість, теоретично-практичний характер, творчість (експеримент) репродукція, індивідуально-групова робота. Аналогічно можуть бути виявлені переваги в демонстрації результатів своєї навчально-професійної діяльності. Дидактичне завдання роботи цього рівня полягає в практичній і науково-теоретичній реалізації, в оцінці власних знань і практичних умінь у вивченні іноземної мови, знайомство з її лінгвоетнокультурними особливостями, із специфікою її викладання на різних рівнях і в різних умовах;

4) в *особистісно-креативній* роботі студент виявляє активну цікавість до участі в навчальній і позанавчальній діяльності, включається в роботу проблемної групи, демонструє свої креативні пізнавальні здібності.

Відзначимо, що важливе повсюдне і послідовне використання різних видів роботи залежно від готовності студентів до їх виконання, в процесі цього варто керуватися принципом наростання складності.

Отже, єдність представлених вище видів і методів формування інформаційної компетентності майбутнього перекладача в умовах інноваційного середовища ЗВО є важливим програмно-методичним забезпеченням професійної підготовки студентів.

Розгляньмо наступну вимогу (домовленість), що відноситься до групи вимог технологічного забезпечення формування інформаційної компетентності, – *наявність дидактичного матеріалу*, спрямованого на формування цієї компетентності студентів.

Дидактичний матеріал – особливий вид посібників для навчального заняття, використання якого сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, заощадження навчального часу.

Ми не можемо розраховувати на успіх формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, якщо не враховуватимемо індивідуальні особливості студентів і різницю в рівні їх підготовленості.

У виконанні завдань, студенти розвивають когнітивну, комунікативну компетентності, а також навички самоосвітньої і рефлексійної

компетентностей, оскільки студенти залучені в безпосередню організацію і контроль своєї професійної іншомовної діяльності.

Розгляньмо, ще одну педагогічну вимогу формування інформаційної компетентності – *активне використання інноваційних технологій навчання, виховання і соціалізації молоді в умовах інноваційного креативного освітнього середовища ЗВО.*

Таке середовище є комплексною формою функціонування і реалізації засадничих принципів інноваційної педагогіки і є єдиним освітнім простором ЗВО, що дозволяє кооперувати зусилля всіх зацікавлених суб'єктів і об'єктів в якісній підготовці.

Інноваційне освітнє середовище забезпечує сприятливі умови для саморозвитку особистості лише в тому випадку, якщо воно охоплює не окремі дисципліни або форми проведення заняття, а здійснюється у межах креативного освітнього середовища. Інноваційне освітнє середовище надає можливість студентам не лише розвинути початковий творчий потенціал, а й спонукає потребу в подальшому самопізнанні, творчому саморозвитку, допомагає становленню в людини об'єктивної самооцінки, розвитку здатності до саморефлексії. Оскільки в епіцентрі проєктованого інноваційного освітнього середовища представлений образ студента в динаміці його розвитку, то в якості критеріїв функціонування інноваційного освітнього середовища доцільно використати якості особистості майбутнього перекладача, що формуються в саморозвитку в цьому середовищі. Отже, інноваційне освітнє середовище є багатовимірною індивідуалізованою цілісністю, що самоорганізується, призначеною для створення умов, що сприяють розвитку творчих здібностей студентів, а також самореалізацією, що забезпечує їх особистісним зростанням.

2.2 Моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності

Метою формувального етапу емпіричного дослідження було розроблення й апробація технології формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в умовах інноваційного освітнього середовища ЗВО, чому присвячений цей параграф.

Виходячи з того, що специфіка професійної підготовки майбутніх перекладачів передбачає *когнітивну* спрямованість навчання, *полікультурність* освітнього простору, *креативний* характер іншомовного середовища ЗВО, *інтегративність* лінгвістичних, методичних і психолого-педагогічних складових професійної підготовки майбутніх перекладачів, пропонується технологія має зважати на цю специфіку і включати різноманітні методи, форми і прийоми, які сприяли б ефективному формуванню індивідуальності і самобутності сучасного перекладача, що, у свою чергу, є основою і фундаментом формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Ця специфіка забезпечує цілісність пізнання, розвиває інтелектуально-пізнавальні вміння, створює умови для самостійної дослідницької діяльності, професійного самовизначення і безперервного особистісного розвитку, формує готовність до дослідницького пошуку, здатність виявляти причинно-наслідкові зв'язки, бачити виникаючі проблеми і протиріччя, знаходити розв'язки в нестандартних ситуаціях, творчо мислити, розробляти дидактичний інструментарій іншомовної підготовки студентів.

В основу інноваційної освітньої технології покладено діалогічний підхід, що визначає суб'єкт-суб'єктну взаємодію і збільшення міри свободи учасників освітнього процесу. Співпраця і співтворчість технологій цього типу передбачають відмову від менторського диктату і затвердження іншого типу стосунків: спільного пошуку, принципового, але доброзичливого спільного аналізу результатів, колективного пошуку й аналізу прорахунків і т.д. Спільність у процесі цього не означає відмови від самостійності.

Інноваційна освітня технологія – це персоналізація педагогічної взаємодії, яка вимагає адекватного включення в цей процес особистісного

досвіду (почуттів, переживань, емоцій, дій, що відповідають їм, і вчинків). Деперсоналізована педагогічна взаємодія жорстко детермінується ролевими приписами, що суперечить полісуб'єктному (діалогічному) підходу. Академік В. Сластьонін переконує, що «персоналізація та діалогізація це не повернення до «парної педагогіки», оскільки вони спираються на застосування цілої системи форм інтеракції. Під час їх впровадження необхідно, на думку науковця, дотримуватися певної послідовності: від максимальної допомоги викладача студентам у розв'язанні навчально-пізнавальних завдань до поступового наростання їхньої власної активності до повної саморегуляції та появи стосунків партнерства між ними. Зміна позиційного статусу викладача та студента призводить до можливості самозміни суб'єктом навчання, шляху саморозвитку, що він самостійно прокладає собі.

Щодо педагогічної інновації, то є також така точка зору, що передбачає якісно нову сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання й управління, що привносять суттєву зміну в результат педагогічного процесу [18]. Основними класичними визначаються три форми навчання: індивідуальна, групова, фронтальна. Крім того, інноваціями є індивідуально-групові, колективні, дорадчо-адміністративні. В процесі цього, на сучасному етапі пріоритетні індивідуальні та групові форми навчання. На особливу увагу заслуговують такі форми організації навчання, як ділова гра (сюжетно-рольова, ігри-вправи, ігри-драми, ігри конструювання), заняття інтегровані та міжпредметні (заняття-есе, театралізовані заняття, заняття-конкурси, аукціони, телеміст, прес-конференція, ділова гра, практикум, семінар, екскурсія тощо).

У досвіді роботи ЗВО використовуються різні види інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розвиток професійних і особистісних якостей перекладача. Назвемо деякі з них, які, на наш погляд, найефективніше використовуються в сучасній іншомовній професійній освіті.

Психологічні механізми *ігрових технологій* спираються на фундаментальні потреби особистості в самовираженні, самоствердженні, самовизначенні, саморегуляції, самореалізації, тому вони є потужним освітнім засобом розвитку суб'єктності майбутнього перекладача. Ігрові технології також важливі для зняття психологічних бар'єрів, оскільки вони створюють невимушену робочу атмосферу, сприяють розвитку суб'єкт-суб'єктної комунікації.

До характерних ознак ігрових технологій відносяться: багатоваріативність і багатоальтернативність розв'язків, з яких вибираються найбільш раціональні; різноманіття умов гри, що відрізняються від стандартних, поява яких можлива в майбутній практичній діяльності перекладача; наочність наслідків рішень, що приймаються; широкі можливості індивідуалізації навчання.

У рольовій грі студенти знайомляться з ситуаціями, які ставлять перед необхідністю змінити свої настанови. Інтенсифікація студентів досягається не просто виконанням дій, а включенням у процес драматизації, коли виникає необхідність проявити активну уяву в конструюванні образу своєї особистості. В процесі цього основне місце в навчанні займає не продукт, що подається в якості конкретного знання змісту або конкретної навички, а розвиток у певному напрямі особистості.

Надзвичайно ефективним є використання на заняттях рольових ігор чи драматизацій, в яких студенти спілкуються у парах один з іншим або в групах. Це дає можливість не лише зробити заняття різноманітнішим, а й допомагає студентам проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички. Вони можуть підказувати один іншому, успішно коригувати висловлювання своїх одногрупників, навіть якщо викладач не дає такого завдання. Учасники рольових ігор можуть виконувати різноманітні соціальні ролі (перекладач, кореспондент, продавець, інженер, бізнесмен та ін.), а також ролі вигаданих персонажів. У процесі цього їхнім завданням є розв'язання проблемної ситуації. Саме серії проблемних завдань

відкривають можливості використання іноземної мови для повсякденного спілкування, а також для розв'язання професійних завдань. Забезпечуючи формування відповідних видів мовленнєвої діяльності, вони допомагають реалізувати основну функцію вивчення іноземної мови у ЗВО – формування у студентів професійної комунікативної компетенції. Створюючи проблемні ситуації, викладачеві варто слідкувати, щоб завдання відповідали рівню знань та інтелектуальних можливостей студентів, не були стереотипними, відображали реальні ситуації професійної діяльності, подавали проблему під несподіваним кутом зору [5, с. 35].

Ігрові технології є дидактичними системами застосування різних ігор, що формують уміння розв'язувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів: цікаві ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування, індивідуальний тренінг, розв'язання педагогічних ситуацій і завдань, комп'ютерні ігри, ігри, що театралізуються, ділові, рольові ігри та ін.

Дидактичні ігри мають значний потенціал у формуванні спрямованості на творчість. Це зумовлено самим характером ігрової діяльності, такими її рисами як активний, імпрровізаційний характер, наявність прямих або непрямих правил, що відображають зміст гри, її емоційної складової. Творчість, як народження нового, також характеризується емоційним підйомом, активністю суб'єкта творчості, його здатністю комбінувати об'єкти з метою одержання якісно нового продукту. Загальні риси ігрової і творчої діяльності дають нам можливість допустити, що спрямованість на творчість може бути сформована засобами дидактичної гри на занятті іноземною мовою.

Це підтверджується спостереженнями за роботою студентів, що навчаються за нашою авторською програмою «Творчий комунікативний курс», у межах якої передбачено активне впровадження в навчальний процес ігрових технологій. Було помічено, що студенти, які відвідують курс, стали більш творчо виконувати завдання на своїх обов'язкових заняттях.

Нами були організовані низка рольових ігор проблемної спрямованості з різної тематики. Так, гра «Статут доквілля» передбачала складання списку правил поведінки в доквіллі, причому студенти представляють не лише свої інтереси, а й думки викладачів, адміністрації. Гра «Свобода дитинства» організувалася як дискусія дітей, батьків, психологів і юристів на тему батьківських заборон і їх доцільності. За результатами гри декількома учасниками були підготовлені статті в газету «Університетські вісті». Гра для майбутніх перекладачів «Іншомовна освіта в різних країнах» (Франція. Німеччина. Англія, США) дозволила познайомитися з системою іншомовної освіти за кордоном, причому кожний учасник виступив із позицій країни, що представлялася. Декілька виступів студентів з описом зарубіжної іншомовної освіти було опубліковано у збірці творчих робіт студентів «Покликання».

Тренінгові технології – це система діяльності студентів щодо відробітку певних алгоритмів розв’язання типових завдань практики, у тому числі за допомогою інтернет-технологій. Сюди відносяться і психологічні тренінги інтелектуального саморозвитку, спілкування й ін.

Діалогові технології є формами організації та методами навчання, засновані на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб’єкт-суб’єктного рівня: «викладач-студент», «викладач-автор», «студент-автор» тощо. В межах формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів використовуються такі діалогові технології, як навчальний діалог, дискусія, дебати, інтерв’ювання та ін.

У межах цих технологій можемо формувати інформаційну компетентність на основі завдань проблемного характеру.

Ці методи базується на описі будь-якої проблеми чи ситуації, учасники обговорень мусять приймати рішення та давати рекомендації стосовно вирішення певного завдання. Текст, який лежить в основі, представляє реальну ситуацію, певну проблему і стимулює студентів розвивати проблемно-пошукову діяльність, оскільки вони аналізують ситуацію і пропонують відповідні дії. В процесі обговорення студенти закріплюють

необхідну термінологію через комплекс завдань. Вправи на креативне мислення сприяють тому, що студенти використовують власний досвід та спостереження для вирішення певної проблеми. Цей метод допомагає наблизити навчальний процес до реальних умов, сприяє розвитку говоріння, стимулює до читання та засвоєння додаткового автентичного матеріалу з теми [1, с. 257].

Технології рефлексії спрямовані на розвиток творчого потенціалу майбутнього перекладача, під яким мається на увазі не лише здатність до створення перекладацьких нововведень, а й своєрідна здатність творчо ставитися до себе, до своєї праці, клієнтів, до розв'язання різних проблем і до життя в цілому.

Провідними інструментами здійснення інноваційних освітніх технологій, є організація смислотворчості і діяльність рефлексії перекладача, створення його методичного портфоліо в навчання у ЗВО.

Особистісний розвиток фахівця, на думку, О. Дубасенюк передбачає розвиток його світогляду, характеру, здібностей, психічних процесів, набуття професійного досвіду. В професійній підготовці відбувається духовне і фізичне становлення майбутнього фахівця, реалізація його природних можливостей на основі засвоєння усіх елементів культури і соціального досвіду, включених у зміст освіти [9, с. 14-40].

Ми погоджуємося з думкою К. Борсук, яка стверджує, що відсутність єдиного узагальненого підходу до визначення компетентності перекладача може призвести до неспроможності випускника ЗВО до виживання та стійкої професійної життєдіяльності в умовах сучасного соціально-політичного, ринково-економічного й інформаційно-комунікаційного простору [4, с. 163-164].

Навчання в університеті виступає провідним чинником формування професійної компетентності майбутнього перекладача, засобом організації та забезпечення його розумового розвитку. Однак навчання у ЗВО не буде автоматично цікавим і значущим для молодшої людини, а іноді з часом навіть

посилюється негативне ставлення до пізнання, розчарування студента як суб'єкта навчально-виховної взаємодії з викладачем у значимості, практичної цінності набуття нових знань і вмінь [10, с. 276].

Компетентність перекладача можна визначити як знання двох мов і двох культур, готовність і здатність створювати і розуміти тексти двома мовами і переключатися з однієї мови на іншу. Вона складається із сукупності іншомовної комунікативної, фахової й загальної компетенцій і дає можливість перекладачу ефективно здійснювати міжмовну, міжкультурну, міжособистісну професійну комунікацію. Майбутні перекладачі мають постійно прагнути до збагачення загальнокультурними знаннями з галузі країнознавства, історії і літератури, поповнювати свій професійний досвід знаннями, необхідними для перекладу в спеціальних галузях – науці, техніці, економіці, юриспруденції, політиці, освіті, медицині тощо, мати високу загальну і світоглядну культуру, широку ерудицію, такт, бути комунікабельними [2, с. 59].

Моделювання комунікативної ситуації (ведення переговорів, участь у конференції, саміті тощо) може задовольнити різноманітні потреби ділового спілкування та надати можливість студентові відчувати себе у ролі перекладача, а використання таких сайтів, як E-mail for ESL Studies, ICQ, Subscribe, комп'ютерні симуляції дозволить наблизити навчальну ситуацію до реальної [17; 34; 35].

Навчити людей ефективно спілкуватися як усно, так і письмово на міжкультурному рівні, а не лише розуміти іноземну мову – це важке завдання, ускладнене ще й тим, що спілкування – не просто вербальний процес. Його ефективність, крім знання мови, залежить від безлічі чинників: умов і культури спілкування, правил етикету, знання невербальних форм вираження (міміки, жестів), наявності глибоких фонових знань, урахування особливостей менталітету носіїв мови і багато чого іншого.

Кожне заняття іноземної мови – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації. Іноземна мова, якою оволодівають студенти, не

лише знайомить із культурою країн мова, яких вивчається, а й шляхом порівняння відтіняє особливості своєї національної культури, знайомить із загальнолюдськими цінностями. Вивчаючи іноземні мови, людина також починає цінувати і розуміти культурні цінності та потенціали рідної мови.

Як видається, в міжкультурному спілкуванні для досягнення взаєморозуміння необхідно враховувати як особливості національного характеру комунікантів, так і специфіку їхнього емоційного складу, а також національно-специфічні особливості мислення.

Важливою частиною мовного етикету народу країни, мова, якого вивчається, є діючі в національному спілкуванні комунікативні табу, тобто заборони на вживання певних виразів або зачіпання певних тем у тих чи інших комунікативних ситуаціях.

Незнання або невиконання правил місцевого мовного етикету, неправильне розуміння мовних дій співрозмовників, може привести до серйозних непорозумінь і навіть конфліктів. Необхідність вивчення ментальності носіїв мови також має величезне практичне значення. Знаючи про відмінності в менталітеті, можна уникнути багато субкультурних конфліктів, а також ближче підійти до поставленої мети адекватного володіння іноземною мовою і досягнення взаєморозуміння з представниками іншої культури.

Одним із засобів формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів є *виробнича перекладацька практика*, яка є видом навчальної діяльності, що надає можливість моделювати власне наукове дослідження, покликане допомогти майбутньому фахівцеві розвинути нове, освоювати технологію дослідницьких процедур, формувати професійно-суб'єктну позицію студентів. Організація виробничої перекладацької практики майбутніх перекладачів виходить із єдності індивідуальних пізнавальних стратегій саморозвитку й адаптаційно-розвивального характеру. Педагогічна технологія, що забезпечує формування суб'єктних якостей студентів

передбачає системну реалізацію таких педагогічних основ створення інноваційного освітнього середовища:

- міждисциплінарна інтеграція знань, педагогічної техніки з метою розвитку суб'єктних потенціалів особистості студента; полісуб'єктний, діалоговий характер взаємодії всіх учасників освітнього процесу, що передбачає їхню активність, ініціативу та відповідальність;

- орієнтація на особистісну і професійну індивідуальність кожного студента, забезпечення індивідуалізованого й індивідуально-творчого підходу до його підготовки;

- використання різноманітних можливостей науково-дослідної діяльності студентів як одного із засобів саморозвитку, самонавчання і самовиховання.

Нині ведеться активний пошук нових методів і засобів підвищення ефективності та контролю і створення системи менеджменту якості навчання іноземним мовам студентів. Одним із засобів оцінки успішності студента є створення портфоліо студентів, які вивчають професійно орієнтований курс англійської мови. Ця форма роботи допомагає вирішувати важливі педагогічні завдання – підтримка мотивації до навчання, прагнення до високого рівня знань у сфері дисципліни, що вивчається, підвищення здатності студентів до самооцінки результатів навчання, розвиток рефлексивних і оціночних навичок.

Портфоліо студентів ЗВО є текою, в якій зберігається певний інформаційний матеріал, і яка служить для того, щоб у будь-який момент студенти і викладач могли використовувати наявні інформаційні носії. Складовими портфоліо є: статті за фахом, здобуті з іноземних журналів, газет, Інтернету, реферати студентів іноземною мовою, тексти доповідей майбутніх перекладачів на студентських конференціях, анотації статей, резюме, есе, анкети, самостійна робота студентів. Портфоліо поповнюється сценаріями рольових і ділових ігор професійної спрямованості, які видаються викладачем перед проведенням цих ігор на практичних заняттях. Студенти

мають можливість ознайомитися з тематикою гри, вибрати собі роль за бажанням, в залежності від рівня мовної підготовки. В портфоліо зберігаються також відповіді студентів на граматичні тести з тем, що вивчаються, для аналізу допущених ними помилок. Ці дані допомагають педагогу скласти індивідуальні завдання для студентів, що виконуються на практичних заняттях із метою закріплення граматичних правил.

Розроблена нами методика портфоліо становить одночасно форму, організацію та технологію роботи з дисципліни і призначена для демонстрації, аналізу та оцінювання знань, умінь, компетенцій, розвитку рефлексії, усвідомлення студентами результатів своєї діяльності, власної суб'єктної позиції. Метод портфоліо дозволяє демонструвати не лише результати, а й прогрес кожного студента в порівнянні з його ж попередніми результатами: «наскільки я нинішній краще себе вчорашнього».

У чому полягає практична значущість студентського портфоліо? По-перше, студентське портфоліо забезпечує інтеграцію якісних і кількісних оцінок. По-друге, воно дозволяє майбутньому перекладачеві здійснювати безперервну діагностику результатів своєї праці, що відображається в роботах студентів, і, таким чином, мати стимул до безперервного самовдосконалення. Розвиток самооцінки студента проводиться шляхом впровадження індивідуального рейтингу і порівняння своїх попередніх досягнень (показників) з нинішніми. Студенти одержують можливість кількісної та якісної самооцінки і як наслідок цього – саморефлексії.

Відмінною рисою роботи викладача з портфоліо є орієнтація на розвиток рефлексивних умінь студентів як необхідної умови, що забезпечує самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів і станів за рахунок підключення елементів життєвого (в тому числі, навчального та мовленнєвого) досвіду студентів. Дані вміння формуються для забезпечення усвідомлених рішень студента щодо розвитку своєї мовної компетенції і особистісних якостей.

У своєму портфоліо студенти аналізують та оцінюють здійснювані ними розумові дії в розв'язанні навчальних завдань з тим, щоб виокремити необхідні способи мислення і продумати, виходячи з цього прийоми допомоги іншому студентові, що розв'язує такі самі завдання. Оцінка успіху своєї діяльності супроводжується самооцінкою професійно-інформаційних якостей, тобто, оцінюючи себе як здатного до перекладацької діяльності, майбутній фахівець іншомовної освіти оцінює й ті якості, завдяки яким він добився успіху. Наприклад, в портфоліо входять різні картки самооцінки і саморефлексії (додаток А).

Портфоліо відображає всі фази й етапи навчання студента у ЗВО та дозволяє показати навчання в цілому, тобто, як студент інтегрує спеціальні завдання і навички та досягає освітнього результату, опановувавши певними вміннями, формує в себе загальнопрофесійні та спеціальні компетентності, розвиває певні особистісні якості. Крім того, портфоліо демонструє осмислення студентами власного навчального досвіду та включає щоденник самоспостереження, різні форми самозвіту та самооцінки (додаток Б).

Прагнення студента зрозуміти й осмислити своє місце і функцію своєї майбутньої професійної діяльності у навколишньому світі, досягнути діалогічний сенс явищ, що відбуваються в ньому, формується в постійній власній рефлексії, діяльності студентів, професійної взаємодії.

Так, наприклад, продуктивність засвоєння термінів під час навчання іноземної мови професійного спрямування та їх активне використання в усному і писемному іншомовному фаховому мовленні багато в чому залежить від відповідної системи підготовчих вправ, послідовно спрямованих як на переклад і вдумливе засвоєння термінології, так і на активізацію вмінь говоріння та слухання, необхідних для застосування цієї термінології у конкретних ситуаціях. Ефективним є поєднання вправ репродуктивного характеру, що виконують ознайомлювальну функцію, і творчих, що сприяють активному самостійному використанню термінологічної лексики відповідно до виробничої перекладацької ситуації. Доцільними є такі завдання: дати

усно тлумачення фаховим термінам іноземною мовою; дібрати терміни до запропонованих визначень; усна презентація термінів, їх семантизація, поєднуваність із іншими словами / термінами, приклади вживання у певних зразках [13].

Отже, *технології рефлексії* як засіб формування інформаційної компетентності перекладача здатні розв'язувати такі завдання:

- розвиток образу «Я»;
- вдосконалення вмінь професійно розв'язувати теоретичні проблеми і професійно-практичні завдання;
- розвиток проектної культури майбутнього перекладача, претворювального відношення до перекладацької діяльності;
- розвиток емпатичних і рефлексійних здібностей;
- розвиток інтересу до професії перекладача.

Технології контекстного навчання (А. Вербицький) ми відносимо до базових інноваційних освітніх технологій, оскільки їх сутнісною характеристикою є послідовне моделювання всієї системи форм, методів і засобів навчання мові та культурі (традиційних і нових), предметного і соціального змісту засвоюваної студентами професійної діяльності за допомогою трьох взаємозв'язаних моделей (семіотичної, імітаційної та соціальної). Це динамічна модель переходу від навчальної до професійної перекладацької діяльності може бути спрямована на розвиток суб'єктності майбутнього перекладача.

Технології контекстного навчання іноземній мові мають таку мету:

- розвиток інтересу до свого внутрішнього світу та внутрішнього світу інших людей, усвідомлення самоцінності;
- розвиток позитивного прийняття особистості студента, усвідомлення гуманістичного потенціалу педагогічних стратегій;
- розвиток регулятивних здібностей;
- розвиток потреби в особистістому і професійному самовдосконаленні.

Професійно-орієнтовані тексти є основою навчальних посібників з іноземної мови для фахівців різних сфер. Важливою функцією таких текстів є формування спрямованості майбутнього перекладача на обрану професію. Дослідники відзначають, що систематичне читання подібних текстів дозволяє створити інформаційну основу як для використання готових, так і для вироблення власних рішень для успішного виконання завдань навчальної і квазіпрофесійної діяльності.

Аналіз нинішніх наукових досліджень показав, що сучасний перекладач має бути готовим в умовах інноваційного креативного середовища варіювати різним текстовим матеріалом, для того, щоб розв'язувати найбільш стратегічні завдання сучасного суспільства: виховання толерантності, культури міжнаціональних стосунків, терпимості, формувати в перекладачів духовно-моральні цінності.

Тому в межах спецкурсу «Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів» ми пропонуємо різні види роботи з текстами. Робота з автентичними текстами, відібраними в мережі Інтернет. Включення морально-орієнтованих текстів, завдань і вправ, пов'язаних із проявом терпимості, співчуття, формування громадянської ідентичності, співчуття, з наданням допомоги іншому, оцінкою позитивних і негативних в духовно-моральному відношенні способів поведінки. Тут домінують когнітивні завдання: культурознавчо-пізнавальні; спонукально-інформативні; проблемно-інформативні; пізнавально-пошукові; пошуково-дослідницькі; лінгвокультурознавчі: лінгвокраїнознавчі, соціолінгвістичні. Майбутній перекладач навчається сам рефлексувати: на текстовому етапі в читанні та перекладі рефлексує, осмислює, аналізує одержувану інформацію, за допомогою постановки самому собі таких питань: «Так відбувається в іншомовній країні, а що відбувається у нас»? «Це характерні риси англійської (американської) культури, а що характерно для нашої»? «У Англії ці проблеми розв'язуються так, а як вони розв'язуються у нас»? «А що я думаю з цього приводу»? «А чи згоден я з цим»? та ін. Отже, студент постійно

опиняється в ситуаціях самовизначення в культурі, що сприяє розвитку його культуральної рефлексії.

Отже, система вправ до текстів спрямована на якнайповніше розкриття їх потенціалу не лише з точки зору мови, а й із позиції формування спрямованості на професію і на творчість. У роботі над текстами професійної спрямованості у межах спецкурсу «Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів» у студентів розвиваються навчальні навички, вони вчаться працювати з інформацією іноземною мовою, займаються пошуковим і ознайомлювальним читанням, виконують творчі завдання, що сприяє формуванню у студентів спрямованості на професійну творчість.

З метою створення на занятті ситуації успіху ми використали автентичні тексти професійної спрямованості зі значною кількістю незнайомої для студентів лексики. Під час цього пропонувалося здобути з тексту максимальну кількість інформації.

Вирішити проблему інтеграції знань нині можливо лише опираючись на ідею цілісності навчання, тобто єдності його мети, змісту, засобів, методів та організаційних форм. Зокрема, інтегроване навчання сприяє не лише систематичності та наступності у вивченні основ наук, а й підсилює науковість навчання і його зв'язок з практикою, підвищує пізнавальну активність студентів, допомагає у виборі засобів індивідуального підходу у вирішенні проблем комунікативного та професійного характеру і робить знання більш доступними й міцнішими [14, с. 12].

Варто також зазначити, що застосування дослідницьких і пошукових технологій навчання допомагає студентам осмислено ставити власні цілі, планувати хід виконання завдань, виконувати практичні завдання, оцінювати і пояснювати одержані результати. Тобто використання цих технологій дозволяє значною мірою реалізувати риси компетентнісного підходу, домогтися результату, оптимального для кожного студента [19, с. 14].

У вітчизняній і зарубіжній методиках навчання іноземної мови більшого поширення набувають інноваційні технології, зокрема технології змішаного навчання, що надають вивченню іноземної мови комунікативний характер і роблять вивчення нової мови вмотивованим та цікавим [11, с. 14].

Значну ефективність серед інноваційних освітніх технологій дає створення *комунікативних ситуацій* в навчальному процесі ЗВО. Взаємодія в навчанні, що має форму спілкування між викладачами і студентами, студентів між собою – є одним із найбільш портативних засобів суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Це спілкування відрізняється високим рівнем взаєморозуміння, інтерактивністю, розвитком діалогічності, умінням вести дискусію, розуміти співрозмовника, передавати інформацію.

Нами були розроблені авторські форми, методи і засоби навчання перекладу іноземною мовою, що стали результатом творчої професійної діяльності дисертанта і були використані для формування спрямованості студентів на професійну творчість в експериментальній роботі, що, природно, входить в компонент інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Основні авторські розробки, використані в експериментальних групах табл. 2.1.

У межах самостійної роботи з дисциплін професійної та практичної підготовки («Вступ до перекладознавства», «Теорія перекладу», «Практика перекладу з німецької мови», «Виробнича перекладацька практика») та варіативної частини навчального плану підготовки бакалаврів, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Переклад (англійська мова) («Переклад офіційно-ділових документів», «Етика перекладача», «Основи міжкультурної комунікації» майбутні перекладачі мали можливість брати участь у проектній роботі та готувати статті з подальшою публікацією в газеті Донецького національного університету імені Василя Стуса «Університетські вісті».

Таблиця 2.1

Основні авторські розробки дисертанта

Авторська розробка дисертанта	Категорія
-------------------------------	-----------

Спецкурс «Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів»	Здобувачі вищої освіти ступеня бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Переклад (англійська мова), спеціальності 035 Переклад (німецька мова) <i>(педагогічний експеримент)</i>
Програма підвищення кваліфікації перекладачів «Інноваційні технології в професійній діяльності перекладача»	Здобувачі вищої освіти ступеня бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Переклад (англійська мова), спеціальності 035 Переклад (німецька мова) <i>(педагогічний експеримент)</i>
Посібник «Тексти про іноземні країни» (матеріал для домашнього читання містить тексти і систему професійно-спрямованих вправ)	Перекладачі-практики <i>(дослідно-експериментальна робота)</i>
Віртуальна педагогічна майстерня «Creative English», розміщена в Інтернеті на базі сайту «В контактi»	

Серед цікавих робіт, опублікованих студентами в газеті Донецького національного університету імені Василя Стуса «Університетські вісті», варто відзначити низку статей про першу виробничу перекладацьку практику та виконання різних лінгвістичних проектів.

Вивчення національно-культурних особливостей на матеріалі відеофільмів (робота з відеофільмом «Forrest Gump»); культурологічні чинники у формуванні термінологічної групи «Морфологія» та «Синтаксис» та ін. будь-якого аспекту з низки лінгвістичної термінології здійснюється за двома напрямками: 1) під час слухання відповідної теми; 2) у виконанні специфічних лексико-граматичних вправ тощо.

З іншого боку, оскільки розглядається підготовка майбутніх лінгвістів-перекладачів, не варто ігнорувати і навчальний характер тексту.

Залежно від позиції суб'єкта стосовно до тексту, тобто за характером текстової діяльності, науковці виокремлюють первинну і вторинну текстову діяльність. Для майбутніх перекладачів первинна текстова діяльність спрямована на створення і проголошення, а вторинна – на сприйняття, розуміння й інтерпретацію. Це твердження справедливо для майбутніх перекладачів, які використовують текстову діяльність з метою навчання: пошук інформації в Інтернеті, в словниках і довідниках, у різних базах даних та інших джерелах додаткової інформації (Інформаційна компетентність), написання конспекту, реферату, анотації, виступ із доповіддю тощо. Ці види текстової діяльності притаманні фахівцям усіх напрямів навчання, тому дисертант вважає, що вони відносяться до сфери загальної текстової компетентності. Отже, крім текстотвірної компетентності компонентом текстової компетентності є ще й інформаційна компетентність.

Професійна текстова компетентність майбутнього перекладача реалізується виключно в межах професійної перекладацької діяльності. Однак, що стосується безпосередньо процесу перекладацької діяльності, то він значно ускладнюється тим, що на двох перших етапах (сприйняття і розуміння) перекладач має справу з текстом мовою оригіналу, а на етапах створення і відтворення вже з мовою перекладу.

Ураховуючи специфіку перекладацької діяльності, варто виокремити такі найважливіші розумові механізми:

- сприйняття тексту (може бути слуховим або зоровим, тут також значну роль відіграє можливість (неможливість) повторного сприйняття);
- запам'ятовування (ступінь складності цього процесу варіюється в залежності від обсягу тексту, що сприймається);
- переключення з однієї мови на іншу (в залежності від виду перекладу тривалість варіюється від декількох секунд до декількох днів);
- оформлення мови (усна або письмова форма, можливість корекції);

– синхронізація перекладацьких операцій (необхідність розподілити час на відтворення тексту в залежності від виду перекладу – синхронного, послідовного і т. д.).

Характеристики кожного етапу перекладацької діяльності можуть змінюватися в залежності від виду перекладу. Так, за виконання усного послідовного перекладу перекладач має за невеликий проміжок часу сприйняти, зрозуміти, запам'ятати усне повідомлення, проінтерпретувати текст, підібравши потрібну лексику, найбільш доречні граматичні схеми, врахувати можливі перекладацькі трансформації та способи передавання фонових знань, створити текст в голові і, з огляду на темп послідовності, слідом за реплікою мовою оригіналу відтворити зміст вихідного тексту вже мовою перекладу. Перекладачу-синхроністу доводиться працювати в найбільш стресовій ситуації, оскільки для успішної реалізації синхронного перекладу від нього вимагається особливий вид мовномислинневої діяльності, що полягає в одночасному слуханні та говорінні, тобто в сприйнятті та відправленні повідомлення; в ситуації письмового перекладу перекладач у більшості випадків має досить часу, щоб повернутися до початкового варіанту, він може як слід опрацювати кожен етап своєї професійної діяльності та не витратити сили на запам'ятовуванні змісту тексту, так як він завжди під рукою.

Однак на рівні професійних компетентностей, враховуючи, що професійна текстова діяльність перекладача проходить в межах двох мов і декількох видів перекладу (письмовий, усний послідовний, двосторонній усний, синхронний і т. д.), професійна текстова компетентність носить особливий характер, що відображено насамперед в структурі етапів текстової діяльності. Так, найважливішим професійно значущим компонентом перекладацької діяльності є саме етап розуміння, і тільки потім – передавання за допомогою мови перекладу представникам іншої культури. Додатковим етапом текстової діяльності, властивим саме перекладачам, науковці вважають етап запам'ятовування. Залежно від виду перекладу деякі етапи,

наприклад сприйняття і відтворення за синхронного перекладу, можуть відбуватися одночасно. За час перекладу на базі тексту реалізуються всі професійні компетентності перекладача, що доводить значущість професійної текстової компетентності в структурі не лише професійної компетентності, а й професійної підготовки майбутнього лінгвіста-перекладача.

Формуванню лінгвокомунікативних знань сприяло виконання студентами комунікативних завдань переважно тренувального, пізнавально-пошукового характеру, які реалізовувались у рамках певних проєктів. На цьому етапі головним чином використовувалися творчі моно-проєкти з відкритою координацією, внутрішні, групові, короткотермінові. Прикладом може слугувати проєкт “Моє хобі”, який був вибраний відповідно до програми першого курсу спеціальності “Переклад”. Мета цього проєкту полягала у навчанні лексики з теми, формуванні вмінь діалогічної і монологічної мови, аудіюванні незнайомого тексту, виголошеного носієм мови, в збагаченні знань про культуру інших країн, у формуванні вміння використовувати мовні й немовні здібності згідно із завданнями міжкультурного спілкування, навчанні працювати в команді [30, с. 113-114].

Для реалізації цих цілей творча робота студентів з підготовки проєктів (з написанням подальше статті у межах наукової студентської конференції) включала:

- 1) ознайомлення з секцією студентських робіт газети «Університетські вісті»;
- 2) вибір теми статті відповідно до тематики і традицій студентської газети;
- 3) пошук матеріалу і написання статті;
- 4) обговорення статті з викладачем, робота над граматичними і стилістичними труднощами;
- 4) презентація статті на занятті, обговорення вибраної проблематики;
- 5) коригування заголовка статті;

б) підбір циклу статей для спільної публікації декількох студентів.

Неодмінною умовою формування спрямованості майбутнього перекладача на професійну творчість є *використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій*. Значний потенціал у цьому відношенні має Інтернет і соціальні мережі, що переживають останнім часом зростання інтересу в усьому світі (додаток 3).

Використання засобів дистанційного навчання у поєднанні з інформаційними технологіями, зокрема, комп'ютерними вправами і лінгвістичними іграми у процесі мовної підготовки перекладачів дозволяє забезпечити швидше та краще засвоєння лексикограматичних знань; застосування різноманітних програм мультимедіа розвивають уміння сприймати і розуміти іноземну мову на слух; використання електронних словників і довідкової літератури сприяє збільшенню лексичного запасу студентів; системи машинного перекладу формують навички двостороннього перекладу та редагування машинного перекладу; тестові програми дають можливість об'єктивно контролювати якість засвоєння навчального матеріалу [33, с. 204].

У межах спецкурсу «Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів» такі ініційовані теми використовуються для обговорення:

1) «Ігри на заняттях іноземної мови». Тут обговорюється досвід використання ігрових технологій у навчанні студентів, а також методичні посібники, присвячені грі.

2) «Вибір методичних посібників» (студенти залишають свої позитивні і негативні відгуки про електронні навчально-методичні комплекси).

3) «Контроль і самоконтроль знань студентів».

4) «Сучасний образ перекладача».

5) «Особливі типи занять» (наприклад, заняття на Новий рік).

7) «Похвала на занятті» (Учасники обговорення запропонували більше 300 способів похвали).

8) «Інноваційні засоби навчання».

10) Створення креативного освітнього середовища університету: міфію і реальність.

Студенти брали участь в обговореннях запропонованих тем. Деякі учасники залишали коментарі до всіх тем, інші цікавилися лише певною проблематикою. Найбільш популярними виявилися теми, пов'язані з іграми на занятті, використання лінгвістичного корпусу у формуванні граматичних навичок мови майбутніх перекладачів.

Виявляється затребуваною можливістю розміщувати в групі фото- і відео матеріали. В групах розміщуються фотографії наочних посібників і технічних засобів навчання, матеріали уроків.

У розділі відеоматеріалів можна поміщати записи фрагментів занять, матеріали для аудіювання, наочно демонструвати роботу технічних засобів навчання й інтерактивних програм. Поміщені в групу ролики також інтенсивно обговорюються за допомогою системи коментарів. Аудіювання може бути представлене й аудіозаписом. У спеціальну секцію групи можна завантажити будь-яку кількість записів навчального змісту і пісень іноземною мовою.

Уся інформація, що вноситься учасниками, зберігається в мережі. Доступ до неї можливий з будь-якого комп'ютера. Текстові повідомлення або фото може бути видалене лише адміністратором групи або тим учасником, який помістив інформацію. Група може носити відкритий або закритий характер. Для особистого спілкування пропонується функція повідомлень.

Описані комп'ютерні засоби дозволили організувати професійне спілкування найбільш зручним і оперативним способом.

Специфічною формою вдосконалення спрямованості на професійну творчість для майбутніх перекладачів у межах профілю є педагогічна майстерня.

Вказана форма роботи має на увазі індивідуально-творчу взаємодію наставника – досвідченого перекладача і студента, що вийшов на практику. Серед методів подібної роботи можна назвати бесіди з перекладачами-практиками, спостереження за їхньою діяльністю під час перекладацької діяльності та публічних виступів, уважний аналіз цієї діяльності (див.: Звіти студентів-практикантів).

Ще одна форма роботи – організація конкурсів презентацій для майбутніх перекладачів і молодих викладачів. Традиційним є конкурс «Створення креативного середовища ЗВО засобами іноземної мови». Цікавою видається спільна підготовка і видання методичних і публіцистичних статей на актуальні теми іншомовної освіти, в яких майбутній перекладач може самореалізуватися.

Варто зазначити, що самореалізація як компонент інформаційної компетентності майбутніх перекладачів – складний комплексний процес взаємодії творчого потенціалу, професійних якостей і властивостей перекладача з соціальним середовищем, пов'язаний з активністю особистості, її цілепокладанням і рівнем вимог, що включають прагнення до підвищення професійного потенціалу, креативності, здатності до рефлексії і розвитку суб'єктності.

Результатом самореалізації майбутнього перекладача є продукт його самостійної діяльності: власна ціннісно-смилова інтерпретація навчального матеріалу, внесення різних за масштабом авторських модифікацій в рекомендовану педагогічну методику; співтворчість для створення нового досвіду в співпраці з колегами; перехід на більш високий рівень володіння іноземною мовою, що природно, необхідно для розвитку інноваційного освітнього середовища як мети професійної освіти майбутніх перекладачів.

Для успішного формування інформаційної компетентності майбутнього перекладача є надання студентові права вибору змісту матеріалу, форм і методів контролю, права його самореалізації в професійній підготовці.

Однією з ефективних технологій у цьому ключі є технологія кредитно-модульного навчання.

Як, засвідчує наше дослідження, використання цієї технології сприяє тому, що:

- відбувається реалізація в навчанні таких принципів як принцип орієнтації на цілі і завдання, результат; принцип єдності формування компетентностей; принцип модульної побудови навчального матеріалу і мінімальної достатності, принцип функціональності, принцип партнерства;

- функціонують два паралельних види робіт: аудиторний і самостійний, які взаємозумовлюють і взаємодоповнюють один іншого за домінування самостійної роботи над аудиторною;

- наявна рівнева диференціація навчального матеріалу, що дозволяє студентам самостійно визначати швидкість і складність вивчення матеріалу.

Особливістю навчання на основі кредитно-модульної системи є рівнева диференціація навчального матеріалу, яка передбачає таку організацію навчання, за якої студенти, навчаючись за однією програмою, мають право і можливість засвоювати її на різних рівнях складності, але не нижче рівня обов'язкових вимог. Рівнева диференціація змісту навчання базується на плануванні результатів обов'язкової підготовки.

Для заохочення ініціативи майбутніх перекладачів, використовувався метод проведення рубіжного контролю, який ми назвали «експертна контрольна». Перед її проведенням студентам оголошується, що під час роботи вони мають право один раз звернутися до експерта, який надасть допомогу в одному із завдань за вибором. Експертом вибирається студент із групи, що тестується. Результати голосування досить об'єктивно показують, кого в групі вважають інтелектуальним лідером.

Розглянуті у цьому параграфі зміст, форми, методи і засоби навчання, спрямовані на досягнення заздалегідь заданого результату – формування інформаційної компетентності майбутнього перекладача, яка допоможе йому надалі створювати інноваційне освітнє середовище ЗВО.

Пропоновані форми і методи були апробовані й опубліковані в педагогічній пресі в період 2016-2018 рр. у формі статей і методичних посібників, доповідей на науково-практичних і міжнародних конференціях.

Отже, розроблена технологія формування інформаційної компетентності майбутнього перекладача повністю відповідає і взаємодіє з тими організаційно-педагогічними умовами, які представлені в параграфі 2.1 цього дисертаційного дослідження.

2.3 Професійно-комунікативна спрямованість інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні фахових дисциплін

Упровадження в професійну освіту інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі і технологій самоконтролю навчально-професійної діяльності, є проявом тенденції інформатизації освіти. Нині проблема інформатизації освіти може вважатися глобальною, фундаментальною і такою, що володіє принципово новою постановкою. Проблема інформатизації сфери освіти вже не може більше розглядатися лише як інструментально-технологічна або як проблема насичення сфери освіти засобами інформатики і створення на їх основі педагогічних інструментів. Нині необхідно ставити питання про зміну цілей освіти, її принципово нової орієнтації.

Цей процес спричинює не лише технологічні, а й парадигмальні зміни в її організації. Він визначений як один з інноваційних фундаментальних змін педагогічної науки і практики, що зачіпає навчання, виховання, розвиток, просвіту людини на основі розроблення, впровадження й оптимального використання в освітній практиці інформаційно-комунікаційних технологій.

Об'єднуючи під поняттям «Інформаційні технології» в освіті широкий спектр технологій організації, здійснення, управління і забезпечення навчання і виховання, науковці, які вивчають цю проблему, виокремлюють їх загальні атрибути:

- використання як принципова основа технологій пошуку, збирання, зберігання, оброблення, надання, поширення інформації;
- інтерактивність, інтегрованість у процесі більш високого рівня, гнучкість зміни даних, постановки та перевірки завдань;
- автоматизованість більшості процесів, що вимагають формалізованого рішення і доступних машинній логіці, модульної побудови та гнучкості архітектури;
- універсальність щодо відношення до матеріальних засобів, використовуваних в інформаційних технологіях, і носіїв інформації;
- використання «програмно-апаратних засобів і пристроїв, що функціонують на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, сучасних засобів інформаційного обміну» [29, с. 10].

Зрозуміло, найважливішим атрибутом, що прямо впливає з назви, є використання інформаційних технологій у сфері освіти.

Інформаційні технології виступають важливим ресурсом забезпечення ефективності формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін до самоконтролю навчально-професійної діяльності, оскільки вони засновані на принципі самостійності в навчанні та самоврядуванні навчально-професійною діяльністю, а самоконтроль є атрибутом практично всіх інформаційних освітніх технологій. Для розв'язування завдань нашого дисертаційного дослідження був потрібний детальний аналіз програмних засобів самоконтролю, використовуваних у сучасних інформаційних освітніх технологіях, і максимально ефективного їх застосування у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів до самоконтролю навчально-професійної діяльності. Ця позиція відображена в гіпотезі та підтверджуватиметься в дослідженні.

Потенційні можливості використання інформаційних технологій у формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у

вивченні фахових дисциплін до самоконтролю навчально-професійної діяльності, забезпечені їх такими особливостями:

- миттєвим зворотним зв'язком, можливістю інтерактивного діалогу;
- мультимедійним форматом інформації і можливістю проектувати контрольні ситуації;
- архівним зберіганням інформації, формалізованим, регульованим і захищеним доступом до неї;
- автоматизацією оцінювання, обчислення поточного і накопичувального результату самооцінки;
- автоматизацією методичного забезпечення самоконтролю і управління освітнім процесом.

У процесі цього, незважаючи на багаторічне використання, потенційні можливості інформаційних технологій в освіті не є вичерпаними. Більше того, ці можливості розвиваються швидше, ніж педагогічні основи та практика їх використання в освітньому процесі. У цілому, застосування інформаційних технологій забезпечує автоматизований самоконтроль, що виконується без участі викладача, з констатацією помилок, недоліків, проблем і причин їх виникнення, визначенням і пропозицією оптимальних шляхів і способів коригування.

Лінгвістичне співтовариство, усвідомивши потенціал інформаційно-комунікаційних технологій, активно розробляє шляхи підвищення ефективності в навчанні іноземних мов студентів. Як видно з досвіду, використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні іноземної мови підвищує якість і рівень підготовки майбутніх перекладачів.

Дистанційне навчання іноземним мовам – суттєва компонента системи відкритої освіти, що створюється на базі інформаційно-комунікаційних технологій. Успішність будь-якого виду дистанційного навчання залежить від ефективності взаємодії викладача та студента.

Дистанційне навчання розглядається як форма навчання, здатна докорінно змінити навчання і підготовку кадрів, тому, що саме воно

відрізняється індивідуалізацією, доступністю для різних верств населення, економічною вигідністю, швидкістю впровадження знань, практичною діяльністю і, відповідно, здобуває все більше визнання у світі. Нині, в зв'язку з темпами комп'ютеризації, що підсилюються, воно зазнає найсильніші трансформації і відкриває масштабний доступ до інформації й інтерактивного діалогу.

Нині в умовах інформаційного суспільства у викладачів іноземних мов з'являються нові ефективні засоби навчання такі як інформаційно-комунікаційні технології. А це означає, що розширюється доступ до освіти, формується система відкритої освіти, а також створюються нові кваліфікаційні характеристики сучасного фахівця.

Перехід світової спільноти до інформаційно-комунікаційних методів роботи створює нові умови для формування принципово інших освітніх і педагогічних технологій і справляє визначальний вплив на модернізацію організаційних і змістовних форм навчання іноземним мовам.

Викладачі іноземних мов, які не мають спеціальної освіти, безсумнівно, зазнають труднощів у роботі з комп'ютерними й інформаційно-комунікаційними технологіями під час підготовки до занять. Програмне забезпечення постійно вдосконалюється й ускладнюється, одночасно стаючи більш зручним у використанні, доступним для широкого кола користувачів, тому основний напрям перепідготовки викладачів має бути спрямований не стільки на вдосконалення технічних аспектів, скільки на освоєння нових методик і програмного забезпечення.

Зважаючи на широту поняття «Інформаційні технології», використовованого в освітній практиці, для вирішення завдань дисертаційного дослідження потрібно його локалізація, тобто визначення якісних ознак, що обмежують діапазон визначення технологій. Різноманітність інформаційних освітніх технологій піддається класифікації за багатьма ознаками (за видом базового комп'ютерного засобу, формату, призначення, методичних цілей, орієнтації на вигляд і спосіб навчальної

діяльності тощо). Виокремлення і характеристика програмних і програмно-методичних засобів самоконтролю стають можливими, якщо застосувати їх класифікацію за функціональним призначенням, але така класифікація, порівняно зі спробами класифікувати інформаційні технології в освіті за іншими ознаками, зустрічається рідко.

Відзначимо, що використання інформаційних технологій в освітньому процесі ЗВО обмежене низкою специфічних організаційно-педагогічних умов, характером освоюваної перекладацької діяльності та її компетенцій, особливостями навчально-професійної діяльності майбутніх перекладачів. У низці професій, до яких можна віднести і професію перекладача, адекватними способами професійної підготовки є безпосереднє спілкування з викладачем, практичні дії в реальних умовах, навчання неформальній логіці у виборі професійних рішень та ін. Ці особливості й обмеження мають бути враховані в нашому дослідженні.

Інформатизація і поширення інформаційних технологій в освіті задають власні тенденції розвитку педагогічної практики, що часто вступають у протиріччя із закономірностями освітнього процесу. Так, диверсифікація освіти, що забезпечується, в тому числі, і її інформатизація, суперечить уніфікації технологій перекладацько-професійної діяльності та професійної філологічної освіти.

Індивідуалізація освіти в умовах її інформатизації вступає в протиріччя з груповим характером перекладацької діяльності, що вимагає розвиненого «почуття ліктя» і здатності до взаємодії. Перенесення навчальних і контрольних завдань у віртуальну реальність суперечить вимогам максимальної реалістичності перекладацької підготовки. Визнання наявності цих і низки інших протиріч дозволяє зробити висновок, що інформаційні технології в освітньому процесі ЗВО за їх сучасного розвитку є більшою мірою засобом професійної підготовки, що підвищує ефективність традиційного практико-орієнтованого навчання і виховання, ніж інновацією, що в корені міняє навчання і виховання майбутнього перекладача. Повною

мірою це стосується самостійного професійного розвитку майбутнього перекладача.

Принцип інтерактивності в традиційному навчальному процесі зазвичай розуміється як взаємодія суб'єктів навчання за допомогою безпосереднього контакту. В навчанні із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій інтерактивність – це можливість користувача активно взаємодіяти з носієм інформації, на свій розсуд здійснювати її відбір, міняти темп подачі матеріалу. Найвищий рівень інтерактивності мають електронні засоби доставки інформації або телекомунікаційні технології Інтернету, що створюють інформаційне освітнє середовище. Зараз дуже багато, що змінилося, з'явилися різні доступні засоби мультимедійних технологій, які неймовірним чином розширюють можливості викладача, роблять навчання захоплюючим процесом відкриття незвіданого світу іноземної мови, його культури, допомагають подолати бар'єри між людьми (додаток Н, додаток С).

Крім того, через бурхливий розвиток технологій, те, що ми дізнаємося сьогодні, стає застарілим завтра. Тому, якщо ми хочемо йти в ногу з часом, необхідно знати, вміти застосовувати на практиці досягнення сучасних технологій. І в зв'язку з цим викладач має випереджати на два кроки своїх студентів, тобто йти попереду, направляючи навчання. Маючи вихід в Інтернет, можна знайти масу цікавих сайтів, які викладають матеріал щодо вивчення іноземної мови, орієнтований на різні рівні володіння нею. Звичайно, багато хто з них вимагають оплати і навіть передбачаються знижки, але є і безкоштовні курси он-лайн. Все це, безумовно, є сприятливим чинником, який поліпшує якість освіти. Як легко запам'ятовується географічний матеріал, наприклад, штати Америки, коли надається карта і в окремому вікні висвічується контур штату і його назва. Варто його лише перенести на карту, і тут же видно результат – відповідь правильно, неправильно. Інше посилання дає вихід на гру «Прапори держав» матеріал, який важливий для майбутніх перекладачів.

Одним з цікавих, найбільш повних серед наявних у світі курсів вивчення мови є безкоштовний інтерактивний курс – Мінговіл, який можна використовувати для початківців студентів. Заняття перетворюється в свято (особливо за наявності інтерактивної дошки), тому, що матеріал подається в кольорі і зміст викликає підвищений інтерес.

Завдання викладача – активізувати пізнавальну діяльність студентів у навчанні іноземним мовам. Сучасні педагогічні технології такі, як навчання у співпраці, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей студентів. Проведений аналіз наявної системи занять з іноземної мови дозволив виявити низку негативних моментів – недостатня увага приділяється розвитку навичок розмовної мови, як діалогічної, так і монологічної, вимагає особливої уваги робота над такими важливими видами мовленнєвої діяльності, як аудіювання і переклад. Для того щоб випускники могли впевнено почувати себе в реальній життєвій ситуації, вони і на заняттях мають бути поставлені в такі умови, за яких за допомогою іноземної мови змогли б вирішити потрібні для себе проблеми: і на занятті їхня діяльність має бути максимально наближена до реальної обстановки.

У пошуках кращого методу навчання іноземної мови варто звернути увагу на те, що нині в навчанні ділової іноземної мови спостерігається тенденція помітного зрушення від структурного підходу до комунікативного, гуманістичного. Як показує практика, значно виправдовує себе комунікативний підхід у викладанні ділової іноземної мови. Звернення до цього підходу передбачає використання таких методів і прийомів, які допомагають студентам оволодіти мовою в психологічно комфортній обстановці. Це не лише створення атмосфери зацікавленого спілкування, а й розуміння того, що оцінка успіхів і досягнень студента в іноземній мові має здійснюватися так, щоб не завдавати йому прикрощів і не викликати у нього

почуття страху перед вивченням іноземної мови. Для того щоб випускники могли впевнено почувати себе в певній життєвій ситуації, вони і на занятті мають бути поставлені в такі умови, за яких за допомогою мови вони змогли б вирішити потрібні для себе проблеми, тобто їхні висловлювання на занятті мають бути максимально наближені до реальної обстановки. За комунікативного підходу до навчання підвищуються вимоги і до викладача іноземної мови, перш за все – це високий рівень володіння мовою, бо постійна зміна тем, різноманітність ситуацій, непередбачуваність висловлювань студентів змушують викладача «знаходитися у формі» і весь час вдосконалювати свої знання.

Важливу роль у застосуванні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій відводять ЗВО, оскільки саме вони є кузницею підготовки висококваліфікованих кадрів і потужною базою для фундаментальних і прикладних знань.

У контексті освіти під інформаційно-комунікаційними технологіями маються на увазі спеціальні способи, технічні та програмні засоби для оброблення інформації і здобування знань. Ці аудіо- та відеозасоби, комп'ютери, інтерактивні дошки, телекомунікаційні мережі є додатком для передавання й одержання нових знань (додаток Д).

Нині такими основними або обов'язковими засобами на занятті іноземної мови має стати не тільки підручник, а й весь доданий до нього навчально-методичний комплект, що включає в себе ще й аудіо / відео диски / касети, книгу для викладача. Адже головною метою навчання іноземним мовам є формування комунікативної компетентності, чого неможливо досягти, використовуючи лише один підручник.

На основі аналізу й узагальнення характеристик інформаційних технологій, використовуваних в освітньому процесі, ми встановили, що, розв'язуючи поставлене завдання, в освітньому процесі ЗВО варто використати програмні засоби самоконтролю у складі навчальних

інформаційних технологій, спеціалізовані ІКТ, а також програмовані засоби самоконтролю. Розглянемо ці групи детальніше.

Програмні засоби і методи самоконтролю у складі навчальних інформаційних технологій.

Навчальні інформаційні технології є найбільшою групою технологій, що застосовуються в освіті, яку часто класифікують як педагогічні програмні засоби [29]. За своєю суттю, навчальні інформаційні технології – це цілісні дидактичні системи, що розв’язують чітко певні педагогічні завдання, а також використовують комп’ютерні програмно-апаратні засоби роботи з інформацією і комунікації (додаток П).

У навчальних інформаційних технологіях, як правило, формується уся структура навчально-професійної діяльності з позиції системного підходу, з урахуванням дидактичних закономірностей, адаптованих до інформаційного середовища:

- педагогічна мета, що відповідає ознакам досяжності, об’єктивності та діагностичності, поставлена на основі реальних уявлень про можливості навчання за допомогою комп’ютера. В умовах компетентнісного підходу мета може бути виражена через професійну компетенцію або її складову;

- педагогічний зміст, що охоплює певну предметну сферу, структурований і захищений із урахуванням специфіки інформаційного освітнього середовища ЗВО, представлений у різних форматах, оснащений системою рівневого допуску і безпеки;

- мотиваційний комплекс, заснований на самостійності, індивідуальному характері роботи й актуалізації формованої професійної компетенції, необхідної для майбутньої перекладацької діяльності; потрібну мотивацію, як показує практика, забезпечує зв’язок інформаційної технології з комплексними системами оцінювання результатів освітнього процесу, наприклад, за бально-рейтинговою системою;

- методи і прийоми навчально-професійної діяльності, оптимальні для комп'ютерного навчання, самостійної роботи з навчальним змістом і найефективніше реалізуючі переваги програмно-апаратних засобів;
- навчальні дії, організовані у вигляді алгоритму або технологічної карти, зумовлюють навчально-професійну діяльність студента в просторі і в часі;
- система самоконтролю і самоперевірки, організації самостійної роботи;
- суб'єкти навчально-професійної діяльності, коло яких у навчальних інформаційних технологіях розширений. Окрім студента і викладача, яким для оволодіння технологією потрібно спеціальну підготовку, впровадження навчальних інформаційних технологій передбачає наявність таких суб'єктів, як розробник контенту і технології, тьютор, академічний консультант і т. д.

Звернення до практики використання навчальних інформаційних технологій у ЗВО, показує, що завдання освоєння навчальних дисциплін основної освітньої програми неможливо вирішити з використанням лише одних інформаційних технологій. Ця обставина пов'язана зі специфікою використання цих технологій у навчанні студентів, про яку йшлося вище, а також з характером професійних компетенцій майбутніх перекладачів. Проте всередині навчально-методичних комплексів навчальних дисциплін інформаційні технології розглядаються як один з дієвих засобів оптимізації освітнього процесу і підвищення його ефективності за умови обліку ризиків зниження практичної орієнтованості професійної філологічної освіти. В той самий час, там, де йдеться про докові професійні програми, курси за вибором і факультативи, що розширюють і підтримують формування професійних компетенцій, навчальні інформаційні технології впроваджуються досить широко (додаток П).

Серед навчальних інформаційно-комунікаційних технологій, що набувають значного поширення в професійній підготовці майбутніх перекладачів, найбільш розповсюдженими є технології, що організують

навчально-професійну діяльність на основі використання програм-тренажерів, контролюючих програм, інформаційних діалогових програм, демонстраційних програм, інформаційно-пошукових довідкових систем, імітаційних і моделюючих програм, лабораторно-експериментальних полігонів, проектуючих програмних середовищ, програм для проблемного навчання й ін.

Програмні засоби самоконтролю у складі навчальних інформаційних технологій можна досить умовно розділити на декілька груп:

- інформаційні програмні засоби самоконтролю у складі навчально-методичних комплексів навчальних дисциплін;
- блоки самоконтролю в самостійних інтерактивних курсах по вибору, факультативах в об'ємі курсів підвищення кваліфікації;
- блоки самоконтролю в навчальних програмних системах;
- програмні засоби самоконтролю у відкритому інформаційному освітньому середовищі.

Навчально-методичні комплекси навчальних дисциплін в сучасному ЗВО, – це комплект матеріалів (документів, програмних продуктів, методичних вказівок і т. д.), об'єднаних єдиною концепцією і логікою викладання навчальної дисципліни, загальною методологією її освоєння і формування закріплених за дисципліною компетенцій. Навчально-методичний комплекс системно і цілісно представляє педагогічну технологію і в числі інших чинників її успішної реалізації враховує потенційні можливості використовуваних навчальних засобів, у тому числі і програмно-апаратних.

В освітній практиці ЗВО поєднуються традиційні та комп'ютерні засоби, а також засновані на них методи навчання, причому їх оптимальне поєднання – далеко не вирішене питання. Пріоритетне використання інформаційних програмних засобів самоконтролю є однією з характерних тенденцій розвитку навчально-методичного фонду традиційного

університету, оскільки такі засоби відповідають вимогам ефективності самоконтролю.

На відміну від основної освітньої програми ЗВО додаткова професійна освіта перекладачів передбачає значне поширення інтерактивних курсів, що повністю засновані на інтерактивних технологіях навчання і самостійному освоєнні навчального матеріалу. Програми і курси додаткової професійної освіти перекладачів створюють варіативну професійну підготовку майбутнього перекладача. За суттю – ця дистанційна освіта, в якій взаємодія студента і педагога носить опосередкований характер, а це вимагає уваги до процедур самоконтролю, його об'єктивності, точності та якості. Самоконтроль і самоорганізація навчально-професійної діяльності студентів у дидактиці дистанційної освіти визнаються єднальними елементами структури, що визначають мотиви, цілі і результати навчання.

Варто врахувати, що застосування інтерактивних курсів у підготовці майбутніх перекладачів в освіті має такі особливості:

- локальні розташування на внутрішніх інформаційних ресурсах традиційного університету;
- захищений доступ і забезпечення захисту інформації;
- поєднання самоконтролю з контролем навчальних занять і навчальних результатів.

У сучасному освітньому процесі ЗВО знаходять широке застосування такі види навчальних програмних систем:

- автоматизовані навчальні системи, що складаються з одного або декількох автоматизованих навчальних курсів і набору спеціалізованих локальних тренажерів, що дозволяють здійснювати формування професійних навичок і вмінь. Побудова навчальних курсів в автоматизованих навчальних системах виконана в такій логіці: вхідний контроль, технологічне орієнтування, навчання, тренування і виконання вправ на тренажерах, самоконтроль, фіксація помилок і підказка, коригування, іспит. Не вимагають участі викладача:

- електронні підручники – програмно-дидактичні комплекси, що мають гіпертекстову і гіпермедійну структуру, спеціалізовані модулі самоконтролю і самоперевірки;

- експертні навчальні системи, тобто інтелектуальні системи програмного забезпечення, що допомагають студентові приймати професійне рішення або робити самооцінку прийнятого рішення на основі даних, одержаних від експертів у цій професійній сфері;

- апаратно-програмні комплекси, що імітують реальні умови взаємодії перекладачів з клієнтами, виконання професійних перекладацьких завдань за рахунок спеціальних навчальних засобів на основі інформаційних технологій (комп'ютерні тренажери, полігони, віртуальні лабораторії й ін.).

Звертаючись до загальнорозвиваючих докових освітніх програм, які освоює майбутній перекладач, підкреслимо, що значна їх частина розташовується у відкритому інформаційно-освітньому середовищі. Такі програми обираються і освоюються майбутнім перекладачем самостійно і спрямовані на підвищення його ерудиції, кругозору, професійної і особистісної культури. Відкрите інформаційно-освітнє середовище дозволяє реалізовувати особистісно орієнтовану модель навчання, а її розвиток, на наш погляд, є однією з найістотніших педагогічних інновацій.

Є декілька основних переваг використання Інтернет-технологій у навчанні іноземних мов (додаток Е), які дають можливість значно підвищити якість навчального процесу:

- сприяння вивченню мови завдяки мовній природі он-лайнної комунікації. Так, було виявлено, що електронний дискурс є складнішим за лексичними та синтаксичними характеристиками ніж усний дискурс і надає дуже багато характеристик мовних функцій. А це є дуже корисним для оволодіння іноземною мовою та спілкування нею;

- забезпечення оптимальних умов для навчання письма завдяки створенню автентичної аудиторії для письмової комунікації;

- підвищення навчальної мотивації студентів;

– вдосконалення умінь студентів користуватися Інтернетом для майбутнього кар'єрного зростання. З одного боку, студентам потрібно опанувати користування Інтернетом, щоб вивчити іноземну мову, а з іншого боку, вивчення іноземної мови нерідко необхідне саме для того, щоб опанувати ефективні вміння роботи в Інтернет;

– величезний вибір віртуальних освітніх послуг (різноманітні словники, енциклопедії, пошукові системи, блоги, мультимедійні курси, сайти і розсилки з вивчення іноземної мови тощо);

– виключні можливості для співпраці й обміну досвідом у вивченні іноземної мови, що дозволяє позбавитися відчуття ізольованості від інших суб'єктів учіння, що опановують і вдосконалюють іноземну мову;

– сприяння створенню ситуацій, де роль викладача децентралізується, оскільки у студентів з'являється можливість самостійно обирати теми для спілкування.

Дидактичні властивості інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання іноземних мов описуються згідно зі способами презентації інформації та роботи з нею, а також згідно зі способами організації навчального процесу, контролю, систематизації та закріплення навчального матеріалу. Дослідження науковцями комунікативно-мовленневих характеристик інформаційних засобів комунікації переконує: цей вид комунікації є особливим видом мовленнєвої діяльності, що акумулює усне й писемне мовлення [32]. Інформаційно-комунікаційні технології за використання з освітніми цілями дозволяють: організувати різноманітні спільні дослідні роботи, оперативно обмінюватися інформацією, ідеями, планами з питань, які цікавлять учасників проекту; організувати мережу дистанційного навчання; формувати вміння й навички пошуку інформації для виконання самих різних завдань; публікувати студентські роботи у мережі Інтернет; створювати природне мовне середовище в умовах спільних мовних проектів і телеконференцій; формувати у партнерів комунікативні вміння, культуру спілкування; сприяти полікультурному розвитку суб'єктів учіння на

основі залучення до найширшої інформації різного характеру (професійного, академічного, культурного, етнічного тощо) [31]. За способом здобування навчальної інформації розрізняють синхронні навчальні системи й асинхронні.

Далі перерахуємо основні методи самоконтролю на основі інформаційних програмних засобів, які можуть бути використані в навчально-методичних комплексах навчальних дисциплін, блоках самоконтролю в інтерактивних курсах і навчальних програмних системах. До їх числа ми віднесли: тестування, виконання інтерактивних завдань, а також вправи на комп'ютерних тренажерах.

Перспективними видами тестового самоконтролю в умовах компетентнісного підходу, коли результат навчально-професійної діяльності представлений через формовану професійну компетенцію, ми вважаємо:

- тести самоконтролю знань і представлень, опорних схем дій. Можуть розрізнятися за рівнями складності навчально-професійної діяльності (від вибору запропонованої відповіді до самостійного пошуку і підстановки інформації);

- тести дій. Дозволяють здійснювати самоперевірку певних навичок і простих умінь, що виконується шляхом поетапного порівняння дій за заданим еталоном. Найчастіше застосовуються у вправах і комп'ютерних тренажерах;

- тести вибору. Дають можливість самостійно перевірити правильність оцінки початкової обстановки і вибору оптимального рішення в складній ситуації професійної діяльності;

- тести послідовних ситуацій. У таких тестах проблемні ситуації пов'язані одна з іншою в декілька паралельних «ланцюжків», рух за якими залежить від попереднього вибору;

- тести відповідності. Дозволяють здійснювати самоконтроль засвоєння основних категорій, понять і термінів, атрибутів і характерних ознак явищ перекладацько-професійної діяльності;

– тести відновлення порядку дій. Призначені для закріплення оволодіння опорною схемою, порядком дій у виконанні певних нормативів професійної діяльності, які не можуть бути змінені й ін.

Виконання інтерактивних завдань як метод самоконтролю заснований на багатосторонній комунікації студентів у навчально-професійній діяльності. Інтерактивне навчання, передбачає самостійна взаємодія студента з необхідним чином організованим навчальним середовищем і змістом освоєваної навчальної інформації. Саме самостійність взаємодії визначає значення цього методу для організації самоконтролю навчально-професійної діяльності.

Виконання інтерактивних завдань у самоконтролі навчально-професійної діяльності відрізняється високою мірою регламентації і визначеності взаємодії студента з навчальним середовищем. Орієнтуючись на структуру професійних компетенцій, які формуються у майбутнього перекладача в освітньому процесі ЗВО, можна відзначити, що виконання інтерактивних завдань забезпечує початковий досвід застосування знань і уявлень, освоєних опорних схем дій у вирішенні навчально-професійних завдань, що, у свою чергу, свідчить про основну спрямованість цього методу на розвиток когнітивно-пізнавального і організаційно-діяльнісного компонентів формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін.

Використання в експериментальних цілях методу виконання інтерактивних завдань в освітньому процесі ЗВО, на наш погляд, вимагає дотримання низки умов, а саме:

– спеціальної підготовки до самоконтролю в умовах інтерактивного навчального середовища, що забезпечує інформативну, аналітичну, таку, що коригує функцію відносно рішення навчально-професійного завдання;

– орієнтування інтерактивних завдань на практичні форми самоконтролю навчально-професійної діяльності з використанням комп'ютерів;

- максимальної реалістичності та наближення інтерактивних завдань до реальності;
- створення ситуацій «інтелектуального утруднення», застосування часових обмежень, що відповідають різним рівням професійної підготовки;
- можливості самостійного вибору й ускладнення рівня завдань, їх послідовності та варіативності, дотримання принципу рівневої диференціації;
- обов'язкового ухвалення рішення, певних моторних і розумових дій;
- можливості багатократного повторення;
- наявності взірців правильного розв'язку і розвиненої здатності студента порівнювати свій варіант з еталоном.

Спираючись на положення наукових досліджень, можна стверджувати, що виконання інтерактивних завдань як метод самоконтролю вимагає такого включення в навчально-методичні комплекси, щоб його реалізація наближала студента до можливості виконати завдання практично, в реальних умовах і в повному обсязі. Інтерактивні методи самоконтролю вимагають розроблення комплексних програм з інтерактивними елементами, перевірених на можливі ризики зниження ефективності практичної підготовки. Автори говорять про необхідність розроблення моделей інтерактивного навчання дисциплінам професійного циклу, в яких методи самоконтролю є обов'язковим елементом.

Ураховуючи значення в структурі професійної компетентності таких компонентів, як уміння і навички, ми передбачаємо, що певне навантаження у формуванні необхідного рівня готовності можуть нести вправи на комп'ютерних тренажерах.

Перекладацька діяльність висуває серйозні вимоги до наявності навичок, що дозволяють миттєво реагувати на зміни обстановки, приймати рішення і здійснювати дії, що не вимагають зовнішнього підкріплення, тому в структурі професійної компетентності майбутнього перекладача важливу роль відіграють сформовані навички й уміння. Вправи, тренування на вироблення навичок можна вважати традиційно поширеним методом

навчання перекладачів. Не змінюючи самої суті методу, комп'ютерні засоби навчання доповнюють вправу незалежним об'єктивним контролем виконуваних дій з такою мірою деталізації, яка недоступна людині. Комп'ютерні тренажери і тренажерні комплекси не лише мають можливість моделювання умов і середовища виконання вправ, а й забезпечують його багатократність і самостійний вибір необхідного режиму.

Ми, зрозуміло, не вважаємо перелік методів самоконтролю на основі інформаційних програмних засобів вичерпним і підкреслюємо, що можливості інформаційних технологій в організації навчально-професійної діяльності майбутніх перекладачів не є вирішеним науково-методичним завданням. Проте застосування тестування, інтерактивних завдань і вправ на комп'ютерних тренажерах дозволяє здійснювати самоконтроль знань, умінь і навичок, освоєння опорних схем дій у складі професійної компетентності.

Спеціалізовані інформаційні технології самоконтролю в логіці професійної підготовки.

Формування професійної компетентності майбутнього перекладача об'єднує навчальні дисципліни (як правило, декілька), форми навчально-професійної і практичної професійної діяльності. Особистісні основи професійної компетентності розвиваються в освітньому процесі. Звідси випливає, що самоконтроль також «виходить за межі» будь-якої однієї дисципліни. Він враховує постійне ускладнення професійної ролі, яку студент освоює в той або інший період навчання і, відповідно, ускладняється, міняє форми, методи і засоби.

Такий самоконтроль, що постійно ускладняється, значно полегшується за рахунок використання інформаційних технологій, інформаційних методів і засобів. Відзначимо, що тут відсутня необхідність розробляти нові засоби, оскільки вже наявних у розпорядженні будь-якого ЗВО цілком достатньо для вирішення поставлених завдань. Так, наш власний досвід показує, що для потреб самоконтролю цілком можуть бути використані:

- спеціальні модулі всередині освітніх дисциплін, створені на основі програмного підходу;

- спеціальні курси навчання студентів самоконтролю, що широко використовують інтерактивні методи і розміщені в інформаційному освітньому просторі ЗВО.

У вирішенні завдань дослідження маємо намір використати власний досвід у розробленні й інтеграції в освітніх процесах подібних інформаційних продуктів.

Розроблені модулі самоконтролю можуть бути орієнтовані на міждисциплінарні зв'язки і на цілу низку дисциплін, пов'язаних завданням формувати у студента інформаційну компетентність майбутніх перекладачів. Принцип роботи модуля самоконтролю полягає в порівнянні власного рівня професійного розвитку з еталонами, розрахованими для кожного етапу навчання студента в ЗВО. Важливим рахуємо той факт, що таке порівняння не вимагає участі педагога і здійснюється студентом самостійно.

Природно, основою розроблення і впровадження модулів самоконтролю в освітній процес ЗВО стає вибір контрольних точок, розрахунок і моделювання зразків, індикаторів, критеріїв і показників оцінки для кожної з них, іншими словами – інтеграція самоконтролю в освітній процес. Таке складне завдання не може вирішуватися в одному дисертаційному дослідженні і вимагає напруженої навчально-методичної роботи усього ЗВО. В разі, якщо в системі навчально-методичної роботи ЗВО ставиться і успішно вирішується завдання розроблення еталонів професійної підготовки майбутнього перекладача для кожного ключового етапу, можна вважати, що реалізована одна з умов результативності моделі педагогічної системи, що відображає досліджуваний нами процес.

Перспективним засобом педагогічної діяльності є інформаційні технології, на яких засновані модулі самоконтролю й інтерактивний курс. В той самий час, інформаційні технології, напевно, не міняють принципово методологію самоконтролю, хоча і передбачають деяке підвищення його

ефективності. В такій комбінації інновацій і традицій, дуже ефективними формами рефлексії можуть стати:

- модельовані професійні ситуації-завдання (професійні кейси), розраховані на необхідний еталон формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на кожному етапі її розвитку;
- технологічні карти самоконтролю (організації діяльності рефлексії), доступні для використання в інформаційному освітньому просторі ЗВО;
- форми реєстрації результатів самоконтролю (щоденники), інтегровані в портфоліо студента.

Високий рівень складності і самостійності студента у використанні цих методів забезпечують розвиток когнітивно-пізнавального і організаційно-діяльнісного компонентів формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін, а усвідомлення свого просування в професійному розвитку, підкріплене аналізом систематично одержуваної і поповнюваної інформації, – розвиток мотиваційно-вольового компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Освітній процес сучасного ЗВО розвивається на основі особистісно орієнтованого підходу, де самоконтролю і заснованому на ньому самоврядуванню належить важлива роль. З організацією самоконтролю і самоврядування пов'язана ключова проблема якості професійної освіти. Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін, яке ми обрали в якості мети педагогічного процесу, визначає активність і самостійність студента в професійному розвитку і, тому, може розцінюватися як одна з провідних професійних якостей особистості, що мають додаткову актуальність в контексті безперервної професійної освіти. В навчанні в ЗВО формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів виражається не лише в рефлексії, а й у пошуку на її основі шляхів подолання труднощів професійної підготовки, обґрунтованої побудови індивідуальних освітніх траєкторій. У цьому сенсі вирішуване нами завдання відповідає вимогам

освітніх стандартів вищої освіти. Одночасно з цим, рівень формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін характеризує студента не лише як суб'єкта навчально-професійної діяльності, а й як професіонала в цілому.

Множинне значення формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів навчально-професійної діяльності робить її предметом управління освітнім процесом ЗВО.

На основі вивченого педагогічного досвіду формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у суб'єктів освітнього процесу з'явилася можливість підібрати найбільш перспективні його засоби, що базуються на можливостях сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Передусім, заслуговує на увагу досить поширений метод портфоліо, який за своєю ідеєю точно відповідає інформаційним технологіям. Як засвідчило наше дослідження, портфоліо це цілісна сукупність навчальних матеріалів, що розробляються студентом за допомогою виокремлення рефлексії й оформлення процесуальних і результативних характеристик навчально-професійної діяльності.

Виконана дослідницька робота, що включає аналіз практико-орієнтованих робіт і педагогічного досвіду в досліджуваній сфері, дозволяє зробити низку узагальнень і висновків.

По-перше, педагогічні засоби на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій значно підвищити як можливості студента здійснювати самоконтроль навчально-професійної діяльності, так і можливості педагогів розвивати самого студента в якості суб'єкта самоконтролю.

По-друге, в експериментальних цілях можуть бути використані ІКТ засоби (модулі) в інформаційному забезпеченні більшості дисциплін навчального плану, окремі програмні засоби навчально-професійної діяльності, доступні студентам, програмні засоби навчання суб'єктів

(студентів, викладачів), спеціальні програмні засоби в системі управління освітнім процесом ЗВО.

По-третє, у професійній освіті використання інформаційних технологій обмежене низкою специфічних умов. Обмеження і ризики, незважаючи на потенційну ефективність і затребуваність програмних засобів навчання мають бути враховані в моделюванні досліджуваного нами процесу.

Отже, серед основних **педагогічних вимог**, що дозволяють ефективніше організувати формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в умовах інноваційного освітнього середовища ЗВО, можна відзначити:

Педагогічний супровід, що включає:

- формування позитивної мотивації до виконання різних завдань, спрямованих на вдосконалення лінгвістичної і методичної підготовки майбутніх перекладачів;
- наявність вимірників рівня сформованості інформаційної компетентності;
- відповідність завдань цілям і завданням навчання, виховання і соціалізації майбутніх перекладачів;
- актуалізацію позиції суб'єктності студентів;
- орієнтацію освітнього процесу на розвиток саморефлексії майбутнього перекладача;
- реалістичність модельованих ситуацій спілкування (використання ситуаційного методу навчання і виховання);
- гарний соціальний мікроклімат у групі;
- достатній іншомовний і професійний рівень підготовки студентів;
- компетентність викладача;
- методична підготовленість студентів.

Програмно-методичне забезпечення, що включає: різноманітність видів, форм і методів інноваційних технологій; наявність дидактичного матеріалу, для поетапного формування інформаційної компетентності

майбутніх перекладачів.

Узагальнюючи вищесказане, можна резюмувати, що перераховані педагогічні вимоги сприяють формуванню найважливіших професійно-особистісних характеристик фахівця, які входять в структуру інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Висновки до другого розділу

У розділі теоретично обґрунтовано сукупність організаційно-педагогічних умов, дотримання яких забезпечує формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін.

У межах реалізації організаційно-педагогічної умови – *моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності* – було здійснено аналіз діяльності, що забезпечує цілісність пізнання, розвиває інтелектуально-пізнавальні вміння, створює умови для самостійної дослідницької діяльності, професійного самовизначення і безперервного особистісного розвитку, формує готовність до дослідницького пошуку, здатність виявляти причинно-наслідкові зв'язки, бачити виникаючі проблеми і протиріччя, знаходити розв'язки в нестандартних ситуаціях, творчо мислити, розробляти дидактичний інструментарій іншомовної підготовки студентів.

Інноваційні освітні технології дозволяють студентам «занурюватися» в такі ситуації педагогічної взаємодії, в яких відповідні суб'єктні якості інтенсивно розвиваються, а потім реалізуються в професійній діяльності. Студент виступає не лише об'єктом педагогічної дії, а й як суб'єкт власної діяльності.

Психологічні механізми *ігрових технологій* спираються на фундаментальні потреби особистості в самовираженні, самоствердженні, самовизначенні, саморегуляції, самореалізації, тому вони є потужним освітнім засобом розвитку суб'єктності майбутнього перекладача.

Одним із засобів оцінки успішності студента є створення портфоліо студентів, які вивчають професійно орієнтований курс іноземної мови.

Розроблена методика портфоліо становить одночасно форму, організацію та технологію роботи з фахової дисципліни і призначена для демонстрації, аналізу та оцінювання знань, умінь, компетенцій, розвитку рефлексії, усвідомлення студентами результатів своєї діяльності, власної суб'єктної позиції. Цей метод дозволяє демонструвати не лише результати, а й прогрес кожного студента в порівнянні з його ж попередніми результатами: «наскільки я нинішній краще себе вчорашнього».

Застосовуючи *другу педагогічну умову – професійно-комунікативна спрямованість інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні фахових дисциплін* – було виокремлено основні та найбільш важливі педагогічні засоби.

Індивідуалізація освіти в умовах її інформатизації вступає в протиріччя з груповим характером перекладацької діяльності, що вимагає розвиненого «почуття ліктя» і здатності до взаємодії. Перенесення навчальних і контрольних завдань у віртуальну реальність суперечить вимогам максимальної реалістичності перекладацької підготовки. Визнання наявності цих і низки інших протиріч дозволяє зробити висновок, що інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі ЗВО за їх сучасного розвитку є більшою мірою засобом професійної підготовки, що підвищує ефективність традиційного практико-орієнтованого навчання і виховання, ніж інновацією, що в корені міняє навчання і виховання майбутнього перекладача.

Звертаючись до загально-розвивальних освітніх програм, які освоює майбутній перекладач, підкреслимо, що значна їх частина розташовується у відкритому інформаційно-освітньому середовищі. Такі програми обираються й освоюються майбутнім перекладачем самостійно і спрямовані на підвищення його ерудиції, кругозору, професійної й особистісної культури. Відкрите інформаційне освітнє середовище дозволяє реалізовувати особистісно орієнтовану модель навчання, а її розвиток, на наш погляд, є

однією з найістотніших педагогічних інновацій.

Упроваджуючи *третю* педагогічну умову – *формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей у вивченні фахових дисциплін* – було встановлено, що саморефлексія майбутніх перекладачів відповідає за уміння визначати межі відомого і невідомого з метою одержання інформації, що бракує, критичність до дій і умінь, здатність співвідношення знань про свої можливості та можливі перетворення у предметному світі і самому собі з вимогами діяльності та розв'язуваними в процесі цього завданнями; здатність оцінювати якість перекладацької діяльності й окремих етапів своєї роботи, уміння вибрати адекватні способи введення, тренування й активізації мови, що вивчається, і мовного матеріалу, що особливо важливо в реалізації теоретичної моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

У формуванні інформаційної компетентності майбутніх перекладачів використали такі методи: *наочні* (відеоматеріали, демонстрація мультимедійних презентацій, інтерактивних плакатів, схем, таблиць, діаграм, моделей; використання технічних засобів; перегляд фільмів); *практичні* (практичні завдання; тренінги; аналіз і розв'язання проблемних ситуацій; метод проєктів); *у міру активізації пізнавальної діяльності студентів* (проблемні; частково-пошукові; дослідницькі); *за логічністю підходу* (дедуктивні; аналітичні; синтетичні).

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій робить помітний вплив на розвиток людини, на зміну її світогляду, систему особистісних цінностей, що супроводжується зміною стилю життя, образу мислення, характеру взаємовідносин з навколишнім світом. У сучасному інформаційному суспільстві людина не може обійтися без відповідних засобів – комп'ютерів, спеціальних технічних пристроїв тощо, ресурсів, інструментарію й об'єкту досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ДРУГОМУ РОЗДІЛІ

1. Абабілова Н. Підготовка конкурентноздатних перекладачів як педагогічна проблема / Н. Абабілова // Наук. зап. / РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. Сер. «Філологічні науки». – Кіровоград, 2009. – Вип. 89 (2). – С. 264-267.
2. Бахов І. С. Проблема формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів. / І. С. Бахов // Освітні тенденції в інформаційному суспільстві : Вісник ЖДУ ім. І. Франка. – № 47. – Житомир, 2009. – С. 56-60.
3. Бондар С. П. Методи навчання / С. П. Бондар // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 492-494.
4. Борсук К. М. Порівняльний аналіз підходів до визначення професійної компетентності сучасного перекладача / К. М. Борсук // Порівняльна професійна педагогіка. – 2013. – № 1. – С. 163-173.
5. Ванівська О. Шляхи підвищення рівня вивчення іноземних мов у технічному вищому навчальному закладі / О. Ванівська // Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 29. – Ч. 2. Педагогіка. – С. 31-40.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
7. Великий тлумачний словник укр. мови / упоряд. Т. В. Ковальова. – Х. : Фоліо, 2005. – 767 с.
8. Гороль П. К. Методика використання технічних засобів навчання : навч. посіб. / П. К. Гороль, Л. Л. Коношевський, М. Г. Вороліс. – К. : Освіта України, 2007. – 256 с.
9. Дубасенюк О. А. Теоретико-технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно педагогічній підготовці

вчителя / О. А. Дубасенюк // Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія / [за ред.. О. А. Дубасенюк]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 14-40.

10. Занюк С. С. Психологія мотивації: Навчальний посібник / С. С. Занюк. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.

11. Калініна Л. В. Використання технологій змішаного навчання у процесі викладання іноземних мов: Навчально-методичний посібник / Л. В. Калініна, О. Д. Безверха, О. А. Кузьменко, Д. С. Антонюк, А. П. Умінська. – Житомир : Арт Майстер, 2016. – 127 с.

12. Литвин А. В. Методологічні засади поняття “педагогічні умови” / : на допомогу здобувачам наукового ступеня / А. В. Литвин. – Львів : СПОЛОМ, 2014. – 76 с.

13. Лубянова О. Формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях іноземної мови професійного спрямування [Електронний ресурс] / О. Лубянова. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua./node/1025>.

14. Маслак Л. П. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх офіцерів радіоінженерних спеціальностей : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. П. Маслак. – Житомир, 2010. – 18 с.

15. Мельничук І. М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Мельничук І. М.; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2011. – 585 с.

16. Мельничук С. Г. Формування естетичної культури майбутніх вчителів (історико-педагогічний аспект, 1860-1970 роки) / С. Г. Мельничук. – К. : Наукова думка, 1995. – 198 с.

17. Морська Л. І. Моделювання мовленнєвих симуляцій для формування вмінь іншомовного професійно орієнтованого спілкування [Електронний ресурс] / Л. І. Морська, Л. В. Черній. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/№163/№163p131-136.pdf.

18. Нерух Н. В. Формування гуманістичної спрямованості майбутніх агрономів в процесі вивчення соціогуманітарних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Нерух Наталя Василівна. – К., 2009. – 296 с.

19. Павленко А. В. Формування загальнокультурної компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів у процесі вивчення предметів суспільно-гуманітарного циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Павленко Анна Юріївна ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2015. – 20 с.

20. Плахотнюк Г. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. Плахотнюк // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. наук. пр. – Ч. 2; [за ред. М. М. Козяра та Н. Г. Ничкало]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2009. – С. 218-222.

21. Плахотнюк Г. М. Використання інноваційно-освітнього середовища в підготовці перекладачів / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 51 / Редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 348-353.

22. Плахотнюк Г. М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземних мов / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр. – Вип. 36 / Редкол.; В. І. Шахов (голова) та ін.. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – С. 97-100.

23. Плахотнюк Г. М. Галузева термінологія – засіб формування іншомовної професійної комунікативної компетенції / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 32 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – С. 47-52.

24. Плахотнюк Г. М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 26 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – С. 431-436.

25. Плахотнюк Г. М. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя іноземної мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Г. М. Плахотнюк // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: зб. наук. пр. – Вип.2 / редкол.: Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ТОВ “Фірма “Планер”, 2012.– С. 138-141.

26. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр.. – Вип. 54 / Редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. – С. 126-131.

27. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів / Г. М. Плахотнюк // SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. PEDAGOGY. (НАУКА, ИССЛЕДОВАНИЯ, РАЗВИТИЕ. Педагогіка # 6. 06.2018. Monografia pokonferencyjna : Zbiór artykułów naukowych z Konferencyj Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. – Warszawa, 2018. – S. 74-81.

28. Плахотнюк Ганна. Формування інформаційної культури майбутнього викладача німецької мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Ганна Плахотнюк // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання вивчення

германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов» (18 грудня 2017 р.) / Ред. колегія: М. Г. Сенів (відп. ред.), М. Я. Оленяк, О. В. Білецька, О. О. Залужна, Д. Є. Ігнатенко. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – С. 61-65.

29. Роберт И. В. Теория и методика информатизации образования: психолого-педагогический и технологический аспекты / И. В. Роберт. – М. : Бином. Лаборатория знаний, 2014. – 317 с.

30. Рогульська О. О. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Оксана Олександрівна Рогульська. – Вінниця, 2010. – 220 с.

31. Тарнопольський О. Б. Використання Інтернет-технологій у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей / О. Б. Тарнопольський // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 53. – Серія «Педагогічні науки». – 2010. – С. 47-51.

32. Черниш В. В. Інтернет-технології у професійній діяльності вчителя: вивчаємо та викладаємо іноземні мови : Посібник // Бібліотечка журналу «Іноземні мови». – Вип. 4. – 2011. – 64 с.

33. Шупта О. В. Мовна підготовка перекладачів з використанням дистанційних технологій навчання / О. В. Шупта // Науковий вісник Чернівецького університету : Зб. наук. пр. – Вип. 589. Педагогіка і психологія. – Чернівці : Чернівецький нац. у-т, 2011. – С. 200-205.

34. Sawyer David B. Fundamental Aspects of Interpreter Education: Curriculum and Assessment / David B. Sawyer. – 2005. – Volume 62. – 307 p.

35. Warschauer M. Network-based language teaching: Concepts and practice / Warschauer M., Kern R. (Eds.). – Cambridge : Cambridge University Press Applied Linguistics Series, 2000. – 169 p.

36. Войцехівський О. Л. Організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності за напрямком «Охорона та захист державного кордону» / Олексій

Войцехівський // Вісник НАДПСУ : електр. наук. фах. вид. / [наук. ред. Грязнов І. О.] – Хмельницький : НАДПСУ, 2011. – Вип. 4. – С. 4-14.

37. Підласий, І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів : навч. посібник / І. П. Підласий. – К. : Україна, 1998. – 343 с.

38. Чижевський Б. Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні / Чижевський Б. Г. – К. : Інститут педагогіки АПН України, 1996. – 249 с.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

3.1 Організація та методика педагогічного експерименту

Діагностична діяльність спрямована на одержання оперативної інформації про різні об'єкти і суб'єкти за допомогою діагностичних процедур, які не повинні вимагати значних трудових і часових витрат, мають бути досить простими у виконанні та здатні здійснюватися в різноманітній педагогічній діяльності.

Діагностичним комплексом визначення сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів є сукупність діагностичних процедур, призначених для розв'язання конкретних діагностичних завдань, що утворюють єдину систему.

Психолого-педагогічна діагностика використовує своє коло методів. До них відносяться загальнонаукові (спостереження), психодіагностичні (опитувальники, тести), педагогічні (аналіз документації, вивчення результатів навчальної діяльності), соціально-психологічні (соціометрія, рейтинг).

До критеріїв якості відносять такі характеристики діагностичного комплексу [3]:

- об'єктивність – результати незалежні від того, хто проводить діагностику;
- валідність – придатність тесвту для виміру саме тієї якості, на оцінку якої він спрямований;
- надійність відображає міру точності й постійності, з якою вимірюється якість особистості, та характеризує свободу від погрішностей

процедури тестування;

– репрезентативність (відповідність нормам тестування) – властивість вибіркової сукупності людей, на основі аналізу яких якостей розроблений тест, представляти генеральну сукупність усіх осіб, що мають подібні характеристики;

– науковість – обґрунтованість тесту фундаментальними дослідженнями.

Ідея формування діагностичного комплексу для визначення інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, базується, по-перше, на розумінні компетентності як інтеграційної особистісної характеристики, що визначає здібності людини до продуктивної діяльності; по-друге, враховує динамічний характер феномену, що формується, і полягає в забезпеченні оцінки динаміки сформованості структурних компонент компетентності, з подальшим обґрунтуванням адекватної динаміки інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної динамічної характеристики особистості.

Як визначалося раніше в дослідженні, інформаційна компетентність є структурою, що містить мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивно-оцінний компоненти.

Для *діагностики мотиваційно-ціннісного компонента* доцільно використати «Методику діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса [10]» (що називається так само «Тест / Опитувальник Т. Елерса для вивчення мотивації досягнення успіху»). Ця методика побудована на положеннях про те, що особистість, у якої переважає мотивація до успіху, віддає перевагу середньому або низькому рівню ризику; за високої мотивації до успіху особистість має більшу працездатність. Текст опитувальника має 41 твердження, на які випробовуваному необхідно дати один із 2 варіантів відповідей «так або ні». Міра вираженості мотивації до успіху оцінюється кількістю балів, що співпадають з ключем.

Науковець П. Якобсон виокремлює декілька типів мотивації, пов'язаної

з результатами професійного навчання: 1) мотивація, яка умовно може бути названа «негативною». Під негативною мотивацією автор розуміє спонукання студента, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, які можуть виникнути, якщо він не вчитиметься (докори з боку батьків, викладачів, одногрупників); 2) мотивація, що має позитивний характер, але так само пов'язана з мотивами, закладеними поза самою діяльністю. Ця мотивація виступає в двох формах. В одному випадку така позитивна мотивація визначається вагомим для особистості соціальним прагненням (відчуття боргу перед близькими). Інша форма мотивації визначається вузькоособистісними мотивами: схвалення тих, що оточують, шляхи до особистісного благополуччя; 3) мотивація, котра стосується безпосередньо навчальної діяльності (пов'язана безпосередньо з цілями навчання, задоволенням допитливості, подоланням перешкод, інтелектуальною активністю) [3].

Важливою ознакою сформованості мотиваційно-ціннісного компонента є мотивація навчання у ЗВО, яка може бути оцінена за допомогою методики Т. Ільїної. Ця методика становить список із 15 питань, і дозволяє піддати оцінці мотивацію за трьома шкалами: «Засвоєння знань»; «Оволодіння професією»; «Одержання диплому». В запитальник, для маскування, автор методики включила низку фонових тверджень, які надалі не обробляються [5].

Для діагностики мотивації професійної діяльності може застосовуватися методика К. Замфір у модифікації А. Реана. В основу методики покладена концепція про внутрішню і зовнішню мотивацію. Про внутрішній тип мотивації можна говорити, якщо діяльність значуща для особистості сама собою. Якщо ж в основі мотивації професійної діяльності лежить прагнення до задоволення інших потреб, що не відповідають самій діяльності (мотиви соціального престижу, зарплати тощо), то в цьому випадку прийнято говорити про зовнішню мотивацію [9].

Ще одним компонентом діагностичного комплексу визначення

сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів є «Анкета ціннісного відношення до професійної інформаційної компетентності». Анкета складена на основі питань анкети, запропонованої Е. Ракітіною [8]; надалі ці питання використовувалися у низці дисертаційних досліджень, присвячених формуванню інформаційної компетентності. Питання розподілені за блоками, що відображають розуміння феномену інформаційної компетентності, усвідомлення професійної значущості інформаційної компетентності.

Джерелом для формування *діагностичного комплексу визначення рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів* інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, використовуються педагогічні вимірювальні матеріали інтернет-іспиту для професійної освіти для спеціальності «Переклад». У межах компетентнісного підходу використовується рівнева модель педагогічних вимірювальних матеріалів, представлена в трьох взаємозв'язаних блоках.

Перший блок – завдання на рівні «Знати», в яких очевидний спосіб розв'язання, засвоєний студентом у вивченні дисципліни. Завдання цього блоку визначають переважно знаннєвий компонент із дисципліни і оцінюється за бінарною шкалою «правильно-неправильно». *Другий блок* – завдання на рівні «Знати й уміти», в яких немає явної вказівки на спосіб виконання, і студент для їх розв'язання самостійно вибирає один із вивчених способів. Завдання цього блоку дозволяють оцінити не лише знання з дисципліни, а й уміння користуватися ними під час розв'язання стандартних, типових завдань. *Третій блок* – завдання на рівні «Знати, вміти, володіти». Він представлений кейс-завданнями, зміст яких передбачає використання комплексу вмінь і навичок, для того, щоб студент міг самостійно сконструювати спосіб розв'язання, комбінуючи відомі йому способи і застосовуючи знання з різних дисциплін. На відміну від перших двох блоків, завдання третього блоку носять інтегральний характер і дозволяють формувати підхід до розв'язання завдань, характерний і необхідний для

сучасної людини. Розв'язання студентами подібного роду практико-орієнтованих завдань свідчить про міру впливу вивчення дисципліни на формування в студентів загальнокультурних і професійних компетентностей відповідно до вимог державного стандарту.

Діагностику рівня сформованості рефлексивно-оцінного компоненту інформаційної компетентності майбутніх перекладачів пропонується проводити за методикою визначення рівня розвитку рефлексивності В. Пономарьової [7]. Під час опрацювання результатів необхідно враховувати, що 15 перших тверджень є прямими, а 12 інших – зворотними твердженнями. Одержану суму «сирих» балів необхідно перевести в стени відповідно до запропонованої в методиці таблиці. Інтерпретація результатів проводиться за шкалою перекладу стени в високий, середній або низький рівень рефлексивності.

Активність майбутніх перекладачів у формуванні власної інформаційної компетентності неможлива без самопізнання і самооцінки.

Методикою, що дозволяє оцінити самооцінку особистості, виступила «Методика дослідження самооцінки» С. Будасі [1; 2; 6]. Методика дозволяє проводити кількісне дослідження самооцінки особистості. Серед запропонованих якостей необхідно вибрати двадцять для ідеалу і для себе, відранжувавши їх. У запропонованій методиці дослідження самооцінки її рівень і адекватність визначаються як стосунки «Я ідеальне» й «Я реальне». Адекватність самооцінювання виражає міру відповідності представлень людини про себе об'єктивним підставам цих уявлень. Рівень самооцінки виражає міру реальних та ідеальних або бажаних, уявлень про себе.

Спираючись на представлену методику, був розроблений елемент діагностичного комплексу «Самооцінка інформаційної компетентності», який спирається на методику С. Будасі [1; 2; 6], і дозволяє визначити самооцінку власної інформаційної компетентності. Нормальну самооцінку можна прирівняти до позитивного ставлення до себе, до самоповаги, прийняття себе. Занижена самооцінка, навпаки, може бути пов'язана з

негативним відношенням до себе, неприйняттям себе, відчуттям власної неповноцінності в здатності та готовності здійснювати будь-яку діяльність (у цьому випадку проявляти інформаційну компетентність).

Інформаційна компетентність майбутніх перекладачів, будучи складним динамічним утворенням особистості, потребує не просто процедури оцінювання, навіть, якщо і проводиться систематично. Уточнення структури і змісту інформаційної компетентності майбутніх перекладачів дозволило наповнити діагностичний комплекс засобами, максимально адекватними поставленим цілям відстежування зміни компетентності за рівнями й у часі. Під час цього необхідно відзначити, що позитивна динаміка структурних компонент вимагає додаткового обґрунтування адекватної динаміки всієї компетентності як інтеграційної якості особистості, що може бути здійснено за допомогою критерію знаків, що дозволяє підтвердити не випадковість позитивної динаміки.

Діагностика початкового рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів проводилася в контрольних і експериментальних групах, загальна характеристика яких наведена в табл. 3.1.

У дослідно-експериментальній роботі взяли участь 489 студентів і 23 викладачі професійних дисциплін.

Дослідно-експериментальну роботу здійснювали як порівняльний педагогічний експеримент. Для порівняння результатів експериментальної роботи було створено п'ять дослідних груп: три експериментальних ЕГ-1, ЕГ-2, ЕГ-3 і дві контрольних КГ-1, КГ-2.

Респондентів було розділено так: ЕГ-1 складалася з 97 осіб, ЕГ-2 – 95 осіб, ЕГ-3 – 99 осіб, КГ-1 – 93 осіб, КГ-2 – 105 осіб.

Експериментальну роботу здійснювали в три етапи.

На першому етапі (2015-2016 н.р.) був здійснений констатувальний педагогічний експеримент для визначення вихідних рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, які беруть участь у дослідженні.

На другому етапі (2016-2017 н.р.) здійснений формувальний педагогічний експеримент, в якому перевірялися результативність і технологічність сформульованих організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці.

На третьому етапі (2017-2018 н.р.) виконували аналітичне опрацювання здобутих даних, формулювали узагальнення і робили висновки щодо результативності та технологічності організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці.

Розгляньмо кожний із етапів педагогічного експерименту.

Діагностику на передекспериментальному зрізі рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, які беруть участь у педагогічному експерименті, здійснили в жовтні 2015 р.

Для діагностики на передекспериментальному зрізі рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів застосували авторську анкету оцінювання рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Розгляньмо наслідки діагностики (табл. 3.1 і рис. 3.1).

Як і передбачалося, сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на передекспериментальному етапі знаходяться або низькому, або середньому рівнях. До того ж співвідношення їх фактично рівне: 50 % на 50 %. І тільки в п'яти студентів ЕГ-1, чотирьох респондентів ЕГ-3 та одного студента ЕГ-2 зафіксовано високий рівень. Із бесіди з ними з'ясувалося, що вони мали вже досвід роботи й уявлення про майбутню спеціальність і вибір ЗВО було зроблено цілком свідомо.

Таблиця 3.1

Дані оцінювання рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на передекспериментальному зрізі

Група	Загальна кількість осіб у групі	Рівень					
		низький		середній		високий	
		Кількість	% від загальної кількості	Кількість	% від загальної кількості	Кількість	% від загальної кількості
ЕГ-1	97	49	50,52	43	44,33	5	5,15
ЕГ-2	95	49	51,58	45	47,37	1	1,05
ЕГ-3	99	50	50,51	45	45,45	4	4,04
ЕГ	291	148	50,86	133	45,70	10	3,44
КГ-1	93	51	54,84	38	40,86	4	4,30
КГ-2	105	57	54,29	43	40,95	5	4,76
КГ	198	108	54,54	81	40,91	9	4,55

Примітка: ЕГ – об'єднана експериментальна група; КГ – об'єднана контрольна група.

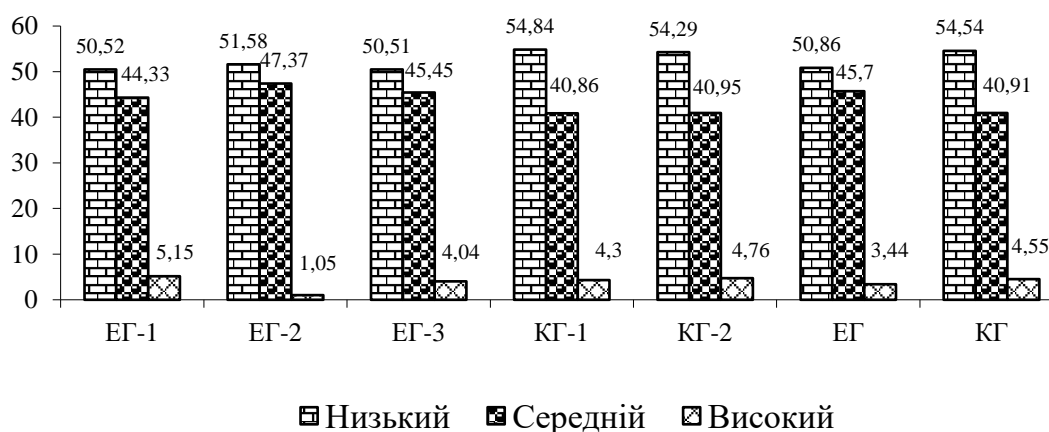

Рис. 3.1. Оцінювання рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на передекспериментальному зрізі

Аналіз даних, здобутих у передекспериментальному зрізі педагогічного

експерименту, дозволяє з достатньою упевненістю зафіксувати переважання низького і середнього рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Перед тим як упровадити розроблену модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці та сформульованих організаційно-педагогічних умов її формування, обстежимо, як згруповані дослідні групи з вище зазначеними розподілами респондентів щодо рівнів сформованості компетентності, і, що ці групи статистично схожі. Для цього застосуємо критерій χ^2 К. Пірсона:

$$\chi_{\text{емпір.}}^2 = N \cdot M \cdot \sum_{i=1}^L \frac{\left(\frac{n_i}{N} - \frac{m_i}{M} \right)^2}{n_i + m_i}, \quad (3.1)$$

де N і M – кількість респондентів контрольної й експериментальної груп;

n_i , m_i – кількість респондентів контрольної й експериментальної груп, що показали i -тий рівень знань;

L – кількість виокремлених рівнів.

Означимо «нульову гіпотезу» H_0 ймовірно, що розподіл студентів за рівнями сформованості вихідної інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці в дослідних групах, які задіяні в експерименті – однаковий. Коли величина $\chi_{\text{емпір.}}^2$ за попарного зіставлення рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці в дослідних групах буде меншою за $\chi_{\text{крит.}}^2$, то гіпотезу H_0 вважатимемо підтверженою. Й альтернативну гіпотезу (H_1): рівень сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в дослідних групах – неоднаковий.

Обрахуємо емпіричне значення $\chi_{\text{емпір.}}^2$ попарно для експериментальних і контрольних груп, за початковими рівнями сформованості інформаційної

компетентності майбутніх перекладачів. Підставивши відповідні значення з табл. 3.1 у формулу (3.1), здобули за допомогою електронних таблиць Microsoft Excel 2016 такі дані, які запишемо в табл. 3.2.

Відшукаємо кількість ступенів свободи $\nu = k - 1$, де $k = 3$ – кількість оцінок. $\nu = 3 - 1 = 2$. У таблиці «Критичні значення критерію χ^2 для рівнів статистичної значущості $\alpha \leq 0,05$ і $\alpha \leq 0,01$ за різної кількості ступенів свободи» [4, с. 181] знайдемо $\chi_{крит.}^2$ і його значення занесемо в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Значення критерію χ^2 К. Пірсона здобутих на передекспериментальному зрізі педагогічного експерименту

Групи КГ і ЕГ	Розраховане значення $\chi_{емпір.}^2$	$\chi_{крит.}^2$ за рівня значущості
		0,05
КГ-1 і ЕГ-1	0,38	5,991
КГ-1 і ЕГ-2	2,82	
КГ-1 і ЕГ-3	0,56	
КГ-2 і ЕГ-1	0,39	
КГ-2 і ЕГ-2	2,82	
КГ-2 і ЕГ-3	0,44	
КГ і ЕГ	1,30	

Критерій χ^2 К. Пірсона, на рівні значущості 0,05 підтвердив, що між дослідними групами відсутні статистично значущі відмінності в сформованості початкових значень рівня інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці (отже, «нульова гіпотеза» H_0 доведена), оскільки всі обчислені значення $\chi_{емпір.}^2$ менші критичних $\chi_{крит.}^2$. Що дає підстави зробити висновок *про якісно рівний склад студентів у*

контрольних та експериментальних групах на констатувальному етапі експерименту.

Представимо результати діагностичного дослідження, проведеного у першому півріччі 2016 року, і спрямованого на визначення рівня сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах (табл. 3.3, табл. 3.4).

Таблиця 3.3

Діагностичне дослідження рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах (%)

Групи	К-ть осіб у групі	Тест на оцінку рівня мотивації до успіху								Методика мотивації навчання у ЗВО					
		низька мотивація до успіху		середній рівень мотивації		помірно високий рівень мотивації		занадто високий рівень мотивації до успіху		«Отримання диплому»		«Придбання знань»		«Оволодіння професією»	
		Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб
ЕГ-1	97	50	51,55	37	38,14	6	6,19	4	4,12	35	36,08	44	45,36	18	18,56
ЕГ-2	95	42	44,21	38	40,0	8	8,42	7	7,37	38	40,0	38	40,0	19	20,0
ЕГ-3	99	45	45,45	40	40,41	8	8,08	6	6,06	40	40,41	42	42,42	17	17,17
ЕГ	291	137	47,08	115	39,52	22	7,56	17	5,84	113	38,83	124	42,61	54	18,56
КГ-1	93	37	39,78	26	27,96	17	18,28	13	13,98	41	44,09	37	39,78	15	16,13
КГ-2	105	46	43,81	47	44,76	8	7,62	4	3,81	45	42,86	43	40,95	17	16,19
КГ	198	83	41,92	73	36,87	25	12,63	17	8,58	86	43,44	80	40,40	32	16,16

На рис. 3.2 і рис. 3.3 представлена графічна ілюстрація табличних даних.

У контрольних і експериментальних групах спостерігається переважання низької мотивації до успіху, домінування мотиву одержання

диплому над мотивом одержання професії (рис. 3.2).

Таблиця 3.4

Діагностичне дослідження рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах (%)

Групи	К-ть осіб у групі	Мотивація професійної діяльності								Анкета ціннісного відношення до інформаційної компетентності майбутніх перекладачів					
		Зовнішня мотивація		Негативна мотивація		Зовнішня покладена мотивація		Внутрішня мотивація		Низький		Середній		Оптимальний	
		Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість.	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб
ЕГ-1	97	37	38,14	41	42,27	9	9,28	10	10,31	50	51,55	31	31,96	16	16,49
ЕГ-2	95	38	40,00	40	42,11	8	8,42	9	9,47	41	43,16	45	47,37	9	9,47
ЕГ-3	99	41	41,41	39	39,39	9	9,10	10	10,10	47	47,47	41	41,42	11	11,11
ЕГ	291	117	40,21	119	40,89	26	8,93	29	9,97	138	47,42	117	40,21	36	12,37
КГ-1	93	33	35,48	42	45,16	9	9,68	9	9,68	47	50,54	35	37,63	11	11,83
КГ-2	105	46	43,81	39	37,14	11	10,48	9	8,57	62	59,05	24	22,86	19	18,09
КГ	198	79	39,90	81	40,91	20	10,10	18	9,09	109	55,05	59	29,80	30	15,15

Дослідження мотивації професійної діяльності показало переважання зовнішньої негативної і зовнішньої позитивної мотивації над внутрішньою мотивацією. Оптимальний рівень ціннісного відношення до інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах не перевищив відзначки в 20 %, тоді як низький рівень ціннісного відношення відзначений у діапазоні від 40 % до 60 % учасників констатувального етапу експерименту (рис. 3.4).

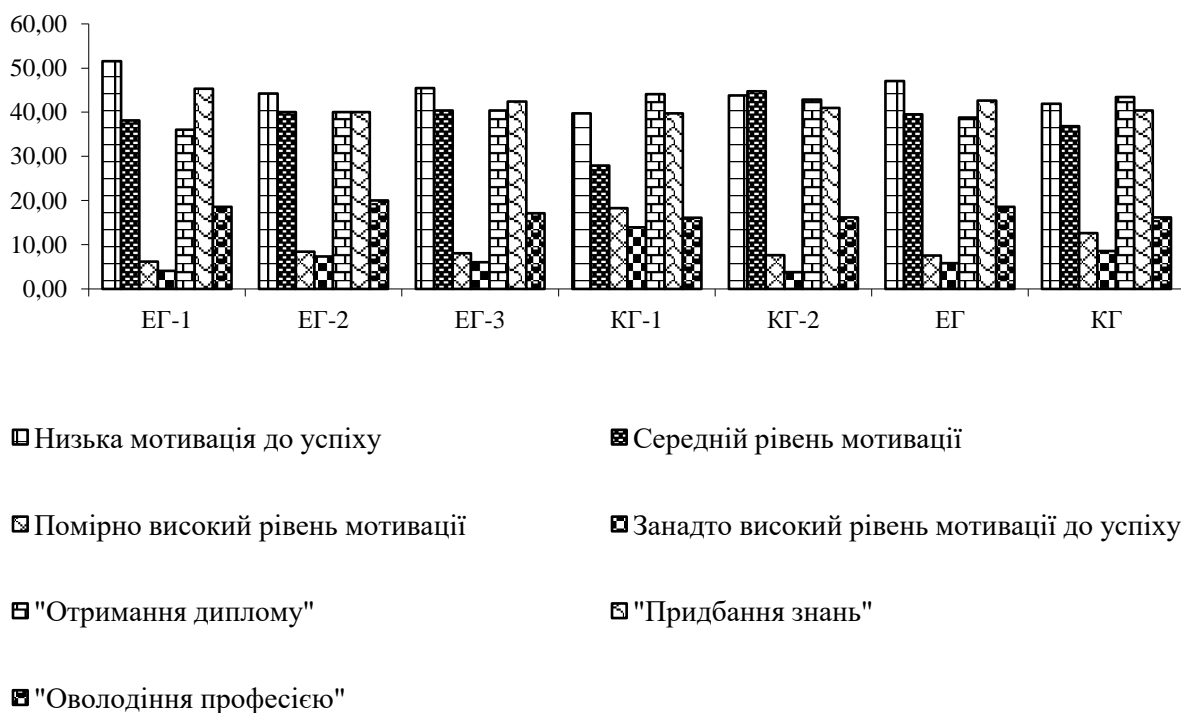

Рис. 3.3. Діагностичне дослідження початкового рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів

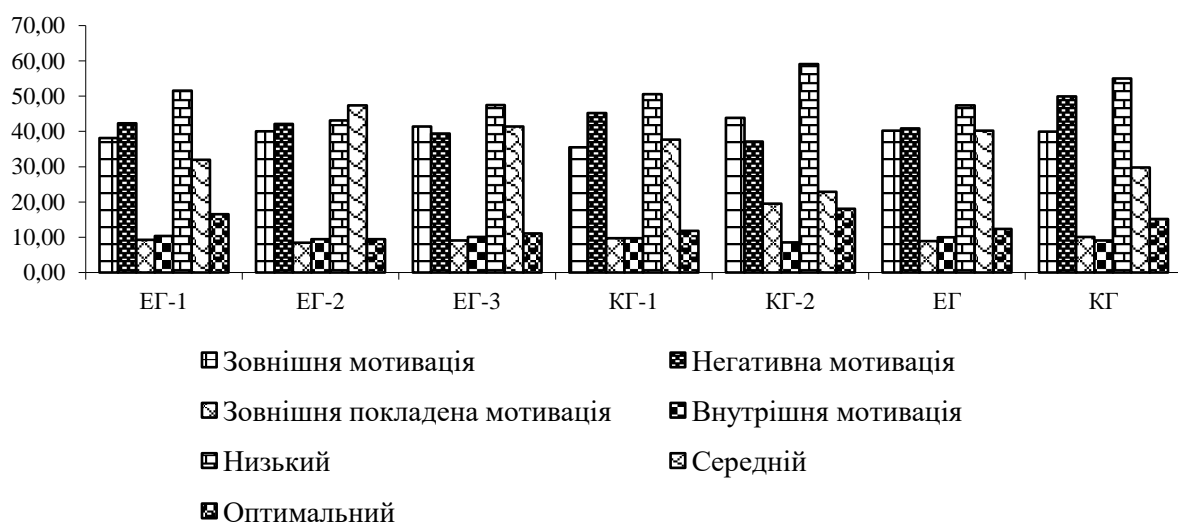

Рис. 3.4. Діагностичне дослідження початкового рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів

Відповідно до розробленого діагностичного комплексу, дослідження початкового рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних та експериментальних групах проводилося у формі вхідного тестування, що включає тестові завдання блоків «Знати», «Знати й уміти», «Знати, вміти і володіти». Для перекладу правильних відповідей на завдання вхідного тестування в традиційну оцінку використовувалася шкала перекладу, встановлена «Положенням про рейтингову систему оцінки студентів Донецького національного університету імені Василя Стуса»: від 0 до 50 % – незадовільно; від 51 до 69 % – задовільно; від 70 до 84 % – добре; від 85 до 100 % – відмінно.

Результати тестування на початку педагогічного експерименту представлені в табл. 3.5.

Дослідження початкового рівня сформованості рефлексивно-оцінного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів контрольних і експериментальних груп забезпечувалося використанням методики визначення рівня рефлексивності, розробленої В. Пономарьовою, методики дослідження самооцінки, а так само методики дослідження самооцінки власної інформаційної компетентності. Результати дослідження представлені в табл. 3.6.

Таблиця 3.5

Діагностичне дослідження сформованості

когнітивного і діяльнісного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах на початку експерименту (%)

Групи		Результати вхідного тестування																							
		«Знати»								«Знати й уміти»								«Знати, вміти і володіти»							
		«2»		«3»		«4»		«5»		«2»		«3»		«4»		«5»		«2»		«3»		«4»		«5»	
		Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб
ЕГ-1	97	55	56,70	34	35,0	8	8,25	–	–	59	60,8	34	35,0	4	4,12	–	–	59	60,8	34	35,0	4	4,12	–	–
ЕГ-2	95	48	50,5	37	38,9	5	5,26	5	5,26	48	50,5	42	44,2	5	5,26	–	–	56	58,9	34	35,7	5	5,26	–	–
ЕГ-3	99	53	53,5	35	35,3	7	7,07	4	4,04	54	54,5	39	39,3	6	6,06	–	–	56	56,5	36	36,3	7	7,07	–	–
ЕГ	291	156	53,6	106	36,4	20	6,87	9	3,09	161	55,3	115	39,5	15	5,15	–	–	171	58,7	104	35,7	16	5,50	–	–
КГ-1	93	39	41,9	33	35,4	17	18,2	4	4,30	43	46,2	33	35,4	13	13,9	4	4,30	47	50,5	33	35,4	13	13,9	–	–

			4		8		8				4		8		8				4		8		8		
КГ-2	105	57	54,2 9	38	36,1 9	5	4,76	5	4,76	57	54,2 9	43	40,9 5	5	4,76	–	–	62	59,0 5	38	36,1 9	5	4,76	–	–
КГ	198	96	48,4 8	71	35,8 6	22	11,11	9	4,55	100	50,5 0	76	38,3 8	18	9,10	4	2,02	109	55,0 5	71	35,8 5	18	9,10	–	–

Графічно результати дослідження початкового рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів зображені на рис. 3.4.

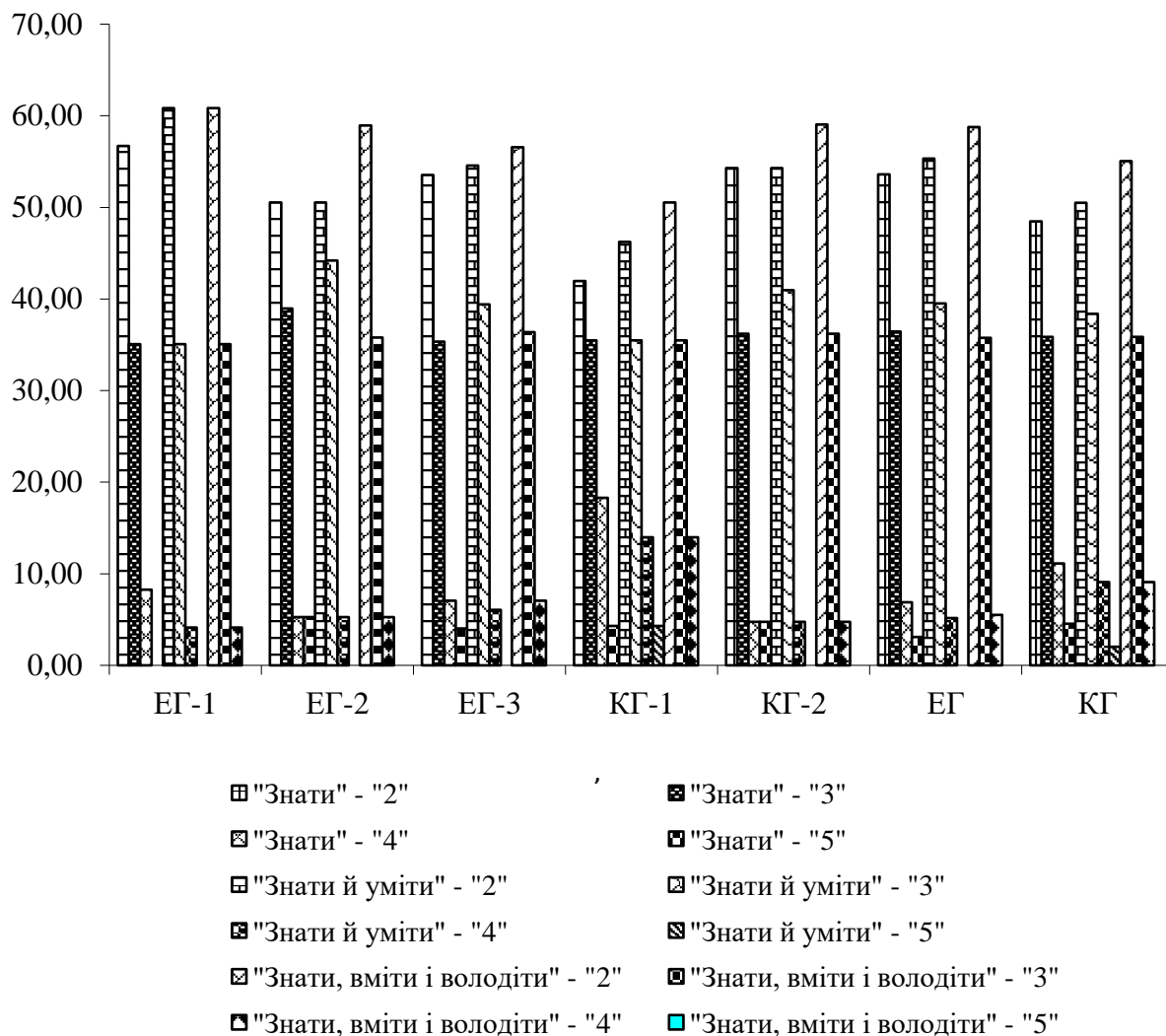

Рис. 3.4. Рівні сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів

Порівняння значень дослідження початкового рівня сформованості рефлексивно-оцінного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів контрольних і експериментальних груп представлено на рис. 3.5.

Таблиця 3.6

Діагностичне дослідження рівня сформованості рефлексивно-оцінного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах (%)

Групи	Кількість осіб у групі		Методика визначення рівня рефлексивності (за В. Пономарьовою)						«Методика дослідження самооцінки» С. Будасі						Самооцінка інформаційної компетентності					
			Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень		Занижена самооцінка		Нормальна самооцінка		Завищена самооцінка		Занижена самооцінка		Нормальна самооцінка		Завищена самооцінка	
			Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб	Кількість	% від загальної кількості осіб
ЕГ-1	97	34	35,05	51	52,58	12	12,37	16	16,49	76	78,35	5	5,16	49	50,52	42	43,30	6	6,18	
ЕГ-2	95	42	44,21	39	41,05	14	14,74	9	9,47	78	82,11	8	8,42	42	44,21	44	46,32	9	9,47	
ЕГ-3	99	39	39,39	45	45,46	15	15,15	11	11,11	78	78,79	10	10,10	49	49,50	39	39,39	11	11,11	
ЕГ	291	115	39,52	135	46,39	41	14,09	36	12,37	232	79,73	23	7,90	140	48,11	125	42,96	26	8,93	
КГ-1	93	34	36,56	45	48,39	14	15,05	7	7,53	72	77,42	14	15,05	44	47,31	45	48,39	4	4,30	
КГ-2	105	43	40,95	43	40,95	19	18,10	15	14,29	85	80,95	5	4,76	47	44,76	58	55,24	–	–	
КГ	198	77	38,89	88	44,44	33	16,67	22	11,11	157	79,29	19	9,60	91	45,96	103	52,02	4	2,02	

Низький і середній рівень рефлексивності продемонстрували більше 80 % студентів, як в контрольних, так і в експериментальних групах. Нормальна самооцінка визначена у більшості (від 77 % до 82 %) майбутніх перекладачів. Проте самооцінка власної професійної компетентності має характер заниженої практично в половини контингенту (рис. 3.4).

Ураховуючи результати дослідження, а також перевіряючи значущість відмінностей контрольних і експериментальних груп за критерієм χ^2 К. Пірсона (показані незначущі відмінності), приходимо до висновку, що в цілому, в обох видах груп, відзначений не досить високий рівень сформованості рефлексивно-оцінного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

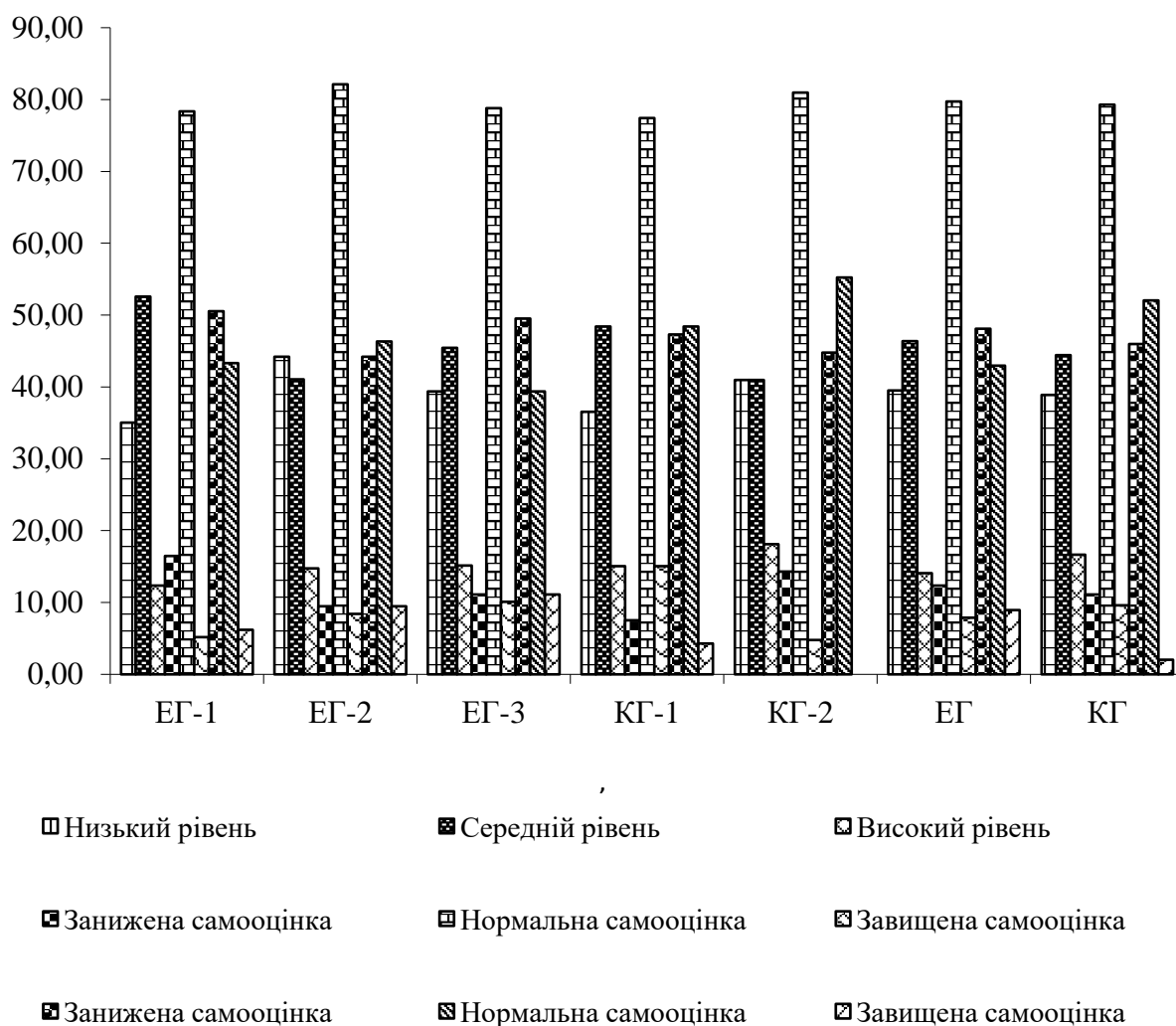

Рис. 3.5. Діагностичне дослідження початкового рівня сформованості рефлексивно-оцінного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів

Отже, у формуванні діагностичного комплексу визначення рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, нами одержані такі *результати*:

1. Наведені аргументи відносно визначення результативності методичної системи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів засобами *діагностичного комплексу*, що включає критерії – мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-оцінний, що розкриваються через показники і рівні їх прояву.

2. Висунена *ідея* про те, що визначення динаміки сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної динамічної особистісної характеристики, що визначає здатність людини до продуктивної діяльності, можливо забезпечити за допомогою оцінки динаміки сформованості структурних компонент інформаційної компетентності майбутніх перекладачів з подальшим обґрунтуванням адекватної динаміки інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної характеристики особистості.

3. Обґрунтовано *включення в діагностичний комплекс* сукупності діагностичних засобів, кожний з яких, відповідно до ідеї формування діагностичного комплексу, виконує функцію оцінювання рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

4. Наведені характеристики, що показують *однорідність контрольних і експериментальних груп* на початок дослідно-експериментальної роботи. На основі діагностичного дослідження початкового рівня сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах, в результаті якого зафіксована *відсутність відмінностей між рівнем сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в контрольних і експериментальних групах*.

5. Зафіксований *низький початковий рівень сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного і рефлексивно-оцінного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах*, що актуалізує проблему формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

3.2 Якісний і кількісний аналіз результатів експериментальної роботи й узагальнення результатів досліджень

Дослідно-експериментальна робота проводилася зі студентами, що

навчаються в дослідних групах у 2016-2017 і 2017-2018 навчальних роках. Загальна кількість учасників експериментальної роботи склала 493 особи. Дослідно-експериментальна робота проводилася в природних умовах освітнього процесу ЗВО і складалася з таких етапів:

I. *Підготовчий етап*, завданнями якого виступили:

1. Уточнення поняття і змісту інформаційної компетентності майбутніх перекладачів; виявлення, опис показників і рівнів її сформованості.

2. Проектування змістовного компонента результативності та технологічності організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці на основі інформаційних завдань професійної діяльності перекладача й опис особливостей їх реалізації в освітньому процесі ЗВО.

2. Розробка діагностичного комплексу визначення сформованості компетентності, що вивчається, відповідно до виявлених показників і рівнів.

Результатом цього етапу стало теоретико-методологічне обґрунтування проектування методичної системи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Так само експериментальна робота цього етапу дозволила уточнити протиріччя, сформулювати проблему, об'єкт і предмет дослідження, конкретизувати мету дослідження, завдання та гіпотезу.

II. *Констатувальний етап*, у завдання якого входило:

1. Вибір контрольних і експериментальних груп, що відповідають вимогам однорідності вибірки.

2. Визначення початкового рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах.

3. Конкретизація методів, форм і засобів, необхідних для реалізації методичної системи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в період з 2015 до 2018 р.

4. Результати цього етапу експериментальної роботи свідчать у цілому

про низький загальний рівень сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів (детально результати діагностики початкового рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів представлені в параграфі 3.1), що викликало потребу в домінуючому використанні активних та інтерактивних методів, різноманітних форм аудиторного, електронного і змішаного навчання, що сприяють нарощуванню досвіду розв'язання інформаційних завдань професійної діяльності (додаток Н, додаток С).

III. *Формувальний етап* реалізовує розроблені організаційно-педагогічні умови формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці в освітньому процесі ЗВО.

В експериментальній роботі на цьому етапі брали участь експериментальні та контрольні групи. Загальними умовами участі в експерименті в 2016-2017 і 2017-2018 н.р. для експериментальних і контрольних груп були: однаковий час і тривалість навчання, однакові вимірювальні матеріали, що дозволяють діагностувати рівень сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, єдині критерії оцінки навчальних досягнень (рейтингова система Донецького національного університету імені Василя Стуса). Відмінність в умовах полягала в тому, що експериментальні групи навчалися у межах розроблених організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці.

IV. *Узагальнювальний етап*, завданнями якого були:

1. Порівняльний аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

2. Теоретичне осмислення й інтерпретація результатів дослідження, одержаних в експериментальній роботі.

3. Систематизація і статистичне опрацювання результатів дослідження з метою перевірки результативності та технологічності організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх

перекладачів у фаховій підготовці.

4. Формулювання висновків, одержаних у експериментальній роботі.

Вимірювання динаміки рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у респондентів контрольних і експериментальних груп проводилися в такому порядку:

– у групах КГ-1 і ЕГ-1 проводилися три виміри: *вхідний* (вересень 2016 р.), *проміжний* (червень 2017 р.) і *підсумковий* (червень 2018 р.).

– у групах КГ-2 і ЕГ-2, ЕГ-3 проводилися два виміри: *вхідний* (вересень 2016 р.) і *підсумковий* (червень 2018 р.).

Вимірювання в кожній експериментальній групі містило діагностику сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, і рефлексно-оцінного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів засобами діагностичного комплексу, описаного в параграфі 3.1.

Процедура та результати вхідного вимірювання рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів за її структурними компонентами детально представлена в параграфі 3.1.

Результати експерименту (табл. 3.7) свідчать про збільшення низької мотивації до успіху, з одночасним зменшенням середньої і помірно високої мотивації, в *контрольній групі дослідження*. У цій групі не спостерігалось значних змін за шкалами «Одержання диплому», «Одержання знань» і «Оволодіння професією» з методики «Мотивація навчання у ЗВО».

Експериментальні групи демонстрували постійне зниження низької мотивації до успіху. За сумою відсотків у цих групах неухильно росла доля респондентів із середнім і помірно високим рівнем мотивації до успіху, що відповідно до інтерпретації методики означає володіння особистістю більшою працездатністю. В експериментальних групах так само зафіксовано зниження такої мотивації навчання як «Одержання диплому» з одночасним зростанням мотивації «Оволодіння професією».

Таблиця 3.7

Зміна рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента

інформаційної компетентності в респондентів експериментальних і контрольних груп від вхідного до підсумкового вимірювання (%)

Дослідні групи	Тест на оцінку рівня мотивації до успіху											Методика мотивації навчання у ЗВО									
	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір
	низька мотивація до успіху	низька мотивація до успіху	низька мотивація до успіху	середній рівень мотивації	середній рівень мотивації	середній рівень мотивації	помірно високий рівень мотивації	помірно високий рівень мотивації	помірно високий рівень мотивації	анадто високий рівень мотивації до успіху	анадто високий рівень мотивації до успіху	анадто високий рівень мотивації до успіху	«Отримання диплому»	«Отримання диплому»	«Отримання диплому»	«Придбання знань»	«Придбання знань»	«Придбання знань»	«Оволодіння професією»	«Оволодіння професією»	«Оволодіння професією»
ЕГ-1	35	35	45	27	35	30	23	27	20	15	5	-	42	38	40	42	38	40	15	32	20
ЕГ-2	37	33	47	29	38	34	27	31	23	19	9	4	47	44	45	48	43	42	19	36	19
ЕГ-3	39	41	49	35	43	37	32	36	27	26	12	7	52	51	53	56	45	45	23	35	22
ЕГ	37	36	47	30	39	34	27	31	23	20	9	4	47	44	46	49	42	42	19	34	20
КГ-1	52	22	16	35	38	40	9	36	40	17	4	3	39	13	10	43	43	40	13	39	50
КГ-2	49	25	21	33	35	39	14	38	43	19	5	3	33	17	9	39	40	38	16	38	46
КГ	51	24	19	34	37	40	12	37	42	18	5	3	36	15	10	41	42	39	15	39	48

Подальше дослідження зміни сформованості мотиваційно-ціннісного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів наведено в табл. 3.8.

Наведені дані свідчать про відсутність значущої зміни в структурі мотивації професійної діяльності у респондентів контрольних груп: зовнішня негативна мотивація коливається від 35 % до 50 %, зовнішня позитивна, – від 40 % до 50 % і лише 10-19 % респондентів мають внутрішню мотивацію, що

є джерелом активності суб'єкта щодо формування власної інформаційної компетентності. Ціннісне відношення до власної інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у респондентів цієї групи залишається низьким.

Експериментальні групи продемонструвала пониження зовнішньої мотивації професійної діяльності з одночасним підвищенням внутрішньої мотивації, відповідно підвищується значущість для особистості діяльність щодо формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Зросла так само доля респондентів, що мають оптимальний рівень ціннісного відношення до інформаційної компетентності – з 17 % до 25 %. У процесі цього середній рівень ціннісного відношення зріс з 22 % до 55 %.

Таблиця 3.8

Зміна рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів експериментальних і контрольних груп від вхідного до підсумкового вимірювання (%)

Групи	Мотивація професійної діяльності									Анкета ціннісного ставлення до інформаційної компетентності майбутніх перекладачів								
	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір
	Зовнішня негативна мотивація	Зовнішня негативна мотивація	Зовнішня негативна мотивація	Зовнішня покладена мотивація	Зовнішня покладена мотивація	Зовнішня покладена мотивація	Внутрішня мотивація	Внутрішня мотивація	Внутрішня мотивація	низький	низький	низький	середній	середній	середній	оптимальний	оптимальний	оптимальний
ЕГ-1	48	35	30	43	35	30	9	30	40	52	40	30	22	40	55	17	20	25
ЕГ-2	51	38	33	45	38	33	11	34	45	55	42	34	27	41	56	19	23	28
ЕГ-3	54	41	36	49	41	38	13	37	48	59	45	37	31	44	58	22	26	32
ЕГ	51	38	33	45,7	38	33,7	11	33,7	44,3	55,3	42,3	33,7	26,7	41,7	56,3	19,3	23	28,3
КГ-1	35	50	40	46	40	50	19	10	10	50	50	57	38	40	45	12	10	8
КГ-2	37	51	42	47	39	48	21	12	14	48	49	55	39	41	44	14	12	10
КГ	36	50,5	41	46,5	39,5	49	20	11	12	49	49,5	56	38,5	40,5	44,5	13	11	9

Подамо далі зміни в рівнях сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів інформаційної компетентності у респондентів контрольних та експериментальних груп. Найбільш значущими результатами з точки зору компетентнісного підходу є освоєння досвіду успішної діяльності. Відповідно найбільший інтерес представляють зміни, що сталися в контрольних і експериментальних групах із блоку «Знати, вміти і володіти» діагностичного комплексу. Зміст завдань цього блоку передбачає використання сукупності вмінь і навичок, що дозволяють самостійно набути способи розв'язання, комбінуючи під час цього відомі способи діяльності і використовуючи знання з різних навчальних дисциплін. У табл. 3.9 представлена зміна рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонента інформаційної компетентності респондентів у контрольних і експериментальних групах від вхідного до підсумкового виміру.

Графічна ілюстрація змін рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів в експериментальних і контрольних групах наведена на рис. 3.6-3.9.

Аналіз одержаних даних свідчить про незначні коливання рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у *контрольній групі* – так, відсутність спеціальних дисциплін на першому курсі навчання збільшила долю незадовільної оцінки до 71 %. Вивчення спецкурсу «Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів» реалізованих в методичних рекомендаціях автора в третьому семестрі навчання позитивно вплинуло на рівень сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, проте в цілому більше половини респондентів контрольної групи мали оцінку «незадовільно» за результатами підсумкового тестування з блоку «Знати, вміти і володіти».

Результати *експериментальної групи* свідчать про збільшення доли позитивних оцінок у цілому, і збільшенні оцінок «добре» і «відмінно» зокрема. Збільшення доли оцінок «добре» і «відмінно» є значним – з 4 % під

час вхідного виміру до 50 % за підсумкового вимірювання.

Таблиця 3.9

Зміна рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах, від вхідного до підсумкового вимірів (%)

Групи	«Знати, вміти і володіти»											
	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір
	«2»	«2»	«2»	«3»	«3»	«3»	«4»	«4»	«4»	«5»	«5»	«5»
ЕГ-1	61	50	23	35	30	17	4	13	50	-	7	10
ЕГ-2	59	49	15	36	30	17	5	12	53	-	9	15
ЕГ-3	59	41	11	35	31	16	6	15	54	-	13	19
ЕГ	59,7	46,7	16,3	35,3	30,3	16,7	5	13,3	52,3	-	9,7	14,7
КГ-1	50	71	55	35	22	30	15	7	15	-	-	-
КГ-2	51	60	48	31	24	29	14	11	17	4	5	6
КГ	50,5	65,5	51,5	33	23	29,5	14,5	9	16	2	2,5	3

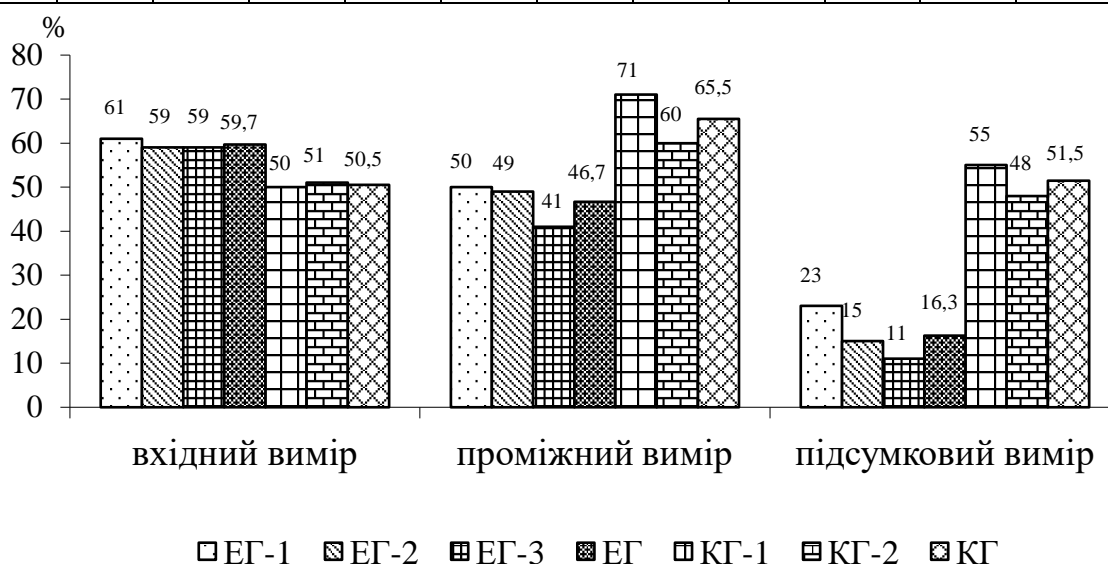

Рис. 3.6. Графічна ілюстрація змін рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів в експериментальних і контрольних групах (оцінка незадовільно)

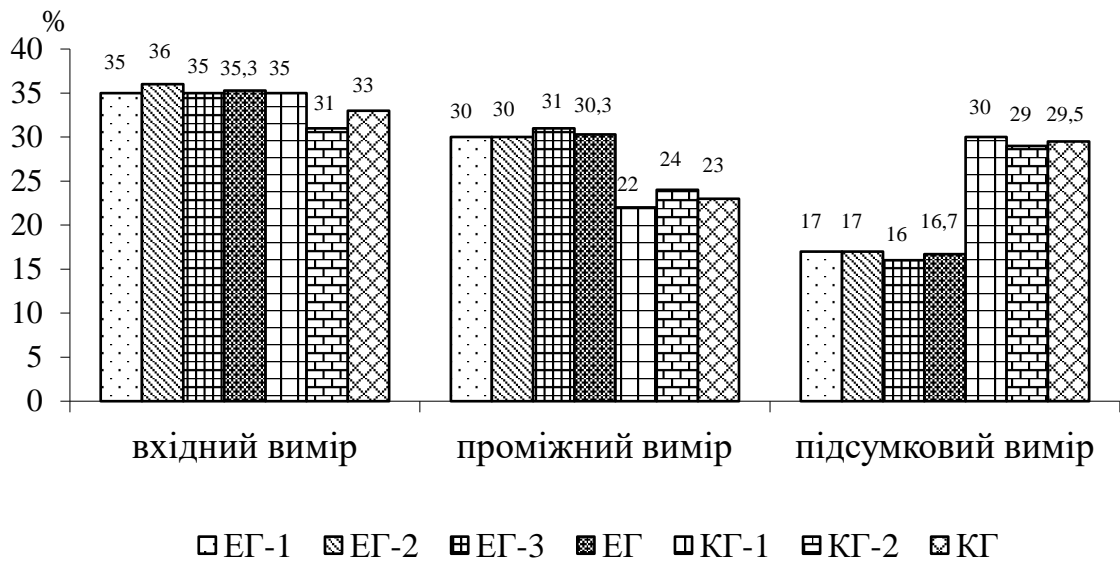

Рис. 3.7. Графічна ілюстрація змін рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів в експериментальних і контрольних групах (оцінка задовільно)

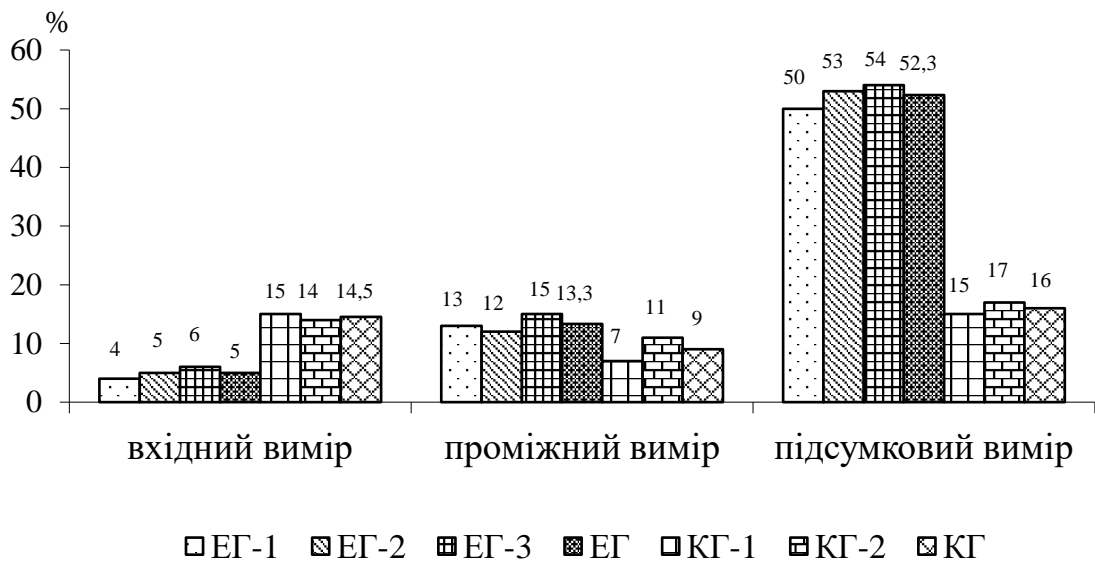

Рис. 3.8. Графічна ілюстрація змін рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів в експериментальних і контрольних групах (оцінка добре)

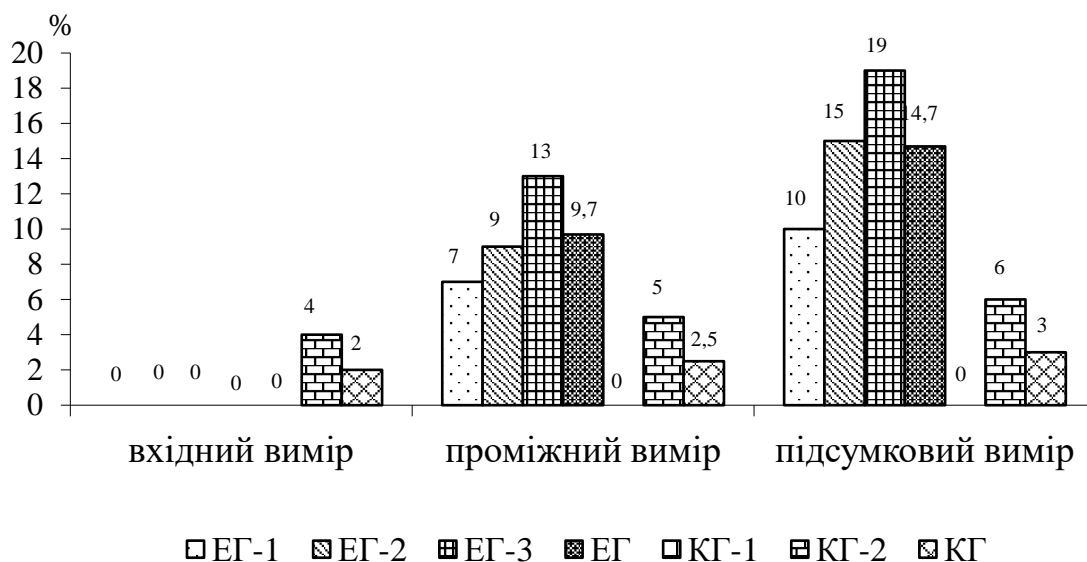

Рис. 3.9. Графічна ілюстрація змін рівня сформованості когнітивного і діяльнісного компонентів в експериментальних і контрольних групах (оцінка відмінно)

Діагностика рівня сформованості мотиваційно-оцінного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів проводилася з використанням методики визначення рівня рефлексивності В. Пономарьової, методики дослідження самооцінки С. Будассі та методики дослідження самооцінки інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. Результати дослідження, одержані у вхідному, проміжному і підсумковому вимірах наведено в табл. 3.10.

Графічна ілюстрація зміни рівня рефлексивності у контрольних і експериментальних групах дозволяє зробити висновок про те, що в дослідно-експериментальній роботі в КГ збільшилася кількість респондентів із низьким рівнем рефлексивності (з 35 % до 40 %), тоді як в ЕГ кількість респондентів з низьким рівнем рефлексивності значно зменшилася (рис. 3.10).

Таблиця 3.10

Зміна рівня сформованості рефлексивно-оцінного компонента інформаційної компетентності майбутніх перекладачів контрольних і експериментальних груп від вхідного до підсумкового вимірювання (%)

Групи	Методика визначення рівня рефлексивності									«Методика дослідження самооцінки»									Самооцінка інформаційної компетентності майбутніх перекладачів								
	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір	вхідний вимір	проміжний вимір	підсумковий вимір
	Низький рівень	Низький рівень	Низький рівень	Середній рівень	Середній рівень	Середній рівень	Високий рівень	Високий рівень	Високий рівень	Занижена	Занижена	Занижена	Нормальна	Нормальна	Нормальна	Завищена	Завищена	Завищена	Занижена	Занижена	Занижена	Нормальна	Нормальна	Нормальна	Завищена	Завищена	Завищена
ЕГ-1	35	33	25	52	40	45	13	27	30	18	10	8	78	85	92	4	5	-	53	40	30	43	56	65	4	4	5
ЕГ-2	36	35	22	50	38	48	14	27	30	16	8	5	79	86	90	5	6	5	50	37	25	45	58	68	5	5	7
ЕГ-3	38	33	19	54	37	53	8	30	28	14	6	3	81	89	93	5	5	4	46	34	21	48	61	73	6	5	6
ЕГ	36	34	22	52	38	49	12	28	29	16	8	5	79	87	92	5	5	3	50	37	25	45	58	69	5	5	6
КГ-1	35	38	39	50	38	39	15	24	22	8	10	10	77	75	75	15	15	15	46	50	55	50	50	40	4	-	5
КГ-2	33	35	36	51	37	41	16	28	23	6	8	6	81	81	79	13	11	15	42	44	47	54	52	48	4	4	5
КГ	34	36	38	50	38	40	16	26	22	7	9	8	79	78	77	14	13	15	44	47	51	52	51	44	4	2	5

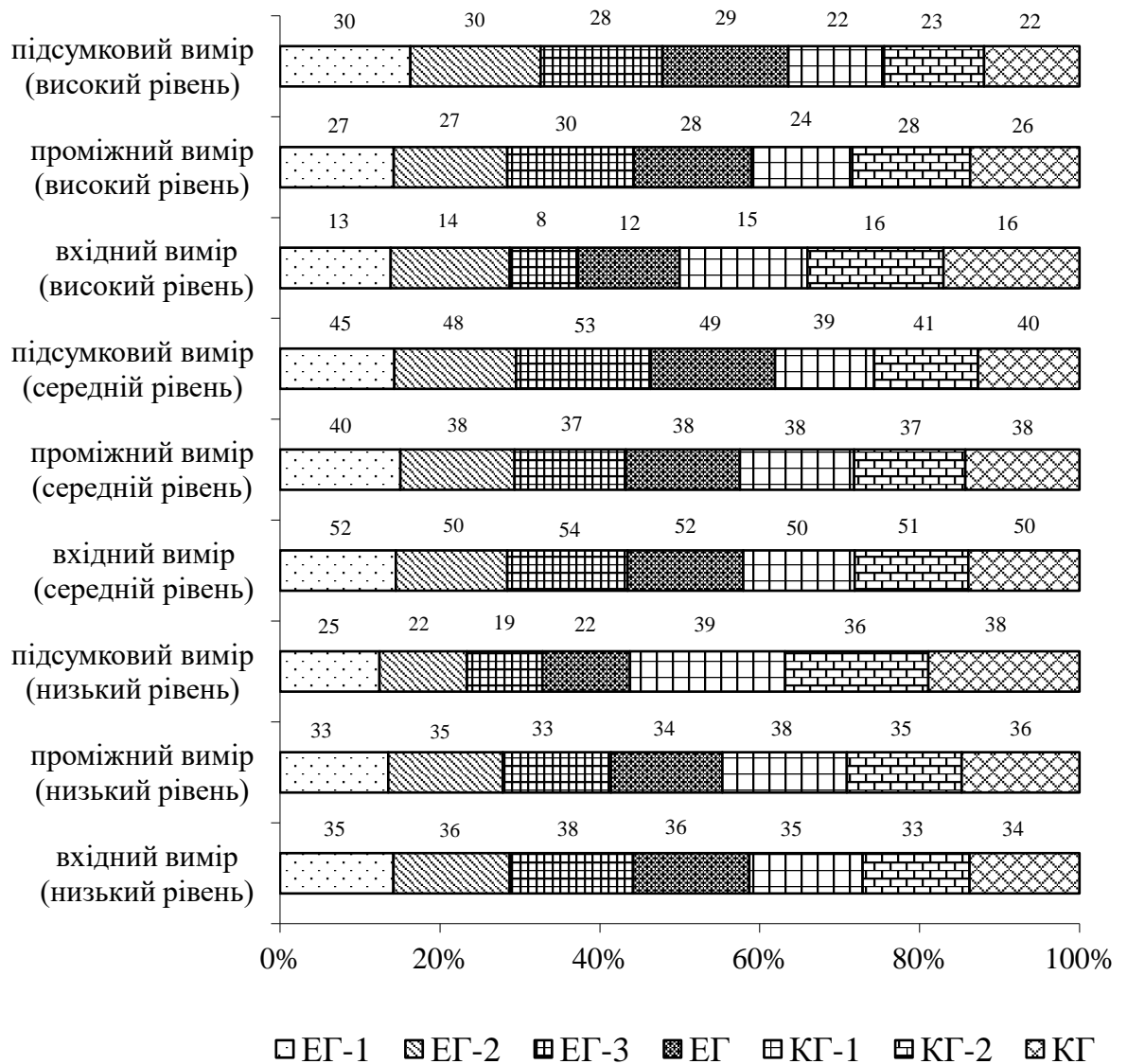

Рис. 3.10. Зміна рівня рефлексивності в контрольних і експериментальних групах від початкового до підсумкового вимірювань.

Зміна самооцінки особистості та самооцінки власної інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в контрольних і експериментальних групах проілюстровані на рис. 3.11-3.12.

Графічна ілюстрація дозволяє зробити висновок про те, що в *контрольній групі* кількість респондентів, що мають занижену, нормальну і завищену самооцінку практично не змінилася за увесь період дослідно-експериментальної роботи.

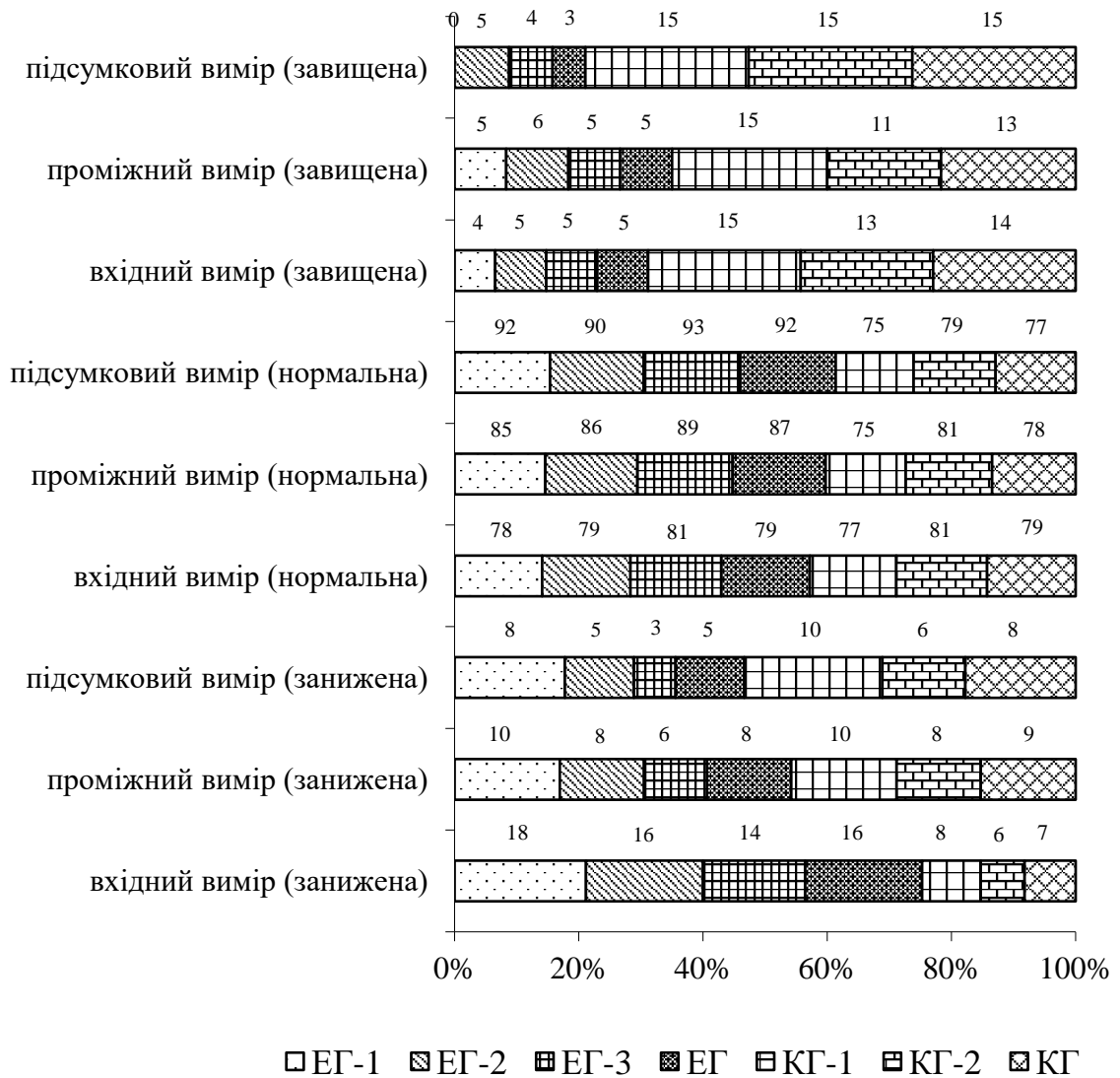

Рис. 3.11. Зміна самооцінки особистості в контрольних та експериментальних групах від вхідного до підсумкового вимірювання

У експериментальній групі зафіксовано підвищення долі респондентів (на 14 %), що мають нормальну самооцінку. Володіння нормальною самооцінкою забезпечує особистість механізмами цілепокладання і ціледосягнення, що є важливою умовою формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Аналогічно на формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів робить вплив володіння нормальною самооцінкою власної інформаційної компетентності. Динаміка зміни самооцінки інформаційної компетентності майбутніх перекладачів наведена на рис. 3.12.

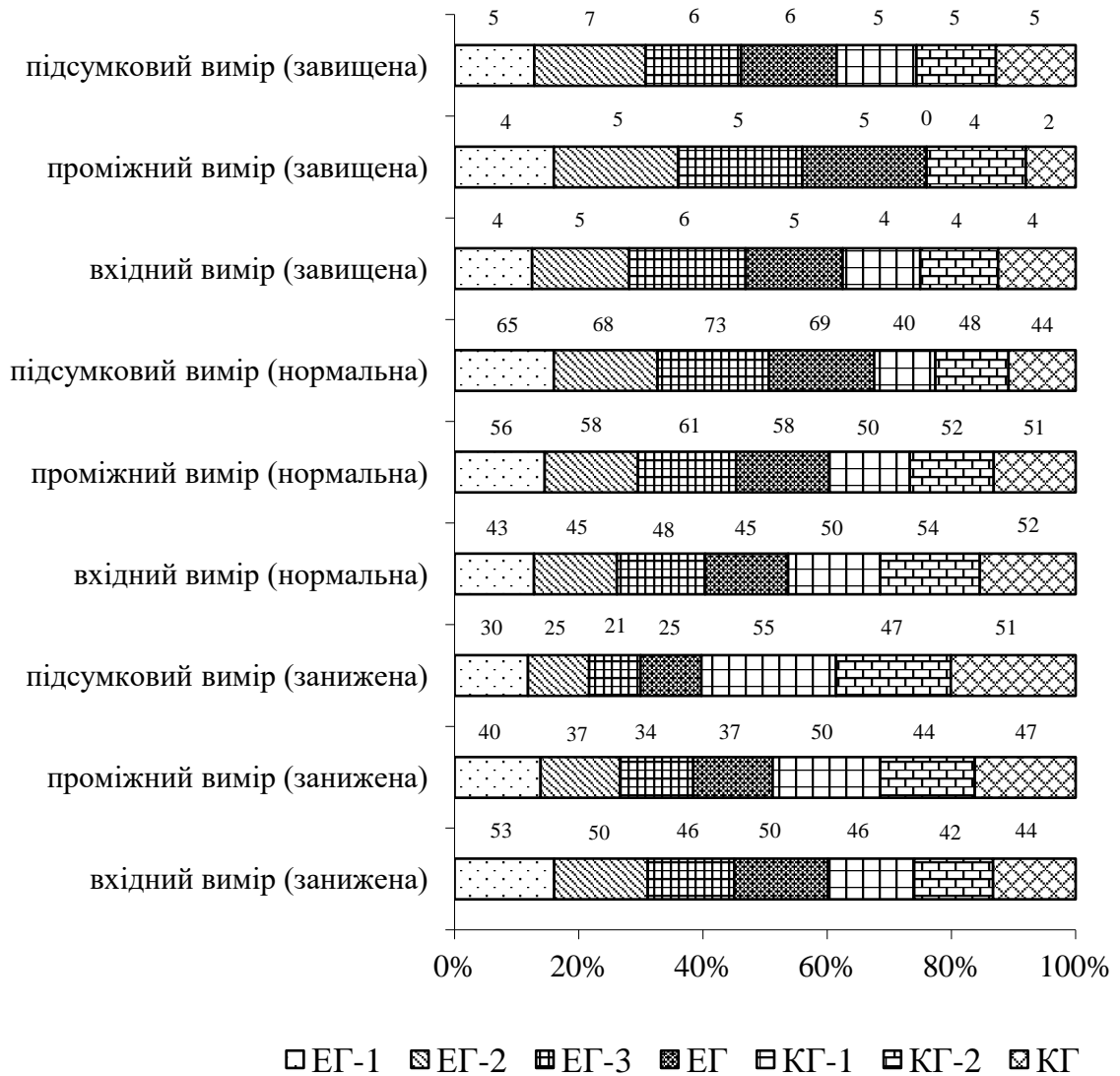

Рис. 3.12. Зміна самооцінки інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах від вхідного до підсумкового вимірювання

Діагностичним дослідженням початкового рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів (параграф 3.1) зафіксовано, що самооцінка інформаційної компетентності має характер заниженої в половини контингенту контрольної й експериментальних груп.

У дослідно-експериментальній роботі, в *контрольній групі* виросла доля респондентів, що мають занижену самооцінку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів і зменшилася доля тих, що мають нормальну самооцінку – з 50 % до 40 %.

В експериментальній групі доля респондентів із заниженою самооцінкою зменшилася на 22 %, а тих, які мають нормальну самооцінку – збільшилася на 27 %; на завершення дослідно-експериментальної роботи різниця тих, котрі мають нормальну самооцінку інформаційної компетентності в контрольних і експериментальних групах склала 30 %.

Діагностику на завершальному зрізі рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, які беруть участь у педагогічному експерименті, здійснили в жовтні 2018 р.

Для діагностики на завершальному зрізі рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів застосували авторську анкету оцінювання рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Розгляньмо наслідки діагностики (табл. 3.11 і рис. 3.13).

Таблиця 3.11

Дані оцінювання рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на завершальному зрізі

Група	Загальна кількість осіб у групі	Рівень					
		низький		середній		високий	
		Кількість	% від загальної кількості	Кількість	% від загальної кількості	Кількість	% від загальної кількості
ЕГ-1	97	27	27,84	48	49,48	22	22,68
ЕГ-2	95	27	28,42	45	47,37	23	24,21
ЕГ-3	99	31	31,31	47	47,48	21	21,21
ЕГ	291	85	29,21	140	48,11	66	22,68
КГ-1	93	46	49,46	41	44,09	6	6,45
КГ-2	105	49	46,67	48	45,71	8	7,62
КГ	198	95	47,98	89	44,95	14	7,07

Як і передбачалося, сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на завершальному етапі знаходяться або низькому,

або середньому рівнях. До того ж співвідношення їх фактично рівне: 50 % на 50 %. І тільки в п'яти студентів ЕГ-1, чотирьох респондентів ЕГ-3 та одного студента ЕГ-2 зафіксовано високий рівень. Із бесіди з ними з'ясувалося, що вони мали вже досвід роботи й уявлення про майбутню спеціальність і вибір ЗВО було зроблено цілком свідомо.

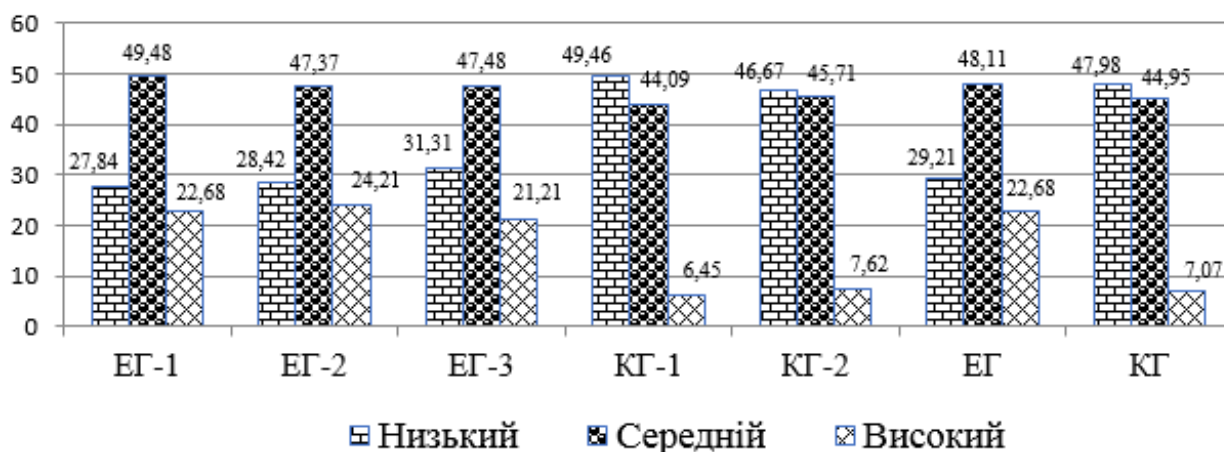

Рис. 3.13. Динаміка рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на завершальному етапі педагогічного експерименту

Аналіз даних, здобутих у завершальному зрізі педагогічного експерименту, дозволяє з достатньою упевненістю зафіксувати переважання низького і середнього рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Перед тим як упроводити розроблену модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці та сформульованих організаційно-педагогічних умов її формування, обстежимо, як згруповані дослідні групи з вище зазначеними розподілами респондентів щодо рівнів сформованості компетентності. Для цього застосуємо критерій χ^2 К. Пірсона.

Обрахуємо емпіричне значення $\chi_{емпир}^2$ попарно для експериментальних і контрольних груп, за початковими рівнями сформованості інформаційної

компетентності майбутніх перекладачів. Підставивши відповідні значення з табл. 3.13 у формулу (3.1), здобули за допомогою електронних таблиць Microsoft Excel 2016 такі дані, які запишемо в табл. 3.14.

Таблиця 3.14

Значення критерію χ^2 К. Пірсона здобутих на передекспериментальному зрізі педагогічного експерименту

Групи КГ і ЕГ	Розраховане значення $\chi_{емпір.}^2$	$\chi_{крит.}^2$ за рівнем значущості
		0,05
КГ-1 і ЕГ-1	14,561	5,991
КГ-1 і ЕГ-2	15,077	
КГ-1 і ЕГ-3	11,488	
КГ-2 і ЕГ-1	12,605	
КГ-2 і ЕГ-2	13,256	
КГ-2 і ЕГ-3	9,720	
КГ і ЕГ	29,078	

Критерій χ^2 К. Пірсона, на рівні значимості 0,05 підтвердив, що між дослідними групами є статистично значущі відмінності в сформованості значень рівня інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці (отже, «нульова гіпотеза» H_0 відхиляється), оскільки всі обчислені значення $\chi_{емпір.}^2$ більші критичних $\chi_{емпір.}^2 > \chi_{крит.}^2$. Це дає підстави прийняти альтернативну гіпотезу H_1 і зроблений висновок: зміни в рівнях інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці є не випадковим явищем, а зумовлені реалізацією комплексу організаційно-педагогічних умов.

Отже, в процесі перевірки результативності організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці були зроблені такі висновки:

1. Організація дослідно-експериментальної роботи є послідовністю розв'язання завдань, поставлених на *підготовчому, констатувальному, формувальному і узагальнювальному етапах*.

Дослідно-експериментальна робота, здійснена для перевірки результативності спроектованої методичної системи, забезпечувалася участю 493-х студентів, що навчаються в 2016-2017 і 2017-2018 навчальних роках у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса, Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Хмельницькому національному університеті. Дослідно-експериментальна робота проводилася в природних умовах освітнього процесу ЗВО із забезпеченням загальних умов участі в експерименті: однаковий час і тривалість навчання, однакові вимірювальні матеріали, що дозволяють діагностувати рівень сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, єдині критерії оцінки навчальних досягнень (рейтингова система ЗВО).

3. Відмінність в умовах проведення педагогічного експерименту полягала в тому, що експериментальні групи навчалися у межах спроектованих організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці.

4. Аналіз динаміки зміни рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів проведений на основі табличних даних, що резюмують результати вхідного, проміжного і підсумкового вимірів рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах. Проведений аналіз дозволив підтвердити припущення про те, що рівень сформованості компонентів досліджуваної компетентності в експериментальних групах вищий, ніж в контрольних.

5. Проведені статистичні розрахунки дозволили довести значущість

відмінностей між контрольними й експериментальними групами за допомогою критерію χ^2 К. Пірсона ($p < 0,05$), а також встановити позитивну динаміку сформованості всіх компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в експериментальних групах. Одержані висновки дозволяють судити про результативність створеної методичної системи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Висновки до третього розділу

Реалізація методичної системи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в освітньому процесі ЗВО дозволила одержати такі висновки.

1. Результативність методичної системи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів перевірялася засобами діагностичного комплексу, що включає критерії: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійно-оцінний, що розкриваються через показники і рівні їх прояву. Ідея формування діагностичного комплексу полягає в тому, що визначення динаміки сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної динамічної особистісної характеристики забезпечується за допомогою оцінки динаміки сформованості структурних компонентів із подальшим обґрунтуванням адекватної динаміки інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної характеристики особистості.

2. Діагностичний комплекс є сукупністю діагностичних засобів, кожний з яких, відповідно до ідеї формування діагностичного комплексу, виконує функцію оцінки рівня сформованості певного компонента інформаційної компетентності майбутнього перекладача. До критеріїв якості відносять такі характеристики діагностичного комплексу: об'єктивність – результати незалежні від того, хто проводить діагностику; валідність – придатність тесвту для виміру саме тієї якості, на оцінку якої він

спрямований; надійність відображає міру точності й постійності, з якою вимірюється якість особистості, та характеризує свободу від погрешностей процедури тестування; репрезентативність (відповідність нормам тестування) – властивість вибіркової сукупності людей, на основі аналізу яких якостей розроблений тест, представляти генеральну сукупність усіх осіб, що мають подібні характеристики; науковість – обґрунтованість тесту фундаментальними дослідженнями.

3. Методична система формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в освітньому процесі Донецького національного університету імені Василя Стуса спроектована на основі теоретично обґрунтованих вимог, із урахуванням вимог нормативних документів, що визначають підготовку і випуск майбутніх перекладачів. Визначено, що в Державних стандартах сформульовані вимоги до формування компетентностей, котрі мають на увазі інформаційну підготовку, проте не передбачені дисципліни, які прийнято відносити до дисциплін професійно-інформаційного циклу. Вимога безперервності визначила необхідність включення професійно-інформаційних дисциплін на увесь період підготовки майбутніх перекладачів.

4. Джослідно-експериментальна робота, проведена для перевірки результативності спроектованих організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці забезпечувалася участю 493-х студентів, що навчаються в 2016-2017 і 2017-2018 навчальних роках у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса, проводилася в природних умовах освітнього процесу ЗВО, із забезпеченням загальних умов участі в експерименті: однаковий час і тривалість навчання, однакові вимірювальні матеріали, що дозволяють діагностувати рівень сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, єдині критерії оцінки навчальних досягнень (рейтингова система ЗВО).

5. Аналіз динаміки зміни рівнів сформованості інформаційної

компетентності майбутніх перекладачів проведений на основі табличних даних, резюмуючи результати вхідного, проміжного і підсумкового вимірів рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у контрольних і експериментальних групах.

6. Результиуючі дані та їх графічна ілюстрація дозволили укласти, що рівень сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в експериментальних групах значущо відрізняється від рівня сформованості компонентів інформаційної компетентності респондентів контрольних груп.

7. Статистичні розрахунки з використанням критерію χ^2 К. Пірсона, дозволили довести припущення про те, що рівень сформованості компонентів інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в експериментальних групах значущий (на рівні значущості 0,05) відрізняється від рівня сформованості компонентів інформаційної компетентності в контрольних групах.

8. Одержані висновки дозволяють судити про результативність створеної методичної системи формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ТРЕТЬОМУ РОЗДІЛІ

1. Будасси С. А. Способ исследования количественных характеристик личности в группе // Вопросы психологии. 2007, – № 4. [Электронный ресурс]. – Доступ к ресурсу: http://www.voppsy.ru/J87_93.htm.
2. Будасси С. А. Самооценка личности / С. А. Будасси. // В сб.: Практические занятия по психологии / Под ред. акад. А. В. Петровского. – М., 1972. – С. 30-37.
3. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека / В. К. Вилюнас. – М. : Изд-во МГУ, 1990. – 288 с.
4. Коношевський Л. Л. Обробка психологічних досліджень засобами ІКТ : Навчально-методичний посібник / Л. Л. Коношевський, І. Ю. Шахіна. – Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2011. – 200 с.
5. Перечень психологических методик [Эл. ресурс] – Персональный сайт Брунера – Режим доступа: www.bruner.kgu.edu.ua.
6. Пов'якель Н. І. Психопрофілактика конфліктів / Н. І. Пов'якель. – К. : Шк. світ, 2012. – 128 с.
7. Пономарева В. В. Психодиагностика рефлексивности как метод социально-психологического исследования управленческой деятельности // дисс... канд. псих. Наук. 19.00.01, 19.00.05 – социальная психология. Валерия Владимировна Пономарева. – Ярославль, 2000. – 188 с.
8. Ракитина Е. А. Построение методической системы обучения информатике на деятельностной основе: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Елена Александровна Ракитина. М., 2002. – 485 с.
9. Реан А. А. Психология и педагогика. / А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум. – СПб. : Питер, 2002. – 432 с.
10. Технологія психологічної підготовки персоналу організацій до роботи в умовах соціально-економічних змін (на матеріалі освітніх організацій): навч. посібник [Карамушка Л. М., Федосова Г. Л., Бондарчук О. І. та ін.] / за ред. Л. М. Карамушки. – К. : Науковий світ, 2008. – 230 с.

ВИСНОВКИ

У дослідженні була досягнута мета, розв'язані завдання, підтвердилася гіпотеза. Одержані результати дали можливість сформулювати такі **висновки**:

1. З'ясовано стан формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в умовах сучасного освітнього процесу ЗВО. Визначено поняття інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграційної динамічної якості особистості, що проявляється в здатності та готовності виробляти, приймати і реалізовувати оптимальні рішення інформаційних завдань (пошукових, зберігання, обчислювальних, інтелектуальних та інформаційно-комунікаційних) професійної діяльності майбутніх перекладачів.

2. Досліджено наявні наукові підходи до формування інформаційної компетентності, визначено і систематизовано структурні компоненти інформаційної компетентності майбутніх перекладачів: інформаційна компонента (здатність ефективної роботи з інформацією в усіх формах її представлення); комп'ютерна або комп'ютерно-технологічна компонента (що визначає уміння та навички щодо роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням); компонента застосовності (яка визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних і комп'ютерних технологій до роботи з інформацією та розв'язання різноманітних завдань).

3. Обґрунтовані та спроектовані організаційно-педагогічні умови формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці, засновані на: вимогах Державних стандартів філологічних напрямів підготовки; нормативних вимогах до професійної діяльності майбутніх перекладачів, з дотриманням вимог цілісності, відкритості, перспективності, адекватності методичної системи; міждисциплінарної інтегрованості змісту освіти в методичній системі, безперервності, модульності, етапності формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, гуманістичній спрямованості та діалогічності.

Визначено, що змістовою основою організаційно-педагогічних умов

формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці виступають різнорівневі інформаційні завдання професійної діяльності перекладачів, що створюють безперервні методичні лінії в освоєнні понять і формуванні способів розв'язання перекладацько-інформаційних завдань.

Підтверджена результативність організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці на основі використання діагностичного комплексу, що включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійно-оцінний критерії, що розкриваються через показники та рівні їх прояву (низький, середній і високий).

4. Доведено, що пріоритетне використання в технологічному компоненті методичної системи активних та інтерактивних методів формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів за допомогою сучасних засобів навчання створює умови зростання особистісної активності та нарощування досвіду розв'язання перекладацько-інформаційних завдань професійної діяльності перекладачів.

Укладені методичні рекомендації, що дозволяють здійснити включення в неінформатичні дисципліни модулів, що змістово представляють інформаційні завдання професійної діяльності перекладачів.

До подальших досліджень цієї проблеми відносимо впровадження в освітній процес імітаційних технологій, комп'ютерного моделювання, елементів геоінформаційних систем і мобільних, кластерних технологій, здійснення порівняльного аналізу наявних зарубіжних і вітчизняних технологій підготовки перекладачів, використання сучасних високотехнологічних засобів, енергоефективних технологій, телекомунікацій в освітньому процесі з метою визначення найбільш ефективних для розвитку інформаційної компетентності, подальше розроблення методик формування інформаційної компетентності студентів, удосконалення моделі формування інформаційної компетентності перекладачів.

ДОДАТКИ

Додаток А

Картка самооцінки студента-практиканта для підготовки до звіту

Упродовж 4 тижнів Ви апробували свої перекладацькі можливості, здібності, працюючи перекладачем.

На основі власних вражень спробуйте дати оцінку своїй перекладацькій діяльності, відповідаючи на такі питання:

1. Як, по-вашому, Ви будували свої стосунки з клієнтами:
 - 1) доброзичливо, тактовно;
 - 2) авторитарно (строго, командно);
 - 3) сухо, холодно;
 - 4) інше _____.
2. Як Ви оцінюєте свою перекладацьку діяльність:
 - 5) дуже цікаво;
 - 6) цікаво;
 - 7) нудно, монотонно;
 - 8) обтяжливо;
 - 9) інше _____.
3. Чи задоволені Ви в цілому своєю діяльністю перекладача:
 - 1) так;
 - 2) ні.

Дякуємо за співпрацю.

Додаток Б
Самоаналіз за даними шкалювання

а) оцініть міру вираженості у себе низки умінь і якостей, значущих для іншомовного спілкування на початку виробничої перекладацької практики за такою схемою:

Таблиця Б.1

Вираженість умінь і якостей, значущих для іншомовного спілкування під час виробничої перекладацької практики

№ з/п	Уміння та якості студента-практиканта	Оцінна шкала					
		5	4	3	2	1	0
1	Уміння легко і швидко встановлювати контакт із клієнтами в спілкуванні						
2	Уміння легко і швидко встановлювати контакт в діалогічному спілкуванні						
3	Чуйність, здатність проявити співпереживання щодо співрозмовника						
4	Уміння зрозуміти співрозмовника, визначити домінуючі його якості						
5	Уміння зрозуміти конкретну людину: визначити її тип сприйняття світу, мотивованість у спілкуванні, рівень володіння іноземною мовою						
6	Уміння проявити перекладацький такт						
7	Уміння проявляти увагу до всіх співрозмовників і до кожного окремо						
8	Уміння управляти своєю поведінкою, психічним станом, проявляти терпимість у спілкуванні, зберігати спокій і розум навіть в ситуаціях, що викликають роздратування						
9	Уміння регулювати стосунки зі співрозмовниками, регулювати конфлікти, запобігати їм						
10	Уміння своєчасно проявити гнучкість в спілкуванні зі співрозмовниками						
11	Володіння рідною та іноземною мовами. Володіння мовною культурою, володіння мистецтвом усного і публічного виступу						
12	Емоційна стійкість. Знання емоційно-експресивними особливостями мови країни, що перекладається						

13	Уміння створити в спілкуванні атмосферу довіри, співтворчості						
14	Уміння використати ігрові елементи як засіб спілкування з клієнтами						
15	Володіння мімікою, пантомімікою, знаннями специфіки використання паралінгвістичних засобів спілкування, характерних для української й іноземної (з мови, якої ведецься переклад) культур						
16	Уміння використати мистецтво як засіб спілкування – володіння різноманітними арт технологіями в перекладанні іноземними мовами						

Додаток В
Календарно-тематичний план дисципліни

Таблиця В.1

Календарно-тематичний план дисципліни (*фрагмент*)

Найменування теми	Кількість годин	Формовані спеціальні компетенції	Освітні технології
семестр			
Лекція			
<i>Модуль №</i>			
Практичне заняття			
<i>Модуль №</i>			
СРС №			

Додаток Д

Вправа «I am your guide» для закріплення аудіо-візуального матеріалу

Вправа виконується в груповому форматі (група – 2 особи) для розвитку діалогічного мовлення і складання функціональних діалогів.

Завдання (першому партнеру): «Ви – представник туристичної фірми з Лондону. Ви маєте провести екскурсію центральними вулицями Лондону для української групи туристів. Використовуйте для розповіді матеріали, з якими Ви ознайомились через навчальне відео «Top-10 Travel Attractions, London». Розпочніть діалог фразою «Hello, I am your guide».

Завдання (іншому партнеру): «Ви – український турист. З'ясуйте в гіда якомога більше інформації про історичні пам'ятки та визначні місця Лондону».

Додаток Е

Анкета для майбутніх перекладачів

«Соціалізація навчання. Використання інтернет-сервісів у навчанні»

Як Ви оцінюєте свої комп'ютерні навички?

- початковий рівень користувача;
- впевнений користувач;
- вільно користуюсь різноманітними програмами та браузерами.

Чи вважаєте Ви інформатизацію і соціалізацію навчання позитивними процесами освіти?

- Так
- Ні
- Не можу сказати однозначно

Як часто Ви користуєтесь послугами мережі Інтернет для підготовки перекладів та інших матеріалів?

- Ніколи або майже ніколи;
- 1-2 рази в місяць;
- Часто;
- Майже до кожного перекладу.

Чи знайомі Ви з блогами, форумами та щоденниками перекладачів?

- Ні;
- Так, відвідував декілька з них.

Чи знайомі Ви з сервісами Google?

- Так;
- Ні.

Чи користуєтесь Ви пошуковою системою Google для пошуку інформації для підготовки матеріалів для перекладу?

- Так;
- Ні.

Які сервіси Google Ви використовуєте для досягнення професійних цілей?

- Пошукову систему Google;
- Google Chat;
- Google документ;
- Google Calendar;
- Блогер;
- Google Групи.

Додаток Ж

Тест на рівень знання граматики англійської мови

Оберіть правильний варіант:

1. **It ... Sunday evening.** was were be
2. **Everybody looked tired and wanted to go ... home.** – at to
3. **Mr. Candy locked the door and ... outside.** went goed goes
4. **The weather ... fine.** were was be
5. **... sun was shining brightly in the cloudless sky.** A – The
6. **He decided to go ... home on foot.** at – over
7. **The house he lived in was not far ...and soon he was there.** away off
about
8. **... door was blocked by the police.** Mr. Candy Mr. Candys' Mr.
Candy's
9. **No matter how... , he couldn't get in.** he tried hard hard he tried tried
he hard
10. **It wasn't really funny because Mr. Candy ... a date that night.** had
has have
11. **He felt ... bit nervous.** a the –
12. **Then he suddenly ... to see his father.** wants wanted want
13. **His father calmed him** away down off
14. **Mr. Candy realized that everything that ... wasn't really important.**
happened had happened happens
15. **“Things ... happen”, he thought.** do does did
16. **When he ... next morning, he felt as good as never.** waked up woke
up wakes up
17. **He made up his mind to start a new... .** leaf loaf life
18. **Mr. Candy was sure that his life ... change greatly soon.** will would
shall
19. **An interesting story happened ... my friends last year.** to with on

20. ... **painting disappeared from my friends' house.** The A –
21. **Let me explain how the situation ...** . came about come about came on
22. **Somebody stole the picture, that ... in town the day before.** arrived
did arrive had arrived
23. **It was ... heavy to hang on the wall and was left on the floor of the hall.** too to two
24. ... **wanted to go to the restaurant, so all stayed to have dinner at home.** Nothing Nobody Everybody
25. **The dinner smelled ... good.** – of to
26. **All Jim ... that day was a sandwich.** eats had eaten eaten
27. **“What do you think ... your new painting?”** – asked **Bob.** of at by
28. **“Oh, it is extremely expensive and beautiful”, ... Jim.** said told spoke
29. **After dinner he wanted ... the painting but found nothing in the hall.** to have look at to have a look at to have a look on
30. **We didn't believe him at first, but ... he said was quite true.** what
which that
31. **The sudden noise...** . made everybody jump made everybody to jump
made everybody jumped
32. **It was Rachel ... arrived.** which that who
33. **Why did she always ... to see Jim at the worst possible moment?**
come came comes
34. ... **at the fact that the painting had disappeared, Rachel couldn't say a word.** Feeling astonish Feel astonished Feeling astonished
35. **The thief was thought to have escaped by climbing ... the wall.** by
off over
36. **In the morning Rachel persuaded me to play ... tennis.** with – in
37. **The match was abandoned after...** . half an hour half of an hour the
half an hour
38. **Nobody felt ... after what had happened.** at the ease at ease with ease

39. **The next day I ... to a woman outside the house.** heard a man talked
heard a man to talk heard a man talking

40. **I ... the woman's voice at once – no doubt, it was Rachel.** realized
understood recognized

41. **I was about to ... my chair during the talk.** fall off fall out of fall from

42. **Rachel ... the painting and was ready to sell it at a fabulous price.**
had stolen stole is stolen

43. **When I told everybody about it, she ... a terrible look as if she
wanted to kill me at the moment.** gave to me gave me gave at me

44. **“Sorry, I meant to tell you that I ... take the painting for a while,
but I forgot.”** will should would

45. **So stupid ... we heard that we were shocked.** the lie was was the lie
be the lie

46. **This was the first time Jim ... her real nature.** saw seen was seeing

47. **She ... out of the house and disappeared in the wood.** had rushed
rushing rushed

48. **By the time we got to Rachel's hotel, she** booked away had
booked out booked out

49. **We couldn't ...how well she managed to get off with the punishment.**
get over get away get out

50. **Suffice it to say that she never ... and returned the painting.** came
in came over came up

Правильні відповіді (за кожну правильну відповідь ви отримуєте один бал): 1a, 2a, 3a, 4b, 5c, 6b, 7a, 8c, 9b, 10a, 11a, 12b, 13b, 14b, 15a, 16b, 17c, 18b, 19a, 20b, 21a, 22c, 23a, 24b, 25a, 26b, 27a, 28a, 29b, 30a, 31a, 32c, 33a, 34c, 35c, 36b, 37a, 38b, 39c, 40c, 41a, 42a, 43b, 44c, 45b, 46a, 47c, 48b, 49a, 50b.

Додаток 3

Тема: Social Services

Тема лекції: Social services for English Teacher Practice

Цілі:

Пізнавальний аспект: знайомство з поняттям і класифікацією соціальних сервісів та специфікації їх поколінь (Веб 1.0, 2.0, 3.0).

Розвиваючий аспект: розвиток мислення, уваги, уваги.

Виховний аспект: виховання переконань з приводу важливості інформатизації освіти та застосування її для досягнення педагогічних цілей; формування потреби і здатності до рефлексії і критичного мислення.

Навчальний аспект: формування лексичних та граматичних навичок говоріння й аргументації; формування навичок пошуку інформації в глобальній мережі Інтернет; створення власної пошукової системи, робота в локальній мережі.

Хід лекції:

Привітання. Оголошення мети лекції. Good morning, young ladies and gentlemen!

Today we'll speak about social services, their classification and practical use for pedagogical activity. We'll learn new information about different web-applications and services. We'll search this information in the Internet.

The results of our lesson, your impression and questions will be described on the teacher's blog "Teacher and WEB".

2. Фонетична зарядка.

Let's look and read the slides about social services, their determination and origin.

(Студенти почергово зачитують слайди)

The modern world is every day more and more developed, and no longer seems to exist without the latest technologies. Therefore, to be successful, educated

and reach heights of more complex, saturated with knowledge, world both student and teacher must improve their informational and technological skills.

Teacher should be ready to enrich the knowledge of pupils about the benefits of using information technologies. Schools and classes, both real and virtual, must have teachers, armed with technological resources and skills, who can effectively teach the subject using information and communication technologies, including social services.

Social service is a virtual platform that unites people in a particular network group. Social services are often called web services. All web services that exist now or existed previously developed due to the separate generations. So:

The first generation (Web 1.0) is often characterized as "mostly read-only" services, indicating the presence of large blocks of information to read and review. Editing or adding information was quite difficult, accessible only by a special "admin". The first generation of social services has included a significant feature of human interaction – communication, because the first generation included the development of e-mail (e-mail), ICQ (instant messaging on the Internet, launched in 1996), forums (chats, grouped by topic), chat, etc.

The second generation (Web 2.0) was launched under the slogan "a lot of reading, lots of writing." Social services of second generation give users more ways of joint cooperation: creating, editing and deleting posts, mutual discussion and debating online, saving links and files. The term "Web 2.0" was introduced by Tim O'Reilly (founder of information company O'Reilly Media) in his article dated 2005. Tim defines Web 2.0 as a network of interactions of groups of people, full of content, with increasing quality that occurs at the growing number of participants in the network. So arose the concept of social network community. Network community is a group of people united by a common activity that builds communication by computer technology. The generation of Web 2.0 includes the following social services: social networks, blogs, resources, social search, wiki, resources for saving media resources, shared documents and more.

The third generation of social services (web 3.0) established to exist after the

introduction in 2007. The concept of Web 3.0 was created by the director of Netscape Jason Calacanis, who noted a new generation of high-quality social services of different content and a decrease of similar resources and duplicated information. So, as an example of Web 3.0 principles we can name the German section of the resource Wikipedia, which restricts editing articles for ordinary users, the process is limited only by professional reviewers and editors.

Now, please, let us discuss pros and cons of Internet on whole and social services appearance and development.

Also let us establish the differences between all generations of social services and their role in social life.

3. Практична вправа із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій – створення карти пам'яті з прослуханого матеріалу. Паралельно зі студентами викладач створює власну карту пам'яті за допомогою інтерактивної дошки.

Let us see a slide with different types of social services due to the aims of their usage.

Social services can be classified not only by generations of development. Typology of social services can depend on the type of activities conducted by the members of the online community. Using this feature the social services can be categorized as follows:

– Social search engines (or search engines) – services that allow the user to perform individual or group search for the information on the Internet. Social search engine can simultaneously be mailing – to create e-mail and electronic messaging in edition to the search function. For example, Google.

Google – is a search engine that allows the user to create a personalized search engine (<http://www.google.com/cse/>). Work with a search engine can be organized by a group of people, who can change settings or add a site to search list. Thus, this feature can help a student to combine reliable sources or sites with the largest selection of content in a search engine and always search educational materials only within given site.

Swicki (<http://www.swicki.com>) – is a search engine that is used collective actions.

My Compass (<http://www.moikompas.ru>) is similar guide to internet pages. Service allows you to store a wide variety of options, one united theme. For example, if you go to http://www.moikompas.ru/compas/english_useful_links – you can find many useful links to sites on the English study.

Flexum is an example of social search for the Russian people, which also has a search engine of collective administration group of authors (<http://www.flexum.ru>). For example, a group of students can combine block content sites, blogs on topics of English pronunciation and search for materials, books, papers and files using the newly created searcher. Authors can communicate with each other within the search engine. Also there is a lot of search selections made by individual subjects on the site.

- Social Geoservices are the services that allow users to work with maps of various countries and localities. In pedagogical purposes data services (such as GoogleEarth, Panoramio and GoogleMaps) should be used in class for virtual tours.

- Bookmark tools. They allow you to save bookmarks to remember interesting sites for visiting them later. This is accomplished by using the so-called "bookmarks". Bookmarks can be added on any PC, they are stored online with reference to the user's account. The most popular and convenient storage bookmarking service is Delicious.com. If a teacher has accumulated a list of bookmarks for recommended sources on topics of the training course, he can share it with their pupils. Thus, for example, we can form a list of useful sources on the subject of "English literature".

- Social media storage services and resources. These services allow you to add text, stored in online access and quickly find the media materials. By the type of media files the social media services are divided into next categories:

Working with documents. Books and text documents can be stored in different social services: Scribd, GoogleDocs, russian service DocMe, service for saving the presentations SlideShare and others. Google Docs Service

(<http://docs.google.com>) – is a free social service to create text documents, spreadsheets and presentations into online mode. Service allows you to share, edit documents together in real time and store them with on-line access. In pedagogical purposes students can simultaneously work together on a specific task, group lecture, presentation etc.. Also, this service can be used to create various forms of questioning of students and usage of training tool for control of learning materials.

Working with graphics. For this purpose it is expedient to work with services of Yandex.Fotki, Flickr.com, Photobucket.com, Phombo.com etc.

Working with audio material. To download and search audio files on the Internet use the following services: Muzebra.com, Prostopleer.com, Jango.com etc.

Working with video material online by using the most popular repositories like Youtube.com.

– WikiWiki (wikiwiki) – it is a social service that allows you to create quickly and edit collective hypertext. Hypertext – is an information text format that contains links to information from other documents. The view of linked information activates the link. Resource can be modified by wiki users, edited with provided tools. There are many projects based on the principles of wiki work such as Wikipedia (<http://www.wikipedia.org/> – publicly interethnic Encyclopedia) Wiktionary (<http://www.wiktionary.org>), Wikiquote (<http://www.wikiquote.org> – resource with quotations from any source), Wiki Library (<http://wikisource.org> – multinational online library of publicly available sources) and others. In pedagogical purposes wiki wiki can be used for: the expansion of students' outlook in the study of one subject, acquaintance with the details of related topics that have been connected due to hyperlinks, creating a collective texts, articles, encyclopedias and so on. A striking example of joint scientific work is wiki service "Letopisi.ru" (<http://letopisi.ru>), the guide for pupils, students and teachers.

– Network Blogs – also known as "blogs." The name "blog" was cut from the English "Web Log". Blog is a special type of website that is constantly supplemented with new information text or multimedia character. Blog messages (which are called "posts") are displayed on the pages in reverse order – the most

recent are always on the first positions.

– Social network is a web structure, which consists of social subjects (people) who act as a grid of nodes.

All net connects people's mutual relations and gives the basis of the social network communication occurs. Blogs give us the advantages of:

- communication via private messages to your friends or colleagues;
- communication within social groups among users;
- formation of communication language skills through applications;
- access to a large amount of foreign content;
- assimilation of foreign words by watching videos and listening to audio recordings from foreign sources;
- specialized groups in foreign language books, specialized topics (grammar, style, etc.) – for example, <http://vk.com/public40357045>.

Now use your computers and choose one of graphical services, written below, to create your structure of social services and present it in mind-map.

Mindmap is a diagram, which represents words, ideas, tasks or other items arranged radially around the main words or ideas. Mindaps are used for generating, displaying, structuring and classification of ideas during the process of training, organization, problem solving, decision making, and writing documents.

Use next services to create a mind-map: <https://bubbl.us>, <http://www.mindmeister.com/>, <http://www.spinscape.com/>.

В результаті в учнів повинна вийти блок-схема з типологією соціальних сервісів. Практична користь даної вправи полягає в індивідуальній особливості запам'ятовування. Кожен учень побудує блок-схему виходячи з особливостей власного сприйняття, тому вірогідність кращого засвоєння матеріалу набагато зростає.

4. Перевірка домашнього завдання.

Your home task for today was to prepare information about communicative culture of a teacher. What does it mean? How can we develop and improve it?

Учні відповідають на запитання. Перехресне опитування.

Thus, communicative culture is a culture of speech, which is reflected in the different styles of speech by means of linguistic expression and enhanced non-verbal elements of communication.

Soviet teacher A.S Makarenko has insisted on the need of education in terms of communication for every teacher. Anton Semenovich was convinced that professional teachers have to master not only their specialty, but also pedagogical communication technology. The communication technology includes teacher and voice teacher posing, facial expressions and control to manage our own intonations.

The problem of communicative culture of future professionals of foreign language appears the main purpose of the preparation of specialist of foreign language level. It masters his profession, verses in related sciences, makes responsible and able to work effectively in the specialty at international standards and ready for professional growth, endowed social and occupational mobility and tends to get quality education.

5. Спільний пошук в Інтернеті та перегляд презентації з тематики вивчення іноземної мови через пізнання іншомовної культури та особливостей спілкування та відео про поняття й особливості комунікативної культури перекладача.

Перегляд здійснюється за допомогою соціального сервісу зі збереження презентацій Prezi.com та можливостей інтерактивної дошки. [Посилання – <http://prezi.com/jvnqj3-lyqqz/understanding-cross-cultural-communication-barriers-due-to-language-and-cultural-differences>]

6. Робота в групах: коментування переглянутих відео.

– Talk Moves: Developing Communication Skills –video about the several ways of communication skills development in the class (<https://www.teachingchannel.org/videos/developing-communication-skills>);

– Professional Advisory: Electronic Communication, Social Media from Ontario College of Teachers (<http://www.youtube.com/watch?v=8iMLjqIptBc>);

– The Future of communication (<http://www.youtube.com/watch?v>

=iu0ztxdsFis)

Teacher: Now you see that it is impossible to imagine the communication of teacher (student-teacher, parent-teacher and colleagues communication) without Internet and social services. Next time we will talk about improvement of communication culture and skills of future English teachers with the help of social services.

7. Підведення результатів заняття.

So, now please answer the questions:

- What are “social services”?
- How do they classify?
- What services can be useful for teachers?
- What is mindmapping? What programs do we use to make a mindmap?
- How can we form communicative skills of pupils?

Okay. You have worked very hard today. Your marks for the lesson are: ...

Good-bye!

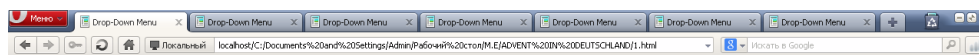
Список рекомендованої літератури з цієї теми:

1. Козяр М. М. Використання сервісів web 2.0 у навчальній діяльності студентів вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] /М. М. Козяр. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vldubzh/2009_3/Statti/21.pdf
2. Костікова І. І. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов / І. І. Костікова // Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: матеріали всеукраїнського науково-методичного семінару. – Х. : ХНУ, 2008. – С. 59-61.
3. Сало О. В. Соціальні сервіси Веб 2.0 як засоби освітньої діяльності / О. В. Сало. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/29_DWS_2009/Pedagogica/53885.doc.htm
4. Соловяненко Д. В. Ключевые принципы Веб 2.0 / Д. В. Соловяненко

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/articles/KultNar/knp100t2/knp100t2_147-151.pdf

Додаток И

Фрагменты веб-квеста «Святкування Різдва в Німеччині»

ADVENT IN DEUTSCHLAND

Annotation	Problem	Situation	Links	Präsentation	Autor
------------	---------	-----------	-------	--------------	-------

Annotation

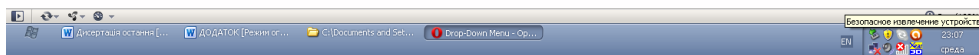
Advent, Advent, ein Lichtlein brennt

Weihnachtsbräuche in Deutschland.

Advent und Weihnachten – das ist für viele Menschen die schönste Zeit im Jahr. Überall auf der Welt wird sie gefeiert, wenn auch viele Bräuche in Europa ihren Anfang genommen haben. Wie diese Zeit in Deutschland gefeiert wird, möchten wir in dieser Arbeit kurz beschreiben.

Links

1. <http://video.mail.ru/fantastika100/32.html>
2. <http://www.advent-feiern.de>

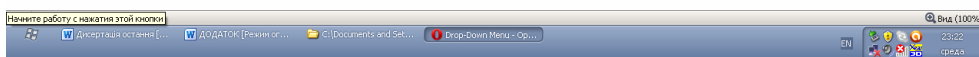

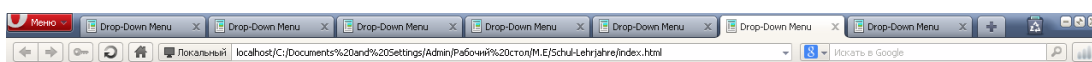
DEUTSCHE KÜCHE

Annotation	Problem	Fragen	Link	Präsentation	Autor
------------	---------	--------	------	--------------	-------

Auf dieser Seite finden Sie Ideen und Informationen für das Projekt "Deutsche Küche"

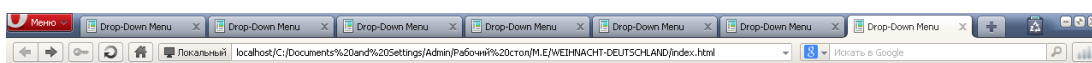
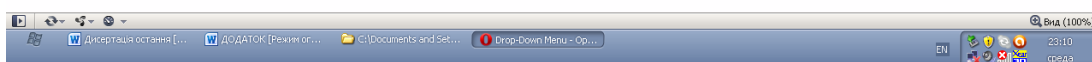
Schul - und Lehrjahre

Annotation	Problem	Situation	Links	Test Schuesystem	Präsentation	Autor
------------	---------	-----------	-------	------------------	--------------	-------

“Die guten Leutchen wissen gar nicht, was es einem für Zeit und Mühe gekostet, um lesen zu lernen und von dem Gelesenen Nutzen zu haben. Ich habe achtig Jahre dazu gebraucht und kann nicht sagen, dass ich am Ziele ware”.

Johann Wolfgang v. Goethe

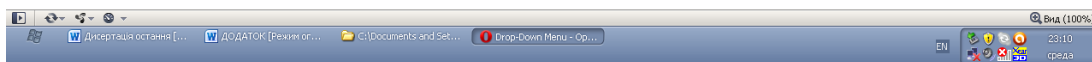
WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation	Problem	Situation	Links	Präsentation	Autor
------------	---------	-----------	-------	--------------	-------

Links

1. <http://www.slideshare.net/Pedsovetsu/weihnachten-in-deutschland>
2. <http://www.deutsche-lebensart.de/456.html>
3. <http://film75.ru/163-fest-und-feiertage-in-deutschland>
4. <http://www.deutsche-lebensart.de/455.html>
5. <http://de.wikipedia.org/wiki/weihnachten>

Опера 2556 ... Radio... f Hem... (1) O... TPK... Wel... Акте... Как... Drop... quest ГПК Drop... file//... +

Локальный localhost/G:/ME/WEIHNACHT-DEUTSCHLAND/3-1.html

WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation	Problem	Situation	Links	Präsentation	Autor
------------	---------	-----------	-------	--------------	-------

Situation

Advent, Advent
 Advent, Advent, die erste Kerze brennt
 Die Weihnachtszeit beginnt
 Advent, Advent, die erste Kerze brennt
 Der Nikolaus kommt bestimmt.

Advent, Advent, die zweite Kerze brennt,
 Das Haus ist voll Tannenduft.
 Advent, Advent zweite Kerze brennt,
 es liegt was in der Luft.

Advent, Advent, die dritte Kerze brennt,
 nun ist es nicht mehr weit
 Advent, Advent, die dritte Kerze brennt
 Macht euch schon bereit.

Advent, Advent, die vierte Kerze brennt.
 Die Päckchen sind gepackt
 Advent, Advent, die vierte Kerze brennt
 Bald ist Heilig' Nacht.

Die Wünsche
 Ein frohes Fest, einen fleißigen Weihnachtsmann und im Kreis Familien
 besinnliche Weihnachtsstunden sowie persönlich einen erfolgreichen Start ins
 neue Jahr.
 Ein frohes und besinnliches Weihnachtsfest sowie Gesundheit.
 Glück und Erfolg für das kommende Jahr.
 Frohe Weihnachten und ein gutes neues Jahr.
 Frohe Weihnachten und die besten Wünsche zum neuen Jahr, verbunden
 mit dem Dank für das bisher entgegengebrachte Vertrauen.
 Frohe Weihnachten und einen guten Start ins Jahr wünsche ich Ihnen.
 Ich wünsche frohe Feiertage, das ist doch klar und ohne Frage. Bei
 Tannenduft und Kerzenschein, möge alles friedlich sein!

Links
 1. <http://www.der-weinachtsmann-kommt.de/>
 2. <http://www.english-german.ru/?p=2708>
 3. <http://www.slideshare.net/RenataBezat/das-weihnachten-in-deutschlanddefekty-dwiko...>

RU 18:44 01.01.2013

Опера 2556 ... Radio... f TARK... (1) O... TPK... Wel... Акте... Как... Drop... quest ГПК Drop... file//... +

Локальный localhost/G:/ME/WEIHNACHT-DEUTSCHLAND/4.html

WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation	Problem	Situation	Links	Präsentation	Autor
------------	---------	-----------	-------	--------------	-------

Links

www.weihnachten-orn-line.com
 redaktionell sorgfältig ausgesuchte Weihnachtsseiten

www.kinder-weihnachten.de
 Liebevolle Weihnachtsseite, speziell für Kinder

www.nikolaus.net
 Hier erfahren Sie alles über den Heiligen Nikolaus

Weihnachtskarten Vorlagen
 Auf dieser Seite können Sie sich Ihre eigene Weihnachtskarte gestalten

Persönliche Weihnachtsgeschenke
 Personalisierte Weihnachtsgeschenke liegen voll im Trend. Der Beschenkte freut sich riesig, dass sein Weihnachtsgeschenk individuell für ihn produziert wurde.

Idee:
Persönliche Weihnachtsgeschenke selber basteln
Krippenwerkstatt Bad Tolz
 Krippenwerkstatt Bad Tolz - Alpenländische, orientalische und Wurzel- Krippen Weihnachtskrippen in Einzelanfertigung und in Handarbeit. Jede Krippe ist ein Unikat.
 Auch Änderung, Erweiterung oder Restaurierung von vorhandenen Krippen.

Herzpoetins kleine Weihnachtsseite
 mit stimmungsvollen und schönen Weihnachtstexten,
 Weihnachtsklassikern, wie Infos zum Brauchtum, Basteltipps, Surftipps, Weihnachtsgeschichten, Gedichte, Motive, Ausmalbilder, ECards, usw. ...

Weihnachtsgedichte, Weihnachtsgrüße
 Auf dieser Seite findest du Gedichte und Grüße zu Weihnachten

Julebyen Lillehammer
 Julebyen Lillehammer ist die offizielle Weihnachtsseite vom Fremdenverkehrsamt in Lillehammer, Norwegen. Auf der Seite finden Sie interessantes rund um das Weihnachtsfest in der norwegischen Olympiastadt

Weihnachtsgewinne.de
 Jeden Tag im Advent einen tollen Preis im Online Adventkalender gewinnen..

RU 18:46 01.01.2013

Opera 2556... Radio... TARK... (1) O... TPK... Welc... Ahte... Как... Drop... quest... ГПК... Drop... file://... +

Локальный localhost/G:/ME/WEIHNACHT-DEUTSCHLAND/3-2.html

★

WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation Problem Situation Links Präsentation Autor

Fragen
Raureiß vor Weihnachten

*Das Christkind ist durch den Wald gegangen,
sein Schleier blieb an den Zweigen hangen,
das fror er fest in der Winterluft
und glänzt heut morgen wie lauter Duft.*

*Ich gehe still durch des Christkinds Garten,
im Herzen regt sich ein süß Erwarten:
Ist schon die Erde so reich bedacht,
was hat es mir da erst mitgebracht!*
(Anna Ritter)

1. Wie feiert man heutzutage Weihnachten in Deutschland?
2. Wo befindet sich der bekannteste Weihnachtsmarkt in Deutschland?
3. Wie bereiten sich die Deutschen auf das Weihnachten vor?
4. Was ist in Deutschland das typische Weihnachtessen?
5. Welche Weihnachtslieder singt man in Deutschland?

Links
<http://www.der-weinachtsmann-kommt.de>

18:45
01.01.2013

Opera 2556... Radio... Нич... (1) O... TPK... Welc... Ahte... Как... Drop... quest... ГПК... Drop... file://... +

Локальный localhost/G:/ME/WEIHNACHT-DEUTSCHLAND/3-3.html

★

WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation Problem Situation Links Präsentation Autor

Traditionen

1. Welche Rolle spielen Weihnachtstraditionen?
2. Welche Traditionen haben die Familie in Deutschland?
3. Erzählen Sie bitte über die Traditionen.
4. Geben Sie bitte die Charakteristik die Weihnachtstraditionen?

Links
<http://www.der-weinachtsmann-kommt.de>

18:45
01.01.2013

Opera 2556 ... Radio... f Нов... (1) O... TPK... Welc... A4te... Kar e... Drop... quest... ПК... Drop... file://... + -

Локальный localhost/G:/ME/WEIHNACHT-DEUTSCHLAND/3-4.html * Искать в Google

WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation	Problem	Situation	Links	Präsentation	Autor
------------	---------	-----------	-------	--------------	-------

Nikolaustag

1. Wann kommt der Nikolaus in Deutschland an?
2. Wann feiert man in Deutschland den Nikolaustag?
3. Was stellen die Kinder vor die Tür am Vorabend vor Nikolaustag?
4. Was bringt Nikolaus in der Nacht?
5. Welche Geschenke bringt der Nikolaus?
6. Was sagen die Kinder, wer bringt die Geschenke zu Weihnachten?

Links
<http://www.nikolaus.net>

RU 18:42
01.01.2012

Opera 2556 ... Radio... f Нов... (1) O... TPK... Welc... A4te... Kar e... Drop... quest... ПК... Drop... file://... + -

Локальный localhost/G:/ME/WEIHNACHT-DEUTSCHLAND/3-5.html * Искать в Google

WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation	Problem	Situation	Links	Präsentation	Autor
------------	---------	-----------	-------	--------------	-------

Essen und Trinken

1. Was wäre Weihnachten ohne selbstgebackene Kekse, Glühwein und Punsch?
2. Finden Sie tolle Weihnachtsrezepte:
3. Finden Sie Weihnachtspezialitäten:
 - Weihnachtsmenüs
 - Klassiker zu Weihnachten
 - Vorspeisen, Nachspeisen, Beilagen
 - Entspannte Weihnachten
 - Süßes für die Weihnachtszeit
 - Weihnachts-Geschenke aus der Küche
 - Festliche Getränke
 - Tischdeko für Weihnachten

· Weihnachten Resteküche

Links

1. <http://www.ich-will-weihnachten.de/rezepte>
2. <http://www.essen-und-trinken.de/weihnachten>
3. <http://www.slideshare.net/germ333/essen>

RU 18:43
01.01.2012

Opera 2556 ... Radio... Avtor... (1) O... TPK... Welc... A4te... Kak s... Drop... quest... ПК... Drop... file//... + -

Локальный localhost/G:/M/E/WEIHNACHT-DEUTSCHLAND/3-6.html

WEIHNACHTEN IN DEUTSCHLAND

Annotation Problem Situation Links Präsentation Autor

Dashing through the snow
On a one-horse open sleigh,
Over the fields we go,
Laughing all the way;
Chorus:
**Jingle bells, jingle bells,
Jingle all the way!**
A day or two ago,
I thought I'd take a ride,
And soon Miss Fanny Bright
Was seated by my side;
The horse was lean and lank;

A day or two ago,
The story I must tell
I went out on the snow
And on my back I fell;
A gent was riding by

Now the ground is white
Go it while you're young,
Take the girls tonight
And sing this sleighing song,
Just get a bob-tailed bay

Weihnachtlieder

1. Welches Lied singen die Kinder im Advent?
2. Bitte, singen Sie Nikolauslieder:
*lasst uns froh und munter sein
den Nikolaus ist kalt
lieber heiliger Nikolaus
Nikolaus oh Nikolaus
Nikolaus komm in unser Haus*

Links

1. <http://www-weihnachten.de/weihnachtslieder/adventlieder.htm>
2. <http://www-weihnachten.de/weihnachtslieder/index.htm>
3. <http://www-weihnachten.de/weihnachtslieder/englische-weihnachtslieder.htm>
4. <http://www-weihnachten.de/weihnachtslieder/adventlieder.htm>
5. <http://www-weihnachten.de/weihnachtslieder/nikolauslieder.htm>

RU 18:50
01.01.2013

Додаток К
***Listening* SECTION 1**

M = MALE STUDENT

F = Female student

M: How do you come to the university each day? Train or bus or do you have a car?

F: Oh, I always walk - I haven't got a car and anyway I live quite close.

REPEAT

EXAMPLE

M: Do you know anything about parking rights on the campus? I was wondering whether students are allowed to park their cars on the campus or not?

F: Yes. I think it's possible for post graduate students but not for undergraduate students. *Q1*

M: That doesn't seem very fair.

F: No, I suppose not, but there simply isn't enough room on the campus for everyone to park.

M: Do you need a parking permit?

F: Yeah, I believe you do.

M: Where do I get that from?

F: I think you can get a parking sticker from the administration office.

M: Where's that?

F: It's in the building called Block G. Right next to Block E.

Q2

M: Block G?

F: Yeah.

M: Oh right. And what happens to you if you don't buy a sticker? Do they clamp your wheels or give you a fine?

F: No, I think they tow your car away. *Q3*

M: Oh, really?

F: Yeah. And then they fine you as well because you have to pay to get the car back. Q3

M: I'd better get the sticker then.

F: Yeah.

M: Where exactly is the administration office again? I'm new to this university and I'm still trying to find my way around/

F: Right. You go along Library Road, past the tennis courts on your left and the swimming pool on your right and the administration office is opposite the car park on the left. You can't miss it.

M: So it's up Library Road, past the swimming pool, opposite the car park.

Q4

Right, I'll go straight over there. Bye and thanks for the help.

TASKS

Questions 1-4. Circle the appropriate letter.

EXAMPLE

How does the woman travel every day?

- A. by car
 - B. by bus
 - C. on foot
 - D. by train
- A. undergraduate parking allowed
 - B. postgraduate parking allowed
 - C. staff parking only allowed
 - D. no student parking allowed

2. The administration office is in

- A. Block B.
- B. Block D.
- C. Block E.
- D. Block G.

3. If you do not have a parking sticker, the following action will be taken:

- A. wheel clamp your car.
 - B. fine only.
 - C. tow away your car and fine.
 - D. tow away your car only.
4. Which picture shows the correct location of the Administration office:
- A.
 - B.
 - C.
 - D.

KEY ANSWERS

- 1. C.
- 2. A.
- 3. B.
- 4. D.

SECTION 2

M = Male student

C = Clerk

C: The registration number of your car?

M: Let me see um L X J five oh... No, sorry, I always get that wrong, it's

LJX

058K.

C: LJX 508K.

Q9

M: No...058K.

C: Ah. And what make is the car?

M: It's Ford.

Q10

C: A Ford. Fine! Well, I'll just get you to sign here and when you've paid the cashier I'll be able to issue you with the sticker.

M: Right, Where do I pay?

C: Just across the corridor in the cashier's office. Oh, but it's 12.30 now and they close at 12.15 for lunch. But they open again at a quarter past two Q11 until 4.30.

M: Oh.. .they're not open till quarter past two?

C: No. When you get your sticker, you must attach it to the front windscreen of your car. I'm afraid it's not valid if you Q12 don't have it stuck on the window.

M: Right, I see. Thanks very much. I'll just wait here then.

TASKS

Questions 11-12

11. Cahier's office opens at:

- A. 12.15
- B. 2.00
- C. 2.15
- D. 4.30

12. Where must the sticker be displayed?.....

KEY ANSWERS

11. C.

12. (on the) (front) window / windscreen

SECTION 3

T = Tutor

M = Mark

S = Susan

N: Mark, why do you think revenue management has come about?

M: Well, as far as I can see, there are two basic reasons:

firstly because the law has been changed to allow the companies to do this. You see in the past they didn't have Q28 the right to keep changing the prices of the of the tickets,

and secondly we now have very powerful computer programs Q29 to do the calculations and so the prices can be changed at a moment's notice.

S: So you mean ten minutes could be critical when you're buying a plane ticket?

M: Absolutely!

T: That's right!

M: And I understand we have almost reached the stage where these computer programs that the airlines are using will eventually be available to consumers to find the best deals for their travel plans from their home computer.

Q30

S: Heavens! What a thought! So the travel agent could easily become a thing of the past if you could book your airline tickets from home. Are there any other industries using this system, or is it restricted to the airline business?

M: Many of the big hotel groups are doing it now. That's why the price of a bed in a hotel can also vary so much.. .depending on when Q31 and where you book it.

T: It's all a bit of a gamble really.

M: Yes, and hire car companies are also using revenue management Q32 to set their tariffs, because they are also dealing with a 'commodity' if you like... so the cost of hiring a car will depend on demand.

T: Well, thank you, Mark, for that overview...that was well researched. Now let's get on with your main topic for today...

TASKS

Questions 28-32

Two reasons for the new approach to pricing are:

(28)..... and

(29)

In future people will be able to book airline tickets

(30).....

- ...
- Also being marketed in this way are
- (31) and
- (32).....

KEY ANSWERS

28. law has changed *II* law changes// changes in law
29. (powerful) computer programs
30. from home (computer)
- 31.hotels *I* hotel beds *I* rooms 32. hire cars

SECTION 4

Marketing Consultant:

Good morning. Welcome to this talk...(1) Space Manag4ement. And today

I'm

going to look.....(2) at space management in the supermarket.

....(3) since the time supermarkets began, marketing(4), like us,

have

been gathering information(5) customers shopping habits.

To date, various(6) methods have been used to help (7) the sales

of

supermarket products(8) is, for example, and direct questionnaire

. (9) provides information from customers about (10)views

on

displays and products and.....(11) helps retailers make decisions about

what

.....(12) put where.

Another method to (13) managers understand just how shoppers go

.....(14) their stories ate the hidden television.....(15) that film us as we

shop

.....(16) monitor our physical movement around the ..(17) aisles: where do

we

start, what.(16) we buy last, what attracts us, etc.

.....(18) sophisticated techniques now include video surveillance

(19)

such devices as the eye movement(20). This is a device which

shoppers

.....(21) to wear taped into a headband, and(22) traces their

eye

movements as they ..(23) round the shop recording the most

(24) -

catching areas of shelves and aisles.

.....(25) with today's technology, Space Management is....(26)a highly

sophisticated method of manipulating.....(27) way we shop to ensure

maximum

.....(28). Supermarkets are able to invest millions (29) pounds in

powerful

computers which tell... (30) what sells best and where.

Now(31) example of this is Spaceman which (32) a

computer

program that helps the (33) to decide which particular product sells

.....(34) in which part of the

store.....(35) Spaceman works by receiving

information from ...(36) electronic checkouts (where customers pay) on

..... (37) well a product is selling.....(38) particular position. Spaceman

then suggests the(39) profitable combination of an article and(40)

position in the store.

TASKS

Fill in the gaps

*Questions 1-40***KEY ANSWERS**

1. on	15. cameras	30. but
2. particularly	16. and	31. now
3. now	17. supermarket	32. the.
4. consultants	18. do	33. profit
5. about	19. more	34. of
6. research.	21. recorder the	35. them
7. promote	22. how	36. an
8. there	23. a	37. is
9. which	24. most	38. retailer
10. their	25. its	39. best
11. then	26. volunteer	40. now
12. to	27. which	
13. help	28. walk	
14. around	29. eye	

Додаток Л

1. Describe an educational institution you would like to attend.

You should say:

where it should be situated

what subjects would be on the curriculum

what kind of teachers you would like to have

2. Describe a film you've enjoyed.

You should say:

what it was about

when and why you saw it

what special features it had and explain what you especially liked about it.

3. Describe an ideal family.

You should say:

what the relations between the parents should be

what the parents, attitude to the children should be

how the household chores should be divided between family members.

4. Describe a place you would like to visit.

You should say:

how you would travel there

what attracts you most to the place

who you would make the trip with.

5. Describe your ideal study room.

You should say:

where it would be

what equipment and furniture it would contain

how it would be decorated.

6. Describe a teacher (or teachers) who has greatly influenced you in your education.

You should say:

where you met them

what subject they taught

what was special about them.

1. Describe a photograph you have taken which is important to you.

You should say:

what the picture shows when and why you took it

where you keep it

and explain what is special about it.

2. Describe a big public event that you have attended.

You should say:

what it was

when was it held and why

what happened

and describe how you felt about being there.

3. Describe an ideal business partner for yourself.

You should say:

what kind of business you would launch together

what person / professional qualities he / she should possess

how you would divide your responsibilities.

10. Describe a personal possession which means a lot to you.

You should say:

what the item is

what it looks like

where you keep it

and explain why it's important to you.

11 .Describe a film, theatre or TV performer you admire

You should say:

what they look like

what they do

what you like about them

and mention a performance you particularly enjoyed.

12. Describe a present you bought which gave someone a lot of pleasure.

You should say:

what the present was

who it was for

why you chose it

and explain why the person who received it was so pleased.

13. Describe a skill you learnt successfully

You should say:

what skill you learnt

when and where you learnt it

how you learnt it

and explain what helped you to learn successfully.

14. Describe your hobby or favourite pastime.

You should say:

when you took it up
what attracts you most in it
what you learn from it.

15. Describe your favourite book/ film/

You should say:

what you know about the author(s)
what you like most about it (plot, actors, style, etc.)
why you would recommend it to others

16. Describe your TV watching habits.

You should say:

when you normally watch TV
what kind of programs you prefer
what your aim in watching TV is

17. Describe a place you once visited.

You should say:

what the aim of your trip was
what struck you most about the place
what impression of local people you got

18. Describe a children's story that you know well.

You should say:

when you first heard or read it
what you particularly liked about it
why you think it became popular

19. Describe a tourists attraction you have visited

You should say:

what the attraction was
when you visited it
what you saw and did there and say what you thought of it.

20. Describe your attitude to environmental protection.

You should say:

why these issues have become so urgent
what the main sources of air pollution are
what out the current situation see

21. Describe a terrorist attack you witnessed/ saw on TV/ read about.

You should say:

whom the attack was directed at
if there were a lot of victims
how it was suppressed/ put down

22. Describe your favourite style of dress.

You should say:

what kind of clothes you like to wear
what fabrics and colours you prefer
what (or who) influences you in your choice of clothes and explain whether clothes are important to you or not.

23. Describe a sports event you once attended.

You should say:

how often you attends sports events
what kind of event it was
whether you prefer to watch contests live or on TV

24. Describe your attitude towards reading books.

You should say:

why you like/ dislike reading books

what your favourite book type is

what nowadays people tend to read less

Додаток М

Етапи роботи над проектом

Таблиця М.1.1

Етапи роботи над проектом

Стадія роботи над проектом	Зміст роботи на цій стадії	Діяльність студентів	Діяльність викладача
Підготовка	Визначення теми і цілей проекту	Обговорюють предмет з викладачем і одержують за необхідності додаткову інформацію	Знайомить із суттю проектного підходу, мотивує студентів, надає допомогу в постановці цілей
Планування	а) визначення джерел інформації; б) визначення способів збору і аналізу інформації; в) визначення способу представлення результатів (форми звіту); г) встановлення процедур і критеріїв оцінки результатів і процесу; д) розподіл завдань (обов'язків) між членами команди	Формулюють завдання, встановлюють план дій	Висуває ідеї, висловлює припущення
Дослідження	Збір інформації, розв'язання проміжних завдань	Виконують дослідження, вирішують проміжні завдання	Здійснює спостереження, непряме керівництво діяльністю
Результати і / або висновки	Аналіз інформації, формулювання висновків	Аналізують інформацію, роблять висновки	Здійснює спостереження
Представлення результатів	Можливі форми представлення результатів: доповідь, випуск газети / альбому, програма туристичного маршруту, планування й облаштування квартири і т.д.	Надають звіт, ведуть обговорення	Здійснює уважне прослухання, ставить доцільні питання в ролі рядового учасника
Оцінка результатів і процесу		Беруть участь в оцінці шляхом колективного обговорення і самооцінок	Здійснює оцінювання зусиль студентів, креативності, якості використання джерел, невикористаних можливостей, якості звіту

Додаток Н

Поділ електронних освітніх ресурсів навчання іноземній мові за видами

Інформативні електронні освітні ресурси. До інформативних електронних освітніх ресурсів у чистому вигляді відносяться електронні довідники, інтерактивні словники й граматичні довідники тощо.

Ситуативні курси. Це найбільш прості курси, орієнтовані на практично невідготовленого користувача.

До ситуативних курсів можна віднести такі електронні освітні ресурси як Network English Listen, Asterix and the Son (Macmillan ELT, 2000), «Репетитор – English», English for Beginners (Кирило й Мефодій, 2000), English Express та ін.

Подібні курси є озвучені дикторами картинки або слайди на різні побутові теми: зустріч друзів у ресторані, розмова в метро, готелі тощо. Говорячи про ситуативні курси, хочеться провести аналогію з озвученим комп'ютеризованим розмовником. Після багатократних прослуховувань таких діалогів студент зможе запам'ятати корисні розмовні моделі, повторювати за диктором почуті вирази. Персональний комп'ютер контролює правильність вимови. В процесі цього треба відзначити, що системи оцінки в таких електронних освітніх ресурсах, як правило, нездійснені, на них не завжди можна зважати. Курсу граматики як такого в таких електронних освітніх ресурсах немає – він замінений коротким довідником.

До більшості ситуативних електронних освітніх ресурсів додаються електронні довідники – словники, як правило, дуже обмежені. А про граматичний довідник серйозно говорити не доводиться. Відомостей про систему мови такі програми не дають.

Науковці не вказують, для якої категорії користувачів призначаються дані електронні освітні ресурси. Судячи з представлених тем, вони швидше за все можуть бути затребувані користувачами, котрі хочуть відвідати англomовні країни як туристи. У системі професійної освіти подібні

електронні освітні ресурси можуть бути використані фрагментарно як наочний матеріал у вивченні окремих курсів і тем. Для самонавчання можуть бути використані лише як формуючі окремі вимовні навички. Це група найбільш простих електронних освітніх ресурсів, які можна використовувати як елементарні тренажери.

Ігрові електронні освітні ресурси. Подібні програми, як правило, засновані на методі занурення в іноземну мову. Вони становлять оригінальний пригодницький квіз, що містить різні види завдань, виконавши які можна не лише поповнити словниковий запас, а й навчитися правильно будувати пропозиції, краще розуміти на слух англійську мову, розвинути навички читання.

Завдання й правила на кожному етапі гри говорять зазвичай українською (російською) мовою. Текст читається диктором, носієм мови.

Це скоріше виключення, ніж правило, коли електронний освітній ресурс має конкретного адресата. Ігрові електронні освітні ресурси, як втім усі інші ігрові засоби навчання, призначені, в першу чергу, для дітей. І хоча дорослі з не меншим інтересом й азартом люблять грати, практичне використання ігрових електронних освітніх ресурсів в оволодінні іноземною мовою студентами-лінгвістами очної форми навчання досить обмежене. Проте вони можуть бути використані фрагментарно як наочний матеріал у вивченні окремих курсів і тем, а також під час самостійного вивчення іноземних мов. Для самонавчання вони можуть бути використані лише у фоновому режимі, тобто «у вільний від серйозних занять час». В ігрові електронні освітні ресурси як допоміжний компонент входить граматичний довідник і словник, що невидимий для користувача, виконують контролюючі функції з боку ігрової програми. Ігрові електронні освітні ресурси часто побудовані за адаптивним алгоритмом, тобто залежно від реакції й відповідей користувача, відбувається подальший розвиток гри, її складності, сюжету. В свою чергу, ігрові електронні освітні ресурси є компонентом інших електронних освітніх ресурсів, що розвивають певні мовні навички.

Контролюючі електронні освітні ресурси. Контролюючі функції виконують як складову частину програм практично всі типи електронних освітніх ресурсів навчання іноземній мові. Як автономні, електронні освітні ресурси теж розробляються, вони зазвичай призначені для вузьких цілей і для оцінки знань з конкретних тем, мовних умінь та навичок, наприклад, тести для складання іспитів TOEFL, тести проміжні, абітурієнта, атестаційні й т.д. Контролюючі електронні освітні ресурси також можуть виконувати навчальну функцію, наприклад як тренажери за наявності відкритих ключів до тестів для виконання самоконтролю студентом.

Багатоаспектні електронні освітні ресурси. Це різні електронні освітні ресурси, що найадекватніше відповідають цілям вивчення іноземної мови в системі вищої професійної освіти. Як правило, електронні освітні ресурси є повним курсом англійської мови, що містить різні завдання, вправи, ігри, види й форми робіт, направлені на розвиток мовних навичок, які в сукупності забезпечують формування інформаційної компетентності. Кваліфіковано складені електронні освітні ресурси поєднують у собі універсальність і зручність автономного навчання й вивчення іноземної мови, переваги традиційних форм викладання й прогресивність інформаційно-коіунвуаційних тезнологій.

У таких електронних освітніх ресурсах ведеться облік прогресу успішності студента, здійснюваний за допомогою контрольних робіт і тестів, результати яких заносяться в журнал успішності, що представляє різні типи звітів за наслідками роботи студента з курсом. Крім того, електронні освітні ресурси заносить у журнал успішності результати за категоріями (мовних умінь і навичок): граматики, словникового запасу, вимови, читання, сприйняття мови на слух, говоріння й писання. Отже, електронні освітні ресурси забезпечують засвоєння практично всіх аспектів і видів мовної діяльності у вивченні іноземної мови. До таких засобів відносяться вправи різних видів (множинний вибір (multiple choice), встановлення відповідностей (matching), заповнення пропусків (gap filling), відновлення

порядку слів у пропозиції, послідовності пропозицій (sequencing), реконструкція тексту (total-deletion), мовні ігри тощо.

У виконанні різноманітних завдань студенти підвищують свої мовні навички, за допомогою інтернет-новин опановують газетною лексикою; окрім цього, в електронних освітніх ресурсах можуть бути присутніми віртуальні класи, завдяки, котрим студенти мають можливість взяти участь у реальній дискусії в текстовому або голосовому режимах (через мікрофон) зі студентами з усього світу, що, у свою чергу, дозволяє розвивати комунікативні професійні знання й уміння.

Електронні освітні ресурси, як правило, містять також додаткові навчально-довідкові блоки: озвучений англійсько-російський словник активної лексики курсу, граматичний довідник з гіпертекстовою структурою.

Майже в усіх комп'ютерних курсах присутні відеоролики, в яких науковці дають поради студентам як з методичних, так і з технічних питань. Багато електронних освітніх ресурсів пов'язано з культурою й традиціями англійських країн, що забезпечує оволодіння студентами як мовою, так і культурою країни мова, котрої вивчається.

Інтерфейси електронних освітніх ресурсів побудовані на графічній основі й не вимагають високого рівня комп'ютерної грамотності студента й викладача. Для роботи з подібним курсом необхідно вміти користуватися маніпулятором «миша» й бути знайомим з принципами роботи з гіпертекстовими документами (для використання словника й граматичних довідників). Необхідне також уміння вводити текст з клавіатури, хоча практично в усіх випадках уведення інформації з клавіатури може бути замінене мовним уведенням, що забезпечує система розпізнавання мови з використанням технології Via Voice. Крім того, дана технологія надає ефективний засіб контролю й тренування вимови користувача, порівнюючи осцилограми своєї вимови з осцилограмою дикторів курсу.

Як вже наголошувалося, комп'ютерні курси містять значну кількість відео- і аудіо-матеріалів, що забезпечує слухову й зорову наочність, робить

вивчення мови цікавим і захоплюючим.

Інтенсивні електронні освітні ресурси. До цього типу електронних освітніх ресурсів відноситься, наприклад, «Золота серія» фірми «Мультимедіа Технології» і програма Т.Н. Ігнатової «Англійська мова для спілкування. Інтенсивний курс».

Основна перевага таких електронних освітніх ресурсів полягає у тому, що навчальний матеріал у них дається поетапно – від простого до складного. І якщо текст першого уроку викликає асоціації з букварем, в останніх уроках студент зустрінеться з адаптованими, але все ж таки повноцінними англійськими художніми текстами. Граматика систематизована в довіднику, що додається до матеріалів уроку. Серед найбільш вдалих інтенсивних електронних освітніх ресурсів можна назвати такі:

«Сорок уроків англійської мови» – віртуальні програми навчання англійській мові для самостійних занять.

«Англійський з носіями мови». Незалежний проект «Дистанційне навчання в Інтернет» спільно з американською компанією English To Go й інформаційним агентством Reuters представляє уроки англійської мови Instant Lessons в Internet. У віртуальній бібліотеці «Instant Lessons» є уроки для будь-якого рівня знань – для початківців, для тих, хто вже непогано знає мову й для тих, хто вільно говорить англійською. Уроки охоплюють самі різні теми – від простих, побутових ситуацій до ділового англійського.

Інтенсивні електронні освітні ресурси набувають значної популярності, вони дають можливість за короткий час опанувати зачатками англійської розмовної мови. Проте, для використання в професійному навчанні англійській мові електронні освітні ресурси такого роду також мають обмеження, оскільки для професійного лінгвіста потрібно всеосяжне розуміння й засвоєння всіх мовних явищ.

Дисертаційне дослідження засвідчує, що універсальних методів навчання немає. Доречно відзначити, що й спроби створення універсальних підручників, універсальних електронних освітніх ресурсів не можуть

увінчатися успіхом. Один і той самий електронний освітній ресурс може виявитися однаково ефективним для початківців і для тих, хто вивчає діловий англійський. Найважливішою характеристикою електронного освітнього ресурсу, як нам представляється, є його адресність.

Інструментальні електронні освітні ресурси призначені для розроблення авторських навчальних програм. Орієнтовані на викладачів-предметників, що не є фахівцями в галузі ІКТ. Прикладом таких електронних освітніх ресурсів є Rinel-Lingo (Rinel Company, 2005). ППЗ, як і традиційні навчальні посібники, потребують адаптації до потреб конкретних груп студентів. Оскільки участь викладача в розробці електронних освітніх ресурсів не завжди можлива, виникає необхідність у спеціальних електронних освітніх ресурсах, які дозволили б викладачеві створювати комп'ютерні дидактичні матеріали або вносити необхідні зміни до використовуваних навчальних матеріалів самостійно, не вдаючись до допомоги програміста.

Одним із прикладів такого електронного освітнього ресурсу – програма Rinel-Lingo, котра дозволяє викладачеві іноземної мови, як втім і будь-якого іншого предмету, за допомогою об'єктно-орієнтованого конструювання створювати комп'ютерно-орієнтовані аудіовізуальні навчально-контролюючі мультимедійні курси. Кожний курс може складатися з декількох уроків, виконаних у вигляді комп'ютерно-орієнтованої інтерактивної «книги», на сторінках якої можуть бути розміщені текстові, графічні й відео-об'єкти. В процесі цього до будь-якого текстового або графічного об'єкту може бути прикріплена будь-яка звукова інформація, котру користувач може прослуховувати в будь-який момент одним натисненням кнопки. Крім графічних і звукових засобів оформлення, електронний освітній ресурс має достатньо широкий контролюючий арсенал. Наявні два види питань: питання з миттєвою перевіркою й питання з перевіркою відкладеної дії. В першому випадку користувачеві повідомляється результат (правильно / неправильно) і, в разі неправильної відповіді, правильна відповідь на питання. В іншому

випадку результати відповідей на питання й правильні відповіді видаються лише після відповіді на всі питання з відкладеною перевіркою, розміщені в книзі. Крім того, викладач у процесі створення курсу може встановлювати кількість спроб для відповіді на кожне питання. В редакторів курсів представлені практично всі типи питань – від введення повної відповіді з клавіатури до питань з вибором варіанту відповіді. Найважливішим компонентом електронного освітнього ресурсу є система користувач – педагог, за допомогою якої викладач може підключитися до кожного персонального комп'ютера й проконтролювати роботу будь-якого студента. Викладач може бачити на своєму персональному комп'ютері екран студента, може прослуховувати записи виконаних завдань, висловити свої зауваження, вислухати питання студента й відповісти на них. Можна також поєднати двох або більше студентів у віртуальні групи для діалогічної або полілогічної роботи.

Додаток П

Програма інформаційної освіти майбутніх перекладачів у ЗВО

Тема	Лінгвістичний компонент	Соціокультурний компонент	Соціально-психологічний компонент
Особистість. Характер	Залучення уваги, вітання, звернення, відповідь на звернення, представлення, відповідь на представлення	Національна психологія. Британський, американський, український стереотип	Ситуація успіху і шляхи її створення. Професійна етика перекладача
Зовнішність	Прощання, вибачення, вдячність, відповідь на дякування	Уявлення про красу в розумінні різних народів	Професійна естетика перекладача
Людина і суспільство	Вираження нерозуміння, прохання повторити сказане, уточнити, підтвердити, роз'яснити	Приватні й офіційні контакти з представниками різних культур	Психологічні аспекти спілкування. Чинники, що знижують ефективність спілкування
Злочини і покарання	Перефразовування, повторення, вияснення, чи зрозумів Вас співрозмовник	Криміногенна ситуація в Україні й інших країнах. Міжнародні конфлікти	Можливість конфліктних ситуацій в професії перекладача і способи їх розв'язання
Здоров'я	Вираження фактичної інформації (повідомлення – описування / оповідання, коригування, уточнення, з'ясування інформації)	Досягнення медицини. Можливості народної медицини	Правила узгодження комунікативної взаємодії
Спорт	Емоційна оцінка (вираження радості, здивування, жаль, розкаювання ...)	Здоровий спосіб життя. Нетрадиційні види спорту в Україні та країнах мови, яких вивчається	Прийоми регуляції емоційного напруження
Освіта	Вираження інтелектуальних стосунків (згода / незгода, волевиявлення, вияснення, припущення, намір)	Британська, американська, українська системи освіти. Відмінності в методах виховання	Прийоми активного слухання
Охорона навколишнього середовища	Структуризація мови (завязка, хезитація, самокоригування, введення теми, висловлювання власної	Грінпіс. Екологічна обстановка в рідному краї та країнах мови, яких вивчається	Правила само подання. Психологічні сигнали в процесі вступу в контакт (паралінгвістичні)

	думки, допуск варіантів, узагальнення, зміна теми)		
Подорожі, туризм	Структуризація мови (ініціювання мови співрозмовника, переривання співрозмовника, заохочення до продовження, завершення розмови)	Поїздка за кордон. Правила хорошого тону. Міжнародний етикет	Стратегія і тактика ведення переговорів
Мистецтво і культура	Види дискурсу: характеристика, визначення, пояснення, порівняння	Національні надбання. Пам'ятники культури, архітектури, національні досягнення	Як виглядати «на рівні», виступаючи гідом-перекладачем
Історія англійської мови	Види дискурсу: оцінка, інтерпретація, коментування, резюме	Американський вплив. Сліди американської англійської мови в Україні	Невербальна комунікація (такесика, жести, міміка, контакт очей, дотик)
Їжа та напої	Композиційно-мовні форми: опис, розповідь, монолог, діалог і їх поєднання	Кухні світу. Різниця в національних традиціях приготування їжі	Правила поведінки на офіційному прийомі з фуршетом

Додаток Р

Фрагмент електронного освітнього ресурсу «English Language Bridge» (урок 25)

Спочатку йде презентація матеріалу (урок 25). Даються блоки з виразами, що дозволяють спілкуватися на побутовому рівні. Текст представлено двома мовами: українською й англійською. Потім йдуть вправи на розвиток навичок усної мови, які так необхідні в повсякденному житті.

Drill 1

Прочитайте текст рідною мовою, не вимовляючи слова вголос і уявіть собі цей текст у картинках.

Drill 2

Повторіть уголос записаний урок, користуючись навушниками й прагнучи говорити одночасно з диктором (запізнюючись на 2-3 слова, але не зупиняючи запис). У процесі цього стежте очима за текстом уроку й представте себе учасником ситуації, не звертаючи увагу на деталі.

Drill 3

Продовжуйте повторення тексту уроку за диктором до тих пір, поки ви не зможете робити це легко й без пропусків. Потім закрийте очі й повторіть урок ще кілька разів з диктором, без аналізу своєї вимови.

Drill 4

У синхронному повторенні уроку, не зупиняючи касету випишіть будь-які слова, які привернули Вашу увагу. Виконайте цю вправу мінімум три рази, виписуючи кожного разу нові слова.

Drill 5

Порівняйте виписані слова з вправи 4 з текстом оригіналу. Використовуючи текст уроку, допишіть ті слова й словосполучення з тексту, які Ви не уловили на слух, і повторіть їх кілька разів.

Drill 6

Складіть короткі речення, використовуючи словосполучення слів з

вправи 5, і повторіть їх уголос кілька разів з наростаючим темпом (поки речення не прозвучить легко, як одне слово).

Drill 7

Складіть короткі розповіді, використовуючи поєднання слів із вправи 6. Ви можете використовувати частини оригінального тексту або додати вирази з попередніх уроків.

Drill 8

Театр одного актора.

Доповніть приведені нижче блоки слів і програйте їх, як на сцені, використовуючи переважаючий тип Вашого сприйняття (зорове, слухове, й т.д.). Програючи ці вправи, ви можете вибрати собі роль актора, співака, танцюриста, режисера або художника.

Спочатку в програванні цих ситуацій використовуйте поєднання слів з цього уроку. Потім Ви зможете використовувати словосполучення з іншого уроку.

Drill 9

Запишіть вашу коротку розповідь на диктофон, використовуючи словосполучення з вправи 8 як основні будівельні блоки. Прослухайте записаний вами текст без критики й аналізу помилок у вимові або граматиці.

Drill 10

Остаточна перевірка засвоєння уроку: дивлячись на український текст, прочитайте його, неначе він написаний англійською мовою.

Якщо користувач нашвидку вимовляє цей текст англійською мовою – означає ці слова й блоки стали вже його власними блоками, і коли він зіткнеться з аналогічною ситуацією в житті, він зможе виразити свої думки англійською мовою автоматично, не замислюючись.

Респондентам пропонується повторити синхронно з диктором урок і вправи стільки разів, скільки необхідно, щоб добитися повного автоматизму повторення без пропусків. Відчуття автоматичного повторення приходить тоді, коли слова і блоки стають частиною активного словника користувача. Йому не знадобляться свідомі зусилля, щоб виразити свою думку. Так

приходить відчуття вільної мови, що викликається образами й враженнями, що переживаються в даній ситуації.

На завершальному занятті всім респондентам пропонувалася низка тестів, заснованих на лексико-граматичному матеріалі всіх вивчених уроків, у ході яких перевірявся ступінь засвоєння як лексики, так і змісту текстів, сприйнятих на слух і в процесі говоріння. Повнота засвоєння змісту текстів встановлювалася за допомогою питань, а контроль знання лексики здійснювався в автоматизованих тестах різного типу, заснованих на методиці доповнення (Cloze Test):

- з пропусками кожного n-го (наприклад, п'ятого, сьомого, дев'ятого і т.д.) слова в тексті;
- з пропусками слів і запропонованими в дужках варіантами для їх заповнення;
- з пропусками слів у певних позиціях, виокремлених як об'єкти контролю;
- з пропусками слів, місця яких не позначені в тексті й мають бути визначені студентом, що сам читає на основі мовної здогадки.

Крім того, студентам були запропоновані наступні завдання для контролю засвоєння лексики в процесі аудіювання й говоріння: утворюйте слова в потрібній частині мови за контекстом; виберіть із низки слів те слово, що відповідає його візуальному зображенню; запишіть переклад вимовлених слів англійською мовою; прослуховуйте текст і заповніть пропуски словами або словосполученнями, що відповідають змісту тексту; прослуховуйте незавершені речення й із заданих словосполучень виберіть ті, які підходять для завершення речень; відзначте твердження, що відповідають змісту тексту; завершіть речення згідно тексту; прослухайте текст і відповідайте на питання до нього, вибравши одне питання з низки запропонованих; встановіть лексичну послідовність між абзацами аудіотексту; виберіть приклади вживання герундію після прийменників; визначте основну ідею, вибравши один із запропонованих варіантів.

Додаток С

Перелік електронних освітніх ресурсів мережі Інтернет щодо вивчення англійської мови

<http://www.native-english.ru>. Сайт рідна англійська створений спеціально для користувачів, які хочуть серйозно зайнятися вивченням англійської мови, а також закріпити та поглибити наявні знання. В теоретичному розділі ресурсу популярно висвітлена граматики англійської мови, розглянуті питання правильної постановки вимови, а також дано поради, як підвищити ефективність вивчення мови. В практичному розділі пропонуються теми з англійської мови, тести, сленгові та стійкі вирази, анекдоти, а також корисні програми. Аудіо-книги і фільми англійською мовою із розділу Extra зробить навчання захоплюючим і більш ефективним;

<http://www.study.ru>. Портал Study – все для тих, кому потрібна іноземна мова! Тут зібрано абсолютно все, що необхідне в процесі вивчення англійської мови на будь-якому рівні. В розпорядженні користувача онлайн уроки англійської мови, англійська граматики викладена в простій, доступній формі, цікаві тонкості мови, список найбільш поширених помилок тих, хто навчається, більше 500 тем і більше 20 англо-російських словників. Ігри і розваги, створені спеціально для тих, хто вивчає англійську мову, допоможуть будь-кому відпочити з користю. Крім того, тут можна знайти обширний каталог ресурсів, свіжі новини освіти, тести, розмовники та багато іншої корисної інформації;

<http://www.english.language.ru>. Цікаві уроки, посібники, тести сайту АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК.ru нададуть незамінну допомогу у вивченні англійської мови. Старанні читачі знайдуть багато цікавого в розділі Для допитливих. У чому відмінності британського членга від американського? Читайте в розділі Сленг. Досить корисну інформацію знайдуть для себе старшокласники, котрі бажають скласти Єдиний державний екзамен з англійської мови: в розділі Єдиний державний екзамен можна виконати

пробний варіант екзамену в цікавій формі, взяти про формат екзамену та стратегіях виконання екзаменаційних завдань. Окрім цього, на сайті вас чекають ігри, кросворди, корисні програми і багато іншого;

<http://www.english.language.chat.ru>. На сайті English for Everybody можна знайти не лише стандартні вправи з англійської мови (діалоги, топіки), а й мовні матеріали для загального розвитку ерудиції – вірші різного рівня складності (вибірково з перекладом) і детальнішу інформацію про англійські країни з енциклопедій Britannica і Microsoft Encarta. В розділі Переписка представлено великий список найкрупніших служб знайомств і пошуку друзів в INTERNET, дякуючи якому ви можете познайомитися з жителями Англії або Америки й удосконалювати свою англійську в спілкуванні з ними;

<http://www.englSPACE.com>. Спеціалізована анотована електронна бібліотека для тих, хто вивчає англійську мову. Містить значну кількість навчальних посібників, довідників, словників, рефератів, а також електронний курс англійської мови;

http://news.bbc.co.uk/hi/russian/learn_english. Вивчайте англійську з BBC: сама свіжа інформація, безліч вправ і розхожих англійських фраз із різноманітних популярних тем;

<http://www.translate.ru>. Онлайн словник і перекладач компанії PROMT. Тут можна перекласти текст, веб-сторінку або повідомлення електронної пошти. Для користувачів сотових телефонів наявний WAP-перекладач;

<http://www.lang.ru>. INTERNET-довідник «Англійська мова». Все для ефективного вивчення англійської мови – інтерактивні уроки, тести, підручники, література, реферати, відео, матеріали для допитливих;

<http://www.englishlanguage.ru/english.shtmt>. Сайт, присвячений для самостійного вивчення англійської мови. Містить інформацію про всі аспекти вивчення мови, а також значну кількість англійських матеріалів і аудіозаписів;

<http://www.eft.ru>. Англійська мова із перших рук. Пропонуються тематичні статті, книги, тести, цікаві історії, конкурси і корисні посилання;

<http://www.toefl.ru>. Повна і достовірна інформація про екзамени TOEFL і правилах його складання;

<http://www.exams.ru>. На сайті Exams.ru можна знайти детальну інформацію про всі міжнародні екзамени з англійської мови;

<http://www.edict.com.hk/lexiconindex/frequencylists/words2000.htm>. Частотний словник найбільш вживаних слів англійської мови. Містить 2000 слів;

<http://www.lingvo.ru/lingvo>. Онлайн-версія словника Lingvo.

Додаток Т

Електронні курси з вивчення англійської мови

1. Англійський. Шлях до досконалості.
2. Курс «Англійський. Шлях до досконалості».
3. Комп'ютерний курс «English for Communication».
4. Комп'ютерний курс «Advanced English Course».
5. Колекція "МультиЛекс мобайл".
6. PROMT® Translation Server 7.0 Intranet Edition.
7. PROMT® Translation Server 7.0.
8. АльфаЛекс Професійний.

Додаток У

Опубліковані праці, що відображають основні наукові результати дисертації

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Плахотнюк Г. М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 26 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – С. 431-436.

2. Плахотнюк Г. М. Галузева термінологія – засіб формування іншомовної професійної комунікативної компетенції / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 32 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – С. 47-52.

3. Плахотнюк Г. М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземних мов / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр. – Вип. 36 / Редкол.; В. І. Шахов (голова) та ін.. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – С. 97-100.

4. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін / Г. М. Плахотнюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр. – Вип. 54 / Редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. – С. 126-131.

5. Плахотнюк Г. М. Використання інноваційно-освітнього середовища

в підготовці перекладачів / Г. М. Плахотнюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 51 / Редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 348-353.

Статті в іноземних наукових періодичних виданнях

6. Плахотнюк Г. М. Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів / Г. М. Плахотнюк // SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. PEDAGOGY. (НАУКА, ИССЛЕДОВАНИЯ, РАЗВИТИЕ. Педагогика # 6. 06.2018. Monografia pokonferencyjna : Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. – Warszawa, 2018. – S. 74-81.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Плахотнюк Г. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб формування інформаційної культури педагога / Г. Плахотнюк // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. наук. пр. – Ч. 2; [за ред. М. М. Козяра та Н. Г. Ничкало]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2009. – С. 218-222.

8. Плахотнюк Г. М. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя іноземної мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Г. М. Плахотнюк // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: зб. наук. пр. – Вип.2 / редкол.: Р. С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ТОВ “Фірма “Планер”, 2012.– С. 138-141.

9. Плахотнюк Анна. Формування інформаційної культури майбутнього викладача німецької мови за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій навчання / Анна Плахотнюк // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов» (18

грудня 2017 р.) / Ред. колегія: М. Г. Сенів (відп. ред.), М. Я. Оленяк, О. В. Білецька, О. О. Залужна, Д. Є. Ігнатенко. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – С. 61-65.

Додаток Ф

Відомості про апробацію результатів дисертації

1. Друга міжнародна науково-практична конференція *"Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи"*, 5-7 жовтня 2009 р., м. Львів.

2. X Міжнародна науково-практична конференція *«Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми»*, 17-19 травня 2010, м. Вінниця.

3. XI міжнародна науково-практична конференція *«Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми»*, 14-16 травня 2012 р., м. Вінниця.

4. I регіональна науково-практична конференція студентів магістратури, аспірантів та докторантів *«Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень»* 3-5 квітня 2012 р. присвячена 100-річчю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

5. Всеукраїнська наукова конференція *«Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов»* (18 грудня 2017 р.).

6. XIV міжнародна науково-практична конференція *«Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми»*, 14-16 травня 2018 р., м. Вінниця.

Додаток X

Довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 імені М.П.ДРАГОМАНОВА
 01601, м.Київ-30, вул. Пирогова, 9
 Телефон 234-11-08

№ _____

На № _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Плахотнюк Ганни Миколаївни на тему: «Інформаційна компетентність
 майбутніх перекладачів в умовах фахової підготовки»
 зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти**

Упродовж 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 н.р. в освітній процес факультету іноземної філології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова було здійснено впровадження основних наукових положень дисертаційної роботи Г. М. Плахотнюк з використанням розроблених нею науково-методичних матеріалів.

В університеті було впроваджено модель формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів під час вивчення навчальних дисциплін: «Вступ до перекладознавства», «Практичний курс перекладу», «Усний двосторонній переклад», «Перекладацький аналіз тексту», «Письмовий переклад з української на англійську мову» й ін. Розроблена Г. М. Плахотнюк модель передбачає організацію навчального процесу, що ґрунтується на застосуванні, діяльнісного та системного підходів до формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів; урахування особливостей впливу загально-дидактичних принципів та дотримання специфічних принципів професійної спрямованості навчання; визначення та забезпечення відповідних організаційно-педагогічних умов.

Ефективність використання розробленої моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін була досягнута за рахунок логічної узгодженості визначених блоків моделі та їх змістового наповнення.

Концентрація авторки дослідження на принципах систематичності й послідовності, свідомості, активності та самостійності, зв'язку теорії з практикою професійної спрямованості навчання, модульності, міжпредметності, динамічності, згрупованих у методологічному блоці, сприяла підвищенню ефективності формування інформаційної компетентності за рахунок врахування комплексу визначених характеристик, які відображають вплив на цей процес.

Дисертантка виокремила компоненти інформаційної компетентності та визначила в організаційно-змістовому блоці моделі етапи, зміст та форми, що забезпечили ефективність процесу їх формування. Визначені у діагностичному блоці критерії та показники дозволили диференціювати сформованість інформаційної компетентності за трьома рівнями: низьким, середнім, високим.

Ефективність упровадження розробок Г. М. Плахотнюк за темою дисертаційного дослідження була підтверджена підвищенням рівня сформованості інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін за рахунок використання розробленої моделі.

Проректор з навчально-методичної роботи,
доктор філософських наук, професор

[Signature]
Р.М.Вернидуб

Декан факультету іноземної філології,
доктор філологічних наук, професор

[Signature]
А.А.Зернецька

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Інститутська 11, Хмельницький-16, 29016, тел.: (0382) 67-22-76, факс: (0382) 67-42-65
 E-mail: centr@khnu.km.ua, код ЄДРПОУ 02071234

25.06.18 № 91

На № _____ від _____

Довідка
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Плахотнюк Ганни Миколаївни
на тему: «Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у
фаховій підготовці»
зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Упродовж 2017-2018 років кафедрою германської філології та перекладознавства Хмельницького національного університету проводилася експериментальна апробація матеріалів дисертаційного дослідження Ганни Миколаївни Плахотнюк.

Результати досліджень знайшли відображення в удосконаленні навчального процесу студентів-перекладачів.

Викладачами кафедри германської філології та перекладознавства у викладанні дисциплін «Практичний переклад з англійської мови (аспектний переклад)», «Інформаційні технології у перекладі», «Переклад ділового мовлення (спецкурс)», «Теорія перекладу» здійснено впровадження методів навчання за допомогою взаємодії студента з освітніми ресурсами за мінімальної участі викладача й інших студентів, методичних рекомендацій стосовно організації самостійної роботи студентів (створення веб-квестів за допомогою програм Incomedia WebSite X5 Evolution, Paint, Microsoft Office 2016, Google Chrome та ін.), що сприяло формуванню професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Апробація результатів науково-педагогічного дослідження на тему: «Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці» Г. М. Плахотнюк, методичних рекомендацій засвідчила високий рівень їх обґрунтування, практичну значущість, доцільність використання у розв'язанні проблем професійної підготовки студентської молоді.

Ефективність впровадження розробок Г. М. Плахотнюк за темою дисертаційного дослідження була підтверджена підвищенням рівня сформованості фахової компетентності перекладачів. Результати дослідження рекомендовано для впровадження в навчальний процес на перекладацьких відділеннях закладів вищої освіти.

Перший проректор,
 проректор з науково-педагогічної
 та наукової роботи ХНУ

Декан факультету міжнародних відносин

М. П. Войнаренко

В. В. Третко

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

79007, м. Львів, вул. Клепарівська, 35; тел.: (032)233-32-40, факс: 233-00-88
www.ldubgd.edu.ua E-mail: ldubzh.lviv@mns.gov.ua

«20» серпня 2018 № Д/1400/04-24

На № _____ від _____

Довідка
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Плахотнюк Ганни Миколаївни
на тему: «Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у
фаховій підготовці»
зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Упродовж 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 н.р. у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності в Навчально-науковому інституті психології та соціального захисту впроваджувалися результати дисертаційного дослідження Плахотнюк Ганни Миколаївни на тему: «Формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці».

Були проведені семінар і круглі столи для викладачів інституту, під час яких обговорювалися науково-методичні матеріали, розроблені А. М. Плахотнюк. Зокрема, апробацію проходили обґрунтовані авторкою організаційно-педагогічні умови формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін: моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності; професійно-комунікативна спрямованість інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін; формування позитивної навчальної мотивації студентів гуманітарних спеціальностей в процесі вивчення фахових дисциплін; спрямованість змісту фахової діяльності на розвиток професійно-інформаційної компетентності в навчально-виховному процесі. Для формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів викладачі ННІтаСЗ застосовували адаптовані А. М. Плахотнюк інтерактивні методи навчання і запропоновані методичні розробки, а саме ігрове моделювання, ролеві й ділові ігри, ігри-тести, дискусії, методи комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності, створення портфоліо студентів, мультимедійні проекти тощо.

Розроблені А. М. Плахотнюк теоретичні положення та методичні матеріали є ефективними і можуть використовуватися у ЗВО з метою формування професійно-інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у вивченні фахових дисциплін.

Проректор з наукової роботи
 професор

Кузик

008171

Міністерство освіти і науки України
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
 ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
 21050 м. Вінниця вул. Соборна, 87 тел./факс +38 (0432) 5-5-04-00
www.vtei.com.ua e-mail: secretarvtei@ukr.net

19.06.2018 № 9101-48/863/1
 На № _____

Довідка

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Плахотнюк Ганни Миколаївни
 на тему: «Інформаційна компетентність майбутніх перекладачів в умовах фахової
 підготовки» зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти**

Упродовж 2015-2018 рр. результати дисертаційного дослідження Плахотнюк Г. М. набули практичної реалізації під час підготовки студентів факультету іноземних мов Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету (ВТЕІ КНТЕУ). Зокрема апробувалися: діагностика інформаційної компетентності майбутніх перекладачів за розробленою дисертанткою структурою, в інтегративній єдності, що включає опис необхідних результатів навчання у вигляді інформаційної компетентності майбутніх перекладачів і її структурних компонентів (когнітивний, діяльнісний, мотиваційний, рефлексійний), рівнів професійної підготовки майбутніх перекладачів (обов'язковий, психолого-педагогічний, профільний), націлені на поетапне формування інформаційної компетентності (базовий, формуючий, дослідно-практичний, завершальний). Взаємозв'язок зазначених елементів змістовного блоку моделі забезпечується опорою на єдині цільові установки та концептуальні підстави моделі формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Зокрема, автором запропоновані методи та прийоми формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, які використовувалися у вивченні навчальних дисциплін: «Вступ до перекладознавства», «Практичний курс перекладу першої іноземної мови».

Отже, викладачі вказали на особливу ефективність методів комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності та створення Портфоліо студентів, що запропонувала Плахотнюк Г. М., вони виявилися одними з найефективніших серед практичних методів навчання, спрямованих на формування інформаційної компетентності. Як виявилось, без таких, правильно підібраних і доцільно організованих комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності, неможливо опанувати практичними перекладацькими вміннями й навичками опрацювання інформації, навчитися працювати з професійними комп'ютерними програмними засобами.

Впровадження запропонованих Г. М. Плахотнюк організаційно-педагогічних умов, форм і методів розвитку інформаційної компетентності майбутніх перекладачів на експериментальному етапі сприяло не лише поглибленню знань студентів стосовно фахових дисциплін та інформаційно-комунікаційних технологій, а й обізнаності з усіма особливостями використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.

Директор

Н.Л. Замкова

Система управління якістю сертифицирована на відповідність ДСТУ ISO 9001 (ISO 9001)

